

PHILIPS in BELGIE (1)

1919 "La Lumière économique"; Zwaluwstraat 17, Brussel
1923 "La lampe Philips";
1925 "La lampe Philips société anonyme belge"; Anderlechtstraat 37-39, Brussel
1932 "Philips S.A. belge"
1951 "Philips i.c.m.", 1969 de Brouckèreplein 2, Brussel
1982 "Philips";
1987 "PHILIPS N.V."; 1993 Tweestationsstraat 80, Anderlecht
2002 "Philips Belgium";

Woord vooraf

De tekst laat zich geenszins lezen als vlotte doorlopende tekst en is evenmin bedoeld als een historisch oeuvre over de aanwezigheid van de Philips' Gloeilampenfabrieken in België. Beschouw dit werk als een container waarin allerlei relevant materiaal chronologisch is gestapeld. Jaarverslag en personeelspublicaties zijn dan ook de belangrijkste bronnen geweest voor het onderhavige document. In vele gevallen is het jaarverslag (vanaf 1951) letterlijk overgenomen. Een andere keer is de brontekst uit bv het personeelsblad overgenomen dan wel zonder meer vertaald.

De eerste jaren

Zodra de grenzen na WO-I weer opengingen begon Dr. Anton Philips te reizenⁱ. Anton zoekt de concurrenten in de omliggende landen op om een kartel te vormen. Zoals A.D.Chandler schrijft in zijn studie *Scale and Scope* knoopt Philips hier aan met de Duitse traditie van concurrentievoering: "Whereas in the United States the passage of the Sherman Antitrust Act in 1890 and its enforcement by the federal courts reflected a shared belief in the value of competition, in Germany the strong support given to cartels and other interfirm agreements by the nation's courts reflected a shared belief in the benefits of industrial cooperation."ⁱⁱ Aangezien de binnenlandse markt te klein was, hoopte Anton op die manier in het buitenland met concurrenten tot afspraken te komen over de marktverdeling en de prijzen. Naast kartelvorming zag hij ook brood in het oprichten van eigen verkoopmaatschappijen in het buitenland.

Een van zijn eerste bezoeken gold Brussel. Tien dagen na de wapenstilstand, op 21 november 1918, vertrokken Dr A.F. Philips en J.B. Vink per auto voor een eerste oriëntering naar Brussel, zonder papieren en passenⁱⁱⁱ. Ze kwamen er aan op de dag waarop koning Albert I na het wegtrekken van de Duitsers in zijn residentie terugkeerde. Er was een enorme opgewonden volksmenigte op de been. De beide

Nederlanders, die op een boulevard Hollands spraken, werden door enige omstanders voor Duitsers aangezien. Er vielen dreigende woorden en er dreigde zelfs een oploop te ontstaan, die voor de beide bezoekers heel onaangenaam had kunnen worden. Gelukkig wisten zij zich uit de voeten te maken. Met hun Belgische vertegenwoordigers begonnen zij 's anderdaags gesprekken voor een eigen Philips-organisatie in België die het werk van vele agenten en grossiers grotendeels zou overnemen. Philips wilde namelijk dat niet alleen aan lampen als toonbankartikelen maar ook aan de vele nieuwe artikelen, zoals autolampen, projectielampen, aandacht zou worden besteed.

De hr Jacobus Bartholomeus Vink, was één van de velen, die in de gelegenheid werd gesteld om in het buitenland te tonen wat zij konden presteren. Zijn carrière begon hij op 9/12/1907 te Eindhoven als assistent van de hr Bakker met een jaarloon van 1200 fl^{iv}. Hij nam deel aan de ontwikkeling van de verkoop in Nederland en toonde al snel zijn groot organisatietalent. Toen de dienst "Publiciteit" opgericht werd, koos men hem uit om die te leiden. Op 31/12/1915 werd hij procuratiehouder^v voor deze afdeling. Dr Anton Philips erkende de kwaliteiten van Vink en koos hem uit om aan het hoofd van de Belgische organisatie te staan. Enige weken na het eerste bezoek van Anton Philips en J.B. Vink in België, huurde de hr Vink een klein handelshuis in de Zwaluwstraat. Voor het in orde brengen van briefpapier, boekhouding en administratieve documenten kon hij rekenen op de hulp van de hr Felix van Hoof met wie hij samenwerkte vanuit een kamer in het hotel 'Metropole' op het de Brouckèreplein te Brussel. Deze Van Hoof was, na een carrière als onderstationchef bij de Belgische spoorwegen, op 15/10/1914 bij Philips in Eindhoven aan de slag gegaan, zoals tijdens de eerste wereldoorlog overigens heel wat Belgen^{vi} oa bij Philips in Eindhoven zijn gaan werken.

Op 9 januari 1919, om 17.00 u. in een statig herenhuis op de Beursstraat in Amsterdam, wordt de naamloze vennootschap "**La Lumière économique**", concessionaris voor de verkoop van Philips' producten, opgericht ten overstaan van Gerard vander Aa, consul generaal van België te Amsterdam, optredend als notaris.

De oprichters zijn :

Gerard Hendrik de Marez Oyens, ° 31/7/1873 met domicilie op Huize de Dam in Eefde, bankdirecteur (Amsterdam);
Geert van Mesdag, industrieel (Hilversum);

Eduardus Joseph Philips, advocaat, ° Zaltbommel 30/6/1872 en wonende te Hilversum;

Henri Louis Philips, bankier wonende te Zaltbommel;

Jacobus-Bartolomeus Vink, handelaar, °Den Haag 27/11/1885 wonende te Tongelre;

Felix Van Hoof, boekhouder (wonende te Brussel, maar tijdelijk verblijvend te Eindhoven) en Adriaan Boutkan, boekhouder wonende te Eindhoven, die zich allen bij volmacht laten vertegenwoordigen door Salomon Wolf, expert-boekhouder gevestigd te Tongelre en Philips medewerker sedert 29/7/1908 met een aanvangsloon van 10 fl per week. Het oprichtingskapitaal bedraagt 100.000 fr, vertegenwoordigd door 100 aandelen (in dezelfde volgorde, respectievelijk 25, 25, 25, 10, 10, 3, 2 aandelen) ^{vii}.

De vennootschap die zich in Brussel of de Brusselse agglomeratie moet vestigen, zal zich bezighouden met de verkoop van elektrische en technische artikelen (Met fabricage start men pas in 1929). De leiding van het bedrijf komt in handen van drie tot maximum zeven bestuurders met een mandaat van 6 jaar, waarbij loting het aftreden zal bepalen. De eerste bestuurders zijn Gerard Hendrik de Marez Oyens, bankdirecteur Eindhoven, Geert van Mesdag, industrieel te Hilversum, Eduardus Joseph Philips advocaat te Hilversum, Henri Louis Philips, bankier wonende te Zaltbommel. Als commissarissen worden benoemd de heren Felix Van Hoof en Adriaan Boutkan.

De oprichtingsakte wordt geregistreerd op 3 april 1919 te Elsene, op 15 april 1919 op de griffie van rechtbank van koophandel te Brussel neergelegd en vervolgens op 18 april gepubliceerd in de bijlagen tot de Moniteur belge onder nr 2482.

De heer Jacobus-Bartolomeus Vink wordt door de eerste algemene vergadering benoemd tot directeur met een jaarverloning van 10.000 frank. Hij zal van 1922 tot 1/1/1950 gedelegeerd bestuurder blijven.

Als vestigingsplaats kiest men de Zwaluwstraat (rue des hirondelles) nr 17, te Brussel, een straat die uitkomt op het de Brouckèreplein (zie Plan voor heraanleg van dit plein). De koopprijs van dit pand bedraagt 300.000 fr (+8% kosten). De verbouwings- en reparatiewerken schat men op 130.000 fr.^{viii} De magazijnoppervlakte beslaat slechts 250 m². Al snel zou men magazijnen huren op de Hooikaai en in de Fabrieksstraat. Voor het transport beschikte men aanvankelijk over een handkar, maar na enkele maanden kwam er een Ford vrachtwagen die in 1920 zo'n 10.885 km aflegde. De totale uitgave voor salarissen, lonen en sociale uitgaven, bedroeg 204.174,75 fr. Op 4 mei 1920 besluit de algemene vergadering tot het instellen van een pensioenfonds voor bedienden en arbeiders.

Er werken aanvankelijk 25 personen: nl directeur JB Vink, adjunct J. Van Hoof, 3 vertegenwoordigers, een boekhouddienst, verkoopdienst, afdeling reclame, afdeling magazijnen en verzending. De jongste werknemer, de hr Paul de Vleeschouwer, was 15 jaar en verscheen in korte broek op het werk. Tien jaar later vierden er 22 van die 25 hun tienjarig jubileum bij Philips.

Op 6 juli 1920 komt op de Raad van Bestuur het probleem van de licentie uitvindersonoctrooien aan de orde, waarvoor Philips Eindhoven een rekening van 401.425,67 fr had voorgelegd. Bij het vaststellen van de verkoopprijzen was hiermee totaal geen rekening gehouden. De overeenkomst van 18 december 1918 met Eindhoven rept er met geen woord over. Daarom besluit men vooralsnog niet te betalen. Op 10 oktober 1920 geeft de hr Vink op de raad van bestuur toe dat er zal moeten worden betaald, omdat deze kosten stilzwijgend waren overeengekomen.

In het verslag van raad van bestuur van 2.05.1922 maakt men melding van een serie verduisteringen voor een totaal bedrag van 376.304,05 frank. Mede hierdoor kan er geen dividend over 1921 uitgekeerd worden.

Philips werkte in Europa met agenten die de landelijke markten bewerkten. Doordat heel wat landen zoals Frankrijk, Spanje en Italië de dominantie van de sterk geïndustrialiseerde landen als Duitsland en GB wilden breken, werden douanebelemmeringen tegen import opgeworpen. Eind 1918 werden in Italië buitenlandse lampen aan een vergunningstelsel onderworpen, wat de invoer nagenoeg onmogelijk maakte. Op die manier hoopte men de eigen kleine, technisch zwakke gloeilampenindustrie te beschermen. Philips trachtte de importbelemmeringen te ontzeilen door met een Nederlandse agent (de Philips werknemer A. van Eyk) een pseudo italiaans bedrijf op te zetten. Daarvoor werkte deze ter plaatse samen met een Italiaanse agent (Muggia), maar al snel kwam het tot een breuk tussen Philips, van Eyk en Muggia.

Vink had veel ervaring in België opgedaan. Met succes had hij grossisten overbodig weten te maken. Daarom werd hij gekozen om in Italië orde op zaken te gaan stellen. Vink stelt zijn mandaat als bestuurder ter beschikking om naar Italië

te kunnen vertrekken. Op 1 juli 1922 wordt hij in België opgevolgd door Leon Van Rillas, directeur van de Volta fabriek te Deurne, waarin Philips een grote participatie had genomen.

Toen Vink in Milaan aankwam weigerde van Eyk hem de toegang tot het bedrijf, die geen inmenging duldde. Onder zware druk van Eindhoven moest van Eyk inbinden. Hij nam ontslag onder het beding van een schadevergoeding van 25.000 fl.

Vink wist uiteindelijk de plooiën glad te strijken en verzoende Philips en Mario Muggia en diens compagnon Jules Israel. Op 16 mei 1923 werd de Philips S.A. Italiana opgericht met als bestuurders Vink, Muggia en Israel.^{ix}

Het personeelsaantal van 'La Lumière économique' loopt al snel op tot 100 man. De bureauchef Felix Van Hoof, (wonende te Vorst, 282 av van Volxem) wordt algemeen procuratiehouder op 29/9/1922. Hij mag de directeur bij diens afwezigheid vervangen voor zover het om daden van dagelijks bestuur gaat die niet kunnen wachten en niet meer bedragen dan 50.000 fr ^x. Daarbuiten moet hij toelating krijgen van de gedelegeerd bestuurder of zijn volmachtouder, met inachtneming van alle bepalingen van de statuten en de richtlijnen aan de directeur. Het bedrijfspannd wordt te klein. Om de voorraad op te kunnen slaan wordt uitgeweken naar panden op Hooikaai / Quai aux Foins en Fabriekstraat / Rue des Fabriques.

De hr G. van Mesdag, aandeelhouder en bestuurder, wordt op 30 juni 1922 vervangen door J.B. Vink, die aldus afgevaardigd bestuurder wordt. De hr H.L.Philips wordt opgevolgd door Jan-Hendrik Gaarenstroom, ° Nieuwenhoorn 2/31892, bestuurder van vennootschappen en in dienst getreden bij Philips op 1/08/1908 met een jaarloon van 1800 fl ^{xi}. Beide aftredende bestuurders blijven wel aandeelhouder. Felix Van Hoof vervult wegens zijn procuratiehouderschap geen commissarismaandaat meer. Het college van commissarissen bestaat enkel nog uit Adrien Boutkan.

Op de buitengewone algemene vergadering tot wijziging van de maatschappelijke benaming van de vennootschap op 30/05/1923 om 15.00, zijn alle bestuurders vertegenwoordigd door de hr Van Hoof, voorzitter, die de hr Van Rillas, directeur van de vennootschap, als secretaris laat optreden. De vennootschapsnaam luidt nu "**La lampe Philips, société anonyme** ».

De periode Vink (1922-1949)

Op 21/08/1923 houdt de raad van bestuur een vergadering naar aanleiding van het ontslag van de hr Van Rillas, die naar Frankrijk vertrekt waar we hem (in 1929) terugvinden als directeur van de franse verkoopmaatschappij "La Lampe Philips S.A."

1924

Op 25.02.1924 krijgt de hr J.B. Vink volmacht van de raad van bestuur om te onderhandelen over de aankoop van een reeks gebouwen aan de Anderlechtstraat, Zespenningstraat en de Baardgang. De verhuis van Zwaluwstraat 17 naar de nieuwe lokalen in Anderlechtstraat 37 – 39 te Brussel ("anciennes usines Christiaens") is gepland voor 1 februari 1925.

Op 30 juli 1924 wordt een verkoopakte ^{xii} ondertekend ten overstaan van Raphael Rodenbach, notaris te Anderlecht, Avenue Clemenceau 16, door enerzijds het echtpaar Charles-Martin Christiaens, industrieel, geboren te Brussel op 12/11/1865 en zijn vrouw Hélène-Victoria Alexandrine Kaeckenbeeck, zonder beroep, geboren te Brussel op 21/03/1867 en beiden verblijvend te Elsene, rue Paul Lauters, 63, getrouwd onder gemeenschap van aanwinsten volgens akte van 1893, en anderzijds 'La Lampe Philips', SA, vertegenwoordigd door Jacques Bartholomé Vinck (sic), gedomicilieerd te Etterbeek, avenue de Tervueren, 108.

Het gaat om een oud pand met magazijnen eertijds toebehorend aan een zekere Matthieu, handelaar in koloniale waren, dat op 27 mei 1831 werd geplunderd. Een vlaams volksliedje herinnert aan het tragikomische toneel dat drie dagen lang de openbare weg bestrooid lag met suiker en koffie. Het huis van de genaamde Matthieu werd bewoond door schrijnwerker J.F. Christiaens, die in 1906 overleden was^{xiii}. Hij was gehuwd met de dochter van de plaatselijke brouwer en had 300 werklieden in dienst.

Het aangekochte goed omvat naast het woonhuis, werkplaatsen, stallen, bergplaatsen (remises), binnenplaatsen (cours) en overige bijgebouwen (dépendances), gelegen tussen de Anderlechtstraat (rue d'Anderlecht), genummerd nrs 35, 37, 39, Zespenningstraat (rue des Six Jetons), genummerd nrs 36, 38, 40 en de Baardgang (l'Impasse de la Barbe), genummerd aan l'Impasse de l'Asile nos 1 à 8, kadastrummers 1647 l en g, 1648 a en b, 1649, 1650, 1651 b, c, d, 1652 a, 1653, 1731 u en w, groot 46 are 56 ca.

Het pand bevat machines en apparatuur voor de productie van stoom en elektriciteit, te weten een stoomketel Lancashire-Galloway met alle 'garnitures et armatures', een stoompompmachine Corliss 'avec poulie de commande principale, clef sur l'arbre à coté du volant avec tous ses accessoires, clef et burette, une machine dynamo à deux bobines

placées sur des noyaux verticaux et parallèles, un tableau électrique'. Het goed deed dienst als meubelfabriek. Voorts een klein eigendom met 'remise, réduit, écurie et cour', gelegen Baardgang, kadaster nr 1664 h, groot 84ca.

De verkoopprijs bedraagt totaal 1.548.275 fr. Er wordt een voorschot van 150.000 fr gevraagd en het saldo moet betaald worden in 9 annuïteiten waarvan de eerste acht à 150.000 fr en de laatste voor een bedrag van 198.275 fr, te betalen ieder jaar op 30 juli en voor de eerste maal op 30/07/1925, met een intrest van 6%. Op 3/10/1924 betaald Philips ineens 1.413.215 fr, zijnde het totale bedrag.

Eind 1924 moet het kapitaal verhoogd omdat de zaken een aanzienlijke uitbreiding hebben genomen en rekening moet gehouden met de exploitatie van de octrooien Claude de Beaufort. Een Belgische groep schrijft in voor 1.900.000 fr.

De algemene vergadering besluit op dinsdag 30/12/1924 de vennootschapsnaam te wijzigen door toevoeging van de woorden "société anonyme belge".

1925

In 1925 zal de "Manufacture Belge de Lampes Electriques » (MBLE) opgenomen worden in het Philips concern. De heer Vink memoreert dat het op oudejaarsdag 1924 was, een weinig voor middernacht, dat de overeenkomst werd getekend en de samenwerking begon^{xiv}.

Dit bedrijfje, in 1914 in Vilvoorde opgericht onder de benaming "Lampe Brabant", verhuisde na enkele jaren naar de Demetskaai te Anderlecht. Pas in 1946 zal het zijn intrek nemen in de gebouwen van de oude schoenveterfabriek "Fabrique de Tresses et Lacets Torley" op de Tweestationsstraat te Anderlecht^{xv}.

Aan deze overname is een scherpe strijd voorafgegaan. Een eerste strijdtoneel vormden de onderhandelingen tussen Philips en Osram over de octrooien en de verdeelsleutel voor de afzet van gloeilampen. Philips bevond zich in een niet al te sterke positie, maar doordat op 24 juni 1922 Walther Rathenau, de Duitse minister van Buitenlandse Zaken en eveneens onderhandelaar voor Osram in deze aangelegenheid, vermoord werd en de daaropvolgende politieke troebelen het herstel van de Duitse economie tot staan brachten, kwam er van de door Osram voorgestelde en bijna opgedrongen fusie tussen beide bedrijven niets terecht. Tot opluchting van Anton Philips, die er wel in geslaagd was om de deelonderhandelingen tot een goed eind te brengen over de definitieve formulering van het licentiecontract, m.n. de licentievergoeding en de gratis cross-licence t.a.v. alle toekomstige octrooien op het gebied van gloeilampen. Door de bezetting van de Ruhr en de zware economische terugval trachtte Osram haar exportpositie in oa Zuid-Amerika nu te versterken.

Op de Noordamerikaanse markt hadden Europese bedrijven geen greep wegens de octrooi-overmacht van International General Electric. IGE zag evenwel in dat haar octrooien binnen afzienbare tijd ten einde zouden lopen en was daarom een wereldomspannend kartel gunstig gezind. Na contacten tussen IGE (de hr Woodward) en Osram (de hr Meinhardt) werden Philips en Tungsram (Hongarije) er zo snel mogelijk bij betrokken, want IGE zag in dat vertraging in haar nadeel speelde. Hoewel de tegenpartijen bang waren voor de typische tactiek van Anton Philips, namelijk een uitgebreide lijst eisen op tafel leggen en elk verlangen van de tegenpartij afhankelijk maken van een nieuwe concessie, ondertekenden op 14 mei 1924 Osram, Philips en IGE de overeenkomst tot kartellering van de gehele internationale gloeilampenindustrie. Elke partij zou in zijn eigen gebied de fabrikanten achter het contract pogen te krijgen.

Philips kreeg de opdracht om besprekingen te voeren met 'Compagnie des Lampes' (F) en de 'Société d'Electricité et de Mécanique' (SEM) (B). De gloeilampenfabriek MBLE was in handen van SEM en had al jaren een bitse verhouding met Philips, die van SEM, na druk van IGE, een verkooplicentie in België had weten te bekomen, waarbij ook minimumprijzen waren opgelegd die evenwel door geen van beide partijen werden gerespecteerd. De concurrentievervalsing werd zo bitsig dat MBLE arbitrage inriep. Extra complicaties deden zich daarbij voor omdat AEG (in naam van OSRAM) haar tijdens de oorlog gesekwestreerde en in 1920 aan SEM verkochte belgische octrooien teruggeiste. Om een forcing door te drukken, brengt IGE Philips in contact met Dannie Heineman, een van de oprichters van Sofina (Société financière de transports et d'entreprises industrielles) de voornaamste aandeelhouder van SEM. Sofina was een Brusselse investeringsmaatschappij die Heineman in 1905 met behulp van Duits geld (AEG) had overgenomen, maar daarna de Amerikaans-Engelse kant is opgevaren. Heineman en Anton komen overeen om Philips voor 16 miljoen fr MBLE te laten overnemen samen met de relevante gloeilampen octrooien. Op 28 december 1924 kwam de overname tot stand.^{xvi}

Deze verwickelingen in België maakten deel uit van de ontstaansgeschiedenis van het internationale gloeilampenkartel "Phoebus", dat evenwichtige marktverhoudingen, verdeling van de markten en bestrijding van outsider-concurrenten beoogde, samen met een behoedzaam prijsbeleid. Bij het ontstaan van het kartel stegen de prijzen gemiddeld 10 à 20 %. De minimumprijs die men de grossist aanrekende was door het Sales Committee van Phoebus vastgelegd op minimum 50 Goldpfennig (ca 0,30 fl).

Op 14 jan 1925 wordt voor Raphaël Rodenbach, notaris te Anderlecht, in verband met het pand op Anderlechtstraat 37-39, kadastersectie 3, nr 1731u, en deel van 1731w, opp 4 a 76 ca (aangekocht op 30/7/1924) een hypotheekakte opgemaakt. Philips had op 24/10/1924 een verbouwingsaanvraag ingediend om « a) remplacer la baie de porte et la baie de vitrine existantes par une baie de porte et deux baies de fenêtre, b) remplacer les seuils en pierre de taille aux fenêtres du premier étage, c) décapet et recimenter la facade, d) transformer la partie intérieure de l'immeuble. ».

De bouwvergunning komt er slechts onder voorwaarden. Omdat er op het erf een erfdiensdienstbaarheid van rechtstrekking met de rooilijn (KB 27/4/1875) rustte, waarbij de rooilijn 180 centimeters dieper dan de huidige gevellijn

ligt, moet JB Vink zich akkoord verklaren met de eis van het Departement van Openbare Werken, met name a) afbreken wanneer ertoe verzocht wordt de bestaande constructie zoals ze na de gevraagde werken er zal uitzien, 2) afstand van de meerwaarde, voortvloeiend uit verbouwing, van de in te nemen grond door het Rijk, deze meerwaarde wordt begroot op 5.772,50 fr. Tot borg en garantstelling wordt de eigendom in hypotheek ten voordele van de Belgische staat gegeven. Op de daaropvolgende buitengewone algemene vergadering in bijzijn van de aandeelhouders Gaarenstroom, de Marez Oyens, E.J. Philips en J.B Vink, waarbij Gaarenstroom voorzitter is en Vink secretaris, wordt ingestemd met de hypotheek.

De twee vrachtwagens waarover men in 1925 beschikte legden dat jaar samen zo'n 21.770 km af. Vijf jaar later reden er 8 vrachtwagens die goed waren voor 87.080 km en in 1936, 21 wagens met samen 228.585 km op de teller. In 1925 wordt een intern adviesbureau (bureau d'études) opgericht. Het adviesbureau zal een uitstekend promotiemiddel blijken. In hetzelfde wordt ook het zusterbedrijf "Philips Radio belge Sa" opgericht.

Het verslag van de raad van bestuur van 5/5/1925 maakt gewag van een zware brand op 1 april, waarvan de schade nagenoeg geheel door de verzekering wordt gedekt. De brand was bij de burelen om 11 u. 's nachts ontstaan, maar helaas overgeslagen naar het Philips gebouw dat nagenoeg geheel vernield werd.

Op dezelfde raad van bestuur wordt besloten tot de oprichting van een afdeling Neon-verlichting. Deze afdeling kent vele technische problemen en zal het financiële resultaat over 1925, in tegenstelling tot het schitterende 1924, zeer ongunstig beïnvloeden. Dit geldt trouwens ook voor het boekjaar 1926, een jaar waarin de inflatie sterk is toegenomen. Er waren scherpe prijsstijgingen en bovendien werd de stroomtoevoer beperkt.

1926

In 1926, toen de frank ten opzichte van bijvoorbeeld de dollar^{xviii} op vier jaar tijd tot een derde in waarde gedaald was en nadat België eindelijk een buitenlandse lening had losgepeuterd, voerde minister van financiën Janssen een hervorming door om de frank te stabiliseren. Dat hield een flinke devaluatie in: de frank bedroeg nu slechts een zevende van haar vooroorlogse waarde.

En om de burger moed te geven werd een nieuwe munteenheid ingevoerd: de belga, die vijf maal meer waard was dan de frank. Eén belga was dus goed voor vijf frank. Met de 'belga' beoogde men afstand te nemen van de Franse frank, Omdat de Belga zozegd vijf keer sterker was, rekende men ook op het psychologische effect in die crisisjaren: 1.000 frank te moeten betalen, of 200 belga's, het geeft toch de illusie minder diep in de portemonnee te moeten graven.

1927

Op 31 januari 1927 treedt heer Marcel Collette in dienst op de Verkoopsafdeling. Hij houdt er zich bezig als diensthoofd met de verkoop van de luidsprekers en de eerste Miniwatt radiolampen. In 1928 al heeft deze dienst zo'n vlucht genomen dat "Radio Verkoop" (Vente Radio) een autonome afdeling werd. Er kwamen zes artikelchefs en twaalf vertegenwoordigers. 1928 is het jaar van de "Combinaison Idéale" en van de AnodeSpanning voor het aansluiten op het net van de oude batterijgevoede toestellen en van een nieuwe serie Miniwatt lampen. Zijn bureau bevond zich in een klein kamertje, waar zijn assistent eerst moest opstaan om hem naar buiten te kunnen laten gaan.

De raad van bestuur van 3 mei 1927 besluit een demonstratiezaal in te richten waarin bezoekers kennis kunnen maken met de mogelijkheden van verlichting. In de demonstratiezaal en de "salle d'applications" of "Toepassingszaal" zal men talloze conferenties geven. Daarnaast worden aan de lopende band verlichtingsontwerpen opgemaakt. Uit het guldenboek blijkt hoevele tienduizenden scholieren en andere instellingen een bezoek hebben gebracht en uitvoerig werden ingelicht over lampen en verlichting in het algemeen. Deze propagandaslag werd aangevuld met enerzijds specialistische en anderzijds veralgemenende publicaties over deze onderwerpen.

1928

Vanaf 1928 krijgt de verkoop een bredere basis door een verruiming van het assortiment. Netstroomradio's zorgen voor een revolutie samen met een aantal nieuwe luidsprekers, de z.g. "Haut Charmeur". De slogan van de heer Vink was dat iedereen wel een radio of een lamp kon verkopen, maar dat Philips "licht en muziek" verkocht. Daarnaast hechtte hij een groot belang aan reclame en technische documentatie. Deze aanpak stimuleerde hij ook sterk bij de zustervenootschap "Philips Radio Belge" (PRB). Niet alleen de technici en de gewone consument maar ook de schooljeugd werd sterk bewerkt. Een van zijn ideeën was de "Radiophonie scolaire": de radio als educatief hulpmiddel. Voorts kende het "Evangile de Meilleur Eclairage" een grote bijval door de manier waarop de jeugd ingelicht werd over verlichting. Philips kon hier rekenen op de morele steun van de overheid, omdat die er "y voyait un cours supplémentaire de physique et d'hygiène". Mede dank zij deze acties ontving de hr Vink in 1929 de onderscheiding « Ridder in de Kroonorde ».

Eind jaren twintig, met name op 6/12/1928, wordt de "Philips Kring" of "Cercle Philips" opgericht, die onverdeeld is in verschillende afdelingen, zoals koor, toneel, ping-pong, billard russe, bridge, tennis enz. Regelmatig zorgt de Kring voor een feestje bv: op 29.10.1932 in de "Brasserie Flamande" en op 26.11.1932 in "La belle Alliance" te Grande Espinette in de buurt van Waterloo met een pensenkermis met "potage, boudins, côte de porc et 'cochonnerie' de toute espèce". Iederen kon met een grote wagen van de "Compagnie Générale des Autobus" mee of op eigen gelegenheid er naar toe komen. Ook de hr en mevr Vink namen hieraan regelmatig deel.

Het "Werkhuisreglement" zoals bepaald bij de wet van 15 juni 1896 wordt aangeplakt op 2 januari 1929. Het telt 17 artikelen en bevat vooral geboden en waarschuwingen.

De werkduur bedraagt 48 u. Van maandag tot vrijdag van 8 –12 en van 14-18 u. Op zaterdag werkt men van 7 tot 15 u. Met een pauze van 12 tot 12.30 u. Op zondag hoeft niet gewerkt, evenmin op de feestdagen, met name Nieuwjaar, Pasen, Hemelvaart, Pinksteren, 21 juli, OLV Hemelvaart, Allerheiligen, 11 november en Kerstdag. Enkele andere dagen Aswoensdag, 1 mei, Gemeentelijke feestdag, 2 november staan wel voorgedrukt, maar werden doorgehaald. Er mogen geen afhoudingen gedaan worden op het loon van de arbeider voor werkongevallenpremies noch voor bijdragen aan hulp- en voorzorgkassen. De wettelijke afhoudingen voor ouderdomsverzekering en verzekering tegen vroegtijdig overlijden gebeuren overeenkomstig de wet van 10 december 1924.

Er is gehoorzaamheid verschuldigd aan elke persoon met een titel, of met gezag in het werkhuis of op de werf. Van de directie en het toezichtspersoneel wordt verwacht dat zij de werklieden bejegenen met rechtvaardigheid, moreel gezag en beleefdheid. Klachten kunnen de werkers in een register inschrijven of ze kunnen zich rechtstreeks tot het bedrijfshoofd of de directie wenden. Verspilling van grondstoffen en schade toegebracht met opzet, nalatigheid of onhandigheid mogen van het loon worden afgehouden (wet 10 maart 1900).

Op 7 december 1928 geeft de raad van bestuur een mandaat van zaakvoerder van het bijkantoor te Luxemburg aan de heer André de Schaefer. Een zelfstandige Luxemburgse vennootschap zal er pas komen in 1956, "S.A. Philips-Luxembourg". Op 17 december 1928 krijgt de hr Vink volmacht om een gebouw aan de Zespenningenstraat nr 30 aan te kopen. Door de goede gang van zaken is er immers weer meer ruimte nodig.

En er is behoefte aan een aanzienlijke uitbreiding van het commercieel, administratief en technisch personeel. Omdat de gebouwen niet meer voldoen besluit de raad op 7 mei 1929 tot de bouw van een gebouw met acht verdiepingen, wat zeer hoog was voor die tijd. Het zou dan ook niet zonder reden de "Wolkenkrabber" genoemd worden. Voorts wordt nog een gebouw van de firma Keym aangekocht om er magazijnen in onder te brengen. De afdeling Neon blijft het zorgenkind. Door fabrikagemoeilijkheden in Nederland wordt de productie naar Brussel overgebracht. In 1929 komt de nieuwe lamp "Arlita" uit. Het personeel groeit tussen mei en december 1929 van 540 tot 648 bedienden. Het aantal arbeiders zakt daarentegen van 294 tot 230 arbeiders.

1929

Op 16 augustus 1929 start Vink een massale reclamecampagne met persartikelen, brochures, vouwbladen, albums, affiches. De hr Nickmilder, chef van de afdeling Propaganda, leidt de campagne, die de geboorte van de gestandaardiseerde lamp "Arlita" moest aankondigen. Deze lamp bood alle voordelen van de 81 type lampen die er toen in gebruik waren. Enkele maanden later zou de Arlita 80% van de omzet uitmaken.

Deze campagne kwam op hetzelfde tijdstip als de vijftigste verjaardag van de uitvinding van de gloeilamp door Thomas Alva Edison. Inspannend op deze verjaardag, werden in geheel het land voordrachten voor de schooljeugd gehouden en tienduizenden exemplaren van de geschiedenis van de verlichting uitgedeeld. In Brussel, Antwerpen, Luik en Namen kreeg de schooljeugd een film te zien over "La fabrication des lampes à incandescance".

De hr Vink bedacht ook de delicate attentie voor de ouders met een baby die op 29.10.1929 werd geboren. Zij ontvingen een luxekoffertje met een Arlita lamp. De hoogbejaarde Edison stuurde hierover een vriendelijke bedankbrief aan de hr Vink : "March 17th, 1930, My dear Mr Vink! I have received the handsomely bound album showing the various ways in which you commemorated the Golden Jubilee in Brussels, together with the frosted lamp in its case, such as you presented to babies born on the anniversary date. I very much appreciate your courtesy in presenting the activities to me in this graphic way and I thank you sincerely for the kind expressions conveyed in your letter of February 4th. Again thanking you, and with all good wishes, I am Yours sincerely, T.A. Edison .^{xviii}

Op 16/09/1929 besluit de raad van bestuur te Luik en Antwerpen een bijkantoor te openen. De dagelijkse leiding komt in handen van Leo Rovers (Antwerpen) en Octave Bodart (Luik, rue de la Paix). Voor de hr Vink waren de tentoonstellingen te Antwerpen en te Luik rond 100-jaar België een gelegenheid om zich lokaal te verankeren. Dank zij de persoonlijke invloed van Vink werden verlichtingsprojecten aan Philips toevertrouwd, die ze liet uitvoeren in samenwerking met de Philips specialisten in Eindhoven, de hh Kalff en van de Werfhorst.

Het herenhuis op de rue de la Paix, nrs 25-27, te Luik wordt aangekocht op 20 september 1929 ten overstaan van notaris Seny. Verkoopster is Anne Marie Antoinette Montulet, zonder beroep, geboren te Luik op 27/4/1902 en gehuwd met Jean Marie Lekeu, landbouwingenieur, verblijvend te Ten Aert, Gheel, die haar daartoe toestemming heeft verleend. Koper is "La Lampe Philips s.a.belge", vertegenwoordigd door Pierre Theodore Heerbrant, architect, wonende te Brussel, Avenue Jean Linden, 16. Het pand wordt omschreven als "un hôtel de maître avec porche, cour dépendances, logement de concierge, remise, garage et ateliers", gekadastréerd in sectie B, nrs 315b5 et 315c5, groot 12 a 70 ca. De schouw van de serre behoort niet tot de verkoop. Het gebouw is opgericht door de grootvader van de verkoopster, Lambert Emile Montulet (overleden te Luik op 12/10/1919), gehuwd met Marie Antoinette Ruyters (overleden op 22/10/1909 te Luik) op een stuk grond dat beiden aankochten op 7 maart 1884 (Notaris Paques, Luik). Het goed kwam vrij op 1/10/1929, behalve het atelier dat verhuurd was aan Denis Mackiels, meubelmaker antiquair, sedert 1/4/1921 voor de duur van 9 jaar. De verkoopprijs bedroeg 1.050.000 fr die in bijzijn van de notaris betaald wordt in handen van de verkoopster, daartoe bijgestaan door en met de toestemming van haar echtgenoot.

In het “Philips Bulletin” van 1 november 1929 wordt de oprichting van een nieuwe dienst aangekondigd : “Philips-finance”. Deze dienst houdt zich bezig met de organisatie van de verkoop op afbetaling. Alleen verkopers van Philips toestellen kunnen een beroep doen op deze dienst. De verkoper wordt onmiddellijk gecrediteerd onder afhouding van 3% op de totale verkoopprijs en van de verhoging bestemd voor de verkoop op afbetaling. Drie brochures verschijnen initieel hierover : “Philips. Proposition relative à la vente à paiements différés”, “Philips et les méthodes modernes de vente. Les avantages des paiements différés. Confidentiel pour les électriciens » en « Vente à paiements différés, Philips Radio Belge ».

In oktober 1929 wordt door de hr J. Druyvesteyn van het Philips Nat Lab in het fysica-auditorium van de Faculteit Wetenschappen een wetenschappelijke demo gehouden over de stand van zaken op het gebied van televisie. Na een theoretische uitleg over de schijf van Nipkow, die het beeld in punten omzet, de foto-elektrische cel bij de zender en de neonbuis bij de ontvanger, wordt een praktische voorstelling van een film gehouden. Door de grote bandbreedte is het beeld nog vrij grof.

Op 24.12.1929 neemt de raad van bestuur enkele beslissingen : het ontslag van de hr Buys wordt aanvaardt, de hr P. Heerbrant krijgt volmacht voor de afdeling Neon, en de hr L. Palange volmacht in zijn hoedanigheid van directie-secretaris.

1930

In 1930 neemt Philips deel aan de viering van de 100ste verjaardag van de onafhankelijkheid van België met de levering van Floodlighting voor de openbare monumenten.

1931

19/5/1931 De hr de Schaeffer, zaakvoerder van het bijkantoor te Luxemburg, neemt ontslag.

Bij besluit van de raad van bestuur van 28/5/1931 mogen de heren Felix van Hoof en Georges-Désiré Broos gezamenlijk tekenen voor bedragen tot 500.000 fr. De hr Broos was een oud-gediende van Philips Eindhoven, waar hij op de boekhouding debuteerde op 10/09/1916 en bij de oprichting van ‘La Lumière économique’ in Brussel de post van hoofdboekhouder kreeg toegewezen op 2/9/1919.

In 1931 wordt de “Ecole Jules Jourdain” opgericht voor cinema-operatoren. Een aantal van de Philips werknemers zullen er opleiding geven. P. Moies werd er in 1940 directeur van en professeur d’acoustique.

Vanaf 1931 voelt ook België de gevolgen van de crash : de wereldprijzen dalen (maar niet de productiekosten) en de Belgische frank wordt door het Britse pond meegesleurd. 1932 wordt gekenmerkt door een zware economische crisis.

In juli 1931 ontvangt de eerste lichter afgestuurden van de “Ecole Jules Jourdain” hun diploma van “kinema-operator” in het bijzijn van officiële afgevaardigden van het Ministerie van Arbeid en de Sociale Zekerheid en prominenten uit de filmwereld.

Aanvankelijk kon men er een opleiding volgen als operateur de cinéma. In 1952 komt daar de opleiding als électricien de théâtre bij en in 1954 speelt men in op de behoefte van de tijd nl met een ‘certificat d’aptitude en télévision professionnelle’. De school wordt op 17/01/1935 officieel erkend als school voor beroepsopleiding. In het academiejaar 1939-1940 wordt een vlaamse afdeling toegevoegd. In het kader van de “Ecole Jules Jourdain” bestaat er een Fonds Adrien De Backer dat materiele hulp geeft aan begaafde studenten uit een minder begoede milieu.

19/11/1931 de hr Sylvain Dulieu krijgt volmacht voor het bestuur van het bijkantoor te Luxemburg

1932

Op 31/12/1931 neemt de overgangperiode een eind, die begonnen was op 1/1/1926, waarbij de ‘Algemene Spaar en Lijfrentekas’ (ASLK thans Fortis) de enige instelling was die de door wet van 25/3/1925 bepaalde stortingen voor een ouderdomspensioen en pensioen bij vroegtijdig overlijden mocht innen.

In 1925 bij het uitvaardigen van deze wet bekommerden weinige werknemers zich om het pensioen. Sommigen vonden dit een aanslag op de individuele vrijheid. Voor anderen leek de pensioenleeftijd een onbereikbare leeftijd^{xix}. Rond 1900 lag de levensverwachting bij mannen rond 44 jaar en bij vrouwen rond 47 jaar. In 1930 was die gestegen naar resp 54 en 59 jaar^{xx}.

De wet van 18/06/1930 bepaalde dat met ingang van 1/1/1932 alle “employés” ^{xxi} 3% van hun loon afdragen. De werkgever van zijn kant betaalt een bijdrage van 4% tot 1960, 4 1/3 % voor de periode 1961-1975; 4 2/3 % voor 1976-1990 en 5 % vanaf 1 januari 1991. De bijdrage is vereist tot een jaarloon van 18.000 fr. De bijdragen zijn verschuldigd tot de leeftijd van 65 jaar voor mannen en 60 jaar voor vrouwen. De patroon dient deze bijdragen in te houden op het nog uit te betalen loon.

2/5/1932 : de raad van bestuur maakt verslag van de succesvolle organisatie van sweepstakes. De campagne voor de 'Super Inductance' kent een groot succes. Het aantal afbetalingscontracten neemt sterk toe. Een veel belovend begin van de verkoop van installaties voor radio-distributie. Wegverlichting met Philora lampen kent succes. Philisor (installaties voor geluidfilms) doet het minder goed.

Het jaarverslag aan de algemene vergadering van 3/5/1932 meldt dat het boekjaar 1931 lijdt onder de economische crisis. Het beleid is dan ook gericht op zware bezuinigingen en ontslagen.

Op 15/7/1932 wordt de later tot de Philips groep toegetreden vennootschap Siera S.A. opgericht met als benaming "*Société indépendante pour l'exportation d'articles de Radio, S.I.E.R.A.*". Het maatschappelijk doel is: "l'achat, la vente, l'importation, l'exportation et le commerce en général de tous articles se rapportant à la télégraphie sans fils ainsi que le commerce d'articles électriques et électrotechniques et de tous articles similaires". De zetel is gevestigd te Brussel, Oude Graanmarkt (Vieux Marché aux Grains) nr 30. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 9 million frank ^{xxii}.

Op de algemene vergadering van aandeelhouders van vrijdag 30/12/1932 wordt "Philips Radio belge", (rue d'Anderlecht 37-39, destijds opgericht op 24/03/1925) ingebracht in "La Lampe Philips société anonyme belge" tegen uitgifte van 1125 aandelen van 1000 fr per aandeel. De naam van de overnemende vennootschap wordt gewijzigd in "Philips, société anonyme belge, in 't vlaamsch, Philips, belgische Naamlooze Vennootschap".

30/12/1932 De raad van bestuur besluit de afdeling Neon op te doeken en de hr P. Heerbrandt te belasten met de afdeling Gebouwen. Marcel Collette wordt procuratie verleend voor de Commerciële Dienst en de hr Willem van der Heyden voor de afdeling Finance (Ventes à crédit).

1934

1.5.1934 de hr Martinus Adrianus Allegondus Schellekens (in dienst getreden in 1927) krijgt volmachten voor de boekhouding.

1/5/1934 De raad van bestuur rapporteert over de heftige concurrentiestrijd en ongunstige economische toestand. Er werd meer verkocht in 1933 maar de omzet zakte met 24 mio fr, wegens de hogere kortingen en lagere prijzen. De Radiodistributiebedrijven worden verplicht belgisch materiaal te gebruiken, wat een tegenvaller was voor Philips. De raad rekent op de heropening van de fabriek te Leuven om nieuwe mogelijkheden te krijgen op dit vlak. Ook door de zeer aanzienlijke verhoging van de invoerrechten voor radiotoestellen rekent men op de eigen productie in Leuven. Met veel succes wordt een tweede merk "N.S.F." radiotoestel^{xxiii} op de markt gebracht.

Op 15 October 1923 was de heer A. F. Philips tot lid van de Raad van Commissarissen van de 'Nederlandsche Seintoestellen Fabriek' benoemd, waarmede de eerste band werd gelegd met de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, een band die steeds hechter zou worden. Met de voortschrijdende technische ontwikkeling van de radio-ontvangers, ging ook het streven gepaard om het uiterlijk der toestellen meer het karakter van een meubelstuk te geven. Op 27 februari 1918 was de Nederlandsche Seintoestellen Fabriek, N.S.F., te Hilversum opgericht door een aantal reders. Zij hadden belang bij telecommunicatie apparatuur voor radioverbindingen tussen wal en schip. Tegen het eind van de twintiger jaren nam de N.S.F.-omroepzenderbouw een grote vlucht en op dit gebied bleek een samenwerking tussen N.S.F en Philips uiterst vruchtbaar, want hier ontmoetten elkaar de ervaren zenderconstructeur en de grote zendbuisenproducent. In 1927 bracht Philips een gedeelte van de productie van Philips ontvangtoestellen in de NSF fabrieken te Hilversum onder. In de twintiger jaren heeft de N.S.F. op het randje van opdoeken gestaan, maar heeft ze mede door overname door Philips zich er doorheen geslagen. Dit bedrijf zal later z'n naam veranderen in 'Philips Telecommunicatie Industrie'.^{xxiv}

NSF radio 1935

Op initiatief van Philips gaat de 'Association des Constructeurs Belges de Matériel Radio-Electriques' zich bezighouden met de gezondmaking van de markt. De bestellingen op geluidfilminstallaties zijn gering en gaan gepaard met grote betalingsmoeilijkheden. Natrium-verlichting wordt toegepast in enkele sensationele installaties (verlichting van sluisen, kanalen en wegen).

In 1934 waren er de volgende afdelingen : Personeelsdienst : van Hoof, algemeen procuratiehouder; Boekhouding : Schellekens; Afdeling Radio : Colette, directeur bijgestaan door de hr Vink.; Afdeling Métalix voor röntgenapparatuur; Afdeling Verlichting : Dandoy en Callebaut; Reklame : Nickmilder en DTI (Division technique et industrielle): Hublou. Deze laatste afdeling was de meest recente en bevond zich op de 8e verdieping van de Philips "Wolkenkrabber". "Het was er hels lawaaierig, de telefoons rinkelden continu voor Cinésonor, Philora en Industrie, de drie onderafdelingen waarover de hr Hublou de leiding voerde, die er zijn bureau zonder enige afscheiding had tussen de andere personeelsleden, naast die van de personeelsafdeling en het secretariaat die eveneens de telefoon gebruikten". (sic Tondeur in 1968)

Door de zeer scherpe concurrentiestrijd moet Philips een goedkope lamp "Volta" op de markt brengen. Met een campagne "Fotometer" stelt Philips de kwaliteiten van de Philips lamp in het licht. De internationale wereldtentoonstelling te Brussel helpt de toepassing van natrium- en kwiklampen vooruitgaan.

In september 1934 wordt de Super-Arlita gelanceerd, met dubbele spiraalgloeidraad, met gepolijste binnenkant zoals reeds bij de Arlita uit 1929.

1935

7/5/1935 de heer H. de Marez Oyens vraagt op de Algemene vergadering wegens gezondheidsomstandigheden ontslag als bestuurder en voorzitter. Hij wordt opgevolgd door de heer Fernand Demets, industrieel en lid van de senaat (Liberaal).

In april 1935 wordt de Belgische frank met 28% gedevalueerd onder de regering Van Zeeland (1935-37). De muntontwaarding was het gevolg van de enorme goudopvragingen en kapitaalvlucht. Technisch was de belga op het ogenblik van de devaluatie echter niet in gevaar. De onmiddellijke oorzaak voor de devaluatie lag volgens de Commissie (rapport van 20.04.1936) in de wil om de goud- en vreemde deviezenopvragingen bij de Nationale Bank te stoppen. In Nederland waar 30% van de bevolking werkloos is, komt devaluatie van de gulden eveneens ter sprake. Het kost de minister van Economische Zaken (de derde in twee jaar) Mr M.P.L. Steenberghe de kop, toen men hem niet wilde volgen bij het loslaten van de Gouden Standaard en een devaluatie met 20%.^{xxxv}

1935 départements : finance (ventes à crédit), Néon, T.D.I., Philisonor, Récepteurs Philips, Récepteurs N.S.F., Tubes récepteurs et émetteurs, Radio,

Met de technische medewerking van Philips werden door de "Editions Pim-Services" en dagblad "La Meuse" tijdens de wereldtentoonstelling te Brussel de eerste openbare TV demonstraties in gesloten kring georganiseerd^{xxxvi}. Dit evenement kende een groot succes bij het publiek. Bij dezelfde gelegenheid werd door Philips een 'versterkingscentrale' ingericht die diende voor alle paviljoens en toegangswegen. Deze enorme installatie qua constructie en exploitatie waarin de hr Ir. Berthelot een belangrijk aandeel had, wekte allerwege grote bewondering.

Op de Tentoonstelling van Brussel in 1935 is een van de Philips paviljoenen ingericht als bioscoop. De Cinésonor projectieapparatuur is van het meest geavanceerde type en de zaal zelf is een toonbeeld van moderne verlichting. Met een lichtorgel kunnen de verticale cellen, bestaande uit twee lampen, blauw, rood, groen en geel licht op de muur verspreiden. Een rode hollijst (gorge) rondom het scherm vermeldt de naam 'Philisonor' in zwart op roomkleurige achtergrond. De zaal is afgewerkt met een bruine wandbekleding en lambrisering van indische palissander, gemaakt door de werkhuizen Gebroeders De Coene uit Kortrijk. In de gangen staan een superstandaard Cinésonor installatie met automatische smering, Philicode en Philitouring installaties voor vrachtwagens, auto's en autobussen, foto's van prominenten die de Philips microfoons gebruiken (daaronder vinden we personages terug als Hitler, Mussolini en nog vele anderen waarover de geschiedenis later minder fraais heeft te vertellen).

Over het andere paviljoen, het Demonstratiepaviljoen, schrijft "Notre Mirroir" dat het aantal en de uitzonderlijke verscheidenheid van de tentoongestelde lampen en toestellen vereist dat dit paviljoen met de nodige methode bezocht moet worden. "Le visiteur qui prend cette peine et qu'intéressent les dernières applications de la physique moderne, sera largement récompensé de son attention". Als we rechts binnengaan en uitsluitend naar rechts blijven kijken, zien we achtereenvolgens « un poste de radio-distribution avec son haut-parleur témoin, son phonographe et son récepteur radio-phonique ; un irradiateur au néon tel qu'il doit être installé dans la serre où l'on désire avancer la floraison et rendre la récolte plus abondante ; une redresseur fournissant une haute tension continue réglable jusqu'à 6.000 Volts pour l'essai d'isolement des câbles ; un appareil permettant d'essayer la résistance de la couleur des tissus à la lumière et comportant à cet effet, une lampe de 50 A, 50V à circulation d'eau ; un redresseur de 200V, 180 A, pour l'alimentation du pavillon même (il s'agit du plus gros redresseur à cathode à oxyde construit jusqu'à présent pour l'industrie), une batterie de condensateurs de 108 K.V.A. pour l'amélioration du facteur de puissance ; un condensateur haute tension de 10.000 Volts ; un poste de soudure pouvant servir à la recharge de batteries d'accumulateurs ; des électrodes enrobées pour la soudure à l'arc ; des tubes redresseurs à cathode à oxyde ; des condensateurs pour le démarrage des moteurs asynchrones monophasés etc... » Achterin de zaal bevindt zich het documentatiekantoor. Deze ruimte bevatte ook een kleine telefooncentrale waarmee het hoofd van het paviljoenpersoneel zich onmiddellijk in verbinding kon stellen met de stad, het andere Philips paviljoen, "la cabine de saupoudrage"^{xxxvii} of de andere technische en commerciële diensten in de 'wolkenkrabber' op de Anderlechtstraat. « Ce bureau d'une sobre élégance moderne, est décoré d'un grand portrait du Dr A.F. Philips, animateur de l'entreprise Philips dans le monde ».

Voorbij dit kantoor zien we langs de muur een Métalix toestel waarmee tuberculose in fabrieken, kazernes, scholen en kleuterklassen opgespoord kan worden. Op een paneel lezen we dat in de fabriek op 13.000 onderzochten 117 gevallen werden ontdekt, in scholen 27 gevallen op 1000, bij kleuters 26 op 706. Terloops schrijft Notre Mirroir dat onlangs op de Universiteit van Leuven in het Kankercentrum twee "appareils de thérapie super-pénétrante de 400.000 Volts" werden geïnstalleerd. Naast deze stand bevinden zich de fameuze Philora natrium- en kwikdamlampen. Achter drie matglazen ramen branden ter vergelijking verschillende lampsoorten : een 100 watt natriumlamp (5500 lumens), 100 watt gloeilamp (1.100 lumens) en twee 200 watt gloeilampen (6000 lumens). Een reuze wattmeter laat het verbruik van ieder lamp zien. In een andere uitstalkast worden de verschillende productiefases van natrium en kwikdamlampen getoond. Op het einde van de rondgang staan we bij een werkklaare auto-radio ontvanger, een reuze zenderbuis van 250 Kw en een zender-ontvanger voor de lijnvliegtuigen van de de KLM die in drie dagen van West-Europa op de Sundasche eilanden (îles de la Sonde) vliegt. Midden in de zaal staan in hoefijzervorm een toonbank en een uitstalkast. Ze tonen voorbeelden van de talloze lichtlampen die Philips gemaakt heeft buiten de standaardlamp Super-Arlita, gaande van de "Étincelles de joie", kerstverlichting, tot de vuurtorenlampen van 100 Volts, 100 ampères. Er staan ook voorbeelden van

kathodestraalbuizen (toen nog niet gekend als TV-buizen) ”dont les nombreuse possibilités sont encore peu ou mal connues, même des techniciens”.

Ook ziet men in de uitstallast driver units voor luidsprekers (moteurs de haut-parleurs: Druckkammertreiber), condensatoren, weerstanden en andere onderdelen voor de constructie van radiotoestellen. Zo 550 onderdelen waren nodig voor de bouw van de “récepteur radio-phonique tel que le Poste Exposition”. Men krijgt een historisch overzicht van verschillende Philips buislampen gaande van 1918 tot 1935. In Leuven zijn er tot 1935 reeds meer dan 100 miljoen “tubes de T.S.F” (radiobuislampen) gefabriceerd. De toonbank laat de impressionante serie Philips ontvangers die te Leuven gebouwd zijn zien : 4 octode-supers en 3 super-inductances waarvan 1 op batterijen. De nettoestellen werken op wisselstroom of op wissel/gelijkstroom. Naast deze toestellen voor België en Europa is er de serie speciaal voor Congo gebouwde toestellen. Deze apparaten met een krachtige gevoeligheid in het korte golfgebied vanaf 15 m, werden gedurende 24 uur beproefd in een speciale kast waar de temperatuur schommelde tussen 16 en 44 ° C. Deze apparaten dragen het keur van getropicaliseerde toestellen.

Op het einde van de toonbank staat een draaitafel met maquettes van de verschillende kamers van een woning. Aan het andere eind van deze toonbank staat een grote lichtmeter met fotoelectrische cel, die onmiddellijk de lichtversterking of het stroomverbruik meet en laat zien wanneer een goedkope lamp in zo'n kamer vervangen wordt door een van Arlita kwaliteit of beter nog Super-Arlita. Bij het naar buitengaan zien we bij de ingang verschillende nissen met verlichtingstoestellen, opalen Phililite kappen, Philiray reflectoren voor uitstalramen, Philuma voor de industrie, Philulex voor buiten, Philihome luchters, Philiflood projectoren enz enz.

Op 20/12/1935 De hr Fernand Demets wordt gekozen tot voorzitter van de Raad van Bestuur. Marcel Hublou wordt benoemd tot procuratiehouder.

1936

’Notre Mirroir’ schrijft in 1936 : “Modernisons! ... Philips is niet alleen een pionier op het vlak van verlichting en radio-elektriciteit maar ook zo vooruitstrevend dat het meestal voor andere firma's interessante nieuwigheden invoert.” De nieuwigheid hier is de telescriptor of Telex. In opgewonden bewoordingen wordt verteld hoe via elektrische impulsen over de telefoon een tekst doorgestuurd kan worden. Loftuitingen worden uitgestrooid over de directe en afgeleide voordelen : besparingen, snelheid, de noodzaak om klaar en bondig te schrijven, scripta manent, geen tijd meer verloren door op kantoor te moeten blijven, onmiddellijk bij de juiste persoon met het bericht. In eerste instantie is er een telexverbinding tussen Brussel en Antwerpen, Luik volgt. Om de twee uur wordt opgebeld en kunnen de berichten doorgestuurd worden. Tot slot wordt gewaarschuwd : een telex is niet gratis, maar kost evenveel als een goedkope telegram en vooral ... “On demande par telex, donc c'est urgent”.

Volgende benoemingen werden goedgekeurd door de raad van bestuur van 3.3.1936 : F. Van Hoof, directeur Personeelsdienst, A. Schellekens Directeur administratieve diensten. J.Vin procuratiehouder afdeling Philips Ontvangtoestellen. U. Devos procuratiehouder afdeling Ontvang- en Uitzendbuizen, A. Willems Procuratiehouder afdeling “N.S.F. Ontvangtoestellen”. M. Collette commercieel directeur afdeling Radio

Op 31.03.1936 wordt het CCD of Comité Central de Direction gevormd waarvan deel uit maken de heer Pierre Boty van MBLÉ, Jacques Plioger van Belgische Philips Fabrieken, Daniel van der Putten voor de administratieve en financiële kwesties. De hr Paul Tondeur is secretaris. Het CCD is verdeeld in onderafdelingen : “Verlichting” en “Kleine Apparaten” onder vice-voorzitterschap van Paul Tondeur; “Radio” onder vice-voorzitterschap van Marel Collette; “Electroden” onder vice-voorzitterschap van Marcel Hublou ; “Sociale Kwesties” onder vice-voorzitterschap van Albert Godin en “Expeditie en Douane” onder vice-voorzitterschap van Antoine Van Campenhout. Daarnaast functioneert ook al jaren een Comité de Direction ‘C.D.’ bestaande uit de heren George Broos, Marcel Collette, Albert Godin, Pierre Heerbrandt, Marcel Hublou, Paul Tondeur en Daniel van der Putten. De buitengewone algemene vergadering van 25/03/1936 aanvaardt het ontslag van de hh Edouard-Joseph Philips en J.H. Gaarenstroom, die aftreden als bestuurder. Ze worden opgevolgd door J. Moise en P. Erculisse. De hr Gaarenstroom bleef gedurende 33 jaren bij Philips, waarvan 19 als onder-directeur. In 1940 verlaat hij Philips. Als gevolg van de oorlogshandelingen tijdens de 2^e Wereldoorlog komt hij in 1944 om het leven^{xviii}.

Op 15/04/1936 besluit de buitengewone algemene vergadering om het boekjaar voortaan te laten beginnen op 1 mei en te laten eindigen op 30 april van elk jaar. Het boekjaar 1935 zal dan ook over 16 maanden lopen van 1/1/1935 tot 30/04/1936. Over dat boekjaar lezen we het volgende in het verslag van de raad van bestuur van 16/09/1936. De verkoop van het tweede N.S.F. merk “Aristona” verloopt volgens de vooruitzichten en is in korte tijd behoorlijk doorgebroken. In plaats van de goedkope Amerikaanse ontvangbuizen zijn verschillende constructeurs overgeschakeld naar de economische serie rode ontvangbuizen, die technisch merkbaar verbeterd waren. De vruchten van de wereldtentoonstelling laten zich voelen op het vlak van verlichting. De verkoop van de goedkopere lamp van het tweede merk heeft geen invloed gehad op de omzet van Philips lampen. De overheid maakt meer en meer gebruik van ontladingslampen voor de verlichting van grote verkeerswegen. In 1935 is een akkoord gesloten met de NV “Themarc” voor de alleen-verkoop van lasstaven, waarvan de verkoopresultaten bevredigend zijn.

1937

In het boekjaar 1936/37 werd een grote vooruitgang geboekt met de levering van uitzendmateriaal. Complete uitzendinstallaties werden geleverd aan de radiostations, het leger, de luchtmacht en de marine. De verkoop van N.S.F. Aristona radiotoestellen bedraagt 50% meer dan in het vorige boekjaar. Voor de verlichting van de autoweg Brussel-Antwerpen is een beroep gedaan op Philips. Deze weg was 44 km lang en geheel verlicht met Philips ontladingslampen. Een wereldrecord in die tijd. Ook andere installaties voor openbare verlichting van steden, sluizen en kanalen evenals de verlichting van enige warenhuizen werden door Philips geleverd. De afdeling Ciné-sonore boekt enkele bestellingen van grote installaties. Opneem en projectieapparaten voor 8 en 16 mm film worden aan het programma toegevoegd. Philips werd geselecteerd als leverancier van Puppin-spoelen aan de Regie van Telegraaf en Telefoon. De industrie begint ook belangstelling te tonen voor toepassingen van röntgenstralen in fabrieken en laboratoria. Dit heeft een gunstige invloed op de ontwikkeling van de afdeling Radiologie. Sedert het boekjaar 1935 verkoopt de SEDEC S.A. met succes Philips radiotoestellen in Congo. Er worden evenveel Philips toestellen verkocht als de gehele concurrentie samen. Er wordt een technicus opgeleid om de service in Congo te organiseren.

In 1937 hebben de eerste Televisieproefuitzendingen in België plaats vanuit Brussel Antwerpen en Luik. De experimentele uitzendingen waren begonnen in 1934, waarvoor de hr P.H. Spaak, minister van Verkeerswezen een officiële vergunning O.N4.P.M. had gegeven.

College van directeurs en secretarissen

Marcel Collette commercieel directeur van het departement Radio (sedert 1928) (secretaresse Yvonne Michiels)

Martinus Schellekens, directeur van de Administratieve Diensten (secretaresse Mme Devos)

George Broos, algemeen procuratiehouder – secretaris van de directie

Fritz Hendriks, procuratiehouder – secretaris van de directie

Paul Tondeur, procuratiehouder – secretaris van de directie

Procuratiehouders

Section éclairage

Jean Callebaut, voor het dept commercial

Franz Dandoy, voor het dept commercial (sedert 1931)

Pierre Heerbrandt voor gestion des immeubles et la direction du Bureau d'Etude

Section Radio

Urban Devos, voor département Tubes Récepteurs Philips

Jacques Vin, déprt Récepteurs Philips

Alphonse Willems, départemenet Récepteurs NSF

Marcel Hublou, dépt Division Technique et Industrielle

Armand Nickmilder, dept Publicité (sedert 3/5/1927)

Gustave De Brabander dépt Laboratoire

Paul De Winter, dépt Finance (vente à crédit)

Antoine Van Campenhout, dépt Expédition

Succursales

Octave Bodart succursale de Liège

Henri Dulieu, gérance succursale du GD de Luxembourg

Leendert Rovers, gérance succursale d'Anvers

1937 département commercial “éclairage”, département “laboratoire”, département “expédition”, “gestions des immeubles et bureau d'études”, département D.T.I, Services Administratifs (Schellekens), dépt “Publicité”, dépt “Expédition”, DTI-Philora, Dept Radio (Collette)

Wegens plaatsgebrek wordt extra opslagruimte gevonden in de oude gebouwen van Nestor Martens in de Ulenstraat.

Op maandag 26 januari 1937 wordt de hr Félix Van Hoof op het kerkhof van Corbeek-Loo bijgezet. De lichaam van de hr Van Hoof werd vanuit de rouwkapel in het ziekenhuis waar hij na een moedig gedragen, pijnlijke ziekte was overleden overgebracht naar de St Jacobuskerk Slippendragers waren de hr Vink, Martin, Collette, Schellekens. Ook de hr Heespinck, directeur van de fabriek te Leuven, nam deel aan de plechtigheid. Er worden voor de teraardebestelling enkele toespraken gehouden, oa door de hr Vink die eraan herinnerde dat Van Hoof met zijn familie naar Nederland was gevlucht in 1914 en werk gevonden had bij Philips in Eindhoven. Daar had hij hem leren kennen als een intelligente en toegewijde medewerker, die zich ook inzette voor het lot van zijn hardgetroffen landgenoten, die talrijk aanwezig waren in Eindhoven. Na de oorlog lag het voor de hand dat wij Van Hoof uitnodigden om mee te komen naar België om er ons bedrijfje op te starten. 's Avonds was er nog een plechtigheid voor de leden van de Philips Kring in de

ontvangstzalen van de Wolkenkrabber. Het was een korte maar aangrijpende plechtigheid. Op een ezel stond het portret van de hr Van Hoof en een stoel droeg een zwarte band ter herinnering aan de afgestorvene. De hh Vink en Martin lazen nogmaals hun afscheidsrede voor die aan het graf hadden uitgesproken. Op donderdag 28 januari, werd een herdenkingsplechtigheid gevierd in de Rijke-Klaren kerk in aanwezigheid van Mevr Van Hoof en haar kinderen en al het Philips België personeel.

Notre miroir gebruikt van in de jaren 20 veelvuldig engelse woorden. Heel opvallend is het gebruik van Philipsmen om de Philips medewerkers aan te duiden. In 1937 wijt men de teloorgang van de elementaire beleefdheid aan de “amerikanisering”. In een korte stukje beklagt de auteur zich erover dat bij een telefoonoproep, de oproeper zich aanmeldt, de oproepene naar de telefoon komt en dan een,twee, soms vijf minuten moeten wachten tot de oproeper zich manifesteert. Een bewijs dat de oproeper zich superieur voelt, iets wat hij niet mag laten blijken beleefdheidshalve. En besluit de auteur : “Mais s’il fallait érelever tous les menus incidents révélateurs de la crise de la politesse, dans l’affairement qui, insensiblement, nous américanise !..

1938

Op donderdagvoormiddag 13/01/1938 lanceert Minister Bouchery, PTT, samen met hoge ambtenaren uit zijn departement de eerste TV demonstraties in België. Eveneens aanwezig van de heer gouverneur van Brabant Baron Houtart, In de namiddag kon de pers de stand van tv-zaken bekijken. In de kleine opnamestudio in de ontvangstsalons van de gelijkvloerse verdieping houden Vink en Bouchery een toespraak voor de “iconoscoop”. De Studio werd verlicht met watergekoelde hogedrukkwikdamlampen. Ondanks de helle verlichting bleef het er koel. Naast de piano en de micrifoon stond er ook nog de rest van de installatie name een besturingsbord voor de verlichting en een iconoscoop, het beeldopnametoestel voor televisie. De beelden verschenen op een vertikaal scherm van mat glas van 40x40 cm. De beeldbuis had een anodespanning van 20.000 volt. Men vond de beelden erg stabiel en men onderscheidde ‘nauwelijks’ de rasterlijnen. Het beeld bestond uit niet minder dan 405 lijnen, wat een zelfde rijkdom aan details oplevert als bij een amateurfilmprojectie.

Op 17 januari worden de leden van de Philips Kring uitgenodigd om een film te bekijken waarin professor Erculisse het probleem van de TV in zijn geheel belicht. Hoewel technisch interessant zitten er volgens de professor voorlopig weinig commerciële afzetmogelijkheden in. TV is wat anders dan radio. Bij tv moet men het lokaal verduisteren en continu toekijken en luisteren. En vraagt hij zich af : zullen de tv-programma’s dan zo veel interessanter zijn dan die van de radio? Hij vreest voor het tegendeel. Wat is namelijk het nut van actualiteitsprogramma’s, die toch met de telecinema zullen moeten opgenomen worden, omdat de mensen overdag werken. En voor enkele franken kan men op een veel groter scherm in de bioscoop dit nieuws gaan bekijken. Films dan ? Er worden er maar 100 tot 150 per jaar gedraaid en dan kan je moeilijk ze meerdere malen op tv laten komen. Bovendien is een film zo kostbaar dat de tv deze alleen niet kan betalen. Spelprogramma’s zijn eenvoudig te organiseren op de radio, met tv staat men voor enorme uitgaven. Volgens een artikel van Blakeley, dat in de britse pers verscheen, heeft de BBC in haar eerste werkingsjaar 44 miljoen frank moeten betalen om dagelijks gedurende 2 uren uit te zenden. Vermits er maar 2000 kijkers waren, kostte elke uitzending dus zo’n 20.000 frank. En dat is de tv niet waard.

Daarom zouden er meer kijkers en amateurs moeten komen, maar zo’n toestel als dit hier, kost minimaal 25.000 fr. Deze prijs zal zeker niet snel gaan dalen in de komende jaren omdat het vergrotingstoestel zo kostbaar is. Ook als een tv toestel goedkoop zou worden, zullen de kijkers een veel scherper beeld eisen, vergelijkbaar met het bioscoopbeeld.

Op 20/01/1938 De hr A.A. Schellekens (1934-1938), die voor een hoge functie naar Buenos Aires vertrekt, wordt opgevolgd door de hr D. Van der Putten als hoofd van de administratieve diensten.

In het boekjaar 1937/38 is de omzet met 10 % gedaald als gevolg van de economische depressie. De verkoop van radiotoestellen kende grote moeilijkheden en een scherpe concurrentie leidde tot marktontwrichting en steeds hogere kortingen. Alleen het tweede merk N.S.F. Aristona wist zich te handhaven. Op het vlak van verlichting stelt men een bevredigende vooruitgang vast. Philips BNV brengt nu ook de 8 en 16 mm smalfilm toestellen van Bell & Howel op de markt. Er worden pogingen gedaan om een opnamestudio met Philips-Miller apparaten op te richten. De verkoop van industriële artikelen zoals condensatoren schiet met 60% de hoogte in. De verkoop in Congo ligt twee keer zo hoog als in vorig boek jaar. (RvB 20/09/1938)

Als in december 1928 de Philips Kring was opgericht met de bedoeling om de kameraadschap onder de werknemers te versterken, werd in oktober 1931 een “Fonds d’Entre’Aide” gesticht dat gebaseerd was op de solidariteit met werknemers die in noodsituaties verzeild waren. Zeven jaar later, op 16 december 1938, om 18 u. wordt het personeel in de kantoren op de eerste verdieping van de Anderlechtstraat samengeroepen om zich uit te spreken over de oprichting van een “Philips Ziekenfonds”. Een Comité d’Etude onder leiding van de hr Hendriks, secretaris van de Directie en geadviseerd door de hr L. Moreau, secretaris generaal van de ‘Fédération des Mutualités professionnelles des Industries de la province de Brabant’, had zich beziggehouden met het opstellen van de statuten van dit geplande ziekenfonds. In de aanloop tot deze algemene vergadering had de hr Vink beloofd dat Philips van haar kant zou bijdragen door het creëren van een “Caisse de Secours” Hulpkas, gespijsd met subsidies van de onderneming. Deze Kas zou het grootste

gedeelte van de algemene kosten van het Ziekenfonds op zich nemen. Daarnaast zou de onderneming ook een centrum voor preventieve geneeskunde inrichten, dat permanent de fysieke gezondheid van de bedienden en arbeiders zou opvolgen. Dat centrum zou een beroep kunnen doen op een geneesheid die dagelijks ter beschikking van het personeel zou staan met geneeskundig advies. Ter compensatie van de financiële inspanning van de werknemers krijgen arbeiders hun gehele loon uitbetaald gedurende de eerste drie weken van arbeidsongeschiktheid en $\frac{3}{4}$ gedurende de volgende tien weken, bedienden krijgen hun gehele loon gedurende de eerste drie maanden. Voor de stemming deelt de hr Hendriks in het Nederlands mee dat binnen enkele dagen een bijzondere bijeenkomst in het Nederlands zal worden gehouden voor hen die de uiteenzetting in het Frans niet geheel zouden kunnen hebben gevolgd. De statuten worden ter stemming voorgelegd en 176 personen sluiten zich aan, zodat het voor de oprichting gestelde minimum van 100 leden gehaald werd. Het Philips Ziekenfonds was opgericht en de vergadering wordt om 19.40 u. gesloten.

1939

1939 publicatie in brochurevorm door de 'Moniteur belge' van de nieuwe gecoördineerde statuten van Philips (een groene en blauwe uitgave)

1939 stichting van "Unilampe".

01/09/1939 Een buitengewone algemene vergadering benoemt de hr Charles Malfait als commissaris in opvolging van de overleden Jules Noirfalise. In het vooroorlogse jaar 1939 bezat Philips 17 vrachtwagens, een vermindering ten opzicht van de vorige jaren, als gevolg van de opeisingen door het Belgische leger.

Het boekjaar 1938/39 stond in het teken van de voortdurende economische depressie en de internationale politieke spanningen. Er werden 12% minder radiotoestellen verkocht, maar men schat dat de gehele markt met 40 tot 50 % is ingezakt. Om gezondere marktverhoudingen te creëren werd de 'Groupement de l'industrie de la radio-électricité pour la protection de l'industrie et du commerce de la radio' a.s.b.l. (GIRA) opgericht. Meer dan vijftig kerken werden uitgerust met de « carillons zonder klokken » en met installaties ter verbetering van de acoustiek. De idee "muziek bij het werk" werd gepropageerd. Enige stations werden uitgerust met versterkingsinstallaties voor omroepberichten. Er kwamen belangrijke opdrachten voor zendinstallaties (Ruisselede) en voor lokale uitzendingen (Luchtmacht, leger enz). Om tot een betere marktregeling te komen werden besprekingen begonnen met alle Belgische lampenfabrikanten. De rijwielenverlichtingsapparaten werden gunstig ontvangen op de markt. De afzet op de markt van de openbare verlichting stijgt ; naast openbare wegverlichting, komen nu ook bestellingen voor verlichting van etalages, binnenverlichting, steenkoolmijnen, tentoonstellingen enz. Op de internationale tentoonstelling te Luik werd een nieuwe cinematografische installatie F.P. 2 uitgerust met natriumdampamp geïnstalleerd. In Congo stijgt de verkoop met 30% via de vertegenwoordiger S.A. Sedec. Ook daar werden belangrijke bestellingen van Philoralampen geboekt. (RvB 19/09/1939)

Op de buitengewone algemene vergadering wordt het kapitaal verhoogd met 11.125.000 frank om het te brengen op 35.000.000 frank door het creëren van 23.875 nieuwe aandelen van 1.000.

1940

Hierna volgt een letterlijke weergave van de inhoud van Notre Mirroir over de eerste oorlogsdagen.

Alerte !

"Dring..... dring..... dr.. i ..ing... Il est deux heures du matin. M. Hendriks est éveillé en sursaut par la sonnerie du téléphone qui insiste, insiste... Allô? Allô?... c'est une communication d'Eindhoven : on réclame le retour d'urgence d'un camion de l'usine garé pour la nuit dans la cour de la rue d'Anderlecht . Il se passe quelque chose de grave!... Les appréhensions de M. Hendriks ne devaient pas tarder à prendre corps et deux heures après il avait la confirmation, en même temps que toute la population bruxelloise, qu'il se passait quelque chose de très, très grave. A l'aube du vendredi 10 mai 1940, Bruxelles était brusquement secoué par le bruit de formidables explosions qu'accompagnaient des détonations précipitées de canons à tir rapide et le vrombissement d'avions qui sillonnaient le ciel en tous sens. L'imprévu de cette aubade inusitée attira tout le monde aux fenêtres et sur la rue et, malgré les colonnes de fumée qui commençaient à s'élever de droite et de gauche et les petits nuages blancs et noirs signalant l'éclatement des shrapnels dans le ciel - oh ! ironie - d'une pureté idéale, personne ne pensait aux mesures de prudence qu'une longue propagande de la L. P. A. avait pourtant conseillées à la population et que les appels incessants des sirènes s'efforçaient de rappeler. La surprise tourna rapidement à l'angoisse ou' amplifiait vertigineusement les commentaires d'informateurs - déjà ! - bien informés. A n'en plus douter, c'était la guerre ! L'invasion de notre pays avait commencé !

La guerre ! Fébrilement, courant du poste de T. S. F. qui, en effet, confirme la nouvelle enlevant aux optimistes les plus tenaces leurs derniers doutes, à la fenêtre que fait trembler une nouvelle détonation ou chez le voisin, oui a peut-être appris quelque chose de plus, on fait une toi-lette hâtive et on prend le chemin du bureau. On est étreint par un vague sentiment d'inquiétude pour ceux qu'on laisse au foyer mais, secrètement, sans trop se l'avouer, on est heureux de pouvoir quitter toute cette agitation et d'aller aux nouvelles. Le Gratte-Ciel Philips est en pleine effervescence : des groupes se sont formés partout et l'on discute avec véhémence. On se compte ; de minute en minute la liste des absents s'allonge car les derniers collègues mobilisables ont été rappelés dans la nuit. Ce n'est pas le calme qu'on avait espéré mais, peu à peu, on se ressaisit grâce au sang-froid de la Direction d'où arrivent des instructions précises et des conseils qui évitent tout affolement. Les alertes se succèdent, les sirènes hululent, mais chacun reste à son

poste : le Gratte-Ciel est solide, son abri est sûr et l'on sait que des dispositions sont prises pour s'y réfugier en cas de danger précis. Un exercice de protection a lieu dès le même soir au cours duquel tout le personnel se rend en groupe sous la conduite de chefs de files dans les sous-sols dont, en passant, -on apprécie la sécurité. Philips a vécu son premier jour de guerre et est prêt à affronter la tourmente.

Au fil des jours

Dès le lendemain un premier témoignage des horreurs de la guerre qui devaient, en si peu de temps, s'abattre sur tout notre malheureux pays, nous était apporté par M. Servais, notre représentant de Hasselt. Chassé de sa maison, détruite par l'explosion d'un pont, il venait chercher refuge pour lui et sa famille à Bruxelles. Il nous apprenait que l'armée allemande avançait à grands pas et il apportait en même temps quelque clarté dans les nouvelles contradictoires que répandaient à profusion les journaux et la radio. Un mouvement de plus en plus dense de réfugiés, qui traversaient la ville d'une gare à une autre, confirmait les appréhensions qui se faisaient jour au sujet du sort de notre armée.

Mardi 14 mai. '

Lorsque nous revînmes au bureau le mardi 14 mai après deux jours de congé pour une bien morne Pentecôte, la guerre nous saisit avec toute sa cruauté. Nous avions sous les yeux le lamentable spectacle de réfugiés campant au petit bonheur dans les locaux de l'ancienne direction. C'étaient les familles de M. Plieger, directeur des Usines Philips Belges de Louvain et de ses collaborateurs qui avaient fui hâtivement le bombardement. Des femmes, de nombreux petits enfants étaient tant bien que mal installés là et vaillamment, s'étaient déjà organisés. Triste réalité, autrement frappante que le plus suggestif récit ! A voir ces familles, chassées d'un foyer douillet, couchant au petit bonheur dans des loges pourtant habilement construites dans les locaux de la « Réception », le cœur se déchirait à la pensée des milliers de familles que frappait le même malheur. C'est pourtant avec un grand courage et un bel optimisme que nos collègues de Louvain supportèrent l'inconfort de leur refuge qu'ils n'avaient pas tardé à baptiser « Hôtel Moderne ». Leur bon moral était entretenu par M. et Mme Plieger qui se dépensèrent sans réserve pour donner un peu de bien-être à la trentaine de personnes dont onze enfants qu'ils avaient pris sous leur protection. Mme Plieger organisait la popote pour tout le monde et M. Plieger, tel un chef de tribu nomade, allait aux informations, conseillait les uns, encourageait les autres et rassurait tout le monde par son calme et son sang-froid. L'inquiétude croissait et pour beaucoup tournait à la panique. On n'en était plus préservé derrière les murs du Gratte-Ciel. Une réaction s'imposait ; seule une voix autorisée et respectée pouvait la provoquer. M. Vink, grâce à sa profonde expérience des hommes, s'en était rendu compte et décida de réunir le personnel et de lui parler. La seule annonce de la réunion eut un effet salutaire et les conversations en attendant l'arrivée de M. Vink avaient déjà pris un ton plus confiant. Lorsque parut M. Vink, calme et maître de soi, presque souriant, ce fut une détente générale et spontanément des applaudissements fusèrent de toutes parts. Il était entouré de la plu part de ses fondés de pouvoir et de ses collaborateurs directs. Sur un ton affectueux, paternel M. Vink exposa les raisons qu'il avait d'espérer en une évolution favorable des événements pour Bruxelles et ses habitants quelle que soit la tournure des opérations militaires

« J'ai, non seulement, des renseignements sûrs ce qui m'autorise à vous affirmer cela avec force, mes chers amis, nous dit M. Vink, mais j'ai aussi ~ la conviction que Philips et les Philipsmen sont sous la garde d'une bonne étoile. Et, qui plus, est j'en ai la preuve, la preuve vivante... une mascotte. Et cette mascotte, la voici : c'est M. Collette!.. » Tous les regards se portèrent sur M. Collette qui, le plus naturellement du monde, se tenait aux côtés de M. Vink et en qui rien, à première vue, ne décelait cette nouvelle qualité qu'il avait acquise. Pourtant aucun titre n'était moins usurpé car M. Collette venait de vivre une périlleuse aventure et de frôler la mort. de la frôler à la sentir lui brûler les cheveux. En peu de mots M. Vink conta l'odyssée de M. Collette qui, profitant des deux jours de Pentecôte, avait voulu se rendre à Liège en voiture pour prendre des nouvelles de sa famille. Aussi loin que quiconque de se douter de l'avance rapide des Allemands. M. Collette, s'il craignait pour ses parents de Liège, croyait bien pouvoir arriver sans encombre jusqu'à la Cité Ardente. A peine avait-il dépassé Louvain qu'il se rendit compte des dangers de son entreprise mais son inquiétude pour ses parents s'en étant accrue, il n'en fut que plus décidé à atteindre son but. Mal lui en prit. A hauteur de Namur il était e[^] pleine ligne de feu. Tenace, il eut beau lancer sa voiture d'une route sur un chemin, chercher un passage à gauche, à droite, partout il se heurtait à des troupes, partout la fusillade était ardente... Il fallait abandonner. C'est alors que, reprenant la direction de Bruxelles après avoir chargé un soldat blessé qu'il fallait évacuer, la voiture de M. Collette essuya une salve de mitrailleuse qui crépita sur la toiture et dont une balle traversant la carrosserie, infligea une seconde blessure, heureusement bénigne, au soldat, toucha M. Collette au sommet de la tête et alla faire éclater le pare-brise de la voiture proférant les éclats de verre dans la figure des occupants. « Et voilà, dit M. Vink, montrant la large trace que la balle avait dénudée dans la chevelure de M. Collette, pourquoi je le déclare notre mascotte et pourquoi j'ai confiance...! » « Ne vous affolez donc pas, nous dit encore M. Vink, gardez-vous de vous laisser impressionner par les gens qui, autour de vous, perdent la tête. Ne quittez pas vos foyers inconsidérément. Sachez que je veille sur vous et, croyez-moi, restez chez vous. Moi, le tout premier, je reste à mon poste et j'y resterai quoi qu'il advienne. » Ce discours produisit un effet salutaire et fut chaudement approuvé par l'auditoire. Mais M. Vink n'avait pas fini. Ne se bornant pas à des paroles de réconfort, il tint à donner une preuve immédiate de l'aide que Philips entendait apporter à son personnel et il annonça qu'il avait décidé de faire payer par anticipation les appointements du mois de mai afin de permettre de parer à des dépenses urgentes que les circonstances pouvaient imposer. Il ajouta que si, malgré tout, certains d'entre nous croyaient devoir quitter et que, si d'autres étaient obligés par leurs obligations militaires de se rendre à l'étranger, le départ leur serait facilité et un chèque payable soit à Paris, soit à Zurich, soit à Londres leur serait remis. Un tel réconfort, une telle tranquille assurance s'étaient dégagés des paroles de M. Vink que c'est presque joyeux qu'on l'applaudit et l'on se quitta bien décidé à suivre ses conseils et à rester ferme au poste. L'atmosphère extérieure n'était, hélas, pas la même.

Lorsque nous revînmes l'après-midi au bureau beaucoup de décisions avaient été ébranlées. De proche en proche se propageait le désir de partir. Les nouvelles s'aggravaient, l'afflux des réfugiés augmentait et pour beaucoup d'entre nous, perdait son caractère anonyme ; plusieurs collègues avaient recueilli chez eux des parents de province dont les récits avaient balayé les dispositions si fermes du matin. Même, parmi nous, se comptaient déjà des malheureux sans abri et M. Delevie, du Laboratoire, entre autres, encore tout défait des épreuves qu'il avait vécues à Aerschot, ne trouvait pas les mots pour dépeindre les horreurs du bombardement qu'il avait subi et au cours duquel il avait été séparé de sa famille dont il était sans nouvelles. Les demandes de chèques sur l'étranger furent nombreuses. Vinrent en premier lieu tous les hommes en âge militaire qui devaient répondre à l'ordre d'évacuation du gouvernement, puis les pères de famille et enfin d'autres qui, indécis d'abord, se laissaient gagner par la panique. Le Secrétariat était débordé et alors que dans les services toute espèce d'activité avait cessé. M. Vink, M. Hendriks et toutes les dames du Secrétariat établissaient des bordereaux, créaient et signaient des chèques. Bien que poursuivant fort tard ce travail il fallut décider de le continuer le lendemain.

Mercredi 15 mai.

Et le mercredi le défilé recommença. Il n'y avait plus de doutes à avoir au sujet de l'avance des Allemands et on disait déjà que l'occupation de Bruxelles n'était plus qu'une question d'heures. Dans les environs immédiats de la capitale des combats dont on entendait distinctement les échos, étaient livrés ; on évacuait les localités aux quatre points cardinaux de Bruxelles, les Anglais prenaient position au cœur de la ville. Tout cela concourait à créer une psychose de panique. Heureusement en ces moments d'affolement on trouvait encore quelques raisons de réconfort car la solidarité humaine n'avait pas perdu tous ses part qu'il avait accordées car il se rendait compte des dangers que tous les fuyards allaient affronter et contre lesquels il s'était avec insistance efforcé à les mettre en garde. M. Vink n'en laissa cependant rien paraître et il commença par marquer sa satisfaction que quand même, un bon nombre de ses collaborateurs étaient restés au poste. Il rendit hommage à la sagesse des dames qui formaient la grande majorité et réussit à faire sourire tout le monde en déclarant que personne ne s'en plaindrait, leurs quelques collègues masculins moins que les autres. M. Vink ne nous laissa plus d'illusions sur l'occupation imminente de Bruxelles mais nous assura avec force qu'elle se ferait pacifiquement. Il nous engagea tous au calme et à la résignation et nous assura de l'appui de Philips pendant les jours difficiles que nous allions vivre. « Toute activité est arrêtée, nous dit M. Vink. « je pourrais vous permettre de rester chez vous. « Mais y tenez-vous vraiment ? Ne vous sentez- vous pas réconfortés après avoir passé quelques « heures avec vos collègues, près de votre travail « que vous reprendrez bientôt ? Venez donc régulièrement au bureau et si, pendant quelques « temps, vous n'avez rien à faire, lisez, tricotez. « profitez de cet arrêt forcé pour taire du classe- « ment et du rangement que l'activité des jours « passés pourrait vous avoir fait négliger. »

Une fois de plus réconfortés et rassurés, nous prîmes nos dispositions pour nous organiser dans notre nouvelle vie. A Bruxelles, nous n'étions plus que 153 personnes. employés et ouvriers; 112 collègues étaient sous les drapeaux et 177 autres étaient partis; vers le Sud. Les renseignements parvenus des succursales nous apprirent qu'à Anvers il ne restait que 3 personnes au poste le 16 mai : 8 autres étaient mobilisés et 14 avaient quitté la ville. A Liège, le nombre des présences s'élevait à 9. les mobilisés étaient 9 et 3 autres avaient pris la route. A Luxembourg par contre personne n'avait bougé et M. Dulieu était au poste entouré de ses 5 collaborateurs. M. Vink avait constitué un conseil de Direction avec les fondés de pouvoirs restés auprès de lui : M. M. Broos, van der Putten, Collette, Heerbrant, Hendriks et M. Plioger directeur des Usines de Louvain. Déjà des instructions précises parvenant au personnel concernant la nouvelle répartition des services, les attributions de chacun, les heures de bureau, etc... aidaient à le rassurer et à prouver que la vie continuait. La journée se poursuivit faite d'alertes, de bombardements, d'explosions et d'appréhensions.

Vendredi 17 mai.

Le vendredi 17 mai devait connaître l'arrivée des premiers soldats Allemands à Bruxelles. La Direction autorisa le personnel qui éprouvait certaines difficultés pour se rendre au bureau à s'absenter jusqu'au lundi 20 mai. Presque tout le monde profita de l'autorisation car, malgré l'apaisement que nous avait donné à tous les paroles de M. Vink, les troupes anglaises encore à Bruxelles laissaient à craindre on ne savait quel imprévu et les explosions continuaient à accumuler les destructions. L'une d'elles, toute proche de la rue d'Anderlecht, fit ce jour-là frémir le Gratte-Ciel, emporta quelques carreaux dans le bureau de M. Collette, à l'atelier de peinture, à l'entrée du logement de M. Goedhuis et secoua violemment M. Hendriks qui, précisément, se trouvait seul au huitième étage. Gageons que ce n'est pas sans un frisson qu'il vit osciller l'énorme édifice et sans un ouf ' qu'il le sentit se remettre d'a- plomb sur ses solides assises.

Lundi 20 mai.

Lorsque nous nous retrouvâmes le lundi 20 mai rue d'Anderlecht, l'occupation de Bruxelles était chose faite. Nous avions tous déjà vu des soldats allemands qui s'étaient rapidement répandus dans les quartiers de la ville et des faubourgs. Rue d'Anderlecht, ils nous avaient déjà précédés chez Philips et ce n'est pas sans un petit pincement au cœur que nous considérions deux militaires qui se trouvaient devant la loge du portier. Notre Gratte-Ciel serait-il occupé ? Allions-nous être renvoyés chez nous ? Fausse alerte, heureusement ! Ils n'étaient là que comme acheteurs. Fausse alerte, également la veille. peur M. Hendriks et grosse émotion pour sa famille, lorsqu'une voiture militaire allemande s'étant arrêtée devant son domicile, il fut prié d'y prendre place sur-le-champ. Qu'avait-il fait ? Est-ce une arrestation « menu militai » Il s'agissait plus simplement de régler sans retard une question de réquisition de voitures. Cette grosse émotion se termina, elle aussi, par des sourires. Une crémère satisfaction nous fut réservée ce jour-là par la présence de nombreux collègues que nous avions cru partis et qui, ayant été bloqués chez eux par la destruction des ponts, avaient pu emprunter des passages de fortune. Il s'agissait maintenant de se remettre au travail. M. Vink convoqua une nouvelle réunion, mais cette fois restreinte. Elle eut lieu dans son bureau et groupa autour de notre administrateur-

délégué tous les fondés de pouvoir, les chefs de services et les collaborateurs qui, suivant la nouvelle organisation, étaient investis d'une part de responsabilité. M. Vink définit le rôle de chacun, et après quelques conseils et avis, exposa ses directives qui peuvent se résumer par «Confiance et Travail»

Aux Usines Philips Belges de Louvain

Selon que l'on se dirige uniquement soit dans une direction soit dans une autre on pourrait croire que la ville de Louvain a été épargnée par la guerre ou qu'elle a. une fois de plus. payer un large tribut à la fatalité qui la désigne pour supporter les coups les plus terribles. Une vue d'ensemble est plus rassurante car elle permet de se rendre compte que la ville martyre n'a pas été aussi cruellement éprouvée qu'au cours de la précédente guerre. Les Usines Philips Belges se trouvent malheureusement dans la région où les troupes s'affrontent. Le 11 mai la population de Louvain reçut l'ordre d'évacuer. Les Usines Philips dont l'activité avait été paralysée dès l'ouverture des hostilités à cause du départ d'un grand nombre d'ouvriers et d'employés rappelés sous les armes dut fermer ses portes et chacun prit la fuite en hâte vers d'autres lieux. Le jour de la Pentecôte. M. Plieger était encore à Louvain avec MM. Janssen. Broere et Van Gool mais ils durent, eux aussi, se décider à abandonner l'usine et leur foyer. Ayant accepté l'hospitalité que M. Vink leur offrait dans les locaux de Philips S. A. Belge, ils prirent le chemin de Bruxelles avec leur famille. Chaque jour des nouvelles parvenaient encore de l'usine et jusqu'au mercredi 15 mai tout alla bien. Dans la journée du lendemain les craintes devinrent réalités et les bâtiments de l'usine furent sérieusement bombardés et mitraillés. Des dégâts considérables furent occasionnés par les obus ; des milliers de carreaux volèrent en éclats, une partie intérieure des bâtiments s'effondra et. accident secondaire mais non le moins grave, les énormes réservoirs placés pour l'incendie sur le toit de l'usine furent crevés et noyèrent toute l'usine sous des tonnes d'eau. Quelques jours passèrent dans l'ignorance de la situation exacte et dans l'appréhension du pire, mais dès le 21 mai. après une visite sur place de M. Vink, M. Plieger et de quelques membres du Comité de Direction, du personnel fut autorisé à rentrer à Louvain et fut immédiatement mis à la tâche pour relever les ruines. La structure en béton de l'usine avait heureusement résisté mais les dégâts subis par les machines, l'outillage, les approvisionnements et les produits finis étaient immenses. On travailla d'arrache-pied pour assurer le plus rapidement possible la reprise de l'activité des Usines et on peut espérer que d'ici quoique temps tout sera en état pour que celle-ci soit en mesure d'être de nouveau normale. M. Plieger, ses collaborateurs et leur famille durent supporter pendant près d'un mois l'inconfort de leur campement au Gratte-Ciel. Ce n'est que le 7 juin que leurs familles furent ramenées dans leurs foyers que. fort heureusement, elles retrouvèrent... à peu près intacts. Les autres membres du personnel de Louvain, soit mobilisés soit partis en direction de la France. sont tous rentrés également et prêts à se mettre à l'ouvrage sauf M. Deltenre qui avait été mobilisé le 1:0 mai. Sans nouvelles de lui pendant fort longtemps, nous avons appris tout récemment qu'il était en bonne santé. mais prisonnier.

Dans nos succursales

A Anvers, les événements ont été supportés avec le plus grand calme et comme à Bruxelles les bureaux n'ont pas été fermés. Ayant décidé de quitter la ville M. Revers se mit en route, mais se ravisa bientôt et trois jours après était chez lui. Pour nos collègues d'Anvers, le mot d'ordre de la Direction n'est pas resté lettre morte et... ils travaillent. Ils attendent avec confiance d'ailleurs, le retour de quelques absents dont M. Van den Daele et cinq collègues qui furent mobilisés : M.M. Andries. Vande Put, Beaudout, Van Tongeren et Philippe.

A Liège, le choc fut beaucoup plus brutal. Si la proximité de la frontière amplifiait le danger, elle avait contribué depuis longtemps à tremper les nerfs de nos collègues de Liège. M. Bodart, bien décidé à travailler quand même. prend au matin du 10 mai la décision de continuer la vente mais au grand comptant. Décision confirmée peu après par une communication téléphonique de M. Vink qui s'achève sur les mots « Bon courage et confiance ! » Bientôt cependant M. Bodart perd ses collaborateurs, M.M. Jacob. Wéry, Claes et Léonard, rappelés sous les drapeaux. D'autres en présence de l'aggravation de la situation s'en vont et le mardi matin suivant la Pentecôte, M. Bodart ne retrouve plus au poste que M.M. Sobry, Deckers. Passemiers et toutes les employées au complet : Mlles Badjou, Cornet, Bolland et Clerbois. Ils font tous preuve d'un cran admirable et n'ont de peine qu'à suivre les demandes des clients car les ventes, après un arrêt de quelques jours, ont repris à cadence accélérée.

A la succursale de Liège on déclarerait bien avec un bel optimisme que... la situation est normale si on n'y attendait encore le retour de sept collaborateurs de M. Bodart. A Luxembourg dont l'investissement n'entraîna aucune difficulté d'ordre militaire, M. Dulieu était à son poste et animé de la même volonté de maintenir l'activité de la succursale, prit immédiatement les mesures qui s'imposaient. Bien que loin d'être rétabli d'une grave maladie pour laquelle l'armée lui avait accordé un congé de convalescence, il stimula son personnel par son exemple et suivit à Luxembourg la ligne de conduite qui fut celle adoptée par le siège de Bruxelles, les Usines de Louvain et nos succursales d'Anvers et de Liège.

La guerre est finie pour nous

Nous n'avions pas eu le temps de nous adapter à notre nouvelle organisation que l'armée belge. acculée, se voyait contrainte par le tragique et rapide déroulement des opérations militaires et malgré une résistance acharnée de déposer les armes. Après 36 heures de combat sur le Canal Albert sans prendre de repos nos troupes se regroupèrent sur la ligne de défense Anvers-Louvain, mais durent l'abandonner pour tenir leur liaison avec les armées alliées. Et c'est dans un état d'extrême fatigue mais toujours vaillante et décidée que l'armée belge soutint pendant quatre jours du 24 au 27 mai une lutte ardente et dure le long de la Lys. Mais la supériorité des forces adverses était écrasante, les pertes belges fort lourdes et les hôpitaux étaient débordés. L'armée belge était arrivée à l'extrême limite de ses possibilités de

résistance. La décision du Roi Léopold de demander la cessation des hostilités fut accueillie tant par les soldats que par la population civile avec soulagement et reconnaissance. Tout le monde comprit qu'elle épargna des milliers de vies humaines dont la perte aurait été désormais sans aucune utilité tout en sauvegardant l'honneur de l'armée, ainsi que le rappela le Roi dans la proclamation qu'il adressa à ses troupes. A l'annonce de cette nouvelle sensationnelle, les sentiments les plus divers nous étreignirent, mais tous étaient dominés par la joie de savoir que, dès ce jour, la vie de nos soldats serait épargnée et que nous allions les voir revenir. Il ne fallut pas attendre longtemps le retour des premiers rescapés. L'enthousiasme avec lequel ils furent accueillis n'allait pas sans attendrissement pour leur accoutrement de fortune. M. Doyen et M. Vanderlinden, notre représentant d'Anvers, furent, certes, parmi les plus pittoresques. D'autres et d'autres encore revinrent ayant fait vaillamment leur devoir - que pour certains, comme M. Hautstone, de la Propagande, consacrait une citation - toujours reçus avec la même joie e'. re-disant sans cesse leur odyssée qu'on ne se lassait pas de leur réclamer. Et ce fut bientôt au tour des collègues partis à titre de civils, qui, dépassés par l'avance foudroyante des armées allemandes, furent contraints a; re-tour. Jour après jour, soit individuellement se;': en groupe selon la cadence des retours. M. Vink reçut tous les revenants dans son bureau, leur souhaitant la bienvenue et s'intéressant aux péripéties de leur voyage ou de leurs aventures. De beaucoup de nos collègues, tant militaires que civils, nous sommes encore sans nouvelles mais c'est avec confiance que nous en attendons car nous avons appris à nous défendre contre les bobards. Ne nous avait-on pas annoncé, heureusement le jour où nous avons la joie de le revoir parmi nous, la mort de notre collègue Van Nérum. Du service Hollerith, dont nous pouvions constater «de visu » la vitalité et la parfaite santé ? N'avions-nous pas, tout récemment aussi, le bonheur tempéré, il est vrai d'affliction de recevoir la visite de M. François Vandersteen, du Classe- ment, en convalescence d'une grave blessure reçue dès le deuxième jour de la guerre. Et enfin chaque jour voit rentrer un autre col- lègue qui, revenant d'une région ou d'une autre de France, nous donne des nouvelles d'amis rencontrés ici et là. M. Roelandts après une villégiature forcée de quelques semaines en Bretagne signala le passage dans cette contrée^ de quelques autres représentants de Bruxelles et d'Anvers. M. Bette qui fut jusqu'à Angers nous rassura sur le sort de Messieurs Devos. Vin, Dandoy qui avaient visité la Société Philips de France soit à Paris, soit à Angers. M. J. Vin rentré lui-même ces jours-ci après un long périple en France les confirma. D'autres et abondantes nouvelles nous furent données par M. Alfred Saenen, de la comptabilité centrale, qui lui. a été en contact avec la Société Philips à Paris, puis à Angers où, pendant environ trois semaines, il se rendit utile. Il apprit à Paris le passage de M. Van Campenhout. il vit à Angers M.M. J. Vin. Vanden Daele, représentant d'Anvers, M. Micha de Liège, M. Dandoy, MM. Bette et Pauporté tous deux rentrés en Belgique depuis. M. Saenen voyagea de concert avec M. Bétel et travailla en sa compagnie à Angers. L'occupation d'Angers par les troupes allemandes devait éparpiller ce groupe de Philipsmen belges de même qu'elle provoqua le transfert des bureaux de Philips à Angers vers un autre point de la France non occupée. M. Saenen eut la bonne fortune de pouvoir rentrer en Belgique dans d'assez bonnes conditions ramenant sa famille et celle de M. Bétel. M. Bétel. lui suivra bientôt nous l'espérons, comme tous nos autres collègues encore à l'étranger. Tout en ayant la joie de retrouver à Hai sa maison intacte. M. Saenen devait constater qu'elle avait reçu la visite d'inconnus qui ne s'étaient pas gênés pour faire main basse sur de nombreux objets et non ceux de moindre valeur. Faisant contre mauvaise fortune bon cœur M. Saenen fait bon marché de ces désagréments, trop heureux d'être rentré chez lui. M. Limbourg, représentant éclairagiste, dont le voyage peut certainement compter parmi les plus pénibles, nous parla de l'accueil fraternel réservé par nos collègues français aux Philipsmen belges et de la place qu'ils leur firent parmi eux. Voyage pénible, en effet, et même tragique que celui de M. Limbourg. Parti de Hai sous les bombardements avec sa femme, attendant famille d'un moment à l'autre, et sa petite fille de quinze mois il prit la route de France, précédant seulement de quelques kilomètres les troupes en marche. Ce voyage hallucinant le conduisit à Orléans où il se crut en sécurité et où il se fit même embaucher... comme manœuvre dans une fabrique de conserves. Sécurité toute précaire car bientôt Orléans con- naissait également les bombardements et les ruines et c'est à ce moment que Mme Limbourg donna le jour à deux jumeaux dans une maison éventrée. Les soins les plus élémentaires pouvaient à peine lui être donnés et un des petits enfants n'y résista pas. M. et Mme Limbourg eurent la douleur de perdre un de leurs fils et de devoir laisser un morceau de leur cœur au cimetière d'Orléans. Nous nous inclinons devant leur chagrin et nous réjouissons cependant de savoir que Mme Limbourg est rentrée à son foyer à peu près rétablie et que sa petite fille et son dernier-né se portent bien. Ce n'est pas sans émotion que nous adressons également une pensée à notre malheureux collègue M. Van Kol qui trouva la mort sur la route de Ninove dans des circonstances tragiques, alors qu'il partait courageusement à vélo pour une longue tournée dans le but de reprendre au plus vite contact avec ses clients dont nous étions sans nouvelles faute de moyens de communications. Un livre passionnant pourrait être écrit avec les souvenirs de nos collègues soldats qui se sont si vaillamment comportés et avec les aventures tantôt émouvantes, tantôt burlesques de nos collègues civils. Que nous racontera M. Jonkheere à son retour, lui qui était en mission à Malmédy le 10 mai? Qui ne frissonne à la relation que fait M. Nicolas de l'embarquement des troupes anglaises à La Panne et qui enfin ne sourit en entendant M. Rietveld conter ses souvenirs... de cultivateur? Bientôt, espérons-le, tous nos collègues seront revenus et les derniers rentrants retrouveront la Société Philips avec sa physionomie ancienne. La Direction tend tous ses efforts pour rendre leur essor aux affaires à fin de rétablir pour tous une situation si brutalement bouleversée. Il appartient à chacun de nous de l'aider à atteindre au plus vite le but escompté. Le Cercle Philips, de son côté, seconde M. Vink dans toute la mesure de ses moyens et a donné déjà des preuves de son activité renaissante. Avons donc confiance, ainsi que nous y a engagé M. Vink lorsqu'il soutint si efficacement notre moral au dé- but de la guerre et regardons l'avenir avec tranquillité et assurance.”

Door de oorlogsomstandigheden verschijnt 'Notre Miroir' een aantal maanden in 1940 niet.

De invloed van de mobilisatie was voelbaar op het boekjaar 1939/40 afgesloten op 30 april 1940, tien dagen voor het uitbreken van de oorlog. De koopkracht heeft een gevoelige knauw gekregen. Het bedrijfsresultaat gaf dan ook een verlies van bijna 500.000 frank te zien. De verkopen van radiotoestellen, buizen en versterkers liepen terug. Wel werd nog een belangrijke bestelling geboekt voor de uitrusting van radiodistributie-station te Antwerpen. De verkopen van radiotoestellen, buizen en versterkers liepen terug.

De verkopen van uitzendapparatuur konden zich op hoog niveau handhaven, dank zij bestellingen van het centrum "Radio-Electrique de Ruysselede", de luchtvaart, het leger, enz.

De omzet in lampen bedroeg 20 % minder dan in 1938/39. Gelukkig deed zich de invloed gelden van de overeenkomst der lampenfabrikanten, waardoor een eind kwam aan de moordende concurrentie en de gemiddelde verkoopprijs iets steeg. Nieuwe artikelen zoals elektrische scheerapparaten, elektrische rijwieluitrustingen en dynamo zaklampen compenseerden enigszins de teruggang in de bestaande artikelen.

Ontladingslampen vinden nieuwe toepassingen (mijngalerijen, steenkool-sorteertafels) en de omzet neemt nog steeds toe.

Een betrekkelijk belangrijke omzet werd verwezenlijkt door het verhuren van Philips-Miller installaties voor het opnemen van reclame programma's.

Een nieuw radiologisch apparaat vergemakkelijkt het opsporen van voorwerpen (b.v. kogels, bomscherven, enz.) die in het menselijk lichaam zijn binnengedrongen; vooral van belang voor militaire radiologen.

Bij Philips-Eindhoven werd een lening opgenomen van 23 miljoen frank en in verband daarmee wordt het kapitaal van 11.125.000 fr gebracht op 35.000.000 fr. Eindhoven wenste geen langlopende kredieten meer toe te staan en ging over tot onmiddellijke facturering der in consignatie gegeven goederen.

Verder werd melding gemaakt van de gunstige ontwikkeling van het in december 1938 opgerichte Philips Ziekenfonds (76 % aangesloten onder het personeel) en van de activiteiten van de "Caisse de secours" en de "Caisse Spéciale de Secours" (Hulpkas en Speciale Hulpkas) en het instellen van het centrum voor preventieve geneeskunde (Centre de Médecine préventive). (Bron : Verslag Raad van Beheer - 17.9.1940.)

In de vergadering van de Raad van Beheer van 18 december 1940 wordt besloten :

De aan de Hr.Hendriks verleende volmachten in te trekken. De Hr.Hendriks, die de vennootschap verlaten heeft, te doen opvolgen door de Hr. Godin als hoofd van de afdeling "Personeel"

De Hr. D.van der Putten te benoemen tot directeur der administratieve diensten.

Aan de Hr. P. Tondeur procuratiehouder en secretaris bij de directie de titel van "Secretaris Generaal" te verlenen.

Aan de Hr. M. Hublou de titel van Commercieel Directeur te geven van de afdeling "Division technique et industrielle"(D.T.I.).

De Hr. Nicolas Wsevolojkoy te benoemen tot procuratiehouder van de afdeling "Voorraad".

De aan de Hr. Dulieu verleende volmachten voor het beheer van het bijkantoor, Luxemburg in te trekken.

Aan de Hr. Wertheim volmachten te verlenen voor het beheer van het bijkantoor te Luxemburg.

Aan de Hr. Heerbrant voor de afdeling "Kinema en Versterkers" dezelfde volmachten te verlenen als die, welke hem reeds werden gegeven voor het beheer van de gebouwen en het studie bureau.

Dat de aan de Hr.P. De Winter verleende volmachten voortaan zullen gelden voor de afdeling "Debiteuren" en niet meer voor de afdeling "Financiën" (Verkoop op afbetaling). [Bron : Annexes au Moniteur : 13/14-1-1941].

Het boekjaar 1940/41: het eerste oorlogsjaar werd o.a. gekenmerkt door een aantal sociale voorzieningen ten behoeve van het personeel. In februari 1941 werd voor allen de mogelijkheid geopend soep te nuttigen "Soupe du Personnel". Verder werden fruit en vitamines verstrekt. De Philips' Kring stichtte een sectie "Petite Culture" ("Kleine Cultuur") die het personeel van aardappelen voorzag.

Tevens werd de basis gelegd voor de Groepsverzekering: die beoogde aan de personeelsleden een aanvullend pensioen te verschaffen. In de eerste oorlogsmaanden waren de verkopen onbeduidend voor alle artikelen, doch vanaf oktober 40 viel er een grote opleving te constateren. Toen ontstonden andere moeilijkheden : invoerbepalingen voor leveringen vanuit Eindhoven en bevoorradingsproblemen voor Philips Leuven. Tenslotte was het financiële resultaat toch nog bevredigend. Door het wegvallen van de importen van radiobuizen uit Engeland en Amerika ontstond naar dit artikel een grote vraag, waaraan niet geheel kon worden voldaan. De verkopen van versterkers, uitzendbuizen en uitzendapparatuur waren eveneens zeer bevredigend, maar ook hier konden niet alle bestellingen worden uitgevoerd door gebrek aan grondstoffen. Voor de normale lampen, die in België werden gefabriceerd, hebben wij vrijwel aan de vraag kunnen voldoen, maar dit gold niet voor speciale lampen en armaturen, die uit Eindhoven moesten komen, om-dat uitvoervergunningen moeilijk te verkrijgen waren. Wel werden veel zaklampen verkocht in verband met de verduisteringsvoorschriften. Diezelfde verduisteringsvoorschriften hadden eveneens tengevolge, dat alle leveringen voor openbare verlichting werden stopgezet. Toch werd nog een goede omzet in ontladingslampen bereikt en twee nieuwe typen de ML 500 en de T.L. daglicht lampen werden op de marktgebracht. Op ander terrein valt te vermelden het lanceren van een nieuw typelasstaaf - Philips 55. (Bron : Verslag Raad van Beheer - 16.9.1941).

1940 departement "cinema en versterkers", dept "Debiteuren"

De hr P. Moies word in 1940 directeur van de "Ecole Jules Jourdain" en lesgever acoustica.

1941

“Notre Mirroir” verschijnt vanaf 1941 in een tweetalige versie. Dit lezen we over de hulp die Philips Kring verstrekt aan zijn (hongerige) leden :

“Toestand der bebouwingen op 25 Juni 1941

Op dien datum hadden wij het genoegen onzen Eere-voorzitter den Heer J. B. Vink, in zijn inspectie van de velden van de afdeling «Kleine Bebouwingen » van den Philips-Kring te vergezellen. Te Doiceau zijn de erwten bijna rijp. Het plukken zal binnen een week beginnen en behalve onvoorziene omstandigheden, zal het dorschen in 't begin van September voltooid zijn. De erwten van Nodebais staan nog zoo ver niet maar wij mogen hopen over den oogst in den loop der maand September te kunnen beschikken. In 't geheel zal de oogst der erwten hoewel gezond en wel verzorgd niet zeer hoog zijn daar deze peulvruchten tengevolge van ongunstige weersomstandigheden (droogte) geleden hebben. Aan deze algemeene oorzaak die de opbrengst van alle erwten-bebouwingen ongunstig beïnvloed heeft, komt zich nog wat ons betreft, een bijzondere oorzaak toevoegen, n. 1. de late datum der zaaing te wijten aan het feit, dat wij tot op eind Mei op de aardappelplanten gewacht hebben en dat wij slechts dan de ontbrekende aardappelen door erwten vervangen hebben. Een goede oogst zou een opbrengst van 25 kilo's per are toegelaten hebben. Het schijnt echter dat wij niet ver onder de 20 kilo's zullen zijn. Na de erwten, kwamen de aardappelen aan de beurt. Deze zijn in vollen groei en vertoonen een veelbelovenden aanblik. De gezondheidstoestand der planten is uitstekend. De landbouwers waren juist bezig met de jacht op de koloradokevers. Dit verschrikkelijk monster was er gelukkig niet in groot aantal en elk gevangen diertje werd onmeedoogend vernield. Wij hebben ook onze wraak op eenige beestjes kunnen verzadigen en de drie verschrikkelijkste zijn onder de slagen van den Heer Vink gevallen. In 't geheel hebben wij er trouwens niet meer dan een vijftiental gevonden die zich onvoorzichtig op twee planten gevestigd hadden, met het zichtbaar doel ze vraatzuchtig te verslinden, maar de waakzaamheid der jagers heeft hen den tijd niet gelaten hun slechte plannen uit te voeren en wanneer wij het aardappelveld verlieten, lagen er vijftien koloradokeverslijken op den kant van den weg. De oogst der aardappelen is veelbelovend. Er zal op 't laatste van September mee begonnen worden. De datum der rooiing zal trouwens officieel vastgesteld worden. evenals de datum waarop de aardappelen mogen worden vervoerd. Zoodra de ze laatste datum vastgesteld is, zullen wij trachten een eerste contingent van de bebouwingen van Anseghem te bekomen. Men mag er op rekenen. dat de aardappelen voor de Wintervoorraad ons in het midden van Oktober zullen toekomen. Wat de te bewaren planten betreft, hebben wij een akkoord gesloten met een landbouwer, opdat deze zich met de sorteering en de rationeele bewaring der planten voor rekening van onze leden zou bezighouden. Deze laatsten zullen daarvoor dus niet meer moeten zorgen en geen 20 kilo's planten per are reserveeren, zooals wij het vroeger aangekondigd hadden. Wij zullen de leden op de hoogte houden van het eventuele verdere nieuwe, op het gebied der bebouwingen (cultures in het frans) . ”

Verder meldt ‘Notre Mirroir’ dat “Door tusschenkomst van het bestuur van Philips, B.N.V. er stappen werden ondernomen teneinde de steenkoolvoorziening voor aanstaanden winter voor het personeel te vergemakkelijken. Het is ons nog niet mogelijk thans reeds de juiste inlichtingen over deze stappen te verstrekken, doch men kan hopen op een goed resultaat binnen het kader der van kracht zijnde reglementen en schikkingen. Het personeel zal op de hoogte worden gehouden der kwestie”.

Eind november 1940 richt de hr Vink een oproep tot zijn medewerkers om zich te laten inschrijven bij de leergangen Nederlands die binnenkort worden ingericht voor Nederlandsonkundigen.

“Notre Mirroir” plaatst een boodschap van “Winterhulp” : De taak, die Winterhulp zich ten doel gesteld heeft, diegenen onder onze landgenooten te helpen, die den nood der tijden aan den lijve ondervinden, is zoo onmetelijk als de ellende zelf. En in de wintermaanden is er helaas, geen verbetering van den toestand te verwachten. Van 1-12-40 tot 30-6-41 verleende Winterhulp steun en toelagen voor een bedrag van 145 miljoen frank, wat een dagelijksche uitgave van bijna 800.000 fr. uitmaakt ten voordeden van 1.438.809 hulpbehoevenden. Of er dus nog wat te doen blijft! Volgende regels uit het verslag over de eerste balans van Winterhulp spreken voor zichzelf :

Ons land doorworstelt een uiterst zware crisis. Terwijl in 1939 het geboortecijfer meer dan 16 % van de totale bevolking bedroeg en dat der sterfgevallen maar 13 %, is de verhouding omgekeerd sedert den oorlog. Voor 1941 ziet de toestand er somber uit. Het sterftecijfer bedraagt 17 % der totale bevolking, het geboortecijfer daarentegen komt niet boven 9 %. Uit deze cijfers blijkt reeds de tragische ernst van het vraagstuk, nog buiten beschouwing gelaten dat de aangroei der sterfgevallen en de geboortevermindering zich veel sneller voltrekken dan in 1914-1918. Wat zal de toekomst brengen? Hoe dan ook, de taak van Winterhulp wordt er niet lichter op. Al wie zich in 't voorrecht van een vaste broodwinning mogen verheugen, moesten zich zedelijk verplicht voelen uit nationale samenhang hun schamelste medeburgers die honger en koude lijden, ter hulp te komen.

De Philipsmen hebben hun plicht begrepen. Van den eerste tot den laatste hebben zij om zoo te zeggen allen zonder dralen dezen oproep beantwoord. Zoo kon onze afgevaardigde-beheerder, de heer J.-B. Vink, op 17-9-41 namens de Vennootschap en het personeel, aan Winterhulp schriftelijk verderen steun toezeggen.

Hier volgt het antwoord van Winterhulp : « Wij hebben de eer U de ontvangst te bevestigen van Uw schrijven dd. 17 dezer en hebben met genoegen kennis genomen dat U ook voor de tweede campagne Uwe medewerking aan Winterhulp zult handhaven. Wij zeggen U voor deze nieuwe blijk van belangstelling in het werk der stichting ten zeerste dank en verzoeken U beleefd onzen tolk te willen zijn bij Uw personeel om het namens «Winterhulp» bijzonder te danken voor hunne regelmatige bijdrage.

Hoogachtend,

Zonder de opgeroepen voor militaire dienst telde men in 1939, 431 bedienden en werklieden; op 10 mei 1940 nog enkel 386. Nieuwe oproepingen, vrijwillig of gedwongen vertrek, sloegen eind mei 1940 nog grotere bressen in het personeelsaantal, m.n. nog slechts 220 werknemers. Geleidelijk aan komen de opgeroepen na de overgave van België stilaan terug op 1 januari 1941 zijn ze opnieuw als met 377. Op 1 januari van 1942 waren ze met 468, waarvan 21 directeuren en procuratiehouders.

8/12/1941 'zitting van den beheerraad' waarbij voor de eerste maal in het Nederlands gepubliceerd wordt in Belgisch staatsblad van 21.1.1942 nr 626

Op 17/12/1941 wordt de "Groepsverzekering van het Personeel van Philips Belg. N.V." opgericht. Het doel was "onze medewerkers, buiten het wettelijk pensioen, voldoende hulpmiddelen te verschaffen om hen in staat te stellen hun oude dagen zonder vrees voor gebrek te slijten en hun echtgenoot een pensioen te waarborgen, ingeval zij vroegtijdig kwamen te sterven". Jarenlang trad deze bezorgdheid niet op de voorgrond, want de Philips medewerkers waren jonge mensen, "die de gedachte aan den ouderdom niet kwelde". De operatie wordt door bemiddeling van twee verzekeringsmaatschappijen behandeld, de Compagnie belge d'Assurances Générales en de "Utrecht" Nederlandse maatschappij, die ieder voor de helft het risico dekken. Een normaal staatspensioen met een volle loopbaan en op 65 jarige leeftijd bedraagt 13.000 fr voor een bediende en 3.800 per jaar voor een arbeider. Met de groepsverzekering wordt de pensionering op 60 jaar vastgesteld. Volgende bijdragen worden betaald : arbeiders 3% netto van hun tot grondslag dienende loon; bedienden 7% van hun tot grondslag dienende wedde, verminderd met de voor het wettelijke pensioen verschuldigde bijdragen. Philips stort voor iedereen 7% van de tot grondslag diende wedde of loon, verminderd met de wettelijke bijdragen. De wettelijke pensioenbijdragen belopen 12,50 fr per maand voor arbeiders (met een loon boven 200 frank per week) en voor bedienden 3% tot 18.000 fr per jaar , hetzij 540 fr. De werkgever stort respectievelijk 12,50 fr per maand en 720 fr per jaar (4% tot 18.000fr).

De supplementaire opoffering bedraagt dus 3% voor de arbeiders en 4% voor de bedienden die niet boven de 18.000 fr per jaar verdienen. Bovendien betaalt Philips alle premies, die hadden moeten gestort zijn sedert hun indiensttreding, voor de werknemers die op 31/12/1941 minstens drie jaren dienst hadden. De premies worden bovendien berekend op de huidige inkomsten.

Met ingang van 1 januari 1942 wordt de heer Leo De Smet benoemd tot procuratiehouder voor de Kredietafdeling (verkoop op afbetaling) ook Financiën genoemd. G. Defrenne wordt technisch dienstoverste van Metalix en de hr Moies technisch dienstoverste bij de afdeling Radio RvB 8/12/1941

De Bijzonder Hulpkas zorgde voor het uitdelen van soep en vitamines. Het aanbieden van soep of warme maaltijden wordt zeer op prijs gesteld.

1942

Over het boekjaar 1941/42 valt het volgende op te merken :

- 1) Ondanks vele beperkingen en belemmeringen, uitvloeisel van de oorlogstoestand, werd een zeer belangrijk omzet behaald.
- 2) Bij drie banken werd een krediet geopend van 25 miljoen Fr om na de oorlog voldoende financiële armslag te hebben.
- 3) Verdere uitbreiding van de sociale voorzieningen. Op 31.12.1941 kwam de groepsverzekering tot stand (aanvullend pensioen, pensioen voor weduwen en wezen, voorziening bij invaliditeit, enz.) waarbij Philips een inkooppremie betaalde in verhouding tot het aantal dienstjaren. Op 1.12.1941 werd een keuken geïnstalleerd en behalve soep kon een warme maaltijd worden verstrekt rond het middaguur en eventueel om 17 uur nog een tweede schotel voor hen, die tekenen van ondervoeding vertoonden. Gronden werden omgespit en beplant met aardappelen en groenten voor de behoeften van deze keuken.
- 4) Voor lampen, kleine elektrische apparaten, radiotoestellen en radiobuizen kon niet geheel aan de vraag worden voldaan, in verband met bevoorradingsmoeilijkheden. Daarom werd overgegaan tot een distributiesysteem, waarbij aan elke klant een contingent werd toegewezen. Bevoorradingsmoeilijkheden beperkten de levering van bijna alle producten (uitzendmaterieel, medische apparaten, filmtoestellen enz.) maar toch werd een zeer bevredigend financieel resultaat bereikt. (Bron : Verslag Raad van Beheer - 14.9.1942).

1943

En voor 1943 ? vraagt Notre Mirroir zich af . "Stelt U gerust, Philips houdt zich reeds bezig met Uw voorraad voor a. s. winter. Welke hoop velen ook mogen koesteren, men moet vooruitzien en het zal zeker niet Philips zijn, die ontijdig diegenen aan hun lot zou overlaten, welke zich tot op heden aan haar zorgen hebben toever trouwd. De Hr. Godin, chef van het personeel, heeft reeds besprekingen aangeknoopt voor den verbouw van aardappelen en gedroogde erwten, ons toegestaan voor het nieuwe jaar ingevolge de voorschriften. Deze voorschriften bepalen dat de aardappelcontracten dit jaar weer zullen lopen over 120 kg. per persoon voor 8 maanden; bovendien wordt het verbouwen van 5 kg. gedroogde erwten per persoon toegestaan. Om al deze hoeveelheden aardappelen en erwten, benodigd voor onze leden en hun gezin, als ook voor onze cantine, te verkrijgen, moeten 20 Ha. grond in cultuur worden gebracht : 14 Ha. aardappelen en

6 Ha. erwten ! Deze taak is niet eenvoudig en de onderhande lingen vorderen moeizaam. Maar wij zijn volkomen gerust. De Hr. Godin en zijn medewerkers hebben hun sporen verdiend. Laat ons vertrouwen in hen stellen en ze reeds van heden af onze erkentelijkheid betuigen.“

21/01/1943 overlijdt de hr Leo Rovers (1898-1943) hoofd van het bijkantoor te Antwerpen en wordt begraven op maandag 25 januari 1943 te Antwerpen. Alle directeuren en procuratiehouders van Brussel, de hr Bodart van het bijkantoor te Luik, de hr Plieger directeur van de Belgische Philips Fabrieken te Leuven, alle afdelingschefs; een afvaardiging van de Philips Kring, het gehele personeel van het bijkantoor te Antwerpen, afvaardigingen van bedienden en arbeiders van het hoofdkantoor te Brussel, vergezelden de hr Vink en gingen aan het hoofd van de stoet met de vader en de broers van de hr Rovers, die – alle Philipsen- van Eindhoven gekomen waren, om hem naar zijn laatste rustplaats te begeleiden.

ALARM IN DEN WOLKENKRABBER Er valt niet meer mee te spotten, het wordt nu ernst . Tot op heden keken *nij* geamuseerd toe als onze toegewijde collega's van den hulpploeg bezig waren zich te oefenen en wij lieten niet na eenige minder vleierende opmerkingen te maken over hun sierlijke (!) uitrusting of over de lenigheid hunner bewegen Maar genoeg hierover.' Sedert 13 (is hetgeen coïncidentie ?) April, vallen er geen grapjes meer te maken en wij beschouwen onzen reddingsploeg met andere oogen. Enkele maanden geleden, tijdens de luchtbeschermingsoefening waaraan het geheele personeel deel- nam, had men zich vermaakt en de uiteenzetting van den Mr. Heerbrant zeer geestig gevonden... maar hoe lang was er al geen alarm geweest en zeker niet over dag ! Toen dus 13 April het alarmsignaal het personeel waarschuwde, vond ieder deze korte onderbreking zeer welkome men ging zonder haast en welgemoed naar den schuilkelder. Daar bovendien velen onzer het alarmsignaal buiten niet gehoord hadden, dacht men aan een oefening. Maar den volgenden dag was het weer hetzelfde en thans, hoewel niemand ongerust was, gaf elk zich er rekenschap van dat in ieders belang de gegeven instructies nauwkeurig moesten worden toegepast, dat men zich moest gewennen in minimumtijd deze nood zakelijke automatische handelingen uit te voeren, zonder er een te vergeten. Ieder heeft na het eerste alarm van 13 April kunnen nagaan of hij juist gehandeld heeft en er zullen er maar weinigen zijn, die niet hebben moeten be kennen dat zij vergeten hadden een document in veiligheid te brengen, een voorzorgsmaatregel te nemen of een hun opgedragen taak uit te voeren. An derzijds geschiedde het evacueeren veel te langzaam en indien er werkelijk gevaar geweest was, dan zou waarschijnlijk niet iedereen op tijd in den schuilkel der geweest zijn. Den 14^{den} ging dit reeds veel beter : men kreeg onmiddellijk den indruk dat het raderwerk beter in elkaar greep. De bellen weerklonken nog toen het personeel reeds met het geluid van een machtigen waterval afdaalde. In den schuilkelder heerschte een aangename maar schaarschappelijke sfeer, de bijeenkomsten van de Philips' Club in herinnering brengend : de radio speelde getemperd, groepjes vormden zich, men babbelde of kaartte, hier en daar zag men hoofden gebogen over boeken en, hoewel wij er niet op zouden durven zweren, gelooven wij toch een dame gezien te hebben die - een voorbeeld van ijver - met vuur aan het breien was. Den 15^{den} ging het goed. Te 15 u. 15 opnieuw alarm !... Maar het was een vals alarm en de opschudding was van korten duur. uitgezonderd voor den Hr. Heerbrant die het slachtoffer werd van het grillig toeval dat ons soms op onvergelykelijke wijze parten weet te spelen. Het hoofd van onzer luchtbeschermingsdienst, dien wij eenige indrukken vroegen, wees juist met den vinger naar den knop die de alarmschellen, ver deeld over de verschillende lokalen, in werking zet, toen deze begonnen te bellen, alsof zij op dit gebaar hadden gewacht. Ontsteld wierpen wij een vragenden blik op den Hr. Heerbrant, die ons eveneens verbaasd aankeek : « er is wel een alarmbel in den schuilkelder, maar het alarm moet niet van daar uit worden gegeven ?... » i) Reeds daalde de stroom de trappen af en wij sloten ons daarbij aan in het gevolg van den Hr. Heerbrant, op zoek naar inlichtingen. Wij waren nog niet beneden toen een in tegengestelde richting komende groep ons tegenhield : de eerst in den schuilkelder aangekomenen vonden daar verbouwereerde electriciens, die tijdens hun werk per ongeluk een verkeerd contact tot stand hadden gebracht. Dit derde humoristische alarm, na twee alarmen zonder ernstige gevolgen, moet ons toch niet het nut der te nemen voorzorgen doen onderschatten, noch het belang der gegeven aanwijzingen doen misken, want het gevaar kan elk oogenblik werkelijkheid worden en men moet klaar zijn het af te weren. Laat ons de grootsprekers wantrouwen, die lachen en met onverschilligheid de door de practijk en ervaring als juist bewezen maatregelen beschouwen. Sommige onzer collega's te Eindhoven hebben bij twee gelegenheden tijdens tragische momenten, duur voor deze onverschilligheid moeten betalen en onder de grootste spotters vindt men thans de ijverigste opvolgers der voorschriften. Sta ons toe een dringend beroep te doen op allen die geneigd zouden zijn tot ondoordachtheid, want als zij de goede werking der veiligheidsmaatregelen belemmeren, gaat het niet alleen om hun leven maar ook om dat hunner collega's. Voorzichtigheid is geen angst en men behoeft zich niet te schamen als men een gevaar afweert. Men kan zijn kalmte en zelf beheersching voldoende toonen door snel, nauwkeurig en ordelijk de ontvangen voorschriften uit te voeren. De solidariteit dwingt ons tevens zoo te handelen, want elke nalatigheid onzerzijds moet worden hersteld en kan ernstige gevolgen hebben en compliceert in elk geval de taak van den hulpploeg, wiens leden voor ons aller veiligheid een groot risico op zich hebben genomen dan hun collega's. Het zou een slechte erkenning van hun opofferingen zijn en, al moge men van tijd tot tijd eens een grapje maken. men moet hulde brengen aan hun toewijding en solidairiteitsgevoel. Laat ons hopen, dat zij nooit hulp zullen moeten verleen maar laat ons hun dankzeggen voor hun waakzaamheid. Tijdens de laatste alarmen hebben zij bewezen dat zij voor hun taak berekend waren en dat zij deze zoo noodig zullen weten te vervullen. Ook wordt de algemeene organisatie onzer bescherming eiken dag verbeterd en door de HH. Heerbrant, chef van de afdeling ((Licht en Klank)) en Doyen, chef van den Technischen Dienst, die de verantwoordelijkheid dragen voor de bescherming onzer levens, wordt hieraan voortdurend gewerkt. Hoe de beveiliging geregeld is. De Schuilkelder Onze schuilkelder is op de meest gunstige plaats gelegen, want naar boven wordt de bescherming verzekerd door de tien lagen gewapend beton, geformeerd door het dak

van den Wolkenkrabber, de afscheidingen tusschen de acht verdiepingen, de beganen grond en zijwaarts door de gebouwen die den "Wolkenkrabber (gebouw C) omringen, aldus beveiliging gevend tegen eventuele instortingen. Men kan den schuilkelder op 4 manieren verlaten:

1" Door den gewonen uitgang naar de groote trap ;

2" Door de benedenvertrekken naar de kelders onder de vroegere directie-lokalen ;

3" Door de stookplaats naar de binnenplaats ;

4" Door de noodtrap naar den Baardgang.

Deze laatste uitgang is met een gepantserd gewelf overdekt en door een scherfvrije deur afgesloten. De luchtroosters zijn ook scherf- en gasvrij. In dien noodig, kunnen ze als nooduitgang dienen en daarom zijn er ladders geplaatst.

De inrichting van den schuilkelder wordt nog steeds verbeterd en thans is een luchtverschings installatie in studie.

Behalve de groote zaal voor het personeel, zijn er nog andere lokalen ingericht in den schuilkelder voor den

Commandopost

waarin - onmiddellijk na het alarm - zich de chef van den schuilkelder bevindt om instructies aan de hulpploegen en aan het personeel te geven. Deze Commandopost is uitgerust met een directe telephonische stadsverbinding, waardoor men met de brandweer, de ziekenhuizen en alle diensten, wier hulp noodig zou kunnen zijn, kan spreken. Verder is er een luidsprekerinstallatie (spreken en luisteren) af getakt op de Anderlechtstraat, den Baardgang en op het dak van den Wolkenkrabber. Het hoofd van den schuilkelder blijft zodoende met de buitenwereld in verbinding, eenerzijds om mededeelingen te doen, anderzijds om den loop der gebeurtenissen te volgen (bombardementen, alarm, eind van het alarm, enz.).

De **Hulpcentrale** waar, met batterijen voor noodverlichting, de hiertoe benoedigde schakelborden zijn geïnstalleerd en waar zich eveneens een knop om alarm te maken bevindt, ingeval die van het kantoor van den Hr. Heerbrant onbruikbaar zou worden.

Bewaarplaats van den Hulpploeg Hier zijn de uitrustingen en het materieel metho disch in vakken en op rekken gerangschikt, zoodat de redders in een minimum van tijd gereed kunnen zijn. Tijdens de oefeningen waren zij 3 minuten na het alarm-signaal klaar om in te grijpen. Deze uitrusting bevat behalve de voorgeschreven overall en helm, een gasmasker en een heele verza meling gereedschappen en werktuigen, die ze in staat stelt onder alle omstandigheden handelend te kunnen optreden.

De **Ambulancepost** ondergebracht in de vroegere heeren-kleedkamer, is voorzien van 6 draagbaren en alle instrumenten, materieel en producten noodig voor eerste hulpverlening.

De **Archiefkamer** ingericht beneden bij de groote goederenlift, dient om waardevolle documenten in veiligheid te brengen. Hierin moeten ook bij ieder alarm de documenten worden gedeponereerd, waarvoor de brandkasten op elke verdieping niet voldoende veilig worden geacht.

VOORSCHRIFTEN

1) *Organisatie van de passieve luchtbescherming.* - De leiding van den passieven luchtbeschermingsdienst berust bij den Hr. Heerbrant en bij diens afwezigheid bij den Hr. Doyen ; zijn deze afwezig, dan achtereenvolgens bij de HH. Godin, Tondeur of, bij hun afwezigheid, door een ander lid van het Directie Comité. Tusschen 12 en 14 u. kunnen deze Heeren successievelijk vervangen worden door de HH. Nicolas, J. Vin of Willems. Weerklinkt het alarm op het moment dat het personeel vertrekt, hetzij om 12, 17 of 18 uur, dan zullen de deuren gesloten worden en ieder die aan wezig is, dus ook het personeel dat op het punt staat te vertrekken, moet zich naar den schuilkelder begeven en mag niet vertrekken - wie hij ook zij - voor het einde van het alarm. Na de kantooreuren en het vertrek van het personeel, blijven ingeval van alarm de deuren gesloten en de luchtbeschermingsdienst buiten werking. Ter handhaving van orde en veiligheid, werd door het Directie Comité besloten, dat aan omwonenden geen toegang tot gebouw of schuilkelder kan worden verleend.

2. *Luchtbeschermingsdienst.* - Brandweermannen en opruimers. Kommandant : de Hr. Doven. Assistenten : de HH. Vermeeren, Desqueper en (-) Maes. Deze ploeg is als volgt samengesteld : a) Brandweermannen : de HH. (+) Cnops, (+) Davignon. De Coninck, Delander, Hamelinck (+) Moonen. Oversteijns, Raffel, Roelants, Van de Velde, F., (+) Van Dijk. Van Heuverswijn, Van Honacker. b) Opruimers : de HH. (+) De Doncker, A (+) De Doncker, J., (+) Smets. (+) Van Langen donck, (+) Cambien. (+) Ronsmans. Econoom : (+) Sleutel. De personen, wier naam voorafgegaan wordt door een kruisje (+) moeten elken werkdag - uitgezonderd Zaterdag - tusschen 17 en 18 uur aanwezig zijn. De Hr. Doyen zal het werkrooster van zijn personeel dienovereenkomstig regelen.

3) *Evacuatie-personeel.* - Gezien de verwikkelingen die kunnen voortvloeien uit de werkroosters en vacaties, heeft de Directie besloten dat de evacuatie zal verzekerd worden door de afdeelingsscheffs en hun vervangers of, indien deze reeds bij de organisatie der passieve luchtbescherming betrokken zijn, door een van hun collega's. Direct na het alarm gelieven de afdeelingsscheffs zich er eenerzijds van te overtuigen dat alle belang rijke documenten in de brandkasten in veiligheid gebracht zijn en anderzijds dat alle leden van hun afdeling in den- kortst mogelijken tijd naar den schuilkelder gaan. Zij worden hierbij door hun assistenten geholpen en doen bijstand verlenen aan hulpbehoevenden (ingeval van paniek, bezwijming, vallen) om naar den schuilkelder te gaan. Zij worden eveneens verzocht zoodra zij beneden zijn aan den postchef te melden dat hun geheele personeel zich in den schuilkelder bevindt, zoodat de chef kan nagaan of alle lokalen ontruimd zijn en hij dus naar gelang van de omstandigheden kan handelen. Vanzelfsprekend moeten bezoekers zich eveneens via den kortsten weg naar den schuilkelder begeven. Heeren afdeelingsscheffs worden verzocht hiervoor te zorgen en ze eventueel door hun assistenten te doen begeleiden (hierachter volgt de lijst der voor de evacuatie der afdelingen verantwoordelijke personen ingeval van alarm).

4) *Hulpploeg*. - Op voorstel van Dr. Durieu is de luchtbeschermingsdienst gecompliceerd met een ploeg voor hulpverlening aan gewonden (Rood Kruis). Deze ploeg is als volgt samengesteld : HH. Coucke, André, Chef; (+) Borremans, Léo pold, Materieelchef; (+) Goffin, Emile; Goiris, Pierre; Ketels, Omer; (+) Mouton, Emile; (+) Trolin, Carlo. Assistent; Mevr. (+) Verluys, J.; Rukin, Nina; Mej. Debecker, Aline. Deze personen hebben den cursus voor hulpverlening, georganiseerd door de Organisation Patro nale du Brabant, Gachardstraat, 98, gevolgd. Per sonen, wier naam vooraf gegaan wordt door een kruisje, moeten elken werkdag - uitgezonderd Zaterdag - tusschen 17 en 18 uur aanwezig zijn.

5) De portiers van de Anderlechtstraat en den Baardgang hebben opdracht onmiddellijk alle buitendeuren van het gebouw te sluiten, na het weer klinken van het alarmsignaal en in den schuilkelder post te vatten. De portier van de Anderlechtstraat moet steeds bij de deur van den schuilkelder blijven, die naar de telefooncentrale leidt. De portier van den Baardgang blijft beneden bij de deur die tot deze gang toegang verleent.

Hun is uitdrukkelijk opgedragen niemand uit den schuilkelder te laten gaan zco lang het einde van het alarm niet door den Chef van de Passieve Luchtbescherming gegeven is.

6) *Liften*. - H. S. Cabine. - Ingeval van alarm, moet het geheele personeel naar beneden gaan zonder gebruik te maken van de liften. Deze moeten ter beschikking blijven van den Chef der Passieve Bescherming.

Lift Nr J : liftman De Ridder.

Lift Nr 2 : liftman *Raffel* : moet blijven werken totdat alle belangrijke documenten van de 7de verdieping in de brandkast van den schuilkelder zijn ondergebracht, waarna de Hr. Raffel zich ter beschikking van den postchef moet houden.

Lift /Vi- 3 : liftman *Hougardy*. De liftbedienden van de liften 1 en 3 moeten eveneens verslag uitbrengen bij den postchef en zich te zijner beschikking houden.

Na het einde van het alarm brengen de twee groote liften het personeel van de hoogste verdiepingen naar boven. Lift Nr 1, liftman De Ridder, vervoert het personeel der 6", 7" en 8" verdiepingen; lift Nr 2, liftman *Raffel*, het personeel der 3", 4" en 5" verdiepingen. Het personeel van de 1° en 2" verdiepingen gaat te voet via de groote trap.

7) Twee vrijwilligers, HH. Van Heuverswijn en Moonen, van den brandweerploeg, zullen dienst doen als uitkijkposten. Direct na het alarmsignaal moeten zij zich in de groote goederlift (Nr 2) naar het dak begeven. Zij hebben tot taak het vallen van bommen of andere bijzondere gebeurtenissen, die zich bij ons of in de onmiddellijke nabijheid van ons gebouw zouden voordoen, te melden. Voor hen zal een schuilplaats van balken en zandzakken worden ingericht, met telefonische verbinding naar den kommandopost der Passieve Luchtbescherming. 8) De telefoon in den schuilkelder zal door den Hr. Dorchy bediend worden. Hij is belast met de verbinding tusschen den schuilkelder en de kommandopost.

Lijst van de voor de evacuatie verantwoordelijke personen.

Département	Au 1 ^{er} titre	Remplacant
Afdeeling	Eerstaanwezend	Plaatsvervanger
Secrétariat	Secretariaat	Tondeur Paternostre
Achats	Inkoop	Broos Soethoudt
Personnel	Personeel	Godin Vandeghen
Comptabilité	Debiteurs	Boekhouding De Winter Divry
Finance	Financiën	de Smet Van Malderghem
Comptabilité générale	Algemeene	Boekhouding Saenen Meyer
Comptabilité des Stocks	Bevoorrading	Wselvolojskoy Belva
Cinéma et Amplificateurs	Cinema en	Versterkers Lacroix Gois
Publieke Propaganda	Nickmilder	De Smet
Accountancy	Rombouts	Van Wonterghem
Laboratoire	Laboratorium	De Brabander Wettach (bureau) (kantoor)
	Nagels (atelier)	(werkplaats)
Eclairage / Lampes spéciales	Speciaallampen	Callebaut Fischer
Verlichting	Lampes normales	Gewone lampen Dandoy Bette
Administration commerciale	Commercieele administratie	Delacroix Parlon
Tubes récepteurs	Ontvangbuizen	Devos Moies
Postes récepteurs	) Philips	Vin, J. Willems
Ontvangtoestellen	I N. S. F.	Willems Vin, J.
Courrier Post /Classement	Classificatie	Dean Van Dale
	Van den Steen	
Dactylographie	Mlle Goovaerts	Mme- Peerts
D. T. I.	Hublou	Kelecom
Métalix	Defrenne	Pans
Adressographe	Magasin reclame	Reclame magazijn Leclercq Lanckmans
Magasin et Expédition	Magazijn en Expeditie	Van Campenhout Quaniers
Ateliers Techniques	Technische werkplaatsen	Garage .Cuisine Keuken Dupont Swaab

Gezien alles in 't werk gesteld is om onze bescherming te verzekeren, blijft er ons niets meer over dan stipt de instructies na te volgen, veel tucht te hebben en onderstaande tien geboden toe te passen.

- 1° Direct na het eerste alarmsignaal de in veiligheid te brengen documenten in de brandkasten de poneeren
- 2° Zoo vlug mogelijk, doch in goede orde, via de trap naar den schuilkelder gaan ;
- 3° Niet voor de vensters blijven staan ; de ervaring heeft geleerd dat bij bombardementen vele per sonen aan het gezicht werden gewond, ver van de plaatsen waar bommen vielen, door scherven van stukspringende ruiten tengevolge van den luchtdruk ;
- 4° Plaats nemen in den schuilkelder op het voor elke verdieping aangewezen gedeelte (zie plan) ;
- 5° Geen onnoodig lawaai maken ten einde duidelijk de door den schuilkelderchef te geven instructies te kunnen hooren en goed uit te voeren ;
- 6° Niet in den schuilkelder rocken om de lucht zuiver te houden ;
- 7° Geen grappen uithalen want, zooals "Camarade Bertrand" zei en vooral onder dergelijke omstandigheden : « Grappenmakers zijn gevaarlijk : de plaats van clowns is in het circus ».
- 8° Zich niet bemoeien met andermans zaken en zich beperken tot de toegewezen taak ;
- 9° Voor alle mededeelingen betreffende den beschermingsdienst zich tot den verantwoordelijken evacuatiechef der afdeling wenden : hij zal ze aan den belanghebbende doorgeven ;
- 10° Steeds denken aan den slagzin "Kalmte, moed en vertrouwen".

Het derde oorlogsboekjaar 1942/43 werd gekenmerkt door alle mogelijke beperkingen, verboden en gedwongen leveringen aan de bezettende overheid. Anderzijds werd grote uitbreiding gegeven aan de sociale voorzieningen ten bate van het personeel. Hieraan werd nog toegevoegd een vakantiecamp voor kinderen van het personeel in de "Auberge de Jeunesse" te Rochefort. De verkoop van alle artikelen leed onder het gebrek aan grondstoffen en bevoorradingsmoeilijkheden. De fabricatie van Philips droogscheerapparaten moest voor de duur van de oorlog onderbroken worden, terwijl voor radiotoestellen en onderdelen bovendien ook de verkoop verboden werd met ingang van 31.8.1942. Een lichtpunt was dat grote ondernemingen gingen overschakelen op ML en vooral op TL lampen, zodat belangrijke installaties konden worden uitgevoerd (Soc. Gen. de Belgique, Banque Internationale, Banque de Bruxelles). (Verslag Raad van Beheer : 21.9.43).

1943 Bureau d'études "Lumière et Son", "Finance (vente à paiements différés)" = "Kredietafdeling (verkoop op afbetaling)"

De raad van bestuur van 25/11/1943 benoemt met ingang van 1 januari 1944 de hr P. Heerbrant, procuratiehouder, tot commercieel directeur van de afdeling "Kinema en Versterkers".

Voor de aardappelleveringen door de Philips Kring "Kleine Bebouwing" hebben zich 1620 personen ingeschreven, goed voor 195 ton aardappelen. Daarvoor zijn contracten gemaakt met 22 landbouwers uit de streek van Brugge, Syssele, Damme en Moerkerke om 11 ha daarvoor in cultuur te brengen. Alle administratieve stappen bij de bezetter (Notre Mirroir schrijft over administratie) wordt geregeld door de hr Godin en zijn dagelijkse medewerkers zoals Vandeghen en P. Vin. Omdat de voorschriften in 1943 het planten van aardappelen en gedroogde groenten voor de behoeften van de cantine en om maximum 5 kg per lid en per persoon van zijn gezin te distribueren, zijn contracten met landbouwers gesloten, die de nodige werkzaamheden voor de rekening van Philips zullen doen. In de streek van Brugge, Tielt en Gembloux zijn 2,85 ha met aardappelen beplant. Ongeveer 7 ha zullen met erwten bezaaid worden door 14 landbouwers in de beide Vlaanderen en door een landbouwer in de omgeving van Philippeville. Ondanks het feit dat de in cultuur te brengen percelen niet altijd aan de bepalingen der verordeningen beantwoordden omdat het geen gronden waren, die voor de eerste keer gescheurd waren met het oog op de aanstaande cultuurcampagne, slaagt Godin erin alle in orde te brengen. Na de keuze van de gronden, moest zaden worden bekomen. Uitgezocht plantaardappelen werden geruimd tegen een gelijke hoeveelheid consumptieaardappelen, afgenomen van de voorraad van het vorige jaar. Aangezien een laboratoriumanalyse de uitstekende kiemkracht van de het vorige jaar ge oogste erwten aan het licht had gebracht, beschikte men over zaaigoed, dat evenwel nog gesorteerd moest worden en een hele klus werd, nl 1.200 kg verwerken om 2.400.000 erwten stuk voor stuk te sorteren. Dat werk werd door een speciaal hiervoor gevormd ploeg gedaan. Zegels en kaarten voor meststoffen werden voor de bebouwde percelen bekomen. Zelf heeft Philips er voor kunnen zorgen – rara avis in 1943 – 9,5 kg zuiver koper te bemachtigen, om verdelgingsmiddelen op basis van koper te bekomen die zoo noodig de aardappelen zullen beschermen.

Op 9 januari 1944 wordt een bescheiden feestje gehouden naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van Philips in België. Aan de heer Vink, afgevaardigd bestuurder, wordt op 11 mei 1944 door de raad van bestuur volmacht verleend tot aankoop van de percelen : Zespenningenstraat 24 tegen 130.000, nr 34 tegen 192.500 en nr 32 tegen 82.500 met het oog op de na-oorlogse uitbreiding.

In een gecombineerde vergadering van de Raden van Beheer van Philips S.A. en Usines Philips Belges te Leuven, brengt de Heer Vink een uitvoerig verslag uit over de activiteiten dezer vennootschappen gedurende de 52 oorlogsmaanden. Reeds in de eerste maanden der bezetting werden de Philips ondernemingen opgeëist, maar pas eind 1941 begin 1942, werden ons leveringen opgelegd. Met de uitvoering hiervan werd dermate getraineed, dat de omvang sterk werd beperkt. Deze zeer gedeeltelijke leveringen brachten echter het nadeel met zich mede, dat ook de betaling uitbleef, omdat slechts werd betaald na volledige aflevering van een bestelling. Bij de bevrijding had Philips belangrijke

vorderingen op Duitsland, die moeilijk verhaalbaar zullen zijn. Ondanks de grote druk die op ons werd uitgeoefend, zijn wij er in geslaagd ons personeel voor verplichte tewerkstelling te behoeden. Slechts één bediende van alle Philips vennootschappen in België moest naar Duitsland vertrekken. [Bron : Proces-verbaal van de vergadering der Raden van Beheer van de vennootschappen "Philips S.A. Belge en Usines Philips Belges" op 15.9.1944]

Een kort overzicht over de Dienst Magazijnen en Verkoopbalies

Aan de verkoopbalie werden in 1939 3.125 bezoekers en in 1943, 2.265 geteld. Tegen contante betaling werd in 1940 3.200.000, in 1941 11.460.000 en in 1942 9.080.000 verkocht. Goederen werd in het land geleverd via de aanvoer naar de brusselse stations van de NMBS voor verder vervoer over het ca 5.000 km grote spoornet. De klanten in grote steden werden via bevoorraad via transportbedrijven. Leveringen in Brussel verliepen als volgt : de bestellingen vanuit de verschillende afdelingen worden bij elkaar gezocht, verpakt en de afdeling Verzending maak of een verzendnota per bestelling op of een factuur voor contante betaling. Brussel werd onderverdeeld in secties, waarvan de wijken steeds bediend werden door dezelfde chauffeurs. De vrachtwagens verlaten de magazijnen en rijden eerst naar de dichtstbijzijnde huizen en winkels. Men rijdt steeds in lusvorm om zo weinig mogelijk omwegen te maken. Begin 1940 kwamen de vrachtwagens tweemaal per dag langs. Bestellingen voor 11.00 u werden nog dezelfde namiddag geleverd. De bestellingen voor 17.00 u. 's Andersdaags in de voormiddag. De vrachtwagens namen ook retourzendingen van klanten mee. Op dezelfde manier wordt tewerkgegaan voor de klanten van de bijhuizen in Antwerpen en Luik.

Transportmiddelen :

1919 1 stootkar

1920 1 vrachtwagen :10.885 km per jaar

1925 2 vrachtwagens 21.770 km per jaar

1930 8 vrachtwagens 87.080 km per jaar

1935 21 vrachtwagens 228.585 km per jaar

1939 17 vrachtwagens 185.045 per jaar (de overige waren opgeëist door het belgische leger)

Verzonden tonnemaat

1938 T 11.540

1939 T. 8.003

1940 T 3.960

1941 T T. 11.000

1942 T. 10.640

Totaal over de vijf jaren 45.143 ton of ca 9.028 per jaar

Leveringen door vrachtwagens tegen contante betaling :

1940 3.660.000 fr

1941 13.167.000 fr

1942 12.099.000 fr

Begin 1919 werden de uit Eindhoven ontvangen lampen meteen verzonden of afgehaald door de Brusselse klanten. Slechts later wordt een voorraad opgeslagen in eigen lokalen, wavoor dan al snel bijkomende ruimte op andere lokaties moest gezocht worden met name op de Hooikaai en de Fabriekstraat. In 1925 werd verhuisd naar de ruime lokatie op de Anderlechtstraat die hetzelfde jaar evenwel nog afbrandde. Na de verbouwingen en de oprichting van de Wolkenkrabber die af was in 1931 werd in 1937 nog bijkomende stapelruimte aangekocht in de Ulenstraat in de oude gebouwen van Nestor Martin.

Opslag oppervlakte :

1919/1924

Zwaluwstraat 250 m²

Hooikaai 460 m²

Fabriekstraat 495 m²

Totaal 1.205 m²

1925/1943

Anderlechtstraat 5.357 m²

Ulenstraat 3.900 m²

Totaal 9.257 m²

1944

In het boekjaar 1943/44 viel de herdenking van het 25-jarig bestaan van Philips in België. Vanwege de oorlogsomstandigheden werd dit feit in alle stilte herdacht. Behalve het nijpend gebrek aan grondstoffen, de transport- en bevoorradingsmoeilijkheden, werd in dit vierde oorlogsjaar ook herhaaldelijk de levering van gas en electriciteit onderbroken. Dit alles had natuurlijk een funeste invloed op de productie en verkoop van onze artikelen. Niettegenstaande deze ongunstige factoren werden steeds belangrijker sommen besteed aan de sociale voorzieningen

voor het personeel. Zo werd in begin 1944 een sociale assistente in dienst genomen en werden maandelijks voedselpakketten uitgedeeld aan de meest beproefde gezinnen.

Ook konden 80 kinderen van personeelsleden deelnemen aan een vakantiecamp te Hastiere. Ter gelegenheid van St.Niklaas werd de kinderen een kleine maaltijd, speelgoed en lekkernijen aangeboden. Het financiële resultaat was natuurlijk niet schitterend en de kleine winst werd gereserveerd voor toekomstige tegenvallers en belastingen. Een belangrijk deel onzer voorraden werd bovendien door de bezetter geblokkeerd. Toch werd de na-oorlogse periode reeds voorbereid o.a. door het inrichten van een proeflaboratorium voor lasmaterialen. [Bron : Verslag Raad van Beheer : 19.9.1944].

Zondag 3 September 1944

“Ze zijn vertrokken.’... Tanks, auto’s. Vrachtwagens, karren en nog eens auto’s. opeenhooping van wapens, levensmiddelen en ook van kisten champagne, likeuren... vervolgens een optocht van de meest uiteenlopende voertuigen : bakkers- en melkkarren, zware boerenwagens, sjeesen, oude rijtuigen, bierwagens alles tot berstens toe gevuld, en wielrijders... en tenslotte ontstelde voetgangers ongeschoren, vuil en uitgeput, gebukt onder zware lasten. waarvan het niet militaire karakter voor ieder duidelijk is. De laatste achterblijver sleept zich moeizaam voort met gebogen hoofd en neergeslagen oogen en dan ..stiltte op den langen weg die in de verte wegdoezelt in het gebladerte van het bosch. Ze zijn vertrokken !... vertrokken?... Maar natuurlijk ! Is het mogelijk ?

Men rilt. Deze stilte is beangstigend. Men werpt een blik op de gereedliggende vlaggen. De geallieerden kunnen niet ver zijn... maar zou men reeds de zoo lang verborgen dierbare nationale kleuren durven laten uitwapperen? Vier jaren onderdrukking hebben voorzichtigheid geleerd... De zenuwen zijn gespannen, de harten kloppen! Men wacht... Uit de verte dringt echter een gerucht door en dof gedreun dat met toejuichingen gepaard schijnt te gaan... Waarachtig daar zijn ze... Zij zijn het.' Daar heb je de Tommies.'... Goddank. wat een geluk. Men weet niet wat te doen : zal de vreugde ons overmannen of zal men de tanks tegemoet rennen, die er tegelijkertijd zoo verschrikkelijk en toch zoo geruststellend uitzien, die naderen met er boven op de soldaten, overdekt met bloemen. prachtig als krijgsgoden, bedaard en grootmoedig. Vrij!... Wij zijn vrij!... Wij durven het nauwelijks te gelooven. Wij moeten moeite doen om ons voor te stellen wat dit beteekent na meer dan vier jaar slavernij, verne dering en lijden. Onvergetelijke uren in deze voorstad van Brussel, dicht bij het woud. maar die in andere wijken gekenmerkt wer den door hartroerende, heldhaftige of tragische tooneelen! Maar vanaf Maandag 4 September 1944, een datum die steeds in ons geheugen gegrift zal blijven, werden alle verdriet, alle ellende, alle verschrikkingen van vier jaar bezetting overstemd door een alles overweldigende vreugde, een onbegrensd geluk, losbarstend van alle kanten. Woorden zijn ontoereikend om uiting te geven aan de onuitsprekelijke verlichting, die door ieder wordt gevoeld. Het opgekropte gemoed, het tot berstens toe kloppende hart, gaven uiting aan ons geluk door verwarde uitroepen en vreugdetranen. Reeds vroeg in den morgen van dien gedenkwaardigen Maandag waren de Philipsmen in den Wolkenkrabber bijeengekomen, natuurlijk niet om te werken - wie dacht daar aan - maar om met elkaar in de vreugde der bevrijding te deelen. Velen waren afwezig, weerhouden door de laatste zich in hun wijk afspelende militaire operaties of door een nieuwen Engelschen vriend, waarmede feest gevierd werd. Ook de Hr. Vink was aanwezig en de toespraak, die de om hem verzamelde Philipsmen verwachtten, beperkte zich tot eenige zinsfragmenten. onderbroken door de ontroering. Hunnerzijds misten de toehoorders de noodige kalmte om een lange toespraak aan te hooren en wij hopen de waarheid geen geweld aan te doen als wij beweren er slechts dit van onthouden te hebben: ..Mijn vrienden, mijn beste vrienden, wij zijn vrij... vrij... begrijpt U wel wat dit beteekent?... Om deze historische gebeurtenis te vieren, zullen de kantoren tot Donderdag gesloten zijn! Na een daverend hoera haastte ieder zich weg, verlangend opgenomen te worden in deze opgewonden menigte, die niet ophield haar vreugde uit te roepen en de bevrijders toe te juichen.

Korten tijd daarna weerklonken uit de drukke wijk van de Anderlechtstraat, die na vier jaren niet langer haar neerslachtigheid en groeiende ellende kon verbergen, de schetterende marschen uit de inderhaast aan den voor gevel der Philips gebouwen aangebrachte luidsprekers. De joviale en opstandige geest van de Onze-Lieve V rouw-ter-Rooien buurt kwam met volle kracht tot ontplooiing en reeds s'avonds kon men een zieligen Hitler bleekgroen, aan een over de straat gespannen draad zien hangen, gestoken in een militaire Deutsche plunje, met op zijn buik een kaart met de laatste groeten van de ketjes" uit de Anderlechtstraat .."Heil leiter" (hij lijf er). Drie dagen gingen als in een droom voorbij en Donderdagmorgen verzamelden de Philipsmen zich weer in grooten getale in den Wolkenkrabber. In haast werd een nieuwe bijeenkomst van het personeel georganiseerd in den loop waarvan de Hr. Vink opnieuw zijn vreugde over de bevrijding van Brussel - en dat onder omstandigheden die niemand had durven hopen - tot uiting bracht en den wensch uitsprak voor een spoedige en totale bevrijding van België en den terug keer van den Koning en alle afwezigen. Hij dankte zijn medewerkers voor den steun van hen ondervonden om zijn moeilijke taak - tegenover een hebzuchtigen. wreeden en geslepen bezetter - te volbrengen. De Hr. Vink lichtte een tipje van den sluier op waar achter de weerstand, door Philips tegen de Deutsche eisenen geboden, verborgen is, ons voor later sensationeele onthullingen belovend, waarvan er sommige in hooge mate lachwekkend zijn. Wij kunnen er ons op beroemen de aanwijzingen der Belgische regeering te hebben gevolgd. Wij hebben ze beetgenomen en goed ook! Voor gevend ons aan hun eischen te onderwerpen, zijn we er in geslaagd ons personeel, onze organisatie en een groot deel van onze voorraden te behouden. Wij staan klaar om op het eerste signaal te vertrekken en bij te dragen tot de opheffing van het land en om de welvaart in de gezinnen der Philipsmen terug te brengen. De Hr. Vink achtte zich gelukkig dat de storm zonder al te veel schade voor het personeel was voorbijgegaan. Daar waren de ernstige verwondingen, gelukkig goed herstellend. van den Hr. Ceulemans. bijkantoor Antwerpen, opgelopen tijdens een bombardement van Mechelen en de afwezigheid van eenige collega's nog van hun gezin verwijderd. Hij noemde de namen van de HH. Teller, Hebrans en Goddard. krijgsgevangenen, de HH. Fischer, Aenspech. en Saudemont. politieke gevangenen, en van den Hr. Van Calster, die zich

niet aan den verplichten arbeid in Duitschland had kunnen onttrekken en van den Hr. Levieux evenals van Mej. Luty en den Hr. Knepper, bijkantoor Luxemburg, weggevoerd naar Duitschland. De namen der afwezigen werden toegejuicht en na den wensch te hebben uitgedrukt ze weldra weer terug te zien, noodigde de Hr. Vink al zijn medewerkers uit weer actief aan het werk te gaan. Hij eindigde met de toezegging van een feest - ter gelegenheid van de totale overwinning - dat alles zou overtreffen wat Philips tot nog toe op dit gebied bereikt had en dat de herinnering aan dezen zoo smartelijk maar ook zoo moedig verbeiden dag onuitwischbaar in het geheugen van alle Philipsmen zou griffen. De Hr. Collette dankte den Hr. Vink namens het personeel, waarvan hij zich de tolk maakte door den wensch te uiten dat de bevrijding van Nederland - nog nauwer aan ons land verbonden gedurende de jaren van gemeen schappelijk lijden - die van België weldra moge volgen. Sedertdien keerde langzamerhand de bedrijvigheid in den Philips' Wolkenkrabber terug, ieder ontwaakt uit de verdooving, men haalt de oude dossiers te voorschijn en dezen keer wordt met nieuwen moed en geestdrift aan de toekomstplannen begonnen, waarmede men gedurende de sombere uren der bezetting zonder veel overtuiging was aangevangen. Men maakt weer plaats voor collega's, die bij de Philips' Fabrieken te Leuven werden ondergebracht, waar zij dank zij een uitvlucht der Directie, als arbeiders werkten, aldus aan deportatie ontsnappend. Ieder is nu op zijn post, slechts wachtend op het sein om zich op den weg naar welvaart te begeven, die - als eenmaal de vrede is weergekeerd - zich ruim zal openen voor de vennootschap Philips en alle Philipsmen. Voorbij zijn de sombere dagen van afwachten en kunstmatige activiteit, die reeds verflauwen als een booze droom tegen de stralen van een lichtenden dageraad: voor bij ook de trieste avonden bij een lauwe kachel en een wispelturige bijna geen geluid meer gevende radio, voor bij deze nachtmerrie van angst en zorgen! Wij zijn vrij! Wij kunnen nu ook onzen dank uitspreken tegenover de Directie van de vennootschap Philips, zowel voor den moreelen als financieelen 'teun ons zoo royaal verleend en die bovendien nog onder bedriegelijke voorwendsels verstrekt moest worden. Den Hr. Vink daarvoor bedanken zou toen moeilijkheden hebben kunnen veroorzaken, maar nu kunnen wij eenstemmig uitroepen: ..Dank U! want... Wij zijn eindelijk vrij!

Op 3.11.1944 geeft Fernand Demets, Liberaal (°Sint-Gillis 18 maart 1884 - d. 1952) bestuurder, zijn ontslag wegens zijn benoeming tot minister van Defensie. De raad van bestuur besluit niet in zijn vervanging te voorzien.

(Regering Pierlot 26.9.1944-7.2.1945) Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog legde Emile Coulonvaux zijn mandaat als voorzitter van de Liberale Partij van België neer. Een congres behoorde uiteraard niet tot de mogelijkheden en de leden van het partijbestuur die nog in België aanwezig waren, legden het bestuur van de partij in de handen van de twee ondervoorzitters. Jane Brigode werd gezien haar anciënniteit de facto voorzitter van de partij. Jane Brigode en Fernand Demets (co-voorzitters) 1940 - 1945.^{xxxx}

Joseph Moise aanvaardt het mandaat van voorzitter van de raad van bestuur.

1945

De Heer Vink brengt verslag uit over het onderzoek, ingesteld door de Auditeur Militaire, de Heer Wintergroen. Dit onderzoek is waarschijnlijk het gevolg van de heftige aanvallen in de dagbladen "Le Drapeau Rouge" en de "Roode Vaan" tegen Philips S.A. en haar Afgevaardigde-Beheerder.

De Heer Vink heeft er de aandacht op gevestigd dat de Philipsfabrieken te Eindhoven, waarvan onze Belgische vennootschappen afhankelijk zijn, reeds bij het begin van de oorlog onder Duits beheer werden geplaatst en wij dientengevolge onder het regime van opeisingen vielen. De leveringen aan de Wehrmacht bedroegen slechts een gering percentage van onze totale verkopen, waarvan statistieken werden overgelegd, die door deskundigen nader zullen bestudeerd worden en die de lastercampagne van bovengenoemde bladen weerleggen. [Bron : Procès-verbal de la réunion du Conseil d'Administration - 10.1.1945]

Op 27.04.1945 verzoekt de raad van bestuur de hr Fernand Demets zijn taak als bestuurder weer op te nemen na de beëindiging van zijn politiek mandaat als minister. Ere-gouverneur van Brabant. De raad neemt met droefheid kennis van het overlijden van de hr P. Heerbrant, procuratiehouder en commercieel directeur van de afdeling Kinema en Versterkers. Wegens vertrek worden de volmachten van de hr J. Vin ingetrokken.

na publicatie nr 10923 in MB dd 15/10/.1944 geen publicaties meer in NL

In het boekjaar 1944/45 deed zich de nasleep van de oorlog voelen. Er is een verlies van ruim 5 miljoen frank, voortvloeiend uit annulering van bestellingen en verlies op Duitse leveringen. De communistische pers ontketende een felle campagne tegen Philips in verband met de ons opgelegde Duitse leveringen gedurende de bezetting. De Auditeur Militaire stelde een onderzoek in en het Office des Séquestres trad op als plaatsvervanger der Duitse firma's, die ons bestellingen hadden opgedragen. Dit bureau laat de voorschotten op bestellingen blokkeren en staat niet toe dat anderzijds onze vorderingen op Duitse firma hiermede worden verrekend.

De sociale voorzieningen vergden ook dit jaar meer aanzienlijke bedragen en werden nog uitgebreid met een tandheelkundige dienst.

In het afgelopen boekjaar viel het overlijden te betreuren van de Hr. P. Heerbrant, commercieel directeur van de afd. Ciné-Ampli. Niettegenstaande prijsverhogingen van 50 % voor normale gloeilampen en 65 % voor speciale lampen op de prijzen van 1939, is het financiële resultaat onbevredigend omdat de leveringen gering waren (gebrek aan grondstoffen, onvoldoende gas- en electriciteitstoevoer enz.). Dit gold in meerdere of mindere mate voor alle andere

artikelen. Alleen voor radiobuizen waren wij er in geslaagd onze voorraden aan de opeisingen van de bezetter te onttrekken. Deze voorraden werden onder al onze klanten verdeeld en vormden voor hen een belangrijke bijdrage om de zaken weer op gang te brengen.

Wat de uitzendapparatuur betreft kan vermeld worden dat door leveringen aan officiële instanties (I.N.R. - P.T.T. - Luchtmacht enz.) de staatsradioverbindingen weer hersteld konden worden. Ook werden meteorologische ontvangtoestellen, radio- telefonische uitzenders voor het loodswezen te Oostende en tenslotte een grote radiotelegrafische uitzender van 4 kW geleverd om de verbinding met Amerika tot stand te brengen (Centre Radioelectrique de Ruisselede). Grote verlichtingsprojecten werden in studie genomen voor steenkolenmijnen, waterwegen en o.a. op aanvraag van de Intercommunale du Bassin de Charleroi (voor 37 gemeenten) de Union des Villes enz. [Bron : Verslag Raad van Beheer : 18.9.45]

Op 7/12/1945 benoemt de raad van bestuur de volgende personen :

E. Doyen procuratiehouder voor de Technische Dienst, A. Saenen procuratiehouder afdeling algemene boekhouding, P. Moies procuratiehouder departement "Ciné-Ampli-Emission, H. Micha procuratiehouder voor het bijkantoor te Luik, ter vervanging van de hr Bodart die met pensioen gaat. J.H. Vink procuratiehouder voor het bijkantoor te Antwerpen ter vervanging van de hr Leo Rovers, die overleden is.

1946

De raad van bestuur besluit op 7/2/1946 het Ministerie van Financiën aan te schrijven om de kapitaalbelasting te regelen op basis van het netto-actief, dat geschat wordt op 43.797.318 fr.

De hr P. Th van der Weide wordt benoemd als opvolger van de hr D. Van der Putten, die het bedrijf verlaat, en met ingang van 1 mei 1946 benoemd tot administratief directeur.

De buitengewone algemene vergadering besluit op 17/09/1946 het boekjaar voortaan af te sluiten op 31/12 vanaf 31.12.1946 (in 15/4/1936 boekjaar 1/05 tot 30/04; bij oprichting 1/1 – 31/12). De algemene vergadering zal voortaan gehouden worden op derde dinsdag van mei. Het boekjaar afgesloten op 31.12.1946 loopt derhalve uitzonderlijk over 20 maanden.

1946 bureau d'études 'Eclairage'; service Philora, service Métalix, service Industrie et service Métalix au dépt division technique et industrielle; service Achats, dépt Lampes spéciales et appareils; département électro-acoustique,

Op voorstel van de heer Vink worden op 30.12.1946 de volgende personen benoemd :

Georges Bette procuratiehouder voor de dienst Bureau d'étude Eclairage, Fernand Bogaerts procuratiehouder voor de dienst Philora, Guy Defrenne procuratiehouder voor de dienst Metalix, Joseph Kelecom procuratiehouder voor de dienst Industrie en Henri Soethoudt procuratiehouder voor de dienst Achats.

1947

In 1947 worden vanuit de Heysel TV proefuitzendingen met commercieel karakter gehouden. De ontvangtoestellen stonden in het restaurant "La Pergola"

Het boekjaar 1945/46, lopend, over 20 maanden, sloot met een winst van 9.400.000 Fr. waarvan eerst werd afgetrokken het verlies van 3.750.000 Fr over 1944/45. Van de overblijvende winst werd o.a. 1.500.000 Fr gestort in een speciaal fonds voor pensioenen. Bij verordening van 16.4.1946 werd het tegen Philips ingestelde onderzoek niet ontvankelijk verklaard (zie verslag Raad van Beheer van 13.9.45). Op 1 mei 1945 bedroeg de personeelssterkte 444 personen, maar tegen eind december 1946 was dit opgelopen tot 750 (zonder fabriekspersoneel) in verband met de sterk toegenomen activiteit. De verkopen waren in 't algemeen zeer bevredigend, maar ze werden nog geremd door de beperkte leveringsmogelijkheden onzer fabrieken. Kort na de bevrijding leverden wij al ons uitzendmaterieel aan de P.T.T. en hieronder bevond zich o.a. een zender van 4 kW, geïnstalleerd te Ruisselede, en die clandestien tijdens de bezetting door de Belgische Philipsfabrieken te Leuven werd vervaardigd. Te vermelden valt nog het op de markt brengen van explosievaste verlichtingstoestellen, lasstaven voor contactlassen, het vormen van lasploegen, waarbij onze demonstrateurs als werkbazen optreden voor het uitvoeren van moeilijke werkzaamheden. [Verslag Baad van Beheer : 20.5.1947].

Wegens benoening in andere functies worden de volmaachten van de. Heren M. Hublou en J.H. Vinck ingetrokken. Voorts besluit de Raad een aantal titels te verlenen , zodat het organisatieschema er als volgt uitziet :

SECRETARIAAT GENERAAL
PAUL TONDEUR Secretaris generaal

AFDELING « PERSONEEL » EN « SOCIALE ZAKEN »
ALBERT GODIN Directeur

AFDELING « RADIO » MARCEL COLLETTE Commercieel directeur
URBAIN DEVOS Procuratiehouder ontvangbuizen en onderdelen
ALPHONSE WILLEMS Procuratiehouder N. S. F. ontvangtoestellen

AFDELING « VERLICHTING » EDOUARD CLAUSET Commercieel directeur
JEAN CALLEBAUT Onder-directeur (speciale lampen)
FRANZ DANDOY Onder-directeur (normale lampen, Philora lampen, verlichtingstoestellen)
GEORGES BETTE Procuratiehouder Bouwkundig Studie bureau Technisch-commerciële dienst
FERNAND BOGAERTS Procuratiehouder Industrieel Studie bureau en Technisch-commerciële dienst

AFDELING « D. T. I. » (Technische en Industriële Afdeling) EN « METALIX »
RENE ROSBACH Commercieel directeur
JOSEPH KELECOM Procuratiehouder voor de dienst « Industrie »
GUY DEFRENNE Procuratiehouder voor de dienst « Metalix »

AFDELING « ELECTRO-ACOUSTIEK, TELEVERBINDINGEN, BREVETTEN »
PAUL MOIES Onder- directeur

AFDELING « DIVERSE APPARATEN (PHILIDYNE, PHILISHAVE, enz.) EN VERWANTE INDUSTRIEËN »
JEAN CALLEBAUT Onder- directeur

AFDELING « ADMINISTRATIE »
PETRUS THEODORUS VAN DER WEIDE Administratief directeur
PAUL DE WINTER Procuratiehouder « Debiteuren » en « Verkoop op afbetaling »
ALFRED SAENEN Procuratiehouder « Algemene Boekhouding »
ANTOINE VAN CAMPENHOUT Procuratiehouder « Magazijn-Expeditie »
NICOLAS WSEVOLOJSKOY Procuratiehouder « Voorraden », « Facturering » en « Bevoorrading »

AFDELING « INKOOP »
GEORGE BROOS Directeur
HENRI SOETHOUDT Procuratiehouder

AFDELING « PROPAGANDA »
ARMAND NICKMILDER Onder-directeur

AFDELING « LABORATORIUM »
GUSTAVE DE BRABANDER Onder-directeur

AFDELING « GEBOUWEN, WERKPLAATSEN, GARAGE » (Technische Dienst)
EMILE DOYEN Procuratiehouder

BIJKANTOREN
PAUL LEBBINK Procuratiehouder Hoofd van het bijkantoor te Antwerpen
HENRI MICHA Procuratiehouder Hoofd van het bijkantoor te Luik
GEZA WERTHEIM Procuratiehouder Hoofd van het bijkantoor te Luxemburg
GILBERT LEURQUIN Hoofd van het kantoor te Leopoldstad (Belgisch Kongo)

Mijne Heren,

Overeenkomstig artikel 45 van de statuten, hebben wij de eer U de balans en de Winst- en Verliesrekening op 31-12-1947 voor controle en goedkeuring voor te leggen.

Het dienstjaar 1947 werd afgesloten met een winst van Fr. 6.182.017,27

Saldo uit het vorige dienstjaar 240.474,76

Batig saldo . Fr. 6.422.492,03

Wij stellen U voor deze winst te verdelen overeenkomstig de bepalingen van artikel 56 van de statuten, t. w. :

op de wettelijke Reserve, het bedrag nodig om ze op 10% van het

kapitaal te brengen, hetzij Fr. 2.018.617,75

6 % dividend op de aandelen 2.100.000,—

op het pensioenfonds van het personeel en op de sociale werken 1.500.000,—

Over te dragen saldo 753.874,28
Fr. 6.422.492,03

Gedurende het verlopen dienstjaar 1947 hebben onze afdelingen nog meer uitbreiding genomen en ons personeel is in aantal verder toegenomen om het getal van 800 personen op einde December te bereiken. Daarbij is het personeel van de fabrieken, dat 2.000 personen telt, niet begrepen.

Wij erkennen gaarne dat de waarde van onze kaders, de toewijding van ons personeel en de saamhorigheid die het bezielt, belangrijke factoren vormen voor de verwezenlijking van onze sociale doelstelling. De Directie heeft er harerzijds zorg voor gedragen om deze ploeggeest en deze saamhorigheid te bevestigen en zij heeft verder een levendige belangstelling aan den dag gelegd t.o.v. de sociale instellingen ten behoeve van het personeel, met name de Pensioenkas, de Philips Kring, de Hulpkas, het Speciale Hulpfonds, de Medische en Sociale Dienst, de cantines van het personeel, enz., waaraan door de vennootschap nieuwe aanzienlijke subsidies werden toegestaan.

Wij geven hierna een overzicht van de activiteit van onze verschillende verkoopafdelingen :

VERLICHTING.

a) Normale lampen.

De harmonische ontwikkeling van onze fabricatie van normale lampen heeft het ons mogelijk gemaakt het geplande verkoopprogramma te verwezenlijken. Onze verkopen aan het buitenland zijn aanzienlijk. Met volle vertrouwen zien wij de verwezenlijking van onze doelstellingen voor het volgende dienstjaar tegemoet.

b) Speciale lampen.

In vergelijking met de voor-oorlogse periode, heeft de vraag naar speciale lampen in het algemeen aanmerkelijk toegenomen. Hierin is de verklaring te vinden waarom wij, ondanks een merkbare en voortdurende verbetering in het betrekken van onze voorraden, aan de behoeften van de markt nog niet konden voldoen.

Voor bepaalde afdelingen van deze groep als b.v. voor auto- en kunstlichtfotografie lampen welke laatste zowel door de beroepsfotografen als door particulieren steeds meer worden gebruikt, volgt onze omzet een stijgende lijn. De vooruitzichten voor het volgende jaar zijn zeer bevredigend.

c) Philora lampen.

Tijdens het afgelopen jaar werd een nieuwe ontwikkeling waargenomen in de verkoop van de Philora lampen en voornamelijk van de Philips TL fluorescentie buislampen, waarvan de fabricatie in België pas begonnen werd. Overall werden nieuwe en belangrijke installaties verwezenlijkt, zowel in de industriële als in de commerciële sector. Daarenboven neemt het succes van de TL lamp voor de verlichting van de woning steeds grotere vormen aan. Deze nieuwe lichtbron zal ongetwijfeld een aanzienlijke uitbreiding nemen.

d) Verlichtingstoestellen voor gloeilampen.

Wij zijn er in geslaagd onze voorraden van onze verschillende typen verlichtingstoestellen, die steeds zeer gewaardeerd zijn, te herstellen. Er zij echter op gewezen dat het succes van de TL lamp tot een verenging van het afzetgebied voor de diffusoren aanleiding gaf.

e) Verlichtingstoestellen voor fluorescentie buislampen.

Wij zijn in België met de fabricatie van een volledige reeks nauwkeurig ontworpen verlichtingstoestellen begonnen, zodat wij aan de behoeften van de industriële, de handelaars en de particulieren volledig zullen kunnen voldoen.

DIVERSE APPARATEN.

a) Rijwieluitrustingen.

Ingevolge het grote aantal in België gebruikte rijwielen, is de markt van elektrische rijwieluitrustingen uitgebreid en stabiel.

De Philidyne uitrustingen, die in onze fabrieken te Leuven worden gefabriceerd, zijn stellig de meest gevraagde en wij sparen geen moeite om er een ruime en geregelde verdeling van te verzekeren.

b) « PhiloShave » elektrische droogscheerapparaten.

Het begrip van het « droogscheren » dringt bij het publiek traag maar zeker door. Om tot volle ontplooiing te komen mag de aankoop van dit apparaat, dat aan de gebruikers volkomen voldoening geeft, niet meer als een luxe beschouwd worden.

c) Infraphil (Infrarood straler).

De verkoop van dit apparaat voor warmtebehandeling, dat hoofdzakelijk voor particulier gebruik bestemd is, kon wegens ontoereikende productie nog niet op grote schaal worden doorgevoerd.

RADIO.

a) Ontvangstoestellen.

Dank zij de toenemende productie van onze Leuvense fabrieken, konden onze commerciële afdelingen aan de grote vraag naar de ontvangstoestellen van ons merk voldoen.

Wij nemen in dit opzicht op de markt een vooraanstaande plaats in en onze verkopen hebben die van de beste jaren van vroeger aanmerkelijk overtroffen.

Dit succes hebben wij te danken aan de bestendige kwaliteit van onze producten en aan de prijsvermindering die wij hebben toegepast om aan de wens van de Regering te beantwoorden.

Onze uitvoer naar Belgisch Kongo en naar andere landen heeft bovendien een aanzienlijke uitbreiding genomen.

b) Ontvangbuizen.

Ook op dit gebied heeft de productie van onze fabrieken in België, welke 2.500.000 buizen per jaar bereikt, tot de aanvulling van onze voorraden gelukkig bijgedragen.

Wij hebben de behoeften van de constructeurs, van de vaklieden, van de groot- en kleinhandelaars volledig kunnen dekken en hebben aldus onze positie verstevigd.

Terzelfdertijd is inzake uitvoer een veelbelovende vooruitgang vast te stellen.

ELECTRO-ACOUSTIEK EN TELEVERBINDINGEN.

Versterkers.

Wij zijn thans in staat om aan alle bestellingen te voldoen; ons materieel wordt steeds zeer op prijs gesteld en op grond van onze lange ervaring kunnen wij de beste oplossingen geven aan de soms kiese problemen, die op de meest verschillende gebieden worden gesteld (kerkgebouwen, fabrieken, schouwburgzalen, enz.).

a) Verhuring van versterkers.

Deze afdeling heeft gedurende dit dienstjaar een onverminderde activiteit gekend. De belangrijkste installaties worden haar steeds, wegens de kwaliteit van haar prestaties, toevertrouwd.

b) Kinema.

Op een beperkte markt laat de concurrentie zich opnieuw gelden. Aan ons materieel, dat onder het beste behoort, werd de voorkeur gegeven voor de uitrusting of de wederuitrusting van meerdere grote of gemiddelde bioscopen. Tot algemene voldoening werd een van de bioscoopzalen van het Paleis voor Schone Kunsten, waar de films voor het Kinema Festival 1947 te Brussel vertoond werden, met onze toestellen uitgerust.

c) Televerbindingen.

Onze vennootschap heeft sedert vele jaren op het gebied van de televerbindingen een kostbare ervaring opgedaan en zij geniet hierbij de steun van de verschillende Philips fabrieken, welke in dit soort materieel gespecialiseerd zijn.

Wat de draadloze televerbindingen betreft, merken wij op dat het ons mogelijk is zeer modern verkeersmaterieel aan te bieden o. m. voor het vliegwezen, de scheepvaart, de radio-omroepstations, de overbrenging door middel van Hertz-kabels, enz. Dit materieel wordt voortdurend aan de technische vooruitgang aangepast dank zij de werkzaamheid van de Laboratoria voor Opzoeking en Toegepaste Wetenschap van de Philips fabrieken.

Op het gebied van de tele-draadverbindingen, stellen wij ter beschikking van de klanten modern materieel voor automatische telefonie en voor draaggolf telefonie op verre afstand.

TECHNISCHE EN INDUSTRIËLE AFDELING.

Vooreerst wijzen wij er op, dat wij de constructie van onze toepassingslokalen welke met compleet materieel voor meting en proefneming en met een werkplaats voor mechanica is uitgerust, hebben beëindigd, zodat wij niet alleen a de toepassingsmogelijkheden van onze producten voor onze klanten bestuderen kunnen, maar tevens voor de industriëlen, tegen de beste voorwaarden, bepaalde natuurkundige en chemische macroradiografische en spectrografische proefnemingen kunnen maken.

a) Lassen.

De Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen heeft ons een bestelling gedaan i. v. m. haar wederuitrusting van een groot aantal wagons, welke door middel van het spaarzame boogglasprocédé dienden gelast en Philips heeft op de lijst van de erkende leveranciers van lasstaven een aanzienlijke plaats ingenomen.

De N.M.B.S. heeft in haar concessievoorwaarden de radiografische controle van de las opgelegd. De uitrusting van de meeste fabrieken aan welke, voor de fabricatie der wagons, een aanbesteding werd gegund, werd met de Philips toestellen voor macro radiografie 150 verzorgd.

De Belgische Philips Fabrieken leveren thans lasstaven welke door een nieuwe automatische machine geperst worden. Anderzijds wordt door de «Contact» lasmethode, waarvan wij in ons vorig verslag gewaagden, een werkelijke revolutie op verschillende toepassingsgebieden ingeleid. Deze nieuwe lasstaven zullen tevens door onze fabrieken te Leuven worden gefabriceerd.

b) Gelijkrichters.

Dit materieel is onderverdeeld in acculaders voor particulieren en garagehouders en in speciale gelijkrichters van gemiddeld en groot vermogen voor de nijverheid. De verkoop van acculaders heeft, vergeleken bij de voor-oorlogse periode, een grote uitbreiding genomen en de kwaliteit van onze toestellen wordt allereerste erkend.

Op het gebied van de speciale gelijkrichters voor de nijverheid merken wij op dat een belangrijke reeks gelijkrichters aan de N.M.B.S. voor de voeding van signaal- en wissel inrichtingen geleverd werden.

c) Magnetische filters.

Deze nieuwe apparaten kennen een goede bijval voor de toepassingen inzake het filtreren van de smeeroïlen in werktuigmachines.

Het moet nog op het gebied van de explosiemotoren en van de marine worden ingevoerd.

d) Droogstralers.

De infrarood-droogstralers genieten een grote belangstelling i. v. m. hun talrijke toepassingsmogelijkheden en de verkoop hiervan neemt een gunstige wending aan. Daar elk drogingsprobleem een speciale instelling vergt, kunnen wij, met behulp van de experimentele oven waarover wij in onze toepassingslokalen beschikken, voor onze klanten de problemen die zij op dit gebied ontmoeten, bestuderen.

e) Industriële Electroniek.

1. Hoogfrequentgeneratoren.

De hoogfrequentgenerator biedt twee toepassingsmogelijkheden :

vooreerst in de metaalnijverheid, waar wij courante inductieve generatoren kunnen leveren, waarvan het nuttig vermogen thans tussen 2 en 20 kW gelegen is en, op speciale bestelling, inductieve generatoren met een nuttig vermogen van meerdere honderden kilowatt ;

vervolgens de industrieën waar massaverhitting door dielectrisch verlies vereist is. De capacatieve hoogfrequent generatoren in de houtnijverheid, in de meubelmakerijen, in de fabrieken van thermoplastische en thermo-verhardbare stoffen. Van deze tak verwachten wij een grote ontwikkeling.

2. Meetapparaten.

De verkoop van de elektronische meetapparaten werd overeenkomstig de schattingen en ondanks de aanwezigheid van ingevoerde apparaten en de liquidatie van de voorraden van de « O.M.A. » verwezenlijkt.

Nieuwe groepen van elektronische meetapparaten werden voor de nijverheid uitgewerkt.

3. Motronic.

Wij hebben het « Motronic » op de markt gebracht — een toestel voor de elektronische en volkomen automatische bediening van de bewegingen en de verplaatsingen bij veranderlijke snelheid voor een hele reeks werktuigmachines.

Het voordeel van dit procédé bestaat in een soepelheid welke onmogelijk met de bestaande drijfwerkkasten te bereiken is.

4. Electronische relais.

Ons apparaat wordt in de nijverheid veelvuldig toegepast.

AFDELING « METALIX ».

De resultaten van de activiteit van de afdeling « Metalix » zijn zeer bevredigend en de verkopen overtreffen veruit die van de beste jaren.

a) Electro-medische apparaten. Ons verkoopprogramma omvat al de apparaten voor physiotherapie, t. w. : apparaten voor Röntgendiagnostiek waaronder de merkwaardige apparaten met schermfotografie voor het longenonderzoek van grote aantallen mensen, apparaten voor radiotherapie, voor kortegolf diathermie, apparaten voor infrarode en ultraviolette bestraling, electrocardiografen, electro-encephalografen, enz.

Ten koste van grote inspanning konden wij onze technische afdeling, die aan onze klanten zeer gewaardeerde diensten bewijst, uitbouwen.

b) Industriële en wetenschappelijke apparaten.

Deze afdeling verhandelt de apparaten voor macroradiografie, cristalloradiografie en spectrometrie, de electronenmicroscop en de hoogspanningsgeneratoren voor kernphysica. Deze apparaten, welke na lange jaren van opzoekingen en proefnemingen in de laboratoria werden geconstrueerd, en die originele en merkwaardige eigenschappen bezitten, verwekken een levendige belangstelling in de wetenschappelijke inrichtingen en in de industriële laboratoria.

AFDELING «KOLONIE».

Met de hulp van ons kantoor te Leopoldstad, heeft onze afdeling « Kolonie » haar werkzaamheden succesvol voortgezet.

In November j.l. bracht onze Afgevaardigde-Beheerder opnieuw een kort bezoek aan Leopoldstad.

De verwezenlijkte verkopen hebben aan onze verwachtingen beantwoord.

Wij hadden het genoegen dit jaar de 40° verjaardag van de indiensttreding bij Philips van onze Afgevaardigde-Beheerder, de Heer VINK, te vieren ; ons personeel en onze klanten hebben aan deze viering van ganser harte deelgenomen. Wij nemen deze gelegenheid te baat om de Heer J.-B. VINK nogmaals te danken voor de diensten die hij aan onze vennootschap sedert haar oprichting bewezen heeft en voor de kostbare hulp welke hij ons bij haar bestuur verleent. (Bron : jaarverslag 1947 voorgesteld op 18 Mei 1948).

1948

dinsdag 15/06/1948 verlenging van de duur van de vennootschap voor een nieuwe 30-jarige periode die ten einde loopt op 14/06/1978. Met ingang van 1 december wordt de heer Charles Spaens benoemd tot directeur generaal. (RvB 8/12/1948).

De heer Vink had sedert de oprichting altijd heel strak en van dichtbij de leiding gevoerd. Hij was het die alle uitgaande post doornam en tekende. Hij was een groot voorstander van rapporten en nota's die klaar, duidelijk en lakoniek kort moesten zijn. Daar baseerde hij zijn beslissingen op. Maar na de oorlog was de hr Vink zelf tot het besef gekomen dat hij niet meer op deze manier kon blijven werken. Er moest gedelegeerd worden.

Met de komst van de heer Karel Spaens zou dat de regel worden.

Voor de oorlog bestond er bij Philips een dienst "Colonie", die werkte met een agent "SEDEC, (een filiaal van Unilever) die het distributiemonopolie van de radio-ontvangers had gekregen. Het gamma 'tropenvaste' ontvangers was beperkt maar genoot een goede faam bij de kopers, die uitsluitend blanken waren. Voor de contacten met de agent evenals de verkoop van lampen aan grootverbruikers volstond een man, die bovendien daarmee slechts halfijds bezig was. Het was het hoofd van de persdienst de hr Dansart. Tijdens de oorlog was er maar weinig belangstelling voor Congo, waar SEDEC van Philips Amerika radio's kocht die door derden waren gemaakt. Ook de kwaliteit viel erg tegen. Na de oorlog toen men opnieuw contact opnam met SEDEC bleek die het "gamma" van Philips Eindhoven te beperkt te vinden (namelijk één en bovendien erg duur type). Rechtstreekse contacten met Unilever leverden niets op. De hr Vink voorvoelde dat Congo een groeimarkt zou worden en besloot er een rondreis te maken samen de hr Boulez die aangeworven was voor de dienst Congo. Na dat bezoek besluit men tot het oprichting van een documentatiedienst te Leopoldstad, het begin van een lokaal filiaal. Op .... wordt Philips Congo sarl opgericht en zijn toen ook alle problemen begonnen zoals de hr P. Tondeur zich herinnert.

1949

De raad van bestuur besluit in te gaan op een minnelijke schikking ivm de kapitaalbelasting, waarbij het te betalen bedrag wordt vastgesteld op 3.250.000 fr. (RvB 8/3/1949)

Van de winst over het boekjaar 1948 •wordt dñie miljoen afgenomen om de algemene reserve van 2 op 5 miljoen te brengen. Het personeel (zonder de fabrieken) bedroeg op 31.12.1948 - 337 personen, waarvan er 15 hun 25-jarig en 233 hun 10-jarig dienstjubileum vierden. Op 8 december 1943 werd de Heer Ch. SPAENS tot directeur-generaal van de vennootschap benoemd. Onze radio- en verlichtingscursussen werden door een stijgend aantal personen gevolgd en onze technici verleenden hun medewerking o. a. aan de "Ecole Nationale Jules Jourdain", goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 17.1.1935.

De drooglampen vonden een steeds uitgebreider toepassingsgebied (textiel - papier- en voedingsindustrie, mechanische en electro-technische nijverheid, landbouw en veeteelt). Ter gelegenheid van de Internationale Jaarbeurs te -Brussel werden experimentele televisiedemonstraties gegeven.

De Philiphone apparaten doen hun intrede op de Belgische markt,

evenals de bandopnemers. "Voor draadverbindingen komt volledig materieel ter beschikking van pupinspoelen tot complete telefooncentrales, voor overheid en industrie. Dit geldt eveneens voor draadloze verbindingen ten behoeve van scheepvaart, luchtvaart, radar, radiotelefonie, televisie en radio-uitzending enz. In dit verband werden overeenkomsten aangegaan met de Amerikaanse vennootschappen COLLINS en MOTOROLA. In oktober 1948 werd het Philips Electronisch Centrum geopend. Te noteren valt, dat de Leuvense universiteit ons een electronische microscoop (vergroting ca 150.000 keer) besteld heeft en de Luikse universiteit een spanningsgenerator (1.200.000 V) met neutronenbuis voor nucleaire fysiek.

Ook de Brusselse Hogeschool bestelde een dergelijke generator van 800.000 V.

Aan Kongo werd een apparaat voor longonderzoek geleverd, ter opsporing van tuberculose, waarbij een foto van de borstkas op microfilm wordt vastgelegd. (Bron : RvB 17/5/1949)

19/10/1949 de hr Charles Spaens wordt voorgesteld door de raad van bestuur als bestuurder. De volgorde van aftreden wordt als volgt vastgesteld : Moise 1950, Vink 1951, Demets 1952, Erculisse 1953, Spaens 1954.

De periode Spaens (1950-1965)

1950

In 1949 werd beslist dat Spaens de hr J.B Vink in België zou opvolgen.

Karel Koenraad Hendrik Spaens werd geboren op 24 april 1894 als oudste van een gezin van 14 kinderen. De vader, afkomstig van Den Haag, was handelsagent en later directeur van de graanhandel L. Hoyak & C°. Al heel jong bleek Karel een "gruwelijk verstandige" jongen te zijn, die vaak als voorbeeld op de school werd gesteld. In sport blonk hij niet bijzonder uit, maar in schaken was hij sterk speler. In 1912 studeert hij af op de Hogere Handelschool, waar enkel jaren later ook zijn broer Koen, de latere directeur van Philips Finland, afstudeerde. Na een korte stage in een houthandel, aanvaardt hij een betrekking op Economische Zaken in Den Haag. Niet lang daarna werkt hij als correspondent in een Fabrik voor gecondenseerde melproducten, die vooral exporteerde naar Engeland. Zes maanden later vinden we hem terug in een Import-Export bedrijf dat vooral handel dreef met Zuid-Amerika. Hij verzorgde er de correspondentie in het spaans.

In augustus 1914 breekt de eerste Wereldoorlog uit. Op het einde van dat jaar treedt Spaens in dienst van het grote maritieme bedrijf van Ommeren te Rotterdam, dat hem in januari 1916 naar Londen stuurt om er op de afdeling Verzekeringen te gaan werken.

Toen Philips-Eindhoven op zoek was naar een jonge kandidaat met een goede kennis van het russisch om in Petrograd te gaan werken bij de agent van Philips, D.C.F. van Eendenburg, die een Technisch Bureau in 1914 had opgezet op de

Nevski Prospekt, werd hij door een van zijn oud leraren aangeprezen. In januari 1917, na een schitterend examen, werd hij door de hr Philips ontvangen, die in hem onmiddellijk de flair voor het zakenleven ontdekte en hem aannam. Half maart 1917 vertrok Spaens naar Petrograd. Onderweg in Kopenhagen vernam hij het nieuws over de revolutie in Rusland. Hij zette zijn reis niettemin verder en belandde via Göteborg uiteindelijk Petrograd onder de revolutionaire regering van Kerenski. Na enige tijd verliet de hr van Eendenburg en zijn familie de stad en bleef Spaens alleen achter met zorg voor de afzet van de Philips producten in Rusland, waar lampen zeer gevraagd waren. Terwijl de toestand in Rusland verder verslechterde, bleef Spaens het land doorkruisen met Philips producten. Dank zij zijn diplomatiek paspoort overleefde hij de vele moeilijkheden onderweg. Toen de regering Kerenski ten val werd gebracht en Lenin en zijn bende de macht in het land overnamen brak het ogenblik aan waarop ook Spaens na vele, soms dramatische omzwervingen, naar Nederland terug moest komen. Op nieuwjaar 1919 stond hij weer op nederlandse bodem.

Na een korte vakantie vertrok Spaens naar Zweden, waar de hr van Eendenburg voor Philips in Stockholm een kantoor had geopend. De zaken namen snel een hoge vlucht en in 1922 kwam de hr Loupart naar Zweden om er de Svenska Aktienbolaget Philips Lampor op te richten.

In 1924 vertrekt van Eendenburg naar Engeland om daar het hele succesverhaal over te doen en Philips Engeland te grondvesten. De hr Spaens, adjunct, wordt directeur van de Zweedse vennootschap en blijft er tot 1931 aan het hoofd van staan. Vanuit Stockholm breidt hij de activiteiten uit naar de andere Scandinavische landen en ook naar de Baltische staten. Na zijn vertrek neemt de hr Kastengren het bestuur van de vennootschap over.

In 1931 is de post van directeur van Philips Frankrijk vakant. Omdat Frankrijk in de jaren 30 een woelige periode doormaakt, blijkt Spaens de geschikte man om daar aan het hoofd van deze vennootschap te staan. Hij zorgt voor een grote commerciële en industriële bloei van de vennootschap. IN het begin van de oorlog slaagt Spaens erin om op enkele passen van de Champs-Élysées op de avenue Montaigne een schitterend herenhuis aan te kopen waar de zetel van de vennootschap in ondergebracht wordt.

Eind 1940 zetelt Spaens, naast de supervisie op de franse activiteiten, in het Directiecomité van de Philips fabrieken te Eindhoven, dat geleid wordt door Frits Philips. Begin 1946, wanneer de Philips directie opnieuw voltallig uit de VS is teruggekeerd, herbekijkt men het plaatje van de organisatie van Philips in de wereld. Spaens krijgt de supervisie van de gang van zaken in de Sovjetunie, en enkele buurlanden, Finland, Polen, Tsjecho-Slowakije.

De hr Vink vraagt op de raad van bestuur van 25/11/1949 om het met ingang van 1 januari 1950 te ontheffen van zijn mandaat van afgevaardigd bestuurder. De raad biedt hem het vice-presidentschap van de raad van bestuur aan. Vervolgens wordt de hr Charles Spaens benoemd tot afgevaardigde beheerder per 1.1.1950. In aansluiting daarop besluit de buitengewone algemene vergadering de hr Spaens te benoemen tot bestuurder, nadat het aantal bestuurders van 4 op 5 is gebracht.

Op 2 januari 1950 roept de hr Spaens, nu als gedelegeerd bestuurder van Philips België, de staffleden van de vennootschap bijeen en begint een nieuwe periode voor Philips in België.

In 1950

Chefs de Service - *Diensthooftden*.

MM. DEAN, H.. Courrier - *Koerier*.

DELACROIX, G.. Adm. Commerciale - *Commerciële administratie*.

MICHET, M.. Colonie - *Kolonie*.

NICAISE, A.. Soudure - *Lassen*.

Chefs de service-adjoints - *Ad-junct-Dienst-
hoofden*.

MM. CHAUDOIR, J., Bureau d'Etude - *Verlichtingsstudiebureau*.

DENIS, V. Comptabilité Générale - *Algemene Boekhouding*.

DRAPPIER, Personnel et Affaires Sociales - *Personeel en Sociale Zaken*.

GAZAN, H.. Radio II - *Radio II*.

GOIS, P.. Lampes Spéciales - *Speciale Lampen*.

JACOB, R.. Succursale de Liège - *Bijhuis Luik*.

MORDANT, J.. Comptabilité débiteurs - *Debiteuren Boekhouding*.

NAGANT, L.. Finance-Acceptation - *Afdeling Krediet-Acceptatie*.

PANS, G.. Mécalix - *Metalix*.

QUANIERS, J.. Magasin - *Magazijn*.

VAN MALDERGEM, M.. Finance-Recouvrement - *Afdeling Krediet - Invordering*.

VERECKEN, J.. Colonie - *Kolonie*.

Chefs de Section - *Sectiehoofden*.

MM. ANDRIES, Labo - Anvers - *Laboratorium Bijhuis Antwerpen*.

BELVA, L.. Approvisionnement - *Bevoorrading*.

BAUDE, H.. Service Technique - *Technische Dienst*.

BERTHELOT, U.. Techn.' Electro-Acoustique - *Technische sectie Electro-Acoustiek*.

BOCOLIS, L.. Commerciale Cinéma - *Commerciële sectie Kinema*.

CUYPERS, E., Commerciale Amplification et Enregistrement - *Commerciële sectie Versterkers en Opname*.

DE CONINCK. H., Technique Métalix - *Technische sectie Metalix*.
 DEGRDZE. H.. Tubes Radio Revendeurs - *Radiobuizen wederverkopers*.
 DELPIRE. G.. Armatures - *Armaturen*.
 DENIS. i.. Presse - *Persdienst*.
 DESMET. R.. Espace - *Ruimte*.
 DESQUEPER. M., Atelier Laboratoire - *Laboratorium Werkplaats*.
 DEVOS. J.-B.. Approv. Articles speciaux - *Bevoorrading Speciale Artikels'*.
 DOBLY. E.. Photographique - *Fotografie*
 DUPONT, E.. Adm. Serv. Technique - *Beheer van de Technische Dienst*.
 DUTERME. E., Publicité Lampes Normales - *Publiciteit Normale Lampen'*.
 DROCHMANS. H.. Conférences - Réceptions - *Voordrachten - Ontvangsten*.
 FANCHAMPS. R.. Appareils de mesure - *Meetapparaten*.
 FONDELIR. E.. Labo - Luxembourg - *Laboratorium Bijhuis Luxemburg*.
 GELDERS. J.. Douanes - *Toldienst*.
 GEUDIN. R.. Lampes Normales - *Normale Lampen*.
 HANSON. P.. Artistique publicitaire - *Artistieke sectie Publiciteit*.
 HEUVELMANS. G.. Administration - Anvers - *Beheer Bijhuis Antwerpen*.
 JACQUEMART. A.. Lampes Philora - *Philora Lampen*.
 JONCKHEERE. A.. Philora Industrie - *Philora Nijverheid*.
 LACROIX. F.. Location Ampli-Ciné - *Verburing Ampli-Ciné*.
 LALLEMAND. Ch.. Labo - Liège - *Laboratorium Bijhuis Luik*.
 LOISEAU. J.-P.. Publicité D.T.I. - *Publiciteit T.T.A.'*
 MEREMANS. R. Exportation - *Uitvoer*.
 MERSCH. E.. Tubes. Matériel constructeurs - *Buizen. Constructeurs materieel*.
 MERTENS. R.. Service Batiments - *Afd. Gebouwen*
 MINIQUE. G.. Hollerith - *Hollerith*
 PROCUREUR. A.. Emission - *Zenders*
 ROLISSEAU. R.. Equipements vélos - *Rijwieluitrusting*.
 Mme SAEYS. G.. Dactilographie - *Dactilografie*
 MM. TOUSSAINT. Ch.; Stations -Service - *• Service Stations*.
 VAN BECKEL. P.. Réception - *receptiedienst*.
 VANDERVEKEN. L. Commerciale - Anvers - *Commerciële Dienst Bijhuis Antwerpen*.
 VAN PEVENAGE. R.. Vente Consommateurs - *Verkoop Verbruikers*.
 VERMEEREN. G. Multigraphique - *Multigraaf*.
 WETTACH Ch.. Administration Labo - *Beheer Laboratorium*.
 WIJNS. L.. Photo-Ciné - *Photo-Ciné*.
 Assimilés aux Chefs de Section - *Gelijkgestelden met Sectiehoofden*.
 MM. DEMEYER. P., Conseiller Artistique au Bureau d'Etude Eclairage - *Artistiek adviseur bij het Verlichtingsbureau**.
 DIVRY. P.. Délégué Comptable principal - *Hoofd- Afgevaardigde Boekhouding*.
 DORCHY, P.. Caissier principal - *Hoofdkassier*.
 Sous-Chefs de Section - *Adjunct-Sectiehoofden*.
 MM. VAN TUYCKOM. J.-P.. Industries annexes - *Aanverwante bedrijven**.
 VERMEIREN. Ch.; PhiloShave - *PhiloShave*.
 WILLENS. A... Lampes autos - *Autolampen*.
 Chefs de Sous-Section - *Ondersectiehoofden*.
 M"" GILISSEN. G.. Facturation - *Facturatie*.
 MM. MATIS. A.. Adm Stocks - *Beheer voorraden*.
 MOENS. M.. Radio - Region Sud - *Radio - Zuidelijk gebied*.
 Mme VAN AART. J. Radio - Brabant - *Radio - Brabant*.
 M. VAN BUUREN. A.. Radio - Région Nord - *Radio - Noordelijk gebied*.
 Assimilés aux Sous-Chefs de Section - *Gelijkgestelden met de Adjunct-Sectiehoofden*.
 MM. LEBON. G. Délégué Comptable - *Afgevaardigde Boekhouding'*.
 VAN VAERENBERG. Délégué Comptable - *Afgevaardigde Boekhouding'*

16/5/1950 : Het jaarverslag over 1949 wijdt een hoofdstuk aan de betekenis van Philips voor de Belgische nationale economie. Hierbij moet niet alleen rekening worden gehouden met de 2100 werknemers in België tewerk gesteld, maar ook met de Belgische grensarbeiders (1920 personen) die dagelijks in de Eindhovense fabrieken gaan werken. Bovendien overtreft de Belgische produktie verre de behoeften voor de binnenlandse markt, zodat het overschot uitgevoerd wordt, (249 en 266 miljoen frk in 1948 en 1949)

Verder moet nog rekening gehouden worden met de aankopen in België zowel door de Belgische als Nederlandse Philips organisatie (cijfers in rapport). Als men constateert, dat de waarde der aankopen, lonen en sociale lasten door Philips in België betaald over de jaren 1943 en 1949 gemiddeld jaarlijks 519 miljoen fr bedraagt, dan kan men concluderen, dat Philips een belangrijk bron van welvaart voor de Belgische economie betekent.

In het boekjaar 1949 wordende gevolgen ondervonden van de kleine crisis in de Belgische economie en prijsverlagingen werden doorgevoerd. De fluorescentiebuislampen brengen een omwenteling teweeg op verlichtingsgebied, zonder dat andere lampen daarvan ernstige nadelige gevolgen ondervinden, omdat de Philips TL-lampen een vraag naar hogere verlichtingssterkte en meer lichtbronnen doen ontstaan Binnenkort zullen fototoestellen met ingebouwde reflector en synchronisator voor flitslampen op de markt worden gebracht, evenals zeer gevoelige kleine hoorapparaten, dank zij de toepassing van nieuwe miniatuurbuizen, die tevens zeer weinig stroom verbruiken. Philips begint met de verkoop van koelkasten merk "Leonard".

Een nieuw apparaat Oralix voor radiografische tandheelkunde werd gelanceerd. Aan de provincie Namen werd de eerste mobiele radiologische installatie geleverd ter opsporing van tuberculose bij kinderen.

Het op de markt brengen van de Philiphone bleek een succes: reeds meer dan 60 ondernemingen werden hiermee uitgerust.

Behalve de Dohyphrel producten (vitamine A en D) gaat Philips-Roxane nu ook insecticiden, herbiciden en fungiciden leveren.

Philips-Congo wordt omgezet in een Congolese vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. (bron : Jaarverslag uitgebracht op 16/5/1950)

Op 25 juni 1950 valt Noord-Korea Zuid-Korea aan. In december 1950 komen de eerste belgische troepen in Korea aan om deel te nemen aan de krijgsactiviteiten die zouden duren tot 27 juli 1953. In België begint de bevolking consumptiegoederen te hamsteren. De paniekaankopen hebben evenwel geen invloed op de verkoop van huishoudelijke apparaten en verlichtingsartikelen. Welzijn en comfort winnen aan belang.

Op 26 oktober 1950 neem de hr Vink om persoonlijke redenen ontslag als lid van de raad van bestuur.

Het jaarverslag over 1950 maakt melding van het 60-jarig bestaan van Philips Eindhoven, dat thans uitgegroeid is tot een concern met wereldfaam. Philips houdt een uitvoerig pleidooi voor het kiezen van de 625 lijnen definitie voor het televisiebeeld van de toekomstige belgische zenders.

In zijn eindejaarstoespraak op 31/12/1950 waarschuwde Jan Boon, de Vlaamse administrateur-generaal van het toen nog unitaire "Nationaal Instituut voor Radio-omroep" (NIR) zonder omwegen de Vlaamse opinie : "Indien er in België zolang met televisie gewacht werd, dan is het terwille van de bezorgdheid, op dit belangrijke gebied, onze nationale zelfstandigheid niet te verliezen. Een onberedeneerde beslissing kan betekenen dat een machtig buurland in ons land de alleenheerschappij verwerft en zijn levenssfeer dagelijks binnenleidt in onze huiskamer" De visionaire uitspraak van Jan Boon gaf in één woord weer waarop deze diplomatieke veldslag neerkwam : van een technische keuze over "de beste beeldnorm" – de lijnenslag tussen 819 of 625 – was de werkelijke inzet de industriële en culturele hegemonie van Frankrijk in het Romaanse taalgebied van Europa, waaronder België. Jan Boon weigerde en België kreeg dus het hierboven getekende ingewikkelde technische compromis met 819 voor de Waalse en 625 voor de Vlaamse uitzendingen. J. Fleerackers (gewezen Regeringscommissaris bij de BRT en oud-voorzitter van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht) onderstreepte terecht dat dit incident, deze lijnenslag, de eerste autonome beleidsdaad van de Nederlandstalige gemeenschap in België is geweest. Een beslissing die onmiskenbaar een onomkeerbare invloed heeft gehad, niet alleen op de culturele maar ook op de politieke krachtenverhouding in België. Vandaag kan men stellen dat dit de culturele emancipatie van de Vlamingen krachtig heeft versneld. Anderzijds heeft het de grote sociale invloed van het Frans, via de Franse bourgeoisie in Vlaanderen, ingedamd en gefnuikt.^{xxx}

1951

In afwachting van de televisie ondervond de vraag naar radiotoestellen vertraging, hoewel belangrijke technische verbeteringen werden uitgebracht.

15/05/1951

Op 13 juli 1951 stelt de raad van bestuur voor om het kapitaal op 100 mio fr te brengen oa door inbreng van Philips Eindhoven (aandelen en schuldvordering) en door het opnemen van 2 miljoen fr uit de bestaande reserve. Na het tot stand komen van deze kapitaalverhoging zal een obligatielening van 50 tot 100 miljoen fr worden afgesloten om ("in verband met de steeds stijgende omvang van de zaken) in de kapitaalbehoefte te voorzien. Besloten wordt om door aankoop van aandelen een meerderheidsbelang te verwerven in de "Ateliers de Construction S.A. Basile".

De Heer Spaens brengt verslag uit van zijn onderhandelingen om tot kapitaalsverhoging te geraken. Deze verhoging zou als volgt geregeld kunnen worden : 1° Verhoging met ongeveer 40 miljoen frk. Door fusie met de Belgische Philips Fabrieken te Leuven. 2° Verhoging met frk. 26.679.000 door inbreng schuldvordering van Philips-Eindhoven. 3° Verhoging met; frk. 33.321.000 door incorporatie van een deel der reserves. De Raad gaat er mee akkoord de naam van de vennootschap te wijzen in :

"Philips, Compagnie industrielle et commerciale"

in het Nederlands

"Philips, Industriële en Commerciële Maatschappij"

In het kort Philips i.c.m. of Philips c.i.c. De Raad verklaart zich akkoord het kapitaal van Philips Congo S.C.R.L. van 3 op 20 miljoen te brengen.

Bron : Procès-verbal réunion Conseil d'Administration 13.1.1951.

Op dinsdag 20/11/1951 stelt algemene vergadering het procès-verbal de carence ivm de fusie met UPB "Usines Philips belges" (Leuven) .

Op dinsdag 11/12/1951 wordt de fusie gerealiseerd tussen Philips sab en UPB, gevolgd door de naamswijziging in "Philips Compagnie industrielle et commerciale", "Philips industriële en commerciële maatschappij" met een kapitaal van 200.000.000 fr vertegenwoordigd door 160.000 aandelen .

Na benoemingen en wijzigingen ziet de volledige lijst der mandatarissen er als volgt uit :"

- M.Charles Spaens, administrateur-délégué,
- M. Edouard Glusset, directeur de la division éclairage,
- M. Marcel Collette, directeur de la division Radio et appareils ménagers,
- M. Jacques Plieger, directeur-gérant des usines de Louvain,
- M. Paul Tondeur, secrétaire-général,
- M.Pierre Théodore van der Weide, directeur administratif et financier,
- M. Albert Godin, fondé de pouvoir général (Personnel, Affaires sociales, Assurances, Batiment),
- M. Jean Callebaut, chef de la Division Phytopharmacie et Vitamines,
- M. Guy Defrenne, chef de la division Métalix,
- M. Emile Doyen, chef de la division Laboratoires et Service,
- M.Paul Moies, chef de la division Electroacoustique,
- M.Armand Nickmilder, chef de la division Propagande,
- M.René Rosbach, chef de la division Technique et Industrielle
- M.Alfred Saenen, sous-directeur, Coptabilité
- M.Antoine Van Campenhout, sous-directeur, Magasin
- M.Corneille Broere, fondé de pouvoir aux usines de Louvain,
- M.Geza Wertheim, chef de la succursale de Luxembourg, "

Bron : Procès-verbal réunion Conseil d.'Administration, 11.12 1951

Voor het eerst verschijnt er een gedrukt jaarverslag over het boekjaar 1951, bestemd, voor verspreiding.

1. Ontwikkeling van de groothandelsprijzen, waarbij in de eerste maanden van 1951 de scherpe stijging die in de tweede semester van 1950 door de vijandelijkheden in Korea werd ingezet, verder toe neemt, waarna een vrij opzienbarende daling werd waargenomen; het indexcijfer bleef hiermee nochtans einde December 1951 30% hoger dan einde Juni 1950.
2. Het productiepeil is gestegen van 127 (gemiddeld indexcijfer voor 1950) tot 145 voor 1951 (referentie : gemiddeld cijfer voor 1936-1938).
3. Ongeregeldheid van de betalingsbalans en chronisch optreden van België als schuldeiser in de E. B. U., met al de ontwikkelingen die hieruit voortsporen voor de uitvoer naar de bij de E. B. U. aangesloten landen enerzijds en voor de invoer uit de dollar zone anderzijds.
4. Vrij aanmerkelijke verhoging van de levensduurte, welke die niet zo zeer overschrijdt, die in de andere Europese landen werd vastgesteld.
5. Aanzienlijker verhoging van de lonen ; een kenmerkend verschijnsel in de perioden van volle bezetting der loonbetrekkingen, die de eerste semester van 1951 kenmerkte.

Wat de binnenlandse markt betreft en inzonderheid de curve van de verkoop van verbruiksgoederen, waaraan wij bijzonder geïnteresseerd zijn, kan men aan de hand van de omzet van de grote magazijnen — de enige officiële inlichtingsbron waarover men in dit opzicht beschikt — afgewogen met de kleinhandelsprijzen, verklaren dat, ondanks de verhoging van de werkelijke koopkracht der lonen, in de loop van het tweede kwartaal van 1951 een vermindering van de consumptie is ingetreden en dat de tendens eerder gedrukt is gebleven tot op het einde van het jaar, hoewel de globale omvang van de consumptie steeds groter is gebleven dan wat hij in Juni 1950 was.

Indien men de verkoopcijfers van de fiscale zegels beschouwt, welke de binnenlandse markt weerspiegelen, dan stelt men overigens vast, dat de verkoop die van 1950 slechts om ca. 11 % overtreft, terwijl de levensduurte met ca. 15 % is gestegen.

In dit verband weze opgemerkt, dat deze terughouding van de kopers, die te wijten is aan psychologische factoren en die een nieuwe spaarzin tot gevolg heeft, veel meer tot uiting komt voor producten die, als textiel, door de particulieren einde 1950 en begin

1951 in grote hoeveelheid werden opgeborgen, dan voor het elektrisch materieel dat bij bedoelde panische inkopen minder in aanmerking kwam.

Hieraan moet worden toegevoegd, dat deze remming in de aankopen door de particulieren voor bepaalde producten als b.v. de huishoudelijke apparaten en verlichtingsartikelen gecompenseerd wordt door een neiging tot groter welzijn en comfort.

In ieder geval werd onze omzet in het land, voor het dienstjaar 1951 niet beïnvloed door de slinking van de verkopen waar over men zich algemeen beklagt voor de artikelen met ruim debiet; hij heeft intengendeel vrij aanmerkelijk toegenomen voor de meeste gebieden van onze werkzaamheid, hoewel in de loop van 1951 onze prijzen slechts matig werden verhoogd.

Onze uitvoer, die een zeer grote omvang nam, heeft op het einde van het dienstjaar de terugslag ondervonden van de lusteloosheid, die de wereldmarkt kenschetste.

De ontwikkeling van de toestand in 1952 kan niemand voorzien; wij kunnen nochtans verklaren, dat de eerste maanden van het lopend dienstjaar, in hun geheel genomen, gunstig blijven.

Industriële activiteit

Onze fabrieken te Leuven, die op 31 December 1950, 1.852 bedienden en werklieden telden, hadden einde December 1951 1.832 personen in dienst, hetgeen een voldoende bewijs is voor het feit, dat de algemene activiteit, gedurende het afgelopen dienstjaar, op hetzelfde peil is gebleven als op het einde van het vorig jaar. Dit resultaat kan als zeer bevredigend worden bestempeld.

Het zwaartepunt van de productie bleef opnieuw op de fabricatie van radio-ontvangtoestellen rusten, waarvan in 1951 ruim 350.000 stuks werden gefabriceerd, die voor het grootste deel geëxporteerd werden. In dit opzicht kan men een bepaalde achteruitgang voor 1952 vrezen, als een gevolg van de onthouding van de verbruikers in de ganse wereld,

De fabricatie van lasstaven kende in 1951 een aanzienlijke ontwikkeling.

Op het gebied van de rijwielverlichting, hebben wij in 1951 op grote schaal de fabricatie ingezet van een nieuw type dynamo. Een groot deel van de productie werd geëxporteerd.

Onze fabricatie van gloeilampen heeft zich, tot onze voldoening, uitgebreid.

Op het gebied van de fluorescentiebuislampen is de productiecapaciteit van zulke omvang, dat zij de Belgische markt onafhankelijk maakt van invoer.

Onze afdeling «Gereedschappen en metalen delen» kreeg talrijke bestellingen en wel in zulke mate, dat zij, ondanks de aanschaffing van nieuwe machines, het ganse jaar met twee ploegen heeft moeten werken.

Onze fabrieken hebben verder gedurende het hele jaar jonge krachten, die technische scholen verlaten hadden, aangeworven en zij hebben zich ten volle aan hun opleiding alsmede aan de vak bekwaming van talrijke leden van het personeel gewijd.

Het Bedrijfscomité en het Comité voor Veiligheid en Hygiëne hebben normaal gewerkt en de directie van onze fabrieken is zeer tevreden over de samenwerking die tussen haar en het personeel werd tot stand gebracht.

Commerciële activiteit

Vooreerst weze vermeld, dat wij te Brussel en in onze depots en filiaal te Luik, Antwerpen en Luxemburg, nieuwe tentoon stellings- en demonstratiezalen voor onze producten hebben ingericht.

RADIO-ONTVANGTOESTELLEN EN BUIZEN

De afzet van ontvangtoestellen in België wordt op ongeveer 200.000 eenheden per jaar geschat, waarvan het grootste deel bestemd is om verouderde apparaten te vervangen.

Dit cijfer verschilt echter in vrij ruime mate naargelang van de jaren. In perioden van beperking in de aankoop behouden sommige mogelijke kopers inderdaad, ondanks zijn vele gebreken hun oud ontvangapparaat en stellen alsdan de aankoop van een nieuw toestel uit,

Van 1949 tot 1950 bedroeg de verhoging van het aantal aangemelde ontvangtoestellen 154.000 apparaten, een hoog getal dat echter nog beïnvloed was door de wederuitrusting na de oorlog. Men kan verklaren, dat deze factor in 1951 van geen invloed meer was het aantal aangemelde toestellen heeft nochtans opnieuw toegenomen, en wel met 87.000 t.o.v. 1950.

Naar onze mening kan dit blijkbaar grote getal gedeeltelijk verklaard worden door de aanmelding van talrijke «autoradio» toestellen waarvan het statuut, dat tot dusver onbepaald was, thans definitief blijkt te zijn geregeld door een beslissing van het Hof van Cassatie, waarbij verklaard wordt, dat de radiobelasting op deze apparaten toepasselijk is, ongeacht het feit, dat de eigenaar van de wagen deze belasting reeds betaalt voor de toestellen, die hij thuis bezit. Naar verluidt, heeft een doelmatigere controle verder een aantal eigenaars van radiotoestellen, die niet aangemeld waren er toe genoodzaakt, de belasting te betalen.

Wij achten, in ieder geval, dat, indien onze verkoop in hoeveelheid en in waarde is gestegen t.o.v. 1950, dit vooral te danken is aan het feit, dat naast onze zeer complete reeks radiotoestellen een hele serie fonoweergaveapparaten en fonoradiotoestellen van alle modellen op de markt werden gebracht, waaraan onze fabrieken al hun zorg hebben gewijd en waarvan de kwaliteit in de ganse wereld wordt gewaardeerd; de afzet met deze toestellen was overigens zo groot, dat het ons onmogelijk was aan al de bestellingen te voldoen.

Een enquête, die wij d.m.v. steekproeven lieten instellen heeft de uitstekende reputatie bevestigd, die onze radio ontvangtoestellen genieten. Hieruit kunnen wij tevens afleiden dat op drie toestellen, die in België in bedrijf zijn, ten minste één van onze fabricatie is.

Om dit hoofdstuk te besluiten, wijzen wij er nogmaals op, zoals wij het hierboven reeds vermeldden, dat de radiotoestellen door onze fabrieken te Leuven in zeer grote serie gefabriceerd worden en dat de waarde van de apparaten, die wij uitvoeren, veel hoger is dan die van de enkele typen, die wij invoeren om de reeks aan te vullen van die welke in België worden gefabriceerd.

TELEVISIE

Gedurende het ganse jaar 1951, heeft de kwestie van de televisie en de voor België te kiezen normen tot vaak hartstochtelijk commentaar aanleiding gegeven, waaraan, o.i., in menig geval de wenselijke objectiviteit ontbrak. Van het zuiver technisch en economisch terrein, is het debat spoedig op het politieke en culturele terrein overgegaan. Daar Frankrijk geweigerd had bij het Europees standaard stelsel, dat reeds officieel in Italië, in Zwitserland, in Duitsland en in Nederland was aangenomen, aan te sluiten, kon worden verwacht dat men in een land als het onze, waar beide culturen ingang vinden, door een vergelijk tot een oplossing ging komen.

Op 10 April 1951 werd bij Koninklijk Besluit een technische adviescommissie voor de televisie in het leven geroepen. Deze diende op 30 November 1951 haar conclusies in en op 3 Januari 1952 verscheen eindelijk het Koninklijk Besluit waarbij de normen voor de televisie in België worden vastgelegd. Zoals bekend, komen deze normen deels overeen met die van de Franse standaard en deels met die van de Europese standaard, De uitzendingen zullen terzelfder tijd met 819 lijnen en 625 lijnen geschieden. De aangenomen kanaalbreedte zowel voor de uitzendingen op 819 lijnen als op 625 lijnen is echter die van de Europese standaard (7 Mc/sec.), zodat het hierdoor zal mogelijk zijn een voldoende aantal zenders op te richten om praktisch het ganse Belgische grondgebied te bestrijken.

Indien de beslissing van de regering inzake de televisie moreel voldoening geeft, dan biedt zij in de praktijk toch enkele nadelen. Het tweeledig ontvangapparaat, m.a.w. het Tv-ontvangtoestel, waarmee willekeurig de uitzendingen op 819 en die op 625 lijnen kunnen worden ontvangen en dat in België het type ontvangtoestel zal worden, zal uiteraard van ingewikkelder bouw zijn en de instelling van dergelijk apparaat zal dienvolgens kiesser zijn dan bij de gewone apparaten die in de andere landen gebruikt worden. Daarenboven zal met een Belgisch ontvangtoestel als zodanig geen enkele vreemde uitzending rechtstreeks kunnen worden ontvangen; daartoe zullen aan het apparaat wijzigingen moeten worden aangebracht, die er de prijs aanmerkelijk zullen van doen stijgen. Het systeem dat door België werd aangenomen, zal echter de uitwisseling van programma's zowel met Frankrijk als met de andere Europese landen vergemakkelijken. In dit verband weze vermeld, dat onze fabrieken een televisieapparaat hebben ontworpen voor ontvangst op groot scherm van 100 bij 75 cm, dat overal daar zal welkom zijn waar groepen van 20 tot 50 personen geteleviseerde uitzendingen wensen te volgen. Een tweede apparaat werd ontworpen waarmee het uitgezonden beeld op het doek in de bioscoopzaal kan worden geprojecteerd.

Het spreekt vanzelf, dat de ontwikkeling en de verkoop van de normale ontvangapparaten en van de speciale apparaten voor groot scherm waarvan hierboven sprake, afhankelijk is van de in bedrijf stelling van zenders en de uitzending van programma's. Luidens een recente verklaring van de Minister van Verkeerswezen, zullen de eerste Belgische televisie uitzendingen, behoudens onvoorziene omstandigheden, rond de maand Oktober 1952 kunnen plaats vinden.

Huishoudelijke Apparaten

Onze omzet heeft zich, overeenkomstig de vooruitzichten, in deze artikelen ruim ontwikkeld.

FONOPLATEN

Het invoeren van de z.g. Long Playing platen, de technische verbeteringen die, in het algemeen, bij de opnametechniek werden toe gepast, de uitbreiding van de elektrische platenspelers en de kwaliteit van de fonoweergaveapparaten, hebben aanleiding gegeven tot een nieuwe bijval van de fonoplaat waarvan de afzet steeds toeneemt.

Zo schat men thans op 2 miljoen het aantal platen, die jaarlijks in België verkocht worden, en dit getal blijkt niet als een plafond te mogen worden beschouwd.

De Philips platen, die pas voor het eerst op de markt werden gebracht, hebben onmiddellijk een aanzienlijke plaats ingenomen en hun catalogus wordt dagelijks aangevuld.

Volgens de mening van deskundigen, geeft hun verwezenlijking blijk van een grote volmaaktheid in de technische uitvoering, hetgeen gemakkelijk te begrijpen is, indien men bedenkt, dat Philips over geluidsingenieurs beschikt voor wie de problemen van de electroacoustiek geen geheimen meer bezitten.

Behalve de fonoplaten met lange speelduur voor 33 omwentelingen, heeft Philips, als eerste firma, microgroefplaten van 78 omwentelingen, van 17 cm diameter op de markt gebracht. Deze kleine, lichte, onbreekbare platen hebben een zeer getrouwe geluidswaergave, draaien 5 minuten voor elke plaatzijde en kunnen met een lichte toonarm op de vroegere platenspelers voor 78 omwentelingen gespeeld worden; zij zijn zeer geschikt voor de opname van werken van korte duur.

Wij vermelden verder, dat tussen Philips en de Columbia Records Inc. van New-York een overeenkomst werd gesloten voor de uitwisseling van opnamen. De Philips fabrieken zullen belast worden met het vormen en de afwerking voor Europa van de Amerikaanse platen, die door Columbia worden opgenomen.

ALGEMENE VERLICHTING

De afdeling « Verlichting » heeft tijdens het afgelopen dienstjaar niet alleen een record omzet, doch tevens een buitengewoon verkoopvolume geboekt.

Dit zal niemand verwonderen, indien men het feit in overweging neemt, dat de behoefte aan een betere verlichting op alle gebieden steeds groter wordt en dat hieraan des te gemakkelijker kan worden voldaan, dat lichtbronnen van hoog rendement ter beschikking van de gebruikers worden gesteld tegen zeer matige prijzen.

Dank zij de ontwikkeling van de productie, konden de prijzen inderdaad op een billijk niveau gehandhaafd worden, waardoor zij zelfs niet tweemaal hoger zijn 'dan die van 1940. En het is een ieder bekend, dat de prijs van de lampen, reeds vóór de oorlog, slechts voor een zeer geringe mate deel uitmaakte van de verlichtingsbegroting; dit deel is thans nog kleiner geworden.

De lichtbronnen met hoog lichtrendement maken het de gebruiker overigens mogelijk, zijn verlichting aanmerkelijk te verbeteren zonder overdreven uitgave voor stroomverbruik.

Het verschijnsel is bijzonder opvallend op het gebied van de openbare verlichting, waar in 1951 talrijke en merkwaardige verwezenlijkingen werden tot stand gebracht, waardoor onze Belgische steden de best verlichte van Europa zijn geworden.

Onze Maatschappij heeft tot deze verwezenlijkingen in grote mate bijgedragen door talrijke ontwerpen voor openbare verlichting en door het leveren van grote hoeveelheden lampen en verlichtingstoestellen, zonder steeds in staat te zijn geweest aan de grote vraag te kunnen voldoen.

Het meest gevraagd waren de kwiklampen van witte tint H.P.L., terwijl ook de menglichtlampen van het type M.L., de Tl-fluorescentielampen en de natriumlampen, die voor de verlichting van de grote verkeerswegen zo zeer gewaardeerd zijn, eveneens een groot succes mochten halen.

De verkoop van Tl-fluorescentielampen, die in België op grote schaal worden gefabriceerd, werd gestabiliseerd na de buitengewone ontwikkeling in de jaren die onmiddellijk op de oorlog volgden. Deze lamp is zowel door haar eigenschappen als door haar toepassingen een merkwaardige lichtbron; men zou ze echter ten onrechte beschouwen als de enige lichtbron voor de toekomst, zowel voor buiten- als voor binnenverlichting.

In dit verband kan men vaststellen, dat de gloeilamp haar sterke stelling handhaaft omdat zij in vele gevallen onvervangbaar is en omdat de algemene verhoging van het peil van verlichtingssterkte hetzij een verhoging van het vermogen der gebruikte lampen mee brengt, hetzij de bijstelling vereist van gloeilampen met gerichte licht stroom bij de fluorescentielampen, die in menig geval aan de te verlichten voorwerpen niet het gewenste reliëf geven.

Ondanks een sterke concurrentie, heeft de verkoop van onze verlichtingstoestellen en voorschakelapparaten voor TL lampen eveneens toegenomen.

Wij willen ten slotte nog de aandacht vestigen op de schitterende verwezenlijkingen op het gebied van 'de verlichting van monumenten en kunststeden, die een zo grote weerklink hebben gevonden en zoveel bezoekers in onze toeristensteden hebben aan gelokt, dat het algemeen Commissariaat voor Toerisme zijn campagne voor 1952 hoofdzakelijk hierop heeft gesteund. Haast al deze verwezenlijkingen komen op het actief van Philips.

SPECIALE VERLICHTINGEN

Op dit gebied is niets bijzonders te vermelden. Onze afzetgebieden voor speciale wagenlampen, foto-, kinema- en projectielampen, werden, in algemene regel, behouden.

Wat de rijwieluitrustingen betreft, heeft de algemene terughouding bij het kopen een sterke weerslag gehad op de omzet, doch de vooruitzichten voor 1952 zijn beter,

LASSEN

De activiteit was bevredigend in 1951 op de scheepswerven en beter dan in 1950 bij de fabrikanten van rollend materiaal. De verkoop van onze' lasstaven werd hierdoor gunstig beïnvloed. Onze producten worden bij alle gebruikers zeer gewaardeerd.

INDUSTRIËLE APPARATEN EN ELECTRONISCHE MEETAPPARATEN

De verkoop van dit materiaal, dat enerzijds de condensatoren, spanningsstabilisatoren, stroomgelijkrichters, magnetische filters, enz, en anderzijds de elektronische meetapparaten omvat, heeft op zeer bevredigende wijze toegenomen.

ELECTRISCHE APPARATEN VOOR MEDISCHE DOELEINDEN

Ondanks een zekere verzadiging van de markt, blijft de omzet hierin bevredigend.

Hoewel grootse plannen werden opgevat met het oog op de verbetering en de vernieuwing van de installaties in hospitalen, bevindt men zich, in de meeste gevallen, nog steeds in het stadium der ontwerpen. De noodzakelijkheid om de openbare uitgaven te beperken noopt daarenboven het Uitgaven Comité, de aanwending van de door de Kamer en de Senaat verleende kredieten uit te stellen.

Wij kunnen alleen maar hopen dat deze toestand in 1952 zal beteren.

Wij vermelden, in dit verband dat de zeer geperfectioneerde installatie voor radiodiagnostiek, welke aan het sanatorium te Vianden werd geleverd en die in haar geheel als een unicum kan worden beschouwd, in de maand Juni 1951 werd in bedrijf genomen en dat de beide installaties van het St-Pieters hospitaal te Brussel, thans in bedrijf zijn tot grote voldoening van de gebruikers.

Onder de merkwaardigste verwezenlijkingen vernoemen wij nog de uitrusting van het Burgerlijk Hospitaal te Marchienne-au-Pont.

INDUSTRIËLE, WETENSCHAPPELIJKE APPARATEN EN TOESTELLEN VOOR DE KERNPHYSICA

Twee nieuwe elektronische microscopen werden tijdens het dienstjaar geleverd : een aan de I.R.S.I.A. te Gent en een aan het « CENTRE NATIONAL DE RECHERCHES METALLURGIQUES » te Luik.

De generator van 1.200.000 volt van de Universiteit te Luik is thans in gebruik.

Wij hebben ten slotte bijgedragen tot de uitrusting van het Centraal Laboratorium voor Elektriciteit te Brussel door de schenking van een belangrijke installatie welke o.m. een stootspanningsgenerator van 1.400.000 volt omvat.

VERSTERKING - GELUIDOPNAME

Onze activiteit op het gebied van de versterkers was normaal. De verkoop kende een matige doch aanhoudende ontwikkeling.

Ons nieuw opnameapparaat van het type «Magnetophone» kent een stijgend succes.

HOORAPPARAAT

Dit apparaat beantwoordt aan een werkelijke behoefte, gezien het aantal personen, die aan hardhorigheid lijden, voortdurend toeneemt. Zij werden al te vaak het slachtoffer van kwakzalvers. Dit apparaat mag derhalve pas na een grondig onderzoek van het gehoorvermogen verkocht worden.

De bezitters van een hoorapparaat moeten daarenboven kunnen rekenen opeen deugdelijke «service», die vooreen deskundig en vlug onderhoud tegen een billijke prijs zorgt.

Wij doen al het nodige, om de distributie van dit apparaat onder de beste voorwaarden te organiseren.

KINEMA

De afzet van 35 mm toestellen voor beroepsdoeleinden is zeer beperkt gebleven en de concurrentie is op dit gebied zeer sterk,

PHYTOPHARMACIE

Deze afdeling, waarvan de omzet zich gunstig ontwikkelt, werd in een gebouw in het Brussels centrum ondergebracht ten einde haar klanten beter dienst te kunnen bewijzen.

Haar verkoopprogramma neemt voortdurend uitbreiding en nieuwe installaties werden te Brussel opgericht voor het bereiden van de preparaten en de conditionering van de producten.

VITAMINEN

Ook op dit gebied neemt de afzet ruim uitbreiding.

De vitamines A en B, die door de fabrieken van Philips Roxane worden gefabriceerd, vinden niet alleen aanwending in de bereiding van vee- en pluimveevoeder, doch tevens in de menselijke voedingsproducten en o.m. bij de vitaminering van de melk.

Personeel

Gaarne brengen wij eens te meer hulde aan al ons personeel, dat ons zeer doelmatig heeft bijgestaan, zowel te Brussel en te Leuven als in onze depots en filiaal. Zijn toewijding aan onze Vennootschap en zijn bekwaamheid verdienen alle lof.

Het verheugt ons, hierbij te kunnen vermelden, dat op ons hoofdkantoor te Brussel, op 743 bedienden en werklieden in dienst op 31 December 1951, 224 krachten meer dan tien jaar en 24 meer dan 25 jaar dienst tellen. Onder hen zijn 79, d.i. meer dan 10 %, met de nijverheidsmedaille gedecoreerd.

Philips-Kongo

De installatie van onze filiaal in Kongo, de bouw van een magazijn, het aanleggen van een permanente voorraad ter plaatse, de verhoging van de omzet en de te voorziene beleggingen, hebben PHILIPS-Kongo er toe gebracht haar kapitaal van 3 tot 20 miljoen Kongolese francs te verhogen.

Onze Vennootschap heeft deze kapitaalverhoging voltekend.

De verwezenlijkte omzet heeft aanzienlijk toegenomen en het boekjaar werd gesloten met een netto winst van Frs. 884.429,01, (Jaarverslag 1951 – 20.05.1952)

1952

In het beperkte bestek van dit verslag is het ons niet mogelijk een uiteenzetting te geven over de economische toestand van België in 1952.

Aangezien het echter niet overbodig is, in het kort de omstandigheden weer te geven waaronder wij gewerkt hebben, beschrijven wij hier in grote trekken de evolutie van de conjunctuur gedurende dit jaar.

In de loop van het eerste halfjaar volgden de groothandelsprijzen de dalende lijn die zij in 1951 ingezet hadden; hun betrekkelijk geringe daling stopte in de maand juli; het indexcijfer van de groothandelsprijzen bleef vervolgens tot aan het einde van het jaar bijna onveranderd, op een niveau dat nog 15 % hoger lag dan dat vóór de oorlog in Korea.

Door de crisis die vooral de textiel- en papierindustrie trof, was het productiepeil, dat van 127 in 1950 steeg tot 145 in 1951, slechts 134 in 1952. Dank zij de toenemende vraag naar productiegoederen, lag, op het gebied van de metaalfabricage, het productiepeil op een hoger niveau dan dat van verleden jaar.

Wat de buitenlandse betalingen betreft, is de toestand in België normaal geworden.

De kosten van levensonderhoud hebben zich zo goed als gestabiliseerd, hetgeen blijkt uit het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen en salarissen, die na het eerste halfjaar ophielden te stijgen.

De terughoudendheid, waarvan de kopers blijk gaven, bleef zich op een zeer uitgesproken wijze in zekere sectoren manifesteren. Zij trof allereerst en in het bijzonder de producten die, in het begin van de vijandelijkheden in Korea, het voorwerp hadden uitgemaakt van speculatieve aankopen; zij breidde zich vervolgens uit tot andere artikelen die tot dat moment aan de crisis ontsnapt waren.

Deze inkrimping der uitgaven is een verschijnsel van zuiver psychologische aard en niet het gevolg van een gebrek aan koopkracht; inderdaad, de globale omvang der salarissen steeg terwijl de kosten van levensonderhoud zich stabiliseerden. Het uitblijven van aankopen had als logisch gevolg een toeneming van het sparen; de stortingen op de Spaarkas, die in grote mate de opvraging van gelden overtroffen, geven hiervan voldoende bewijs, evenals de stortingen op Banken

en het succes van de leningen die door de Staat en parastatale organismen uitgeschreven worden.

De enige geldige index van de omvang der consumptie, die men gemakkelijk kan vaststellen, is die, welke men verkrijgt door het indexcijfer van de verkopen der warenhuizen --- index die maandelijks in het Bulletin van de Nationale Bank gepubliceerd wordt -- af te wegen met het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen die door het Ministerie van Economische Zaken wordt vastgesteld.

Indien men, om seizoenschommelingen uit te schakelen en om gemakkelijk de evolutie van de omvang der verkopen van de warenhuizen te volgen, het gemiddelde indexcijfer der verkopen van de twaalf laatste maanden berekent, bemerkt men, dat een verlaging zich voordeed tijdens de maanden Juli 1951 tot Maart 1952 terwijl zich sedert April 1952 een langzame doch gestadige verhoging manifesteerde; in het geheel was de omvang der verkopen in 1952 groter dan die in 1951.

Het zou echter gevaarlijk zijn hieruit te vlug de conclusie te trekken dat nadelige verkopen niet bestonden; waarschijnlijk hebben de warenhuizen, dank zij hun dynamisme en hun krachtige actiemiddelen hun aandeel in de gedeprimeerde markt vergroot. Men is echter getroffen door het feit dat de opbrengst van de omzetbelasting in vergelijking met 1951 is toegenomen.

Wat kan men hieruit redelijk opmaken?

Dat verkoopmoeilijkheden zeer zeker op de binnenlandse markt bestaan, doch dat zij niet algemeen zijn en dat het publiek, dat alle keus heeft en niet meer gestimuleerd is door de vrees voor een prijsverhoging, in zijn aankopen een selectie heeft gemaakt.

Hoe het ook zij, hoewel wij onze fabricatie voor de uitvoer niet op het niveau konden handhaven dat wij in 1951 hadden bereikt, toont ons omzetcijfer in België en Luxemburg ten opzichte van verleden jaar een verhoging van 20 %.

Ongetwijfeld danken wij dit gedeeltelijk aan het feit, dat ons verkoopprogramma zich heeft uitgebreid en dat onze producten merendeels tot die behoren, waarvoor de vraag toeneemt. Daar onze verkopen in 1952 voor bijna al onze groepen artikelen een stijgende lijn volgden, zij het ons zonder teveel inbeelding veroorloofd te geloven, dat de kwaliteit en de goede faam onzer producten, een bestuur met wijs beleid, het dynamisme onzer verkopers en de uitstekende geest die onder alle medewerkers heerst, factoren zijn die tot ons succes hebben bijgedragen.

Wij verliezen echter niet uit het oog dat onze producten eveneens getroffen kunnen worden indien, door de toeneming van het sparen, de persoonlijke consumptie verder vermindert.

Wij volgden daarom in 1952 een voorzichtige politiek, die wij ook in 1953 zullen voortzetten.

Wij zorgden ervoor, dat onze organisatie niet meer ontwikkeld werd dan strikt noodzakelijk was, rationaliseerden onze werkzaamheden en beperkten onze voorraden.

Wij menen zodoende met vertrouwen de toekomst in te kunnen treden.

Dadelijk bij het begin van dit verslag wensen wij er de nadruk op te leggen, dat wij ten zeerste de goede medewerking van ons personeel op alle trappen van de hiërarchie waarderen.

Wij menen hier te kunnen opmerken, dat wij ons sedert lange jaren reeds rekenschap gaven van het belang van de menselijke factor in een onderneming als de onze; wij weten dat als een behoorlijke salariëring een noodzakelijke voorwaarde is van goede prestaties, de voldoening die een ieder in zijn vak ondervindt, één van de grootste drijfkrachten is.

Wat voor het werk in de fabrieken geldt, is nog meer waar voor een ontwikkelde handelsonderneming als de onze.

Daarom pogen wij een ieder de plaats te geven die hem toekomt, aan allen die het verdienen de mogelijkheid te geven hoger op te klimmen en hen een minimum stabiliteit te verzekeren, werkgroepen te vormen waar een geest van samenwerking op harmonieuze wijze kan bevorderd worden.

Het feit, dat bij onze maatschappij meer dan 25 % van het bediendepersoneel 15 jaren en meer in dienst zijn, bewijst dat zij op hechte grondvesten rust.

Anderzijds vermelden wij, dat de Philips kring, een opvoedend, ontspannend en cultureel centrum, waarvan bijna al onze medewerkers lid zijn en waarvan de door onze maatschappij gesteunde werkzaamheden steeds toenemen, in 1953 zijn 25-jarig jubileum zal vieren.

Een bedrag van 1.500.000 frank werd dit jaar voor sociale werken ten bate van het personeel gestort.

Wij laten hier nu een overzicht van onze verschillende activiteiten volgen.

Verlichting

Het omzetcijfer van deze afdeling nam op meer dan gemiddelde wijze toe. Ondanks de opkomst van de fluorescentie, die geheel ten onrechte het einde deed voorspellen van de normale gloeilampen, namen deze in gebruik toe. De omvang van hun verkoop verklaart echter niet de uitbreiding van de afdeling "Verlichting". Deze uitbreiding is te danken aan het succes de groote verscheidenheid in gebruik van de fluorescentielampen en vooral aan de ontwikkeling van de openbare verlichting. De Belgische steden en niet alleen de grote agglomeraties - installeerden openbare verlichtingen deze naam waardig zijn en vervingen de verouderde verlichting door beter ontworpen verlichtingstoestellen uitgerust met moderne lampen.

Op het gebied van openbare verlichting zijn verschillende oplossingen mogelijk zonder gloeilampen te gebruiken; zowel deze nog in meer dan tachtig van de honderd gevallen gebruikt worden, is het toch zeker dat zij binnen afzienbare tijd door andere lichtbronnen zullen vervangen worden.

Onder de oplossingen die Philips, die alle lampen fabriceert, hun onbevooroordeeld kan voorleggen, valt de keuze van het merendeel der gemeentebesturen op kwiklampen met kleurcorrectie HPL, die aan de agglomeraties, dank zij geschikte toestellen, de beste en overvloedigste verlichting geven tegen de minste kosten.

Terwijl men nog enige jaren geleden voor de gemiddelde verkeerswegen volstond met een verlichtingssterkte op de grond van 2 of 3 lux, en men, om onkosten te vermijden, een betreurenswaardig gebrek aan gelijkmatigheid toestond, achten specialisten het thans onontbeerlijk voor een gelijkmatige verlichting van 4 tot 8 lux te zorgen

Om aan deze behoefte te voldoen, hebben onze fabrieken kwiklampen van hoger vermogen (250 W en 400 W benevens die van 80 tot 125 W) op de markt gebracht, die een mooi wit licht uitstralen tonder de kleuren te wijzigen. Deze lampen, die in nauwkeurig bestudeerde armaturen gebruikt worden, lossen bij uitnemendheid het probleem van een spaarzame verlichting op; er bestaat hiervoor dan ook grote vraag.

De openbare verlichting door middel van fluorescentie buislampen bleek minder geschikt; in speciale gevallen kan deze soort lampen echter wel dienst doen.

Wat de natriumlampen betreft, deze blijven onvervangbaar voor de verlichting van grote verkeerswegen en hun afzet neemt hoe langer hoe meer toe.

Een groot aantal Belgische steden en gemeenten volgden het voorbeeld van Namen, Brugge en Gent op en namen in 1952 het initiatief, hun schilderachtige plaatsen en monumenten te verlichten. Onder zovele andere vernoemen wij de toeristische verlichting van Mechelen en die van Kortrijk, de verlichting van diverse gebouwen te Bergen, Wezet, Thuin, Oostende, Sint-Truiden, Ecaussinnes, enz.

Ook Brussel en Antwerpen vermenigvuldigden hun illuminaties.

Voor het overgrote deel werden deze verwezenlijkingen bestudeerd door ons Studie Bureau en uitgevoerd met Philips materieel.

De verkopen van speciale lampen (autolampen, dwerglampen, lampen voor de fotografie en kinema, enz.) bleven op hun vorige niveau.

Wat de rijwieluitrustingen betreft, waarvan de prijzen aanmerkelijk verminderd konden worden, nam de omvang van de verkopen toe ondanks de inkrimping van de markt tengevolge van de crisis die door het succes van de motorfiets werd veroorzaakt.

Onder de artikelen van ¹deze afdeling die voor de toekomst van belang kunnen zijn, vermelden wij de infraroodstralers waarvan de toepassingen zich vermenigvuldigen, en de bacteriedodende ultraviolet lampen T.U.V.

RADIO

Ontvangtoestellen en buizen

Wij hebben vorig jaar reeds de aandacht gevestigd op de kenmerken van de markt van radio-ontvangtoestellen.

Een onderzoek dat werd uitgevoerd door middel van steekproeven, wees uit dat deze markt reeds oververzadigd was. Vijftig gezinnen op honderd bezitten een sedert 1945 aangeschaft toestel. Er bestaat momenteel minder vraag naar deze toestellen en deze markt zal voor een groot deel een vervangingsmarkt worden.

In 1952 nam het aantal aangegeven toestellen nog toe met bijna 150.000 stuks, hetgeen enorm is, maar in zekere mate te verklaren is door het registreren van tot nu toe niet aangegeven toestellen en door het succes van de gecombineerde fonoradiotoestellen en van de autoradio's.

Onze ervaring en de studie van de verkoopstatistieken veroorloven ons te verklaren, dat het verrassende succes van de platen, waarover wij later zullen spreken, nieuwe behoeften heeft geschapen op het gebied van fonoweergaveapparaten.

De vrij aanmerkelijke vermindering in de verkopen van tafeltoestellen werd gecompenseerd door de toeneming van de verkoop van fonoradio's waarvan de prijs hoger is, en van de fonoweergave-apparaten waarvan de gevarieerde en geperfectioneerde modellen met veel succes uitgebracht werden.

De Philips-fabrieken hebben de fabricatie van platenspelers en pick-ups belangrijk moeten uitbreiden. Nieuwe toonkoppen met zeer getrouwe weergave werden op de markt gebracht, die in de gunstigste voorwaarden en zonder bijgeluid de reproductie van langspeelplaten mogelijk maken.

Er valt niets bijzonders te vermelden omtrent de radiobuizen waarvan de verkoop zich heeft kunnen handhaven.

Huishoudelijke apparaten

Ongetwijfeld nemen de huishoudelijke apparaten een belangrijke plaats in onder de artikelen waarvan de verkoop zich gestadig uitbreidt. Deze toeneming geldt natuurlijk niet in dezelfde mate voor alle artikelen daar de koopkracht van de gebruikers beperkt is, er concurrentie bestaat tussen de verschillende toestellen (koelkasten, wasmachines, stofzuigers, parketwrijvers, enz.) en de aankopen gericht zijn op die artikelen waarvoor de meeste vraag bestaat.

In onze reeks huishoudelijke apparaten zijn de koelkasten, wasmachines en stofzuigers het meest gevraagd.

Indien de markt van wasmachines reeds tekenen ver toont van verzadiging, is dit niet het geval voor de markt van koelkasten, die dit niveau nog niet bereikt heeft. Men step hoe langer hoe meer vast, dat de koelkasten beschouwd worden als een onmisbare aanvulling van de keukenuitrusting.

Onder in achtneming van het gemiddeld niveau van de salarissen, belemmeren de hoge prijzen van de geïmporteerd compressietoestellen de verkoop. Daarom hebben wij minder kostbare toestellen van verschillende capaciteit en van uitstekende kwaliteit op de markt gebracht, die een groot succes verwierven.

Laten wij tevens vermelden, dat we in 1952 een nieuw elektrisch scheerapparaat PHILISHAVE met twee scheerhoofden ontworpen hebben, dat, behalve de kwaliteiten van de vorige modellen, ook nog die bezit van vlugger scheren. Onze landgenoten, die zo vaak aan de spits van de vooruitgang staan, zullen zeker niet aarzelen om aan dit nieuwe scheerapparaat dezelfde gunst te verlenen als dit het geval is in de naburige landen, waar het gebruik van dit apparaat ingeburgerd is.

Over het algemeen neemt de afzet voor deze groep artikelen toe.

Platen

Het is niet overdreven, te verklaren, dat de introductie en het succes van de langspeelplaten een ware revolutie hebben ingeluid in dit domein waar sedert vele jaren geen werkelijke vooruitgang was te bespeuren.

De normale platen in schellak waren voor werken van lange duur slechts een zeer gebrekkig middel van reproductie.

Door de zware toonarm van de pick-up was het gebruik van de saffiernaald, die de plaat te vlug deed verslijten, niet mogelijk. Het gevolg ervan was, dat men metalen naalden moest gebruiken, waarvan de punt spoedig afstompte en die vaak moesten vervangen worden.

Zelfs met de beste automatische platenwisselaars kon men geen werk volgen zonder herhaalde onderbrekingen, die er het charme van verbraken.

Het lanceren van de vederlichte toonarm, die minder dan 15 gr. weegt en uitgerust is met een bijna onverslijtbare saffiernaald, en vooral het nu algemene gebruik van langspeelplaten, met per keerzijde een meer dan 20 minuten lange speeltijd, hebben een sterke impulsie gegeven aan de platenindustrie.

Terwijl om de hierboven vermelde redenen, de verkoop van lichte muziekplaten het won van die met ernstige muziek, is nu gebleken dat de smaak voor de klassieke muziek, die ongetwijfeld door de opvoedende actie van de Radio en groeperingen als de Muzikale jeugd, ontwikkeld werd, slechts op de vulgariserende actie van de langspeelplaten wachtte om zich eveneens op fonografisch gebied te manifesteren.

De smaak van het publiek valt hoe langer hoe meer uit ten voordele van de ernstige muziek. Hij beperkt zich overigens niet tot reeds bekende en werkelijk klassieke werken, maar gaat uit naar minder bekende muziek en naar kamermuziek.

Talrijke werken die tot nu toe nooit werden opgenomen, zijn nu op platen verkrijgbaar.

Hetzelfde verschijnsel doet zich voor in Amerika waar, volgens het tijdschrift „Fortune”, het aandeel van de klassieke en half klassieke werken steeg van 20 % in 1951 tot meer dan 30 % in 1952.

Op het voor Philips nieuwe gebied van platen, hebben wij in twee jaren een belangrijke plaats ingenomen. Ons repertoire breidde zich in weinig tijd aanzienlijk uit en bevat momenteel meer dan 750 platen.

De klassieke Philips platen genoten een zeer gunstige kritiek, die niet alleen de gelukkige keuze der orkesten, dirigenten en solisten op de voorgrond plaatste, maar tevens de technische volmaaktheid van de opname en de gravure onderstreepte.

Wij hebben al onze zorg gewijd aan de platen met lichte en populaire muziek, die een belangrijk percentage innemen van de omzet, evenals van de platen voor de kinderen.

Op dit gebied werden door onze specialisten te Brussel talrijke opnamen vervaardigd van Belgische ensembles en solisten, die door het publiek gunstig onthaald werden.

Melding verdient verder de organisatie van wekelijkse bijeenkomsten voor de platenliefhebbers, getiteld : « Les Vendredis du Disque » en die iedere Vrijdag 's namiddags en 's avonds plaats hebben. Aan deze bijeenkomsten, die gewijd zijn aan uitvoeringen van muziekopnamen, verlenen deskundige musicologen hun medewerking. Het succes ervan was zo groot, dat talrijke uitvoeringen tot drie- en viermaal toe moesten herhaald worden.

Men kan hieruit de conclusie trekken, dat de Afdeling Platen zich op een zeer bevredigende wijze ontwikkelt.

Televisie

Zoals wij reeds in ons vorig verslag vermeldden, heeft de regering bij Koninklijk Besluit van 3 Januari 1952 de voor de televisie in België geldende normen vastgesteld.

Het Belgisch televisiesysteem, dat gemengd zal zijn, voorziet het gebruik van ontvangtoestellen die zowel uitzendingen met 819 als met 625 lijnen opvangen. Behalve het aantal lijnen, wijken de andere normen van het voor België gekozen televisiesysteem in gelijke mate af van het Franse systeem en van het systeem dat door andere landen van het Europese vasteland werd aangenomen : Nederland, Duitsland, Zwitserland, Italië, de Scandinavische landen, enz.

De door de Belgische regering gekozen oplossing verwekte uiteenlopende reacties op. Indien men echter de bijzondere problemen beschouwt die door de Belgische situatie geschapen werden, dan scharen wij ons aan de zijde van de Heer Anglès d'Auriac, Directeur van het Technisch Centrum van de Europese Unie voor Radio omroep, die, in een interview toegestaan aan één van onze grote dagbladen, verklaarde, dat « het invoeren van het tweelijnen systeem een heel elegante technische oplossing is » en dat het, volgens zijn eigen woorden, zeker de basis kan zijn voor een gelukkige en snelle ontwikkeling van de televisie in België.

Een stap te meer werd gedaan op de Conferentie die in 1952 te Stockholm werd gehouden en waar België vier kanalen voor zenders van 100 kW en één kanaal buiten de bandbreedte voor een zender van 10 kW bestemd voor het Zuiden van Luxemburg, toegewezen kreeg.

Volgens mededelingen, die tot dusver werden gepubliceerd, zal het in dienst stellen van de Belgische televisie geschieden door middel van twee zenders van 500 W, die waarschijnlijk op het Paleis van justitie te Brussel geplaatst zullen worden en waarvan één bestemd is voor de Franse uitzendingen en de andere voor de Vlaamse. Een paar maanden later zullen de zenders van Antwerpen en Luik in werking gesteld worden.

In October 1953 zal de televisie beginnen te functionneren; deze datum is het beginpunt van een experimentele fase waarvan de duur op drie jaar is vastgesteld.

In de loop van het boekjaar 1952 hebben wij de verkoop van ontvangtoestellen voor 819 en 625 lijnensysteem voortgezet; deze ontvangtoestellen zijn resp. bestemd om de Franse en Hollandse uitzendingen op te vangen. Door de beperkte draagwijdte van de zenders kunnen deze toestellen slechts in bepaalde streken geplaatst worden, waar de bevolking vrij gering is. In feite kan men van het begin van de televisie in België pas spreken op het ogenblik, dat de nationale zendstations in werking zijn.

Kunnen wij van de televisie verwachten, dat zij zich in België even snel zal ontwikkelen als dit het geval was bv. in Amerika en in Engeland?

Wij zijn er hoe langer hoe meer van overtuigd, dat het succes van de televisie afhangt van de programma's. In dit opzicht bevindt de Belgische tele-toeschouwer zich in een zeer gunstige positie. Eerstens zal het aantal talentvolle artisten, waarover ons land beschikt en wiens medewerking de televisie zich ongetwijfeld zal kunnen verzekeren, een basis vormen voor aantrekkelijke uitzendingen van hoog gehalte.

Het tweelijnen systeem, dat onze nationale zenders in staat zal stellen volgens het 819 zowel als volgens het 625 lijnensysteem uit te zenden, vergemakkelijkt in grote mate de uitwisseling van programma's zowel met Frankrijk als met de andere landen.

Ten slotte moet men de mogelijkheid, ontvangers te bouwen die, behalve de Belgische en andere door onze nationale stations uitgezonden programma's, ook door eenvoudige omschakeling, buitenlandse uitzendingen van het 819 zowel als van het 625 lijnensysteem rechtstreeks opvangen, als een vaststaand feit beschouwen.

Uitgaande van deze overwegingen en steunend op onze jarenlange ervaring op televisiegebied (is het nodig er aan te herinneren, dat onze eerste openbare televisiedemonstratie in 1938 te Brussel plaats had), hebben wij de nodige maatregelen getroffen om in dit nieuwe domein aan alle eisen van de klanten te voldoen en het vertrouwen dat zij altijd in onze producten stelden, opnieuw te rechtvaardigen.

Industriële apparaten en elektronische meetapparaten

Het boekjaar was gunstig voor deze groep artikelen, die condensatoren, spanningsstabilisatoren, gelijkrichters, defectopspoorapparaten, magnetische filters en meetapparaten omvat.

Onder de meest opvallende verwezenlijkingen, vestigen wij de aandacht op de levering aan de Universiteit te Luik van een dubbele gelijkrichterinstallatie met zeer bijzondere kenmerken, en de levering aan de werkplaatsen van de N.M.B.S. van een elektronische uitrusting met veranderlijke snelheid voor de bediening van een grote schaafmachine van 100 P.K. De elektronische meet- en contrôleapparaten vinden hunnerzijds dagelijks nieuwe zeer interessante toepassingen, dank zij de samenwerking van onze specialisten met de industrie en de laboratoria. Wij citeren als voorbeeld : de drukcontrôle bij het pletten in de eindpletmachine, het dynamisch balanceren van draaiende machines, het controleren van de spanning van hennepdraden in de weefstoelen, het automatiseren van pompstations door elektronische relais.

Lassen

De omvang der verkopen en het omzetcijfer namen toe.

Electro-medische apparaten

Op een vrij beperkte markt waar een levendige concurrentie heerst, waren onze producten de meest gevraagde en het boekjaar moet als gunstig worden beschouwd.

Onze fabrieken hebben een nieuwe serie radiodiagnostiek-apparaten met zes ventielen van zeer hoog vermogen (100 mA - 120 kV) vervaardigd, die veel succes boekten en een reeds zeer uitgebreide reeks apparaten komen aanvullen. Hierbij zij tevens vermeld, dat wij toegewezen werden voor de levering van twaalf verplaatsbare röntgeninstallaties, die door onze technici speciaal werden uitgewerkt om aan de vragen van het leger te voldoen.

Wetenschappelijke apparaten

Wij hebben aan het "Centre de Recherches Métallurgiques" te Luik (Prof. Coheur) een elektronische microscoop geleverd. Dit is de vierde Philips elektronische microscoop die in België in bedrijf werd genomen.

Versterking en opname van fonoplaten

Op dit gebied zijn de mogelijkheden groot, maar in vele gevallen is een noodzakelijkerwijze kostbare demonstratieactie nodig om de belangstellenden van het nut en de voordelen van een versterkerinstallatie te overtuigen.

Talrijke installaties werden evenwel verwezenlijkt in grote industriële ondernemingen en voor rekening van de militaire cantines in de kazernes.

Wat de geluidopname betreft, werd een nieuw draagbaar opnametoestel met magnetische band op de markt gebracht. Het gaat hier om een toestel, dat een zeer getrouwe weergave verzekert en dat vele toepassingen, zowel in beroeps-kringen als gezinnen, zal vinden.

In deze gehele sector blijft het omzetcijfer, hoewel in stijgende lijn, toch beperkt.

Kinema

De concurrentie is nog toegenomen, terwijl de crisis die in deze sector heerst de mogelijkheden sterk vermindert. Wij kunnen ons echter niet beklagen over onze resultaten hoewel de Italiaanse en Duitse concurrentie agressief blijft.

Een nieuw beroepsopnametoestel van 16 mm van uitstekende kwaliteit werd op de markt gebracht.

Een tentoonstellings- en verkoopscenarium van materieel voor beroepskinema van 35 en 16 mm werd ten gerieve van onze klanten te Brussel, Steenweg op Haacht, geopend.

Verhuur van kinematoestellen en versterkers

Aan onze dienst „Verhuring" werd de zorg toevertrouwd, ceremonieën en sportieve, artistieke en mondaine manifestaties te versterken, zoals de aankomst van de Belgische Rit van de Ronde van Frankrijk, de lichtfeesten te Brussel, het Bal-masqué van de Muntchouwborg, enz.

Hoorapparaat

Wij hebben in 1952 een nieuw apparaat voorbereid waarvan de kenmerken uitstekend zijn en dat de oplossing van talrijke problemen brengt.

Een bijzonder interessante toepassing waarbij versterkers en hoorapparaten gecombineerd worden, werd verwezenlijkt in het Instituut voor doofstomme kinderen, te Bouges (provincie Namen). Deze installatie, die een eerste proef is, opent veelbelovende vooruitzichten op het gebied van de collectieve wederopvoeding van doofstommen.

Phytopharmacie

In 1952 werd de Belgische markt voor phytopharmaceutische producten beïnvloed door een prijsverhoging die vele kopers tot voorzichtigheid aanspoorde.

Ondanks de ontwikkeling van de verkopen ten opzichte van 1951, waren de resultaten niet geheel bevredigend. Het gaat hier echter om een toekomstactiviteit, daar men in België nog slechts in het beginstadium is van het gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen insecten en woerkdieren. Ernstige en betrouwbare firma's moeten de landbouwers voorlichten. In dat opzicht profiteren wij van de steun van de maatschappij PHILIPS-ROXANE en van de vrucht van haar opsporingen en ervaringen die in haar landbouwkundige en biologische laboratoria, gelegen in de uitgestrekte domeinen van Boekestejn, worden opgedaan.

Vitaminen

De vitaminen, waarvan het nut en de werking dagelijks meer naar voren treden, spelen een belangrijke rol in de samenstelling van het voedsel voor vee en pluimvee.

De PHILIPS-ROXANE fabrieken (Philips-Roxane is een der belangrijkste wereldfabrikanten van D2 en D3 vitaminen) beschikken over goed uitgeruste opzoekingslaboratoria.

De gevitamineerde Dohyfral-producten worden sedert jaren zeer gewaardeerd o:- de Belgische markt en de verkoop ervan heeft zich in 1952 nog uitgebreid.

Alhoewel de fabricatie voor de binnenlandse markt gehandhaafd en zelfs ontwikkeld kon worden wat betreft de gloeilampen en fluorescentie buislampen, is dit echter niet het geval voor de fabricatie bestemd voor de export waar wij in verschillende sectoren een vermindering van bestellingen hebben moeten constateren.

Daar het overgrote deel der productie van onze fabrieken te Leuven bestemd is voor het buitenland, is het normaal dat wij het jaar 1952 niet met hetzelfde aantal werkkrachten konden beëindigen als in 1951. Dank zij een vermindering van het dagelijkse aantal werkuren, konden wij ons beperken tot het opzeggen van een honderdtal personen. Op 31 December 1952 waren in onze fabrieken te Leuven 1723 personen te werk gesteld.

De productie van radiotoestellen liep op tot 335.000 stuks hetgeen zo ongeveer het niveau is dat in 1951 bereikt werd. Een belangrijke vermindering werd vastgesteld in de fabricatie van rijwieluitrustingen, waarvoor de vraag voor export afnam, en wel speciaal wegens de heropkomst van de concurrentie. Hetzelfde geldt voor de transformatoren en de spoelen.

Nieuwe maatregelen worden overwogen om het hoofd te kunnen bieden aan de vooruitzichten van grotere vraag voor lasstaven.

Sedena N. V

Deze maatschappij voor het financieren van verkoop op afbetaling werd in 1950 opgericht met een kapitaal van 10 miljoen frank waarin wij een aandeel namen van 60 %.

Wegens de uitbreiding van haar omzetcijfer werd het kapitaal in December 1952 op 40 miljoen frank gebracht. Philips nam voor 20 miljoen frank deel in deze kapitaalverhoging.

De op 31 December 1952 afgesloten rekeningen wezen een netto winst aan van fr. 3.262.663,45.

Philips Kongo K.M.B.A.

Wij kunnen slechts onze voldoening uiten over de uitbreiding van de zaken van onze maatschappij waarvan het kapitaal 20 miljoen frank bedraagt

Zij heeft geleidelijk haar actiemiddelen versterkt. Een bijkantoor werd opgericht in Elisabethstad en bevoegde technici, die geheel op de hoogte zijn van onze producten en die o.a. in staat zijn de montage en de herstelling van radiologische apparaten uit te voeren, zijn nu ter plaatse in Leopoldstad en Elisabethstad.

Het omzetcijfer voor 1952 is bijna tweemaal zo dat van het vorige boekjaar.

Het batig saldo van de Balans op 31 December is fr. 2.116.728,59.

In het jaarverslag over 1952 wordt in de eerste plaats melding gemaakt van het overlijden van de Heer Fernand Demets op 29 september 1952, die sinds 20 december 1935 voorzitter van de Raad van Beheer onzer vennootschap was.

Over 1952 bedroeg de omzet ongeveer 20 % meer dan over het voorgaande boekjaar. Geconstateerd werd dat meer dan 25 % van het bediendenpersoneel 15 of meer jaren in dienst is en dat de Philips' Kring waarvan bijna het gehele personeel lid is, in 1953 zijn 25-jarig bestaan zal herdenken. Een bedrag van 1.500.000.- Fr werd in het fonds ten behoeve van de sociale voorzieningen van het personeel gestort. In navolging van Gent, Brugge en Namen hebben o.a. ook Mechelen, Kortrijk, Bergen, Visé, Thuin, Oostende, Sint-Truiden, Ecaussines enz. het initiatief genomen tot het illumineren van monumenten en karakteristieke stadsgedeelten. Er blijken interessante toepassingsmogelijkheden te bestaan voor infra-roodstralers en ultra-violette buis lampen. Philips brengt nieuwe pick-ups "high fidelity" op de markt, waarmee het mogelijk is long-playing platen zonder bijgeruis te spelen. Ook wordt in 1952 het nieuwe elektrische Philips scheerapparaat met 2 scheerkoppen (dubbel-zes) gelanceerd. De nieuwe long-playing platen, waarvan de afspeelmogelijkheden veel gunstiger zijn geworden door de invoering van vederlichte pick-ups (15 gram) en safiernaalden, hebben een ware revolutie tengevolge op de grammofoonplatenmarkt, die een veel belovende toekomst tegemoet gaat. Philips organiseerde reeds in 1938 publieke televisie-demonstraties, maar de officiële uitzendingen zijn nu vastgesteld voor oktober 1953 in twee definities : 625 en 819 lijnen. Belangrijke leveringen van elektronische en medische apparaten hadden plaats in 1952 (o.a. de vierde elektronische microscoop in België voor het Centre de Recherches Métallurgiques de Liège, prof. Coheur. Verder werd een expositiezaal voor kinomatografisch materieel geopend (chaussée de Haecht te Brussel). De versterkte uitzending van belangrijke gebeurtenissen (Tour de France, Féeries Lumineuses, Bal travesti de la Monnaie etc.) werden door ons verzorgd, evenals een installatie waarbij hoorapparaten met versterkers gecombineerd werden ten behoeve van doofstommen, (institut pour enfants sourds-muets te Bouges-Namen). Philips participeert voor 50 % in een kapitaalverhoging van SEDENA. De omzet in Kongo waar wij een eigen filiaal hebben in Leopoldstad en Elisabethstad, is bijna het dubbele van 1951. (Bron : Jaarverslag 1952 – 19.05.1953)

24/03/1952 coördinatie van de statuten

19/11/1952 (RvB) De in mei 1950 met een kapitaal van 10 mio Bfr opgerichte vennootschap SEDENA ter financiering van afbetalingszaken, heeft een dusdanige uitbreiding genomen dat kapitaalsverhoging noodzakelijk is. Om het kapitaal op 40 mio te brengen zal Philips voor 20 mio participeren en MBLÉ en Solura ieder voor 5 mio.

De verschuiving van de smaak van het publiek naar de vrij dure luxe apparaten die vaak op afbetaling worden gekocht^{xxx}, leidt de schrijver van het jaarverslag over 1953 ertoe uit te weiden over de verkoop op afbetaling. De voor en nadelen worden afgewogen. Uiteraard ziet men er eerder voordelen in zowel “voor de gebruiker die er zich een nieuw inkomen mee kan verschaffen of kosten kan uitsparen”, als voor het bedrijfsleven, waar het in het bijzonder de kleinhandel ten goede komt. De opwerping dat “Zeurige moralisten zouden tegenwerpen, dat het hier in feite om ontaard sparen gaat, daar het sparen in dit geval door het bereiken van zijn doel voorafgegaan wordt” weerlegt de schrijver met de opmerking dat veel consumenten niet de nodige moed zouden hebben om vooraf geld aan de kant te houden voor een latere aankoop. Ondertussen poogt de regering al een paar jaren de verkoop op afbetaling te reglementeren. Een andere materie waarop ingegaan wordt, is een wetsontwerp over de bescherming tegen het misbruik van economische macht, met name de “vastgestelde prijzen”. De schrijver vindt het geen aanslag op de vrijheid, want vastgestelde prijzen zijn voordelig voor de consument die zo overal tegen dezelfde prijs een product kan verwerven. Het beschermt hem tegen prijsverhogingen bij schijnbare schaarste en van de wederverkoper kan hij daarboven nog andere voordelen bekomen zoals “service”. De handelaar van zijn kant kan rekenen op een billijke vergoeding van de kosten.

1952 divisie Métalix; division phytopharmacie et vitamines

1953

Algemene beschouwingen

GANG VAN ZAKEN

Evenals de vorige jaren willen wij, alvorens de werkzaamheden van onze diverse afdelingen in de loop van het verstreken jaar te behandelen, in het kort een overzicht geven van de evolutie van de Belgische economie tijdens dezelfde periode.

Nadat in het begin van het jaar een lichte daling was ingetreden, toonde de nationale industriële productie een merkbare stijging gedurende de laatste drie kwartalen, met het gevolg dat, zonder het niveau te hebben bereikt van 1951, dat een « boom » veroorzaakte ingevolge de vijandelijkheden in Korea (Juni 1950), de Belgische economie in haar geheel zich in 1953 goed heeft verdedigd. Het gemiddelde indexcijfer van de industriële activiteit is in 1953 ongeveer 141, tegen 134 in 1952 en 145 in 1951.

Hoewel, over het algemeen, de zware industrie terrein verloor, werd dit verlies vergoed door een toenemende activiteit in andere takken van de industrie. Het bouwvak bereikte bovendien een prijzenswaardig niveau dank zij het buitengewone zachte herfstweer waarvan het heeft geprofiteerd.

In zake werkloosheid, werd geen merkbare verandering waargenomen. Terwijl de groothandelsprijzen na hun spectaculaire daling in 1952 betrekkelijk standvastig waren in 1953, bleven de kleinhandelsprijzen op ongeveer hetzelfde niveau; zij schommelden tussen een minimum van 411,5 in April en een maximum van 419,3 in November. Het gemiddelde van de maandelijkse indexcijfers der kleinhandelsprijzen, door het Ministerie van Economische Zaken gepubliceerd, was in 1953 : 415,2, tegen 416,3 in 1952.

De gezonde toestand van het land in zijn geheel alsmede de standvastigheid op het gebied van emplooi en inkomsten, hebben er zeker voor een groot deel toe bijgedragen, de verkoop van verschillende verbruiksgoederen nog te bevorderen. Hieromtrent is het interessant te constateren, dat, indien men voor elk der vier jaren 1949-1952 het effectieve nationale inkomen (berekend door het « Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek ») afweegt tegen het jaarlijkse gemiddelde van de indexcijfers der kleinhandelsprijzen (gepubliceerd door het Ministerie van Economische Zaken), men een grafische curve verkrijgt, die een stijgende lijn vertoont. Deze stijging is nog duidelijker zichtbaar als men zich hierbij beperkt tot dat deel van het inkomen, dat door de werkers opgebracht wordt, dit wil zeggen het gros der consumenten. Deze tendens verklaart de in globo waargenomen standvastigheid van de vraag naar verbruiksgoederen in de laatste jaren. Zij verklaart eveneens het standhouden, op een betrekkelijk hoog niveau, der kleinhandelsprijzen, ondanks de aanmerkelijke daling der grondstoffen en groothandelsprijzen.

De cijfers ontbreken nog voor 1953, maar de standvastigheid der lonen en prijzen veroorloven het, te veronderstellen dat de koopkracht ongeveer op hetzelfde niveau is gebleven als in 1952.

Volgens de wending van het gemiddelde indexcijfer van de verkopen der laatste twaalf maanden, afgewogen tegen het indexcijfer van de kleinhandels. prijzen, schijnen de verkopen aan de consumenten zich, in het algemeen, grosso modo op hetzelfde peil gehouden te hebben als het vorige jaar .

De opmerking die wij in onze vorige rapporten maakten, blijft nog steeds van kracht. Enerzijds nam de neiging tot sparen nog toe; anderzijds zijn, hoewel het gros der aankopen van particulieren zich handhaaft, de smaak en de wensen van het publiek veranderlijk, hetgeen de voorkeur verklaart die zekere takken van de handel genieten terwijl andere moeilijkheden ondervinden.

Als voorbeeld noemen wij de constante toeneming van het Belgische wagenpark, dat volgens een redelijke schatting (Agence Economique et Financiere) van 334.000 automobielen in 1952 opliep tot 381.000 in 1953, d. i. bijna twee en

half maal meer dan in 1938. Volgens dezelfde bron zou het aantal automobielen dat in 1953 inderdaad verkocht is 78.000 bedragen, hetgeen het hoogste cijfer is, dat sedert 1947 geregistreerd werd.

De verkopen van bepaalde elektrische huishoudapparaten schijnen daarentegen om weinig omschreven redenen een achteruitgang te vertonen.

Wat ons betreft, wij verheugen er ons over dat wij onze omzet hebben kunnen handhaven en zelfs een weinig verhogen in vergelijking met het vorige boekjaar, en wij konden de balans met een bevredigende winst afsluiten. Wij zijn hierin geslaagd, dank zij de ontwikkeling of de toeneming van de afzetgebieden in bepaalde sectoren, ondanks de vermindering der toegepaste prijzen in andere takken en niettegenstaande de nadelige verkopen van enkele onzer producten.

Vooruitzichten maken voor 1954 en een voorbarig oordeel vellen over de evolutie van de economische toestand in België en in de wereld is moeilijk.

Voor zover de recessie niet scherper wordt, hopen wij dat het boekjaar 1954, waarvan de eerste maanden bevredigend waren, niet ongunstiger zal zijn dan het voorafgaande. In ieder geval zullen wij op voorzichtige wijze onze bevoorradings- en investeringspolitiek voortzetten.

KORTE BESCHOUWING OVER DE VERKOOP OP AFBETALING

De verschuiving van de smaak van het publiek naar de vrij dure luxe apparaten die vaak op afbetaling worden gekocht, leiden ons er toe uit te weiden over de verkoop op afbetaling.

Sedert talrijke jaren bestaan er plannen om de verkoop op afbetaling te reglementeren. Deze kwestie heeft het voorwerp uitgemaakt van een zeker aantal voorstellen, die tot geen resultaat mochten leiden; in 1953 heeft de Belgische regering aan de Raad van State een ontwerp ingezonden, waarvan de uitwerking heel wat maanden had vereist.

Zoals vele andere moderne instellingen, biedt de verkoop op afbetaling tegelijkertijd voor- en nadelen. En dan zijn deze voor- en nadelen nog verschillend naargelang men ze uit moreel of economisch oogpunt beschouwt.

Uit economisch standpunt is de verkoop op afbetaling zeker geen kwaad, wanneer dit op gezonde wijze geschiedt.

Krediet toestaan aan verbruikers komt er inderdaad op neer, een indirect krediet aan de productie te verlenen.

Een groot aantal artikelen die men op afbetaling kan verkrijgen, vormen zowel productie- als verbruiksinstrumenten. Is dit niet het geval voor

wasmachines, schrijfmachines, ja zelfs voor auto's die aan hun gebruikers hetzij een nieuw inkomen verschaffen (handelsvertegenwoordigers, geneesheren, zakenlieden, enz.), hetzij kosten uitsparen (huisvrouwen, die wasmachines, naaimachines, enz. gebruiken) ?

Het systeem van de financiering der verkopen op afbetaling door organismen die over belangrijke financiële middelen beschikken, maakt het bovendien de gemiddelde of kleine handelaar mogelijk, deel te nemen aan deze wijze van verkoop, die anders slechts mogelijk zou zijn voor grote producenten of voor een beperkt aantal warenhuizen. De verkoop op afbetaling maakt het dus mogelijk, indirect een zeker evenwicht tussen de groot-, middelmatige en kleinhandel te verkrijgen.

Uit moreel standpunt lijkt het ons zeer wel verdedigbaar, dat een jong gezin op krediet de nodige meubelen voor de inrichting van zijn huis koopt, of dat een gezin dat reeds geïnstalleerd is zijn uitrusting aanvult met apparaten die het comfort verhogen, doch onder de voorwaarde dat het ene noch het andere zijn budgetmogelijkheden niet te boven gaat. Op die manier vormt de verkoop op afbetaling zelfs een niet te verwaarlozen aanmoediging voor de spaargeest.

Zeurige moralisten zouden tegenwerpen, dat het hier in feite gaat om een ontaard sparen, daar het sparen in dit geval door het bereiken van zijn doel voorafgegaan wordt. Misschien. Niettemin is het waarschijnlijk dat zonder de verplichting, op vastgestelde data een bepaalde som te moeten betalen, veel consumenten niet de nodige moed zouden hebben om deze som af te trekken van het bedrag dat bestemd is voor het directe verbruik, en deze voor het sparen te bestemmen.

De zaken staan natuurlijk anders als de verkoop op afbetaling voorwerpen betreft die vlug, dan niet onmiddellijk moeten verbruikt worden. Men kan het slechts toejuichen dat de wetgever er voor zorgt, het publiek voor te lichten en wel door het te doen begrijpen dat de verkoop op krediet psychologisch slechts toelaatbaar is indien het gekochte artikel aanzienlijk langer gebruikt kan worden dan de termijn van het verleende krediet, en dat de betaling van een voorschot, waarvan het bedrag in verhouding is tot het gevraagde krediet, noodzakelijk is. Het is integendeel geenszins gewenst dat hij er door een pietluttige regeling zou toe komen, de ontwikkeling en zelfs het bestaan van de verkoop op afbetaling tegen te werken.

Het is te hopen, dat men rekening zal houden met het advies van specialisten die sedert lange jaren reeds, op onberispelijke wijze, productieartikelen en duurzame verbruiksgoederen financieren.

DE VASTGESTELDE PRIJZEN

Een wetsontwerp over de bescherming tegen het misbruik van de economische macht ligt momenteel ter studie bij de Raad van State. Onder de vele voor het algemeen belang eventueel nadelige praktijken komt. « de vaststelling van een ver- of aankoopprijs d.m.v. de vastgestelde prijzen » voor.

De vastgestelde prijzen hebben veel betwistbare stof opgeworpen; deze kwestie heeft haar voor- en tegenstanders. Wij geloven te kunnen bevestigen dat, onafhankelijk van het belang, dat zij voor de producent opleveren, de vastgestelde prijzen gunstig zijn zowel voor de consument als voor de wederverkoper. Zij maken het de consument mogelijk, overal hetzelfde artikel voor dezelfde prijs te kunnen kopen en deze is zodoende niet het slachtoffer van een willekeurige prijsverhoging zodra een schijnbare schaarste intreedt; aan de wederverkoper, groot- of kleinhandelaar, verzekeren bij

een billijke vergoeding voor de bij de distributie verleende diensten en verhinderen dat zij zich, in een periode van nadelige verkopen, ruïneren door goederen te verkopen zonder hun onkosten te kunnen dekken. Wat de aantijging betreft, dat hiermee een aanslag gepleegd wordt op de vrijheid, en die tegen de politiek van de verkoop tegen vastgestelde prijzen wordt ingebracht, deze is van alle grond ontbloot. Er blijven voor de wederverkoper vele domeinen over, zoals « service » aan de klant, aanbieding, enz., waar hij zich kan overleveren aan een gezonde wedijver die de prijzen niet naar anarchie drijft, waaronder hij de eerste zou lijden. De in dit verband in Frankrijk opgedane ervaring is opvallend. De Franse regering meende vorige zomer dat het nuttig zou zijn, onder andere maatregelen die tot doel hadden de handel te saneren, over te gaan tot de afschaffing van de vastgestelde minimumprijzen. Talrijke protesten volgden op dit verbod en bewezen, dat, in de meeste gevallen, de vastgestelde prijzen, verre van de consument te schaden, integendeel voor hem voordelig waren, en dat de winstmarges die op de tegen vastgestelde prijzen verkochte artikelen genomen werden, in het algemeen kleiner waren dan de overeenkomstige marges op dergelijke artikelen, die tegen vrije prijzen verkocht werden. Kortom, onder de druk van een groot deel van de openbare mening, verklaarde de bevoegde minister zich bereid, van deze maatregel af te wijken telkens wanneer de vastgestelde prijs « van goede invloed zou zijn op de economie, op het lanceren van een product, op de consument, op de productiviteit ». Dit is wel het bewijs, dat de vastgestelde prijzen in grote mate beantwoorden aan het algemeen belang.

Industriële activiteit

Onze fabrieken te Leuven telden einde December 1953, 2.037 werkkrachten, tegen 1.723 op 31 December 1952. Deze verhoging zal met des te meer voldoening worden vernomen, daar bij de aanvang van het dienstjaar een afnemering van de bestellingen genoteerd werd, welke er ons toe genoodzaakt had het personeel te verminderen, dat in Juni jl. nog slechts 1.570 personen telde. Het te werk stellen van haast vijf honderd nieuwe krachten in de loop van het tweede semester 1953, heeft veel problemen doen ontstaan en onder meer het opleiden van de nieuwe aangestelden en de inwendige inrichting van de fabriek; deze problemen kregen echter gelukkig een oplossing. De productie van radiotoestellen blijft een van de voornaamste factoren van onze industriële activiteit. Het aantal uitgebrachte ontvangapparaten heeft toegenomen, en wel van 335.000 in 1952 tot 355.000 in 1953. De vooruitzichten voor 1954 zijn gesteld op 450.000 apparaten. Dit betekent dus, dat onze fabrieken te Leuven op het gebied van de Europese radiofabricatie, een vooraanstaande plaats hebben ingenomen. De fabricatie van rijwieluitrustingen heeft met ca. 20 % toegenomen t.o.v. verleden jaar en de vooruitzichten voor 1954 zijn uitstekend. De opbouw van de nieuwe lasstavenfabriek was einde van het dienstjaar in gang; ondanks de ontoereikendheid van de vroegere installaties, overtreft het aantal gefabriceerde Lasstaven in 1953 de vorige cijfers. De fabricatie van gloeilampen en fluorescentielampen, die al de behoeften van de Belgische markt dekt, werd eveneens uitgebreid. Wij vermelden ten slotte het feit, dat te Leuven wasmachines worden gefabriceerd, die geheel door onze technici ontworpen zijn en bovendien worden daar tevens toebehoren voor auto's (antennes en troublelites) vervaardigd. De behoefte deed zich gevoelen om onze productiecapaciteiten op te voeren. Daar onze fabrieken te Leuven zich nog steeds uitbreiden en deze stad op het gebied van werklieden geen onbepaalde hulpbronnen biedt, hebben wij besloten elders een nieuw fabricatiecentrum op te richten. De in 1953 aangevangen onderhandelingen eindigden in maart laatstleden met een overeenkomst met de Stad Hasselt. Deze stelt onder zeer gunstige voorwaarden goed gelegen industriële terreinen te onzer beschikking waarvan de uitgestrektheid het onze nieuwe fabriek mogelijk zal maken de gewenste omvang te nemen.

Commerciële activiteit

VERLICHTING

Het is niet te verwonderen, dat de afdeling « Verlichting » haar activiteit in 1953 op het zeer hoog peil gehouden heeft, dat zij in de loop van het vorig boekjaar bereikt had. De behoefte aan een goede kunstverlichting wordt steeds meer als een eerste vereiste beschouwd. De opzoekingen van de physiologen bewijzen overigens dat, hoe ouder ze worden, de mensen op het werkvlak een vlug toenemende lichtsterkte nodig hebben. Zo is het begrijpelijk, dat de in de nijverheid vereiste verlichtingssterkten steeds toenemen, omdat de bedrijfsleiders er zich rekenschap van geven, dat hiermee een hogere productiviteit wordt verkregen. Een sterkere verlichting zal het bij voorbeeld mogelijk maken, dat specialisten in fijn werk, die anders voorbarig voor een andere taak zouden moeten gesteld worden, langer bij hun vak blijven. De grote verscheidenheid der thans voorhanden zijnde lichtbronnen, waarvan de volledige reeks in onze fabrieken wordt gefabriceerd, maakt het mogelijk, gepaste oplossingen te vinden voor de problemen inzake een rationele verlichting. Het blijkt steeds duidelijker, dat een verlichtingsstudie, om deugdelijk te zijn, door deskundigen moet worden gemaakt, die hierbij rekening dienen te houden met het inzicht van de technicus, van de architect, van de hygienist en van de financier. Het volstaat inderdaad niet een bepaalde verlichtingssterkte tegen de laagste prijs te verkrijgen. De kwaliteit van het licht, met andere woorden de wijze waarop het verdeeld wordt, de kleur, het aesthetisch effect, enz., zijn van even veel, zo niet van meer belang dan de kwaliteit. Deze opvatting komt wellicht nog sterker aan de dag in Europa en inzonderheid in België, dan in de Verenigde Staten.

Zo verkiest men bij voorbeeld in België, over het algemeen, wat fluorescentie betreft, buislampen, die de gepaste lichtkleur uitstralen, zelfs indien hun lichtrendement ietwat geringer is; men heeft eveneens de gewoonte aangenomen, om de eentonigheid te breken en het nodige reliëf te doen uitkomen, verschillende lichtbronnen te gebruiken en bij voorbeeld als aanvulling van de fluorescentiebuislampen, gebruik te maken van gloeilampen met gerichte lichtstroom. Op het gebied van de openbare verlichting, die steeds meer uitbreiding neemt, geniet de H P L -kwiklamp nog steeds grote gunst en de omzet hierin is hoger dan de gemiddelde omzet van de vorige jaren. In dit verband kan overigens opgemerkt worden, dat het oude Europa in dit opzicht op de Verenigde Staten voor is en wel door het feit, dat onze technici de eersten zijn om een bevredigende kleurcorrectie voor de hogedrukkwiklampen te hebben ontworpen en deze dan ook gefabriceerd hebben met geringer vermogen, waardoor zij in al de gevallen kunnen aangewend worden, terwijl lampen met groter vermogen werden uitgebracht wanneer de behoefte hieraan was gebleken. Hunnerzijds zijn de Amerikaanse producenten begonnen met de fabricatie van ontladingslampen met hoog vermogen om slechts later en geleidelijk tot de fabricatie van minder sterke lampen over te gaan.

Wij mogen niet nalaten hierbij opnieuw te vermelden, dat de ontladingslampen, die na de oorlog alleen door Philips in Europa op de markt werden gebracht, thans het voorwerp zijn geworden van een zekere concurrentie, hetgeen overigens een bewijs is voor de belangstelling die zij genieten. Wij betwijfelen, dat de voorsprong, die wij genomen hebben, gemakkelijk zal kunnen ingehaald worden.

De normale gloeilampen houden vrijwel voet bij stuk, ondanks de ontwikkeling van de andere lichtbronnen, hetgeen de aanmerkelijke uitbreiding bevestigt, welke de verlichtingsmarkt genomen heeft sedert het invoeren van de fluorescentiebuislampen.

Binnen het raam van dit rapport kan geen uitvoerige opsomming van de verwezenlijkingen van de Afdeling Verlichting verstrekt worden. Zeer talrijke installaties van openbare verlichting en nieuwe illuminaties van monumenten en schilderachtige oorden werden in 1953 ontworpen en uitgevoerd, waarbij al de lichtbronnen en gepaste verlichtingstoestellen oordeelkundig werden toegepast.

Wij geven slechts enkele voorbeelden : voor de binnenverlichting, de Nationale Bank, de Grote Magazijnen « A l'Innovation » en het Kursaal te Oostende; voor de illuminaties, die van Ieper, Doornik, het Kasteel te Bouillon en de petrusse vallei te Luxemburg; voor de openbare verlichting, die te Antwerpen, Oudergem, Blankenberge (dijk), Leuze, Lier, Malmedy, Nassogne, Recogne, enz. ; en ten slotte de verlichting van het voetbalveld van de Sporting Club van Anderlecht, die een wellicht enige verwezenlijking in Europa is.

De kunstlichtfotografie vindt steeds meer ingang bij de gezinnen en de verkoop van fotolampen neemt derhalve toe. Op het gebied van de rijwiellichten, kan de toestand normaal genoemd worden; het rijwiel heeft sedert enkele jaren af te rekenen met de concurrentie vanwege de bromfiets, de motorfiets en zelfs van de wagens, hetgeen de inkrimping van de markt van rijwieluitrustingen verklaart, op welk gebied wij nochtans onze positie verbeteren.

De dwerglampen en de speciale lampen voor projectie en kinema behoeven geen commentaar ; onze positie blijft hier overwegend.

Inzake infraroodstralers, hebben wij een zeer belangrijke installatie verwezenlijkt in de Fabrieken Ragheno voor het drogen van wagenkarrosserieën Peugeot, die door deze maatschappij in België gemonteerd worden.

Het drogen door middel van infraroodstralers biedt zeer grote voordelen. De ontwikkeling van dit procédé zou, zonder de moeilijkheden, die het in België ondervindt en die in de naburige landen niet schijnen te bestaan, te weten de hoge stroomprijs en de vaak beperkte mogelijkheden van de verdelers, nog toenemen.

RADIO-ONTVANGTOESTELLEN EN BUIZEN

De drukte om de televisie en het bericht, dat de uitzendingen weldra in België zouden beginnen, konden in de loop van het boekjaar 1953 laten vermoeden, dat de radiomarkt aan een zekere daling zou blootgesteld zijn. Men kon inderdaad veronderstellen, dat het publiek zou aarzelen, om verouderde radiotoestellen te vervangen en dat veel mogelijke kopers hun geld voor de aanschaffing van een televisietoestel zouden reserveren. Dergelijke vrees zou des te meer gerechtvaardigd zijn geweest, dat een groot deel van het publiek, ondanks de pogingen om het van dit idee af te brengen, zich inbeelde, dat het televisieontvangerstoestel eveneens als radio apparaat kon dienst doen. Bij het verschijnen van een betrekkelijke verzadiging van de markt, dat we reeds verleden jaar hadden aangemerkt, had dan nog een nieuwe factor kunnen komen ,die uiteraard de vraag had kunnen doen afnemen.

Dit was nochtans niet het geval. De verhoging van het aantal opgegeven toestellen op het einde van het dienstjaar 1953 is nagenoeg gelijk aan die, welke einde 1952 t.o. v. de cijfers van 1951 werd vastgesteld.

Hieruit moet worden afgeleid, dat de televisie, tot op einde 1953 althans, generlei verslappende invloed heeft uitgeoefend op de radiomarkt, en verder, dat de toeneming van het aantal toestellen in de loop van het jaar 1953 moet beschouwd worden als de normale verhoging voor België, in een gestabiliseerde periode, dit is wanneer de behoeften in verband met 130 de wederuitrusting ontstaan uit de oorlog van 1940, gedekt zijn.

De verhoging van het aantal aangegeven toestellen komt natuurlijk niet overeen met het aantal verkochte apparaten. Wij denken hierbij niet aan de markt der tweedehandstoestellen, die niet zo belangrijk is, dat men er rekening mee moet houden, doch aan de niet aangegeven toestellen, waarvan, in evenredigheid, het aantal (200.000 a 300.000, volgens de Minister van Verkeerswezen) niet te verwaarlozen is.

Hoe het ook zij, de radiomarkt in België blijft, ondanks haar vernauwing, die sedert 1952 kon voorzien worden, voldoende interessant voor de constructeurs, die er hun deel aan hebben.

In dit verband wijzen wij er echter op, dat de toestand in 1953 beheerst werd door een toenemende activiteit van de Duitse concurrentie. Zo bereikte bij voorbeeld wat radio en telefonie betreft, de invoer uit Duitsland voor 1953, de waarde van 133.402.000 frank, terwijl deze waarde voor het jaar 1952 slechts 58.956.000 frank bedroeg. Redelijkerwijze

kan dus geschat worden, dat de invoer van Duitse radiotoestellen in België tegenover 1952 in 1953 meer dan verdubbeld is. Thans zijn op de Belgische markt een twintigtal verschillende Duitse merken verkrijgbaar.

Aan de hand van deze cijfers kan niet worden geloofd, dat de Duitse productie met een zekere gunst door het Belgische publiek onthaald werd. Vooral de kleinste firma's werden door deze stand van zaken

getroffen, ingevolge het feit, dat het voor hen niet zo gemakkelijk is aan de druk van dergelijke concurrentie te beantwoorden met technische nieuwigheden en dergelijke waardoor de klanten in handen worden gehouden. Wat ons betreft, indien de Duitse concurrentie en de methode welke zij aanwendt, en ook een onvoorzienbare vertraging in de fabricatie, op de omzet konden wegen, mogen wij nochtans aannemen, dat wij hier met een enigszins voorbijgaand verschijnsel te doen hebben.

Wij hebben inderdaad onder deze omstandigheden de gelegenheid gehad, de trouw van de meesten onzer wederverkopers en hun onwrikbaar vertrouwen in de producten van ons merk te kunnen waarderen. Daarenboven kunnen wij, gezien de onbetwistbare kwaliteit en de Dieuwigheden, die onze toestellen van de reeks 1954 kenmerken, de toestand zonder bezorgdheid beschouwen.

In dit verband moeten wij even over de « Ferroceptor » uitweiden. Deze inrichting is in principe een in het radiotoestel ingebouwde antenne. Ze heeft tot doel de storingen te weren, en een ontvangst zonder antenne noch aardleiding mogelijk te maken, met hetzelfde resultaat als bij gebruikmaking van een middelmatige buitenantenne.

De « Ferroceptor » is vast of orienteerbaar, naargelang van de categorie van het toestel. Hij kan beschouwd worden als een exclusiviteit, namelijk door het feit, dat de stof waaruit hij is samengesteld - een magnetische keramische stof, die « Ferroxcube » wordt genoemd - een uitvinding van Philips is, welke in de ganse wereld om haar bijzondere eigenschappen bekend staat.

Dit is slechts een voorbeeld van de in onze apparaten toegepaste verbeteringen. In algemene regel werd hun gevoeligheid aanmerkelijk verhoogd tegenover de toestellen van de voorafgaande reeks en, bij de actuele toestand van de techniek, hebben wij een peil bereikt, waar wij moeilijk kunnen overtroffen worden.

De verkoop van fonoweergave apparaten is, hoewel de omzet bevreemdend bleef, ietwat achteruitgegaan t.o. v. het boekjaar 1952. Dit is wellicht te wijten aan een betrekkelijke verzadiging van de markt, na het buitengewoon succes, dat platenspelers en automatische platenwisselaars verleden jaar hebben gekend.

Wij herinneren ten slotte aan het feit, dat onze reeks 1954 tien verschillende tafelontvangtoestellen telt, zes fonoradio's, vijf speciale en draagbare toestellen, twee autoradio's, een Philitouring (een toestel voor toerauto's), vier platenspelers, en vier automatische platenwisselaars.

Wat de verkoop van radiobuizen, waarvan de prijzen verminderd werden, betreft, deze is normaal gebleven en vergt geen bijzondere toelichting.

TELEVISIE

Op 31 October 1953 is de nationale Belgische televisie met haar regelmatige uitzendingen begonnen. Sedertdien geeft zij dagelijks twee programma's, het een in 't Vlaams, het ander in 't Frans, behalve een rustdag per week. Op deze 1de datum begon de z.g. proefperiode van drie jaar, welke voor de televisie in België voorzien was. Tijdens deze periode moeten de definitieve zenders opgericht worden, die, voor het Vlaams gedeelte van het land te Mechelen en te Tiel en voor het Waals gedeelte te 's Gravenbrakel, te Luik en te Neufchateau zullen geïnstalleerd worden.

De Brusselse zenders op het Justitiepaleis zijn dus voorlopige installaties. Zij werken ook met laag vermogen. Hun bereik strekt zich nochtans veel verder dan Brussel en omgeving. Hun uitzendingen worden onder zeer goede omstandigheden te Antwerpen ontvangen. Ze worden echter ook tot in het Gentse enerzijds en anderzijds op de hoogten van de Maas, te Namen en te Luik ontvangen.

Voor einde 1954 zullen twee nieuwe zenders in bedrijf worden genomen : de ene te Antwerpen, de andere te Luik.

Alles laat voorzien, dat de uitvoering van de plannen, die voor de Belgische televisie werden opgevat, normaal zal verlopen, en dat op het einde van de experimentele periode, de nationale televisie praktisch de ganse Belgische bevolking zal omvatten.

Wij hebben niet gewacht, dat de nationale Belgische televisie in bedrijf werd genomen om toestellen op de markt te brengen, die ontworpen zijn volgens de gegevens, die door de in België aangenomen dubbele standaard opgelegd zijn. Vooruitgaand op de mogelijkheden, die aan het Belgische publiek worden of zouden kunnen worden geboden, zowel voor het heden als voor de toekomst, hebben wij, van midden Augustus af, aan onze klanten drie typen ontvangtoestellen met vier standaarden en twaalf kanalen aangeboden. Met deze toestellen kunnen niet alleen de twee Belgische stations, maar tevens, indien men zich binnen hun ontvangstzone bevindt, de Franse uitzendingen en die welke in de andere landen van het Europese vasteland, als bij voorbeeld Nederland en Duitsland plaats vinden, rechtstreeks ontvangen worden.

Wij zijn er in geslaagd de prijs van deze toestellen op een waarde te brengen, die nauwelijks hoger is dan die welke in het buitenland voor ontvangtoestellen met een enkele standaard gesteld wordt.

Daarenboven hebben wij verschillende speciaal ontworpen antennes, die aan de verschillende vereisten gesteld door de topografische ligging van de ontvangtoestellen t.o. v. de stations, beantwoorden, op de markt gebracht.

De vraag voor de ontvangtoestellen was, inzonderheid sedert de maand Oktober, zo groot, dat onze productie ze niet kon bijhouden. Wij stonden echter niet alleen in dit geval, daar de andere constructeurs zich, naar verhouding, in dezelfde toestand bevonden.

De toestand was nog dezelfde op het einde van het dienstjaar. Op dat tijdstip kon het aantal bij particuliere klanten geplaatste ontvangtoestellen op 5.000 geschat worden, waarbij echter ook de ontvangtoestellen met een enkele standaard gerekend zijn, die vooraf reeds geleverd werden voor de ontvangst van de uitzendingen van Breisel of van Lopik.

Onder deze toestellen nemen die van ons merk een ruime plaats in. Het enthousiasme dat door de televisie in België werd verwekt, heeft aan onze verwachtingen beantwoord.

Maar deze eerste successen, hoe bemoedigend ook, laten ons nochtans niet toe een onbeperkt optimisme aan de dag te leggen.

De cijfers, die wij hebben opgegeven, indien ze kenschetsend zijn voor de geestdrift waarmee de televisie aanvankelijk onthaald werd, maken het nochtans niet mogelijk, te beramen welke waarde de normale markt zal vertegenwoordigen, die geleidelijk zal worden geëxploiteerd.

De vraag hoelang het zal duren eer deze markt zich zal ontplooid hebben, zal afhankelijk zijn van verschillende factoren, waarop de constructeurs van ontvangtoestellen geen vat hebben.

Wij hebben, in dit verband, reeds gewezen op het belang van de programma's. In dit opzicht kunnen wij de pogingen van de televisiediensten van het N.I.R. slechts prijzen. De nationale programma's zijn, over het algemeen, meer dan bevredigend, vooral indien men in overweging neemt, dat de televisie in België maar pas in het beginstadium verkeert. De uitrusting, die voorzien is voor de buitenopnamen zal hun aantrekkelijkheid en hun variëteit nog verhogen. Wij moeten natuurlijk vaststellen, dat de arbeidsvoorwaarden, waaronder de ploegen, die in 1953 nog niet talrijk genoeg waren, hun taak moesten verrichten, noodzakelijk een terugslag hadden op de programma's, die soms losheid en zwier misten.

Niemand brengt klachten in over de programma's uit Parijs, die tweemaal per week gerelayeerd worden, noch over de Franse actualiteiten, die dagelijks worden doorgezonden, integendeel. Ongelukkig echter liet de technische kwaliteit van de relais gedurende een vrij lange periode te wensen over, zoals overigens ook, in zekere mate, de kwaliteit van de Franstalige uitzendingen in hun geheel. Indien intussen de uitzendingen technisch verbeterd zijn, zullen nochtans de ontgoochelingen, welke een bepaald gedeelte van het Franssprekend publiek te Brussel, dat te zeer op volmaaktheid aanstuurde, ondervonden heeft, gedurende enkele tijd sporen nalaten.

Een uiterst belangrijke factor bij het uitwerken van een televisiemarkt

is de « service ». Hoe zou er inderdaad de toestand uitzien, indien bij een toeneming van het aantal televisietoestellen, geen voldoende aantal specialisten zouden gevonden worden om voor het opheffen van normale storingen in te staan.

De herstelling van een televisieontvangtoestel is, inderdaad, een kiese zaak en deze vergt een grondige technische kennis. De installatie zelf van het toestel biedt moeilijkheden, die niet zo maar door een ieder kunnen worden opgelost.

In dit opzicht stelt de distributie van televisie ontvangtoestellen overigens problemen, die pas na verloop van tijd een oplossing zullen krijgen. De verkoop van televisietoestellen kan niet vergeleken worden met de verkoop van radiotoestellen. De verdelers van televisieontvangtoestellen moeten een bevoegdheid bezitten, welke talrijke verdelers van radiotoestellen thans bij gebrek aan tijd of wellicht aan lust niet zullen verwerven.

Wat ons betreft, wij hebben in de loop van 1953 drie leergangen voor televisie ten behoeve van onze wederverkopers geopend.

Deze cursussen worden regelmatig gevolgd door talrijke verdelers uit de vier hoeken van het land. Wij hebben kunnen vaststellen, dat zij reeds vruchten dragen en het verheugt ons ook op deze wijze te kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van de televisie in België.

Wij herinneren er ten slotte aan, dat wij in de maand November de eerste demonstratie, in België, van televisieontvangst op bioscoopscherm hebben gehouden. Hiervan is verder nog sprake.

FONOPLA TEN

Het is, pas drie jaar geleden, dat de Philips Phonographische Industrie haar werkzaamheden begon. In deze korte tijdspanne heeft haar productie een wereldfaam verworven waaruit onze afdeling « Fonoplaten » ruim voordeel heeft getrokken.

Onder de grote orkesten, die op Philips' platen werden opgenomen vermelden wij onder andere het Philharmonisch Orkest van Berlijn, het Concertgebouw Orkest, het Orkest van de « Concerts Lamoureux » en het Symphonisch Orkest van Wenen, onder de leiding van beroemde dirigenten als Eugen Jochum, Bruno Walter, Willem van Otterloo, Fritz Lehman, Jean Fournet, enz. Onder de solisten vernoemen wij A. Uninsky, Clara Haskil, Cor de Groot, Theo Olof, H. Krebbers, Isaac Stern, Zino Francescatti, Robert Casadesus, Louise Thyron en Arthur Grumiaux wiens medewerking Philips zich onlangs heeft verzekerd.

Niet minder faam genieten de jazzorkesten, de orkesten voor lichte muziek en de zangsterren, waaronder Patachou, Juliette Greco, Mouloudji, Esterella, wier namen op ons repertorium zijn opgenomen.

De plaats welke de Philips Phonographische Industrie dadelijk heeft ingenomen is grotendeels te danken aan de lange ervaring van de Philips Fabrieken op het gebied van de geluidweergave, -versterking en -opname. Van den beginne af heeft de kritiek in België en elders de techniek van de Philips opnamen en hun getrouwe muzikale weergave geloofd. Het succes, dat door de Philipsplaten bij de kenners werd geogst is ook mede te danken aan de zorg welke de Philips Phonographische Industrie aan de samenstelling van hun grondstof wijdt. De bestanddelen waarmee de fonoplaten worden gefabriceerd zouden inderdaad, indien hun kwaliteit ook maar even minderwaardig of onregelmatig was, de pogingen, die bij de overige productiefasen aangewend worden, van de eigenlijke opname tot op het ogenblik, dat de plaat uit de pers komt, verijdelen. Zij moeten van zulke aard zijn, dat zij de indruk van de geringste muzikale nuances van de opname, welke hun door de matrijs worden toevertrouwd, opnemen en bewaren kunnen.

De Philips Phonographische Industrie heeft niet aan anderen de taak willen overlaten van het bereiden van de shellac samenstelling, noch van het vinylite waaruit de normale platen respectievelijk de microgroefplaten van 331/3 en 45 toeren zijn vervaardigd. Speciale werkplaatsen werden daartoe opgericht, waar deze stoffen met bijzondere zorg en

volgens methoden, die het voorwerp uitmaakten van grondige studies en talrijke proefnemingen, behandeld worden. Wij kunnen een idee geven van de homogeniteit en de fijnheid welke de Minigroove- of langspeelplaten moeten bezitten, die thans in zo ruime mate bijdragen tot de verbreiding van klassieke muziek, door er op te wijzen, dat over de breedte van een centimeter, de enige groef daarop tot honderdtwintig maal gegraveerd is.

In de loop van het jaar 1953 heeft de Philips Phonographische Industrie de capaciteit van haar persen met 50 % en die van haar galvanoplastie afdeling met 65 % moeten verhogen.

Indien de belangrijke plaats, die wij op de fonoplatenmarkt in België innemen, sedert einde 1952 nog heeft toegenomen, dan hebben wij tevens alle redenen om onze voldoening te betuigen over de opnamen, die wij te Brussel verwezenlijken. Hun succes heeft onze verwachtingen niet teleurgesteld en wij kunnen in dit verband verklaren, dat de Philips platen het sommige kunstenaars, wier faam onze grenzen met had overschreden, mogelijk gemaakt heeft, een internationale reputatie te verwerven.

De gecommuniceerde concerten van opnamen, die wij onder de benaming « Les Vendredis du Disque » organiseren, werden in 1953 voortgezet en de platenliefhebbers hebben ze niet minder druk bezocht dan vorig jaar .

HUISHOUDAPPARATEN

Wij merken op dat, door het overheersend slechte weer van deze zomer, dit seizoen bij~onder ongunstig uitviel voor de verkoop van koelkasten waarvan, naar verluidt, onder meer de invoerders grote resultaten verwachten.

Verder heeft de concurrentie, die op de markt der elektrische huishoudapparaten steeds sterk naar te nemen was, nog enigszins toegenomen en de Duitse concurrentie vooral legde een grote activiteit aan de dag.

Op dit terrein echter biedt België nog een uitgebreid arbeidsveld. De Belgische markt staat nog veel achteruit t.o. v. de Amerikaanse markt. De uitbreiding van deze laatste, die onder meer begunstigd is door de hoge lonen en de lage stroomprijs, is tot een betrekkelijke verzadiging gekomen waarvoor de Amerikaanse fabrikanten geen andere uitweg schijnen te zien dan door nieuwe behoeften te scheppen.

Volgens recente schattingen in België, en om slechts twee voorbeelden te nemen, zou de verzadiging van de Belgische markt op het gebied van koelkasten slechts 10 % hebben bereikt, en op het gebied van elektrische wasmachines, 56 %. Ondanks de hogervermelde omstandigheden, heeft onze productie en onze afzet van huishoudapparaten gedurende het jaar 1953 haar stijgende curve gevolgd. De faam van de firma Philips wordt op dit gebied steeds meer bevestigd en in een vrij korte tijdspanne hebben wij het vertrouwen gewonnen van verdelers en publiek.

In de loop van 1953 hebben wij twee nieuwe typen stofzuigers uitgebracht ter vervanging van de vroegere. Verder werd op het einde van het boekjaar een nieuwe wasmachine met grote capaciteit, met « spiraler » uit « plastal », die in onze fabrieken te Leuven ontworpen werd, op de markt gebracht.

Onze fabrieken te Leuven hebben, ten slotte, drie nieuwe modellen koelkasten ontworpen, die speciaal bestudeerd werden met het oog op de behoeften van de huisvrouw en voor haar gemak. Ze zullen in de loop van het jaar 1954 op de markt worden gebracht.

Tot besluit kunnen wij onze voldoening uitdrukken over de ontwikkeling die onze firma op het gebied van huishoudapparaten heeft genomen.

KLEINE APPARATEN

Wat de kleine apparaten betreft, zijn geen speciale opmerkingen te maken, tenzij, dat ons elektrisch droogscheerapparaat, de « Phili-Shave » met dubbel scheerhoofd, waarover wij in ons vorig verslag hebben uitgeweid, in de loop van het dienstjaar 1953 op de markt werd gebracht en dat zijn succes aan de verwachtingen, die wij er in hadden gesteld, heeft beantwoord. Zodoende is onze omzet in kleine apparaten nog aanmerkelijk gestegen t.o. v. het jaar 1952.

MEDISCHE APPARATEN

De toestand blijft zoals we hem in ons vorig verslag beschreven hebben : ondanks een scherpe concurrentie, hebben wij onze stellingen in 1953 gehandhaafd.

Ter gelegenheid van het vië Internationaal Congres voor Radiologie, dat in Juli jl. te Kopenhagen gehouden werd, vond in deze stad een tentoonstelling van medisch materieel plaats, waaraan Philips ruim heeft deelgenomen. Deze tentoonstelling werpt een nieuw licht op de ontwikkeling van de radiologie.

De vooruitgang van de techniek is van zulke aard, dat alleen zeer grote firma's die op de medewerking kunnen rekenen van geleerden en ervaren ingenieurs en die over goed uitgeruste laboratoria beschikken in staat zijn om noodzakelijk dure apparaten uit te brengen, waarbij de meest recente technische methoden zijn toegepast.

Onder de door Philips te Kopenhagen aangeboden nieuwigheden, moet de beeldversterker worden vernoemd, waarvan het principe berust op de televisietechniek en waarmee een direct zicht van het röntgenbeeld mogelijk is gemaakt met een vijf honderd maal grotere lichtsterkte dan die welke met de gewone apparaten wordt verkregen, zodat de doorlichting bij vol licht en zonder accommodatie mogelijk is; verder het cyclotherapie apparaat dat op een zeer vernuftige nieuwe methode berust, waarmee, dank zij de concentratie van de röntgenstralen, kleine inwendige gezwollen kunnen behandeld worden zonder de omliggende gezonde weefsels te schaden.

WETENSCHAPPELIJKE APPARATEN

Dit is een gebied, waar de mogelijkheden zeer groot zijn en dat zich gunstig ontwikkelt.

Wij hebben een nieuwe elektronische microscoop geleverd aan het « Institut de Metallurgie Physique » van de Universiteit te Luik en op het einde van het boekjaar hebben wij bestelling gekregen voor een ander apparaat bestemd voor het Centrum voor Kernonderzoek te Mol. De fabrieken van de SEM, te Gent, hebben bij ons een stootspanningsgenerator gekocht van 1.400.000 volt en twee röntgenstraaldiffractometers werden respectievelijk geleverd aan de Polytechnische Faculteit te Bergen en aan de European Research Association.

INDUSTRIELE EN ELECTRONISCHE MEETAPPARATEN

De omzet in industriële apparaten ontwikkelt zich normaal.

In dit verband wijzen wij er op, dat wij in 1953 deelgenomen hebben aan de tentoonstelling van de « Werktuigmachine », waar wij verschillende elektronische hulpapparaten voor het bedienen van sommige machines hebben aangeboden, en o.m. het « Motronic », gebruikt voor de nauwkeurige regeling van de snelheid der draaibanken en het « Tempomat », voor het bedienen van de verschillende verrichtingen die door lasmachines worden uitgevoerd.

Een belangrijke installatie van speciale gelijkrichters werd geleverd aan de Zeemacht voor de voeding van werkplaatsschepen in de kaai.

De verkoop van de condensatoren ter verhoging van de cos ϕ neemt regelmatig toe.

De afzet van de elektronische meetapparaten breidt zich spoedig uit ingevolge de tendenz tot automatisering van de verrichtingen in de metaal- en chemienijverheid, hetgeen tot het steeds ruimer gebruik leidt van automatische registreerapparaten en z.g. programma-apparaten. Philips heeft dergelijke apparaten ontworpen en gebouwd, en zij genieten de volle waardering van de gebruikers.

LASSEN

De omzet beantwoordt aan de verwachtingen.

Wij vermelden, in dit verband, dat het tankschip « Elisabeth » dat het grootste schip van dit soort is in Europa en de « Santa-Maria », sustership van de « Vera Cruz », die door de Scheepswerf N. V. John Cockerill te Hoboken gebouwd werden, grotendeels met Philips' lasstaven werden gelast.

Verder werden vijf bolvormige tanks van 14 m diameter en met een capaciteit van elk meer dan 1.000 m³, voor het bewaren van vloeibaar butaan in de stapelplaats van de Shell, te Wandre, met de Philips lasstaven P .H. 36 gelast.

VERSTERKING EN OPNAME

In de loop van het dienstjaar hebben wij meer dan twee honderd kerkgebouwen met versterkermaterieel uitgerust. Dit merkwaardig resultaat is een gevolg van onze prospectiewerkzaamheid doch tevens van het steeds groter vertrouwen in de kwaliteit van onze installaties.

Nieuwe afzetgebieden staan voor ons in de nijverheid open, dank zij de versterkers met groot vermogen, tot 10 k V A, die wij hebben uitgebracht. Deze apparaten worden namelijk gebruikt als frequentie omzeters en vervangen voordelig de draaiende omzeters.

Onze reeks artikelen werd in de loop van het boekjaar aangevuld met een roeper van grote capaciteit, die onder de benaming Portaphone werd uitgebracht en die op verschillende gebieden van dienst zal zijn (brandweer, sport, enz.). Wat de opname betreft, verkrijgt, zoals te voorzien was, deze techniek stilaan burgerrecht en wij zijn er in geslaagd, de prijs van onze toestellen te verminderen, zodat de afzet verruimd werd.

KINEMA

Ondanks een opleving van de concurrentie, vooral aan de Duitse kant, hebben onze zaken op dit gebied in de loop van het boekjaar 1953, aanmerkelijk toegenomen.

In de loop van het jaar heeft Philips een speciale inrichting ontworpen voor de kinemaprojectie volgens het « Cinemascope »-procédé, waarmee wij twee van de grootste bioscoopzalen in Antwerpen en in Mechelen hebben uitgerust.

Het Ministerie van Openbaar Onderwijs heeft ons dertig projectoren voor 16 mm-film besteld.

Wij hebben aan de Telekinema-afdeling van de experimentele televisieuitzendingen van het N.I.R. een gemengde kinema installatie (16 mm en 35 mm) geleverd.

Wij hebben onze vroegere projectiezaal in de Anderlechtstraat volledig vernieuwd. De nieuwe installatie zal niet alleen voor de kinemavertoningen voor 16 mm en 35 mm film gebruikt worden, doch tevens voor de versterkerdemonstraties. Ze is te dien einde van al het nodige materieel voorzien. Om de inrichting van deze nieuwe zaal en haar versiering, die bijzonder verzorgd werden, hebben wij overigens allerwegen lofwoorden mogen ontvangen.

VERHURING VAN KINEMA TOESTELLEN EN VERSTERKERS

Zoals in de vorige jaren werd de geluidsversterking op plechtigheden en belangrijke sportieve, artistieke en mondaine gebeurtenissen aan onze diensten opgedragen.

De geluidsversterking op grote schaal, verwezenlijkt te Luxemburg naar aanleiding van het huwelijk van Prinses Josephine-Charlotte met de Erf-Groothertog Jean werd o.m. aan ons toevertrouwd.

HOORAPPARATEN

Onze nieuwe hoorapparaten hebben bij de klanten voor wie zij bestemd zijn, veel succes geoogst en wij mogen over de verkregen resultaten zeer tevreden zijn. Wij hebben een net van agenten audio-specialisten uitgewerkt, wier medewerking ons zeer kostbaar is, en wier toenemende activiteit ons toelaat, de toekomst met vertrouwen in te zien.

Wij hebben onze contactnemingen met de inrichtingen voor doofstommen gehandhaafd en zo hebben wij b.v. aan het Koninklijk Instituut voor Doofstommen te Luik twee collectieve versterkerinstallaties geleverd voor de opleiding en het leren spreken van doofstomme kinderen. Dit is de tweede uitrusting van dit soort, die wij in België verwezenlijkten.

BEROEPSTELEVISIE TOESTELLEN

Onder deze rubriek zijn o.m. begrepen, het televisietoestel voor projectie op groot scherm dat onder de benaming « Mammouth » bekend is, het z.g. « Jumbo »-toestel met scherm van 1 X 0,75 m en de Philips standaardomzetter.

In de maand November 1953 hebben wij te Brussel met de « Mammouth » verschillende televisiedemonstraties op groot bioscoop scherm van 4 meter basis gegeven. Dit waren de eerste demonstraties die op dit gebied in België plaats vonden en zij hebben een zeer grote belangstelling gewekt. Hiermee konden de betrokkenen ervan overtuigd worden, dat de televisie ook buiten de familiekring opgang kan maken. Met het groot scherm kunnen o.m. voor talrijke toeschouwers kiese wetenschappelijke behandelingen en heelkundige operaties in alle bijzonderheden geprojecteerd worden, terwijl hiermee tevens in de bioscoopzalen, schouwburgen en andere grote ruimten televisieuitzendingen kunnen aangeboden worden.

PHYTOPHARMACIE

Het jaar 1953 was, naar de mening van al de specialisten, een slecht jaar voor de insecten-, onkruid- en zwambestrijdingsmiddelen, en wel om twee redenen :

-Eenzijds waren, gezien de weersgesteldheid, de insecten en het onkruid zeldzaam, zodat de bestrijding hiervan niet met de gewone krachtadigheid hoefde te geschieden.

-Anderzijds zijn de prijzen van de grondstoffen vrij aanzienlijk gedaald en blijft de concurrentie zeer sterk.

Hieruit volgt, dat deze activiteit, ondanks de aanmerkelijke ontwikkeling van de omvang van onze verkopen en de verhoging van de omzet, niet voldoende rendabel was.

VITAMINEPREPARATEN EN PRODUCTEN VOOR VEETEELT

De toestand is veel bemoedigender voor onze vitaminepreparaten « Dohyfral » en de andere « Duphar » producten voor de veeteelt.

Hoewel de prijzen op dit gebied ook enigszins daalden, vertoont onze omzet een vrij aanmerkelijke verhoging.

Onze technische dienst, die op de ervaring steunt van de biologische laboratoria van de Philips Roxane fabrieken, blijft in nauw contact met de voederfabrikanten en is in staat voor hen behalve de gepaste vitaminepreparaten, tevens een aantal veeartsenijproducten van courant gebruik alsmede entstof te bestuderen en te leveren.

Ben nieuw vitaminepreparaat voor honden, met name het DOG-O-SAN , werd sedert het einde van het dienstjaar op de markt gebracht en verwekte er grote belangstelling.

1953 division electro-acoustique

De eerste demonstratie in België van televisie op groot scherm heeft plaats voor de Ministerie van Verkeerswezen op 25/11/1953.

Op 24.12. 1953 wordt in België de eerste met cinemascoop uitgeruste zaal ingehuldigd ^{xxxii}.

Verkoopprogramma van Philips Electronisch Centrum met tentoonstellingen en toepassingslokalen te Brussel, Antwerpen, Luik, Luxemburg en Leopoldstad, Fabrieken te Leuven :

GROEP VERLICHTING

Gloeilampen - Fluorescentie buislampen - Ontladingslampen voor alle doeleinden - Verlichtingstoestellen - Droogstralers, enz. ,"

GROEP RADIO

Ontvangstoestellen - Fonoradio's - Gewone platenspelers en automatische platenwisselaars - Fono-versterkers - Auto-radio's - « Philitouring » - Ontvangbuizen- Luidsprekers - «Philastatic» antennes - Diverse radio-onderdelen - Saffier naalden - Televisiematerieel - « Leonard » koel- en ijskasten - Huishoudelijke apparaten, enz.

GROEP ELECTRO-ACOUSTIEK EN TELEVERBINDINGEN

Complete installaties voor reproductie van geluidfilms - Vaste en verplaatsbare projectietoestellen 16 en 35 mm - Geluidversterkers, luidsprekers en microfonen - Registreerapparaten - Vaste en beweegbare radioverbindingen - Intertelefonen - Zendapparaten en zendbuizen voor telegrafie, telefonie en televisie - Radiobakens - Kompasontvangstoestellen - Radiogoniometers - Radar - Fac-simile, enz.

GROEP KLEINE APPARATEN EN SPECIALE LAMPEN

Electrische droogscheerapparaten « PhiliShave » - Electrische rijwieluitrustingen « Philidyne » - Infraroodstralers « Infraphil » - Speciale foto- en kinemalamp - Speciale autolampen « Troublelite » - Acculaders en defectopsporapparaten - « Flitscamera », enz.

GROEP PHILIPS "• ROXANE "

Vitamine preparaten « Dohyfral » en phytopharmaceutische producten, enz.

GROEP INDUSTRIE

Alle typen van lasstaven voor booglassen - Statische lastoestellen en gelijkrichters voor het booglassen - Alle toebehoren voor de uitrusting van de lassers - Condensatoren ter verhoging van de arbeidsfactor - Industriële gelijkrichters van alle aard met cellen, buizen of ignitrons - Hoogfrequentie generatoren voor de metaalnijverheid. voor houtbewerking en kunstharsen - Speciale transformatoren en o.m.« Transfotoren » - « Motronic » voor de electronische bediening van motoren - Spanningsregelaars - Magnetische filters - Electronische meet-, controle- en regelapparaten - Electrische meetapparaten - Registreer- en teletransmissieapparaten, enz.

GROEP METALIX - MEDISCHE EN OPZOEKINGSAPPARATEN

Apparaten en buizen voor radiodiagnostiek en radiotherapie - Physiotherapie apparaten : ultraviolet, infrarood, korte golven - Granografen - Cardiografen. enz. Electronische microscopen - Hoge stootspannings-, hoge gelijkspanningsgeneratoren - Cyclotron - Betairon - Geiger teller - Neutronenbuizen - Spectrometers - Macroradiograïe en Radiokristallografie apparaten, enz.

1954

KAPITAALSVERHOOGING

Rekening houdend met de uitbreiding van onze zaken en met de grote bedragen welke wij besloten hebben te beleggen in het bouwen van nieuwe fabrieken, waar- over in een volgend hoofdstuk van dit verslag wordt uitgeweid, heeft een buitengewone algemene vergadering op 1 December beslist, het maatschappelijk kapitaal van 200 op 250 miljoen francs te brengen.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Ondanks de pessimistische vooruitzichten, welke door sommige economen eind 1953 werden gemaakt, is de crisis, waarvan toen de vermindering van de bewapeningsuitgaven en de afnemende voorraden als voortekens golden, niet, zoals gevreesd werd, opgetreden. De eerste maanden van 1954 verwekten weliswaar bezorgdheid, vooral in de Verenigde Staten, waar het indexcijfer van de industriële productie van Mei 1953 tot Maart 1954 met 10% was gedaald, terwijl het aantal werklozen op dat ogenblik 3 1/2 miljoen overtrof. Dank zij een uiteraard gezonde toestand en oordeelkundige maatregelen, als b.v. de vermindering van de rechtstreekse belastingen en de verlaging van de discontovoet, zijn de Verenigde Staten er in geslaagd, dit depressieverschijnsel, dat een economisch logische terugslag was van de « boom » ingevolge de oorlog in Korea, tijds te stuiten. In de loop der maanden werd de toestand in Noord-Amerika geleidelijk gesaneerd en het jaar 1954 eindigde met optimistische vooruitzichten.

In België, zoals in alle Europese landen, was de inzinkingsperiode korter en minder opvallend dan in de V.S.A. Van de tweede helft van 1954 af, wezen de verschillende indexcijfers een toenemende verbetering van de toestand aan en wel in zulke mate, dat de industriële productie voor het hele jaar het peil heeft overschreden, dat ze bij het begin van de oorlog in Korea had bereikt; haar gemiddeld globaal indexcijfer was inderdaad 146, tegen 141,7 in 1953, 134,1 in 1952 en 144,7 in 1951 (Index AGEFI). Indien de industriële activiteit een zo bevredigend peil behaalde, dan is dat grotendeels te danken aan het feit, dat de zware industrie, onder begunstiging van een opnieuw opgaande internationale conjunctuur, de lusteloosheid in de afzet, welke in de tweede helft van 1953 sterker tot uiting kwam, heeft weten te overwinnen en dat, daarenboven, het weder in de herfst en in het begin van de winter, zoals overigens ook het vorig jaar, buitengewoon zacht was, zodat de bouwnijverheid -die natuurlijk reeds vlotte- een drukke activiteit kon aan de dag leggen, dan in dit seizoen normaal kan verwacht worden. De werkloosheid heeft aanmerkelijk afgenomen, en wel in zekere mate dank zij de werken, die door de gemeenten met behulp van de toelagen van de Staat werden ondernomen. De groothandelsprijzen zijn nog met enkele punten gedaald ingevolge de inzinking van de landbouwproducten, terwijl de kleinhandelsprijzen, voornamelijk onder de invloed van de aanmerkelijke prijsverhoging van de koffie en de chocolade, in tegenovergestelde richting evolueerden; hun gemiddeld indexcijfer steeg voor 1954 tot 422,4 tegen 415 in 1953 en 416 in 1952.

De Belgische lonen werden enigszins aangepast ingevolge de verhoging van de kleinhandelsprijzen, maar ze werden nochtans minder verhoogd dan die van de naburige landen.

Daar België inzake de lonen en de maatschappelijke lasten aan de spits staat, kan de ontwikkeling, die in dit opzicht onlangs in Frankrijk, in Duitsland, en, in geringere mate, in Nederland is ingetreden, haar concurrentievermogen slechts verbeteren.

Hoewel wij nog niet over de cijfers voor 1954 beschikken, menen wij zonder vrees voor vergissing te mogen verklaren, dat de Belgische nationale inkomsten en hun verdeling in de loop van het laatste dienstjaar, geen beslissende wijziging hebben ondergaan, evenmin als dit het geval was in 1953 t.o.v. 1952. Hieruit kan worden afgeleid, dat de koopkracht van al de klassen van verbruikers nagenoeg behouden bleef. De stabiliteit in de werkgeving en de inkomsten heeft verder de ontwikkeling van de afzet van een reeks al dan niet duurzame verbruiksgoederen en inzonderheid de afzet van een hele reeks comfortartikels, die voor korte tijd nog als luxe artikels werden beschouwd bevorderd. Wij denken hierbij b.v. aan de wagens, waarvan de verkoop opnieuw een record heeft geslagen (92.500 tegen 78.000 in 1953 -het vorig record).

Over het geheel genomen, toont de gemiddelde verkoopindex voor de laatste twaalf maanden in de grote warenhuizen, afgewogen tegen de index der kleinhandelsprijzen, een vrij aanmerkelijke toeneming van de verkoop aan de verbruikers. De tendenz van de laatste twaalf maanden wijst een ononderbroken stijging aan. Verder wordt het feit, dat de smaak en de behoeften van het publiek zich steeds ontwikkelen, bevestigd. Het gebrek aan belangstelling voor een reeks artikels en diensten wordt ruimschoots vergoed door het succes, dat door andere wordt ge oogst. Het is voor de bedrijfsleiders dus van het grootste belang, de ontwikkeling van de smaak en van de behoeften te volgen en hun fabricatieprogramma hierop, aan de hand van een grondige marktstudie, af te stemmen.

Met voldoening kunnen wij vaststellen, dat ons verkoopprogramma, dat wij overigens voortdurend pogen aan te passen onder in achtneming van de behoeften, in algemene regel producten omvat, waarvan het gebruik toeneemt. Het zal derhalve niet verwonderen, dat onze omzet in 1954 vrij aanmerkelijk verhoogd is. Deze verhoging is niet alleen te danken aan het succes van de televisie, waarmee nog maar een aanvang is gemaakt; ze wordt inderdaad, in verschillende verhouding, op al de gebieden van onze activiteit waargenomen. Wij hebben aldus ons aandeel genomen in de algemene voorspoed, en de winst, die in de loop van het dienstjaar werd geboekt, is bevredigend. In dit verband moet worden aangestipt, dat de concurrentie op alle gebieden zeer sterk tot uiting kwam en dat het prijsniveau, en bijgevolg het winstpeil, in vele gevallen daardoor beïnvloed werd.

VERDELERS, VERBRUIKERS EN VASTGESTELDE PRIJZEN

De verdeling der producten, de tweede etappe van de klassieke economische cyclus « Productie -Distributie -Verbruik », wordt thans door de deskundigen met grote aandacht onderzocht. De E.O.E.S. heeft betreffende de productiviteit en de distributie in Europa een zeer belangwekkende omstandige studie gepubliceerd en, op nationaal plan, werd voor enkele maanden een Distributie Comité, gevormd door prominente personaliteiten, samengesteld met het oog op de bevordering van de doelmatigheid en de productiviteit van de commerciële functie ten dienste van de verbruiker.

De producenten spelen ontegensprekelijk, zoals dit het geval is met onze onderneming, die op dit gebied pionierswerk heeft verricht, een steeds belangrijker rol in de verdeling van de producten. Ten einde ze in de hoogst mogelijke mate te normaliseren, ze « up-to-date » te maken, er de afzet van te rationaliseren om het opslaan van schakel tussen de fabrikant en de eindverbruiker van het product. Zij verpersoonlijken enigszins de producten waarop ze gemerkt staan en zijn voor de producent van courante artikels met grote afzetmogelijkheden een veilig middel om rechtstreekse betrekkingen te bewerken en te handhaven met talloze mensen, verspreid over een of meer landen, ja over de ganse wereld.

Met het merk gaat, als een logisch gevolg, de vastgestelde prijs gepaard. Merk en vastgestelde prijs vormen ten slotte een ondeelbaar geheel. Bij het vertrouwen in de vaste kwaliteit van een product, dat het merk bij de verbruiker moet verwekken, voegt de vastgestelde prijs de waarborg van een standaardprijs, die op een bepaald grondgebied wordt nageleefd, terwijl deze waarborg hem de zekerheid geeft, dat hij, in geen geval, voor bedoeld product meer zal betaald hebben dan de andere verbruikers.

In ons vorig verslag hebben wij reeds gewezen op de voordelen, welke de vastgestelde prijs o.i. aan de verbruiker biedt, door hem er van te verzekeren, dat hij overal hetzelfde product tegen dezelfde prijs kan vinden, zodat hij gevrijwaard wordt voor elke onrechtvaardige prijsverhoging, die zou kunnen voortvloeien uit een voorlopige schaarste, uit speculatie of ontreding in de distributie. Wij hebben er ook op gewezen, dat de vastgestelde prijs niet, zoals sommigen het beweren, een onduidelbare aanslag betekent op de vrijheid van mededinging der verdelers, daar deze verder over verschillende arbeidsvelden blijven beschikken waar ze zich kunnen overleveren aan een gezonde wedijver zonder gevaar te lopen, door een soms begrijpelijke onvoorzichtigheid, kortingen toe te staan, die hen geen voldoende dekking laten. Het kan van nut zijn, in dit verband, aan te stippen, dat in een welbekende nijverheidstak, waar producenten en invoerders hun catalogusprijzen slechts tot naricht opgeven, verdelers en verbruikers het eens waren om hun voorkeur te kennen te geven voor een stelsel van vastgestelde prijzen, dat de eersten een behoorlijke winstmarge verzekert en de tweeden de overtuiging, dat ze de naaste prijs betalen. De antwoorden, die werden ontvangen als gevolg op een hierover ingericht referendum, hebben de nadelen van het systeem der schommelende prijzen duidelijk in het licht gesteld: de verdeler wordt er toe gebracht, zich opofferingen te getroosten, die het hem alsdan niet meer mogelijk maken, een deugdelijke « service » te verzekeren voor de verkochte producten; de koper is er nooit meer zeker van, dat hij de normale prijs betaalt en hij verliest zijn vertrouwen in de verdeler.

Wat ons betreft, de meeste onzer artikelen waarvan de kleinhandelsprijzen door ons worden vastgesteld, behoren tot de reeks van die, welke het de verdelers mogelijk maken, behalve hun personaliteit en hun eigenschappen als verkopers, ook technische kennis, die steeds onontbeerlijker wordt, en zelfs hun kunstzin te laten gelden. Sedert de oprichting van onze vennootschap hebben wij steeds gepoogd, voor de verkoop van onze producten aan de particulieren, een uitstekende samenwerking te verzekeren met de meest bevoegde klein-handelaars, waarvan wij de grote rol in de distributie erkennen. Het lijkt ons duidelijk, dat de ontwikkeling, die sedert een twintigtal jaren, en inzonderheid sedert de laatste oorlog is vast te stellen, de handelaars, als onafhankelijke arbeiders, begunstigt. De algemene stijging van de levensstandaard van werklieden en bedienden gaf aanleiding tot een aanmerkelijke abnormaal grote voorraden te voorkomen, ontwerpen zij nieuwe verkoopmethoden, maken zij dure marktstudies, gaan zij regelmatig tot steekproeven bij de verbruikers over, welke werkzaamheden rechtstreeks contact met de verbruikers vereisen.

Buiten deze tijdelijke of sporadische contactnemingen, zijn de producenten in staat, om met de grote massa van de verbruikers duurzame banden aan te leggen, dank zij hun fabrieks merken. Zodra deze laatste bij het publiek in gang hebben gevonden, worden zij werkelijk een vermeerdering van de behoeften en, terzelfdertijd tot een verlangen vanwege de particulieren om te kunnen kiezen tussen verschillende artikelen, om v.lug bediend te worden zonder te veel verplaatsingen of moeite en om na de aankoop op alzijdige hulp te kunnen rekenen. Uit deze overwegingen menen wij te mogen besluiten, dat de gespecialiseerde handelaars de toekomst met vertrouwen tegemoet mogen zien. Indien zij er steeds zorg voor dragen, aan de eisen van het publiek te voldoen en met de vooruitgang meegaan, zullen zij zich steeds met succes kunnen verdedigen tegen andere vormen van distributie, die nochtans ook een nuttige en stimulerende rol spelen, dank zij hun dynamisme en hun bijdrage tot nieuwe opvattingen. Wij zijn er van overtuigd, nuttig werk te hebben verricht door, sedert vele jaren, onze volle medewerking te hebben verleend tot de technische, commerciële en publicitaire opleiding van onze verdelers. Wij kunnen hen er van verzekeren, dat wij hen steeds ter zijde zullen staan om hen te helpen en te steunen.

RECHTEN VAN DE EXCLUSIEVE CONCESSIEHOUDERS VAN MERKPRODUCTEN

Dit is een probleem dat sommige ondernemingen erg bekommert; na belangrijke bedragen te hebben besteed aan het op de markt brengen van een merkproduct waarvoor zij de alleenvertegenwoordiging in België hebben verkregen en na, ten koste van soms grote inspanningen, een rationele verkooporganisatie te hebben uitgebouwd, ondervinden zij de concurrentie vanwege derden, die zich in het buitenland bewust product aanschaffen, in weerwil van het verkoopmonopolie, waarvan hun, in de regel, het bestaan bekend is. Zelfs indien de aldus verkochte hoeveelheden, naar verhouding, gering zijn, ontstaat hierdoor een storing van de markt, welke voor de concessiehouder zeer schadelijk is. Het lijkt ons ontegensprekelijk, dat dergelijke handelwijze, uit moreel standpunt althans, bepaald oneerlijk is. Het is eigenlijk rooverij, of stroperij. De « stroper » geniet inderdaad, zonder dat het hem iets kost, van het prospectiewerk van de exclusieve concessiehouder. Bij oogst, zonder moeite en zonder kosten, de vruchten van de « goodwill » welke de laatste voor het merk heeft weten op te wekken. Het is hem niet moeilijk, goedkoper te verkopen dan de concessiehouder, vermits zijn verkoopkosten aanmerkelijk lager zijn. Dat zal hem des te gemakkelijker zijn, daar hij zijn werkzaamheid bij voorkeur op producten zal afstemmen, waarvoor tussen het Belgische en buitenlandse prijspeil een verschil bestaat.

Men moet inderdaad toegeven, dat de beunhaas-invoerder, in sommige gevallen, van de passiviteit of, wat nog erger is, van de haast onverholen medeplichtigheid geniet van de concessiegever. Het gebeurt inderdaad, dat deze er in toestemt, de derde-invoerder rechtstreeks of onrechtstreeks te bevoorraden, ongedacht zijn contractant-exclusieve concessiehouder, hetzij, dat hij, al dan niet vrijwillig nalaat, aan zijn andere verdelers en concessiehouders de uitvoer van zijn producten naar België te verbieden, hetzij dat hij gewoon weigert, het voor zijn concessiehouder op te nemen. Als

derhalve een van deze hypothesen vervuld is, kan men bezwaarlijk de neiging laken van de rechters, die geroepen zijn, om uitspraak te doen in een rechtsvordering welke in België door de lijdende concessiehouder tegen de derde- invoerder wordt ingesteld, om te oordelen, dat deze invoerder een verkoopmonopolie, waarbij hij niet partij is, niet kan ten laste gelegd worden. Het lijkt inderdaad ongewettigd in België, op buitencontractueel gebied, een schadelijke daad strafbaar te stellen, welke voortvloeit uit een in het buitenland bedreven contractuele fout.

Wij zijn nochtans van mening, dat, indien concessiegever en concessiehouder, in naleving van hun contractuele verbintenissen, al de hun wettelijk ter beschikking staande middelen hebben aangewend, om derden het bestaan van hun overeenkomst aan te zeggen en door allen het exclusieve karakter van de door de ene aan de andere verleende vertegenwoordiging te doen eerbiedigen, de kwade trouw van de derde-invoerder steeds zou moeten ondersteld worden en ipso facto zijn veroordeling wegens oneerlijke mededinging zou moeten meebrengen.

INDUSTRIELE ACTIVITEIT

Het jaar 1954 was gekenmerkt door een aanzienlijke uitbreiding van onze industriële activiteit en door de voorbereiding tot nieuwe omvangrijke ontwikkelingen.

Fabrieken te Leuven

De Leuvense fabrieken hebben sedert de oorlog een buitengewone opgang gekend; hun personeelbezetting is van een duizendtal in 1952, tot 2.400 personen einde 1954 gestegen. Zoals bekend, is hun in hoofdzaak de fabricatie van radio-ontvangtoestellen toevertrouwd, een fabricatie, die zo belangrijk is geworden, dat dit productie-centrum, op zijn gebied, als een van de eerste zo niet de eerste in Europa kan beschouwd worden. Op 9 December 1954 is het 500.000e radiotoestel, dat sedert het begin van het jaar gefabriceerd werd, van de montageketen gekomen. De productie van het boekjaar heeft 540.000 toestellen bereikt. Het cijfer, dat voor het programma van 1955 werd vastgesteld, overtreft de 600.000. Dergelijke stijging van de productie heeft ingewikkelde problemen van organisatorische aard en in zake aanwerving gesteld, die op gelukkige wijze konden worden opgelost, zodat onze kostprijzen, dank zij een van de meest geperfectioneerde technische uitrustingen en de goede prestaties van de arbeidskrachten, binnen bevredigende grenzen konden gehouden worden, hetgeen ons heeft in staat gesteld, deze toestellen op grote schaal te exporteren. Behalve talrijke onderdelen voor de montage van de radiotoestellen, hebben onze fabrieken te Leuven rijwieluitrustingen en diverse apparaten in serie gefabriceerd.

Indien wij in Leuven over al de nodige terreinen beschikken voor de vergroting van de fabrieken, dan biedt de streek nochtans daartoe niet voldoende arbeidskrachten; wij waren derhalve genoodzaakt, andere schikkingen te treffen voor de beoogde nieuwe fabricaties.

Fabrieken te Bierges-bij-Waver

Wij hebben de beschikking kunnen verkrijgen over een vrij grote bestaande fabriek, die vlug werd omgebouwd en waar van einde 1954 af met de fabricatie van lasstaven, welke tot daartoe in Leuven plaats vond, werd aangevangen. Begin 1955 werd de fabricatie van verschillende elektronische en industriële apparaten ondernomen.

Fabrieken te Hasselt

In uitvoering van het in Maart 1954 met de Stad Hasselt getroffen akkoord, dat wij in ons vorig verslag hebben vermeld, werden de werken voor toeigening van het grote te onzer beschikking gestelde terrein spoedig uitgevoerd en de eerste steenlegging kon op 6 Januari jl. plaats vinden. De bouw, waarvan het ontwerp werd toevertrouwd aan de Studiebureau Courtoy, vordert snel en wij rekenen er op, dat de fabriek einde 1955 in volle activiteit zal zijn. De thans in aanbouw zijnde gebouwen zullen ca. tienduizend m² bestrijken en vormen slechts een gedeelte van het ontworpen geheel. De fabriek te Hasselt, die eveneens voor de uitvoer zal werken, heeft op haar programma de apparaten voor muziekweergave, als platenspelers, magnetische bandopnameapparaten, toonkoppen, enz., opgenomen. In voorlopige lokalen werd reeds begonnen met de fabricatie van platenspelers.

Fabrieken te Turnhout

Om zo snel mogelijk een nieuwe fabriek in bedrijf te stellen voor de vervaardiging van lampen en verlichtingsmaterieel, hebben wij op 5 Januari jl, na onderhandelingen, die in de loop van het jaar 1954 gevoerd werden, een overeenkomst kunnen sluiten met de Stad Turnhout, welke ons een terrein van ca. 13 ha. ter beschikking heeft gesteld, dat uitbreidingsmogelijkheden biedt en waarop wij van plan zijn, in korte tijd, de nodige gebouwen op te trekken. Van nu af reeds is een voorlopige op een gehuurd pand geïnstalleerde fabriek, in Turnhout in bedrijf genomen.

COMMERCIELE ACTIVITEIT

Wij hebben gemeend, dat het overbodig zou zijn, zoals de vorige jaren, een hoofdstuk van dit verslag aan elke productengroep te wijden, om herhalingen te vermijden. Wij zullen er ons derhalve toe bepalen, hierna een bondig overzicht te geven van de verschillende artikels, die op ons programma staan, in enkele woorden de gang van onze verkopen te schetsen en daarbij de noemenswaardige feiten te vermelden. Verder zullen wij dan over enkele bijzondere punten uitweiden.

De verlichting heeft haar vooraanstaande plaats onder onze werkzaamheden behouden. Zowel de lichtbronnen als de verlichtingstoestellen voor alle doeleinden, welke wij onder de meest verschillende vormen fabriceren, behielden en

verruimden hun afzetmogelijkheden. De verwezenlijkingen van onze afdeling « Verlichting », die in haar specialiteit verder een baanbrekende rol vervult, waren in vele domeinen opvallend en inzonderheid op het gebied van de industriële, de commerciële en openbare verlichting. De illuminaties van monumenten en schilderachtige oorden werden nog vermeerderd; om de goede smaak, die ze kenschetst, hebben wij talrijke gelukwensen mogen ontvangen. Verleden jaar hebben wij gepoogd, de ontwikkeling van de verlichting in België te beschrijven; wij zullen er slechts op terugkomen om opnieuw de nadruk te leggen op het feit, dat de behoeften aan een rationele kunstverlichting zich steeds meer opdringt, en dat wij hier aan de spits van de vooruitgang blijven staan.

In 1954 werd de 75e verjaardag gevierd van de uitvinding, door Edison, van de gloeilamp, die sedertdien de wereld veroverd heeft. De Philips Laboratoria hebben een groot aandeel gehad in de opeenvolgende verbeteringen van deze lichtbron en wij willen niet nalaten deze betekenisvolle verjaardag hier te vermelden, des te meer daar de gloeilamp, luidens recente beramingen, voor 80 % in de wereldbehoeften aan kunstlicht blijft voorzien, niettegenstaande de vooruitgang van de fluorescentie- en de ontladingslampen. Nieuwe typen gloeilampen werden overigens speciaal ontworpen ter aanvulling en als correctielicht van de fluorescentieverlichting. Een van de belangrijke gebeurtenissen in het dienstjaar was het opnieuw starten van de televisie. De verkoop van televisieontvangtoestellen was, na het aanvankelijk succes, achteruitgegaan. Maar van de maand Juni af heeft hij opnieuw toegenomen. In de loop van het jaar 1954 hebben wij een nieuw type ontvangtoestel met scherm van 51 cm diagonaal uitgebracht, dat een goed onthaal genoot en waarvan de technische kwaliteiten in geen opzicht moeten onderdoen voor die van onze vorige toestellen met scherm van 36 cm en 46 cm diagonaal. Wij bespreken verder nog nader de televisie.

Onze plaats op de markt van radiotoestellen werd nog verbeterd, ondanks een steeds levendige concurrentie, vooral dank zij de omzet in tafelontvangtoestellen, autoradio's en draagbare apparaten.

De verkoop van fonoplaten heeft aanmerkelijk toegenomen en heeft onze vooruitzichten overtroffen. Wij zullen verder nog nader over enkele aspecten van het fonografisch probleem uitweiden.

De toenemende introductie van langspeelplaten bij het publiek heeft een verhoging van de omzet in fonoweergaveapparaten tot gevolg gehad.

Hoe vreemd het ook lijken mag, in een tijd, waar het huishoudelijk comfort aan de orde van de dag is, heeft de verkoop van huishoudapparaten in België in de loop van het jaar 1954 een zekere achteruitgang gekend. Dit verschijnsel werd in de verslagen van de grote warenhuizen in het licht gesteld. De verkoop van koelkasten onderging eens te meer de nadelige terugslag van een regenachtige en koude zomer. Het is daarenboven mogelijk, dat vele verbruikers, ingevolge het feit, dat hun inkomsten opgeslorpt worden door de lasten welke het gebruik van een wagen meebrengen, de aankoop van nochtans nuttige huishoudapparaten tot een latere tijd hebben uitgesteld. Hoe het ook zij, onze verkopen op dit gebied, hebben aan onze vooruitzichten niet geheel beantwoord, hoewel zij die van het vorige boekjaar overschreden hebben. De verkoop van elektrische scheerapparaten PhiliShave, waarvan de prijs verlaagd werd, heeft opnieuw aanmerkelijk toegenomen. Dit apparaat is minder dan ooit als een luxe artikel te beschouwen: het wordt in alle middens steeds meer gebruikt.

Wij kunnen hier slechts bevestigen wat wij in ons vorig verslag over de medische en industriële apparaten hebben verklaard. De omvang van hun verkoop boekt inderdaad een nieuwe vooruitgang.

Een nieuwe magnetfoon van lagere prijs werd op de markt gebracht; hij heeft bij het publiek een zo groot succes ge oogst, dat onze fabrieken al de bestellingen niet hebben kunnen uitvoeren.

In 1954 hebben wij twee typen hoorapparaten met transistors gelanceerd en een nieuw Philips hoorapparaat waarbij de voordelen van die welke wij tot dusver hebben aangeboden, gecombineerd en uitgebreid werden, kwam begin 1955 op de markt. Verder werden onze uitrustingen voor acoustische versterking, bestemd voor de opleidingsinrichtingen voor doofstomme kinderen, aangevuld door een electronisch visualiseringssysteem, als b.v. de inrichting, die wij aan de Universiteit te Luik hebben geleverd.

Wij hebben moeilijk kunnen voldoen aan al de vragen, die ons zijn toegekomen, voor de uitrusting van bioscoopzalen met de « cinemascoop »-inrichting.

In zake gevitamineerde praeparaten en producten voor de veeteelt, waarbij wij de steun genieten van de opzoekings- en toepassingslaboratoria van Philips-Roxane, hebben onze verkopen in grote mate toegenomen.

Onze verkoop voor uitvoer, voornamelijk op het gebied van radiotoestellen, heeft in de loop van het voorbije dienstjaar een aanmerkelijke verhoging gekend. Wij voorzien een nieuwe uitbreiding voor het jaar 1955.

DE ONTWIKKELING VAN DE TELEVISIE IN BELGIE

Verskillende gebeurtenissen hebben, in 1954, bijgedragen tot de versterking van de positie van de televisie in België. De eerste was, tussen 6 Juni en 4 Juli, de organisatie van de inter-Europese, z.g. Eurovisie-programma's. Acht landen hebben tot deze onderneming bijgedragen, t.w. België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Groot Brittannië, Holland, Italië, en Zwitserland. Gedurende nagenoeg een maand hebben zij programma's uitgewisseld, die, met behulp van een relaisnet van ruim 6.000 km, door een veertigtal zendstations over heel Europa werden uitgezonden. Men schat op ca. 15 miljoen het aantal televisiekijkers, die deze programma's op de televisieschermen hebben gevolgd. De twee programma's, die door België werden uitgezonden (« De Ommeganck op de Grote Markt », aangeboden door de Vlaamse Televisie en « Waalse personages uit de Belgische Folklore », verzorgd door de Franse Televisie) verdienen een speciale vermelding. Niettegenstaande een vrij korte ervaring en een nog beperkte uitrusting, zijn de inrichters er in geslaagd, vertoningen te verwezenlijken, die in elk opzicht bij de grote internationale uitwisseling, die door de Eurovisie werd mogelijk gemaakt, de toets heeft doorstaan. Het grote succes was echter de uitzending van de matches van de

Voetbal-Wereldbeker, uit Zwitserland, waar ze plaats vonden. Vooral de ontmoeting tussen de Engelse en Belgische ploegen heeft in ons land een toeloop zonder voorgaande gekend in de openbare gelegenheden, waar televisietoestellen in bedrijf zijn. Daar dergelijk verschijnsel wordt waargenomen telkens wanneer de televisie sportontmoetingen van enig belang uitzendt, kan hieruit worden besloten, dat, onder de huidige omstandigheden, de diffusie van zulke gebeurtenissen er in grote mate toe bijdraagt, de belangstelling bij de massa voor de televisie te bevorderen. Een resultaat van de Eurovisie was, dat de verkoop van de ontvangtoestellen aanmerkelijk heeft toegenomen. De industrie heeft ongelukkig niet, zoals men het mocht verwachten, ten volle van dit succes kunnen profiteren. Zoals overigens in het buitenland aanvankelijk gebeurde, en niet zonder daartoe door technische of dergelijke vereisten genoodzaakt te zijn, heeft onze nationale televisie inderdaad haar uitzendingen gedurende een maand geschorst. Na de vakantieperiode moesten producenten en verdelers dus weer stroomopwaarts varen. Onze televisie deed op haar beurt, om opnieuw de belangstelling bij het publiek op te wekken, een inspanning waarvoor ze niet genoeg geloofd kan worden en ze is er ingeslaagd. Zij, die het voorrecht hadden, de Belgische programma's van de eerste dag af te kunnen volgen, hebben zich kunnen rekenschap geven van de enorme vooruitgang, die door onze televisie in zake de stof en de aanbieder, verwezenlijkt werd.

Zo heeft men ook in 1954 een aanmerkelijke verbetering van de beelden, zowel van die welke rechtstreeks als die welke via relais werden uitgezonden, kunnen vaststellen.

In verband met de Eurovisie, stippen wij nog aan, dat sedert de maand October haast geen week is voorbijgegaan, - behalve de regelmatige relais uit Frankrijk - of wij werden op buitenlandse programma's vergast. Daarenboven vonden gedurende de Kerstmis- en Nieuwjaarsfeesten opnieuw inter-Europese programma-uitwisselingen plaats.

Een andere gebeurtenis was de verhoging van het vermogen van onze Brusselse zenders. Men herinnert zich, dat dit vermogen aanvankelijk een uitgestraalde kW bedroeg. Na de vakantie werd het verdubbeld. Deze vermogenverhoging heeft de draagwijdte van de zenders aanzienlijk vergroot en er zijn plaatsen, gelegen op 80 km afstand van Brussel, en zelfs soms op 100 km, waar de beelden, die door de antennes van het Justitiepaleis te Brussel worden uitgezonden, op bevredigende wijze ontvangen worden. Een verder gevolg van deze verhoging van het vermogen berust in de mogelijkheid, die hiermee aan een veel groter aantal televisiekijkers van de Brusselse agglomeratie wordt geboden, om de programma's van onze nationale televisie te ontvangen zonder een beroep te moeten doen op een buitenantenne. De beeldscherpte heeft er ten slotte, voor de televisiekijkers van de z.g. comfortzone, bij gewonnen;

Ook de Radio Television Française heeft het vermogen van haar zender te Rijsel sterk verhoogd. Een gevolg hiervan is, dat de Franse programma's thans binnen een veel uitgestrekter bereik van het Belgisch grondgebied kunnen ontvangen worden. Veel meer televisiekijkers in Brussel zijn dusdoende ook in staat, rechtstreeks m.a.w. zonder het relais van onze eigen televisie te gebruiken, en mits zij natuurlijk over een speciaal aangepaste antenne beschikken de programma's van Parijs te ontvangen. Voor diegenen, die ze reeds op hun scherm ontvingen, zijn de beelden scherper en tevens stabiel geworden. Dit, zowel als de mogelijkheid om bij de grenzen de uitzendingen van Lopik, de Duitse uitzendingen van Hamburg gerelayerd door Langenberg en de uitzendingen van Luxemburg te ontvangen, rechtvaardigt steeds meer de beslissing, die door de Belgische constructeurs genomen werd, om een type-ontvangtoestel met vier standaarden te ontwerpen.

In verband met de standaard weze hier nog vermeld, dat op de Belgische markt ontvangtoestellen met twee standaarden verschenen zijn, welke dus ontworpen werden voor de ontvangst van de nationale -Franse en Vlaamse - uitzendingen, met uitsluiting van de door onze antennes niet gerelayerde buitenlandse uitzendingen. De toekomst zal uitwijzen, of dergelijke nieuwigheid haar nut heeft. Het spreekt vanzelf, dat ze slechts een zin heeft, indien de prijs van het toestel met twee standaarden laag genoeg is t.o.v. die van het toestel met vier standaarden, om de televisie in het bereik te stellen van grotere lagen onder de bevolking.

Op 13 en 14 November jl. werden achtereenvolgens de zenders van Antwerpen en Luik in bedrijf gesteld. Zo vordert dan methodisch het uitrustingsprogramma voor België en wij mogen hieruit opmaken, dat de zenders van Brussel, Antwerpen en Luik samen thans, binnen het bereik van hun uitzendingen, de drie derden van de Belgische bevolking omvatten.

Gebeurtenissen van ondergeschikt belang, maar waarvan de, gevolgen nochtans niet mogen onderschat worden, waren, enerzijds, de inrichting van een programma voor kinderen op Donderdag namiddag, en anderzijds, het feit, dat de uitrusting van onze televisie verrijkt werd met reportagewagens. Hiermee kunnen rechtstreeks vertoningen en gebeurtenissen van allerlei soort, zowel in lokalen, als b. v. in schouwburgen, musea en tentoonstellingszalen, als in open lucht opgenomen worden. Het lijkt ons overbodig te wijzen op de verrijking van onze televisieprogramma's, welke hieruit zal voortvloeien, zowel wat hun verlevendiging als hun variëteit aangaat.

Terugblikkend op het afgelopen dienstjaar, kunnen wij onze voldoening uitspreken, zowel over de wijze waarop de televisie zich in België heeft ontwikkeld, als over de plaats welke onze ontvangtoestellen op de markt hebben bemachtigd. Op 1 Januari 1955 kon het aantal in het land in bedrijf genomen ontvangtoestellen van alle merken terecht op ca. 30.000 geschat worden. Dit getal is, naar verhouding, vrij hoog in vergelijking met die, welke na het eerste jaar van in bedrijfstelling werden opgetekend, b.v. in de Verenigde Staten en in Engeland, waar men thans respectievelijk 34 miljoen en 4 miljoen ontvangtoestellen telt. Het moet echter gezegd, dat wij in België niet het aanvankelijk « tasten » hebben gekend en dat de televisie reeds tot rijpheid was gekomen toen ze bij ons werd ingevoerd. Wij voegen hieraan toe, dat het aantal in België verkochte ontvangtoestellen, naar alle waarschijnlijkheid, groter zou geweest zijn, indien men niet geregeld in de openbare mening twijfel had doen ontstaan nopens de actuele ontwikkelingsstand van de televisie en de onherroepelijkheid van de keuze der systemen. Hoe het ook zij, wij mogen er niet aan twifelen, dat de Philips ontvangtoestellen het vertrouwen van het publiek gewonnen hebben. Wij stellen inderdaad vast, dat over het geheel van de in België geleverde ontvangtoestellen, die, welke ons merk dragen, een zeer groot percentage vertegenwoordigen. Dit

succes is ontegensprekelijk te danken aan de kwali teit van onze apparaten, aan de vlugheid en de bevoegdheid van onze « Service » zowel als aan de technische voorlichting van onze verdelers, die, in groten getale, onze televisiecurssussen gevolgd hebben.

ENKELE ACTUELE PROBLEMEN OP BET GEBIED VAN DE RADIO

MEN HEEFT, de laatste tijd, op het gebied van de radio heel wat gebruik en misbruik gemaakt van het woord stereofonie. In de eigenlijke betekenis van het woord, is de stereofonie de weergave van de geluiden op zulke wijze, dat een indruk van acoustisch relief of, zo men wil, van het geluid met drie dimensies wordt verkregen. Deze indruk van geluidsrelief krijgen wij natuurlijk wanneer wij naar de uitvoering van een muziekstuk luisteren in een concert- zaal. Hier zijn wij in staat, elk instrument of elke groep instrumenten die het orkest vormen, in de ruimte te localiseren. Dit is het gevolg van het feit, dat ons gehoorstelsel uit twee oren gevormd is. Indien wij slechts met een oor luisteren dan kunnen wij de hoogte en de sterkte van de geluiden waarnemen; het muzikaal relief is ons dan echter niet toegankelijk. Om dit met de radio te verwezenlijken, zou aan verschillende eisen moeten voldaan worden. Vooreerst zou in de opnamestudio een tweede microfoon moeten opgesteld worden, die de rol van het tweede oor zou vervullen. Vervolgens zouden de door deze tweede microfoon opgevangen geluiden in de ruimte op een andere golflengte moeten uitgezonden worden. Om ten slotte dit geheel van geluiden, welke door middel van twee verschillende golflengten uitgezonden worden, thuis op te vangen, zou men moeten kunnen beschikken over twee ont- vangtoestellen, die op een behoorlijke onderlinge afstand zouden geplaatst zijn en die tege- lijkertijd zouden werken. Zodoende zou men een stereofonische ontvangst kunnen bekomen. Om het stereofonisch effect te verwezenlijken, volstaat het dus niet, een tweede luidspreker aan te sluiten op een ontvangtoestel met enkele luidspreker, of het aantal luidsprekers in de kast van een enkel ontvangtoestel te vermenigvuldigen. Het effect, dat men hiermee kan verkrijgen, is, dat, in het beste geval, bij de luisteraar de indruk kan worden verwekt, dat hij door de muziek omgeven is, terwijl ze afkomstig is van een bron - het ontvangtoestel - welke slechts een bepaalde en zeer begrensde plaats in de ruimte bezet. Dit is zeker niet onbelangrijk. In het hoogfrequentiegebied vormen de door de gewone luidsprekers uitge- zonden hoge tonen een enge bundel, geconcentreerd in de aslijn van deze luidsprekers, en ze breiden zich niet uit zoals dit het geval is met de lage tonen, hetgeen de illusie van de werkelijkheid schaadt. Voor de oorlog reeds had Philips echter in haar ontvangtoestellen speciale conussen aangebracht, die een betere verspreiding van de hoge tonen bewerkten. In 1954 werden haar ontvangtoestellen uitgerust met een luidspreker met dubbele conus, die, in dit opzicht, een nieuwe verbetering bracht, waardoor nog een getrouwer rendement van de hoge tonen in het algemeen werd bereikt.

*

Het « Bi-Ampli » -toestel, waarvan het uitbrengen een ware gebeurtenis kan genoemd worden, is niet de vrucht van opzoekingen in de richting van een, bij de actuele stand van zaken, onmogelijk te bereiken stereofonie. Het betekent een nieuwe etappe op de weg naar de perfecte geluidsweergave. Het is bekend, dat de meeste vervormingen van de kwaliteit van de uitgezonden geluiden, ontstaan in de luidspreker van het radiotoestel. In de tech- nische taal noemt men dat vervorming, distorsie of intermodulatie van de lage en de hoge tonen. De Philips Laboratoria hebben voor dit probleem, dat technici en vorsers sedert geruime tijd bezighoudt, een gelukkige oplossing gevonden. Zij zijn op het idee gekomen, de lage tonen en de hoge tonen apart te versterken met behulp van twee afzonderlijke ver- sterkers - vandaar de benaming « Bi-Ampli ». In de toestellen, die volgens deze techniek ontworpen werden, eindigt de versterker van de lage tonen op een luidspreker, waarvan het membraan op grote amplitude kan oscilleren, terwijl de versterker van de hoge tonen een luidspreker met dubbele conus opwekt, als die waarvan hierboven sprake. De resultaten van deze combinatie kunnen, wat de zuiverheid en de getrouwe weergave van het geluid betreft, als zeer merkwaardig bestempeld worden.

*

Men weet, dat, ingevolge de overbezetting van de aether en de onmogelijkheid om de zenders op midden- en langegolf te vermenigvuldigen, besloten werd, het gebruik van de golven gelegen tussen 2,78 en 3,40 m, welke, volgens het plan van Atlantic City, voor de frequentiemodulatie waren gereserveerd, voor radiodoeleinden toe te laten. Duitsland heeft sedert enkele jaren reeds van deze mogelijkheid gebruik gemaakt om het aantal zijner zenders te verhogen. Het voornaamste voordeel van de frequentiemodulatie ligt inderdaad hierin, dat hiermee storingen en interferenties vermeden worden. De gewone amateur kan zich van haar superioriteit gemakkelijk vergewissen, door de uitzendingen volgens dit systeem te vergelijken met de gewone uitzendingen met amplitude-modulatie.

In 1954 hebben Engeland en Frankrijk zich op hun beurt officieel ten gunste van de frequentiemodulatie uitgesproken. Zo wordt het succes van dit systeem bevestigd en het wordt steeds duidelijker, dat Philips het bij het rechte eind had, door in 1951 reeds radiotoestellen te ontwerpen, waarbij frequentiemodulatie en amplitudemodulatie gepaard gingen.

2/2/1954 Door de uitbreiding van de afdeling Radio Televisie, Huishoudelijke Apparaten en Grammofoonplaten onder leiding van de hr Collette worden divisiechefs benoemd : divisie « radio et television » X. De Donnae; divisie « appareils ménagers » José Van Hoof, divisie « disques » Paul Lebbink. De raad van bestuur acht het wenselijk om voorlopig een bestuurder aan te duiden ter vervanging van de overleden Fernand Demets. De heer Robert De Keyser, president van de raad van bestuur van Shell en burgemeester van Ukkel wordt daartoe aangezocht en stemt in. (rvb 2/2/1954)

In 1954 wordt het plan opgevat een fabriek te Hasselt op te richten. Er wordt grond van de stad Hasselt in erfpacht genomen op 2/3/1954. In afwachting van de voltooiing van de gebouwen startte men op 28/02/1955 met de montage van « platenspelers », met als eerste de AG 2004, in de oude keramiekkabinefabriek « Céramiques Décorative sa » (opgericht in

1895) in de Badderijstraat onder leiding van directeur Willem Giskes. De oude fabriek blijft in gebruik tot 21 oktober 1957, met de verhuis van de laatste activiteit, het galvaniseren.

Philips neemt voor 75% deel in het kapitaal van de vennootschap "La Lampe Luxor" die de zaken van de "Société belge de lampes à incandescence Luxor" heeft overgenomen. "Lampes et entreprises électriques (Sigtay)" intekent op de rest in op het kapitaal dat 10 mio fr bedraagt. (RvB 30.03.1954)

Het verslag over 1953 van 18.5.1954 vermeldt de benoeming van de heer Robert De Keyser tot administrateur ter vervanging van de heer Fernand Demets overleden in 1952. De heer Paul Erculisse is tot voorzitter van de raad van Beheer gekozen. Na inleidende beschouwingen over de ontwikkeling van de Belgische economie in 1953 wordt een hoofdstuk gewijd aan de verkoop op afbetaling. In het volgende hoofdstuk wordt de wenselijkheid bepleit van verkoop tegen vastgestelde prijzen als in ruime mate beantwoordend aan het algemeen belang. In Leuven wordt de productie ongeoerd tot 355.000 radiotoestellen terwijl de vooruitzichten voor 1954 op 450.000 toestellen worden geschat. In verband hiermede moesten belangrijke personeels- en organisatieproblemen worden opgelost. De besprekingen met het gemeentebestuur van Hasselt werden tot een goed einde gebracht en industriële terreinen werden tegen zeer gunstige voorwaarden te onzer beschikking gesteld voor de bouw van een nieuwe fabriek.

Huishoudelijke Apparaten. Wegens de slechte zomer viel de verkoop van koelkasten tegen. Ook de concurrentie en vooral de Duitse was hevig. De verzadiging van de koelkastenmarkt in België zou slechts 10% bedragen en die van de elektrische wasmachines 56%. De fabriek te Leuven maakte een nieuwe wasmachine met grote capaciteit, met "spiraler" uit "plastal". Voorts ontwierp Leuven drie nieuwe modellen koelkasten speciaal afgestemd op de behoeften van de huisvrouw. Ze zullen in 1954 op de markt komen.

Verlichting. Een jaar waarin vele belangrijke installaties werden uitgevoerd (o.a. Nationale Bank, Innovation, Kursaal van Oostende, la Vallee de la Petrusse enz... en de verlichting van het voetbalveld van de Sporting Club Anderlecht, waarschijnlijk uniek in Europa). Een ander belangrijk project werd verwezenlijkt bij de "Usines Ragheno" een droogtunnel door middel van infra-roodstralers voor Peugeot-auto's.

Radio. Toestellen uitgerust met ferroceptor d.w.z. met ingebouwde antenne, werden op de markt gebracht. Het doel is parasiten te elimineren en het toestel te kunnen gebruiken zonder buitenantenne en zonder aardverbinding. De ferroceptor moet worden beschouwd als een exclusiviteit, aangezien de grondstof hiervoor "Ferroxcube" een uitvinding van Philips is.

Televisie. Op 31/10/1953 zijn de regelmatige T.V. uitzendingen begonnen namelijk twee programma's per dag behoudens een rustdag. De zenders bevonden zich op het Justitiepaleis maar het bereik was beperkt tot Brussel en omgeving. In bepaalde gunstige omstandigheden kon men ook te Antwerpen de uitzendingen volgen. Voor eind 1954 zijn een zender te Antwerpen en een te Luik voorzien. Philips komt op de markt met 3 typen ontvangers, met 4 standaarden en 12 kanalen, waarmee niet alleen de beide Belgische uitzendingen, maar eventueel ook Frankrijk, Nederland en Duitsland ontvangen kunnen worden. Op 10/11/1953 had de eerste Philips demonstratie plaats van een T.V. uitzending geprojecteerd op een bioscoopscherm te Brussel, Met net oog op de "service" werden in 1953 speciale T.V. cursussen voor onze wederverkopers georganiseerd. Grammofoonplaten. Hoewel Philips zich nog maar 3 jaar bezighoudt met de productie van grammofoonplaten, heeft haar repertoire reeds een wereldreputatie verkregen, zowel door haar artistieke kwaliteiten als door de geperfectioneerde geluidstechniek. Ook bracht Philips internationale vermaardheid aan sommige artiesten, die tot nog uitsluitend plaatselijke bekendheid genoten. De "Vendredis du Disque" mochten zich ook dit jaar in een onverminderde belangstelling van het publiek verheugen.

Medische apparaten. Op het internationale radiologische congres te Kopenhagen brengt Philips een beeldversterker uit gebaseerd op de televisietechniek waarvan de lichtsterkte 500 maal groter is dan van de bestaande apparaten. Een ander nieuw toestel voor Cyclotherapie maakt net mogelijk dank zij geconcentreerde X-stralen kleine tumoren doeltreffend te behan delen zonder de omliggende weefsels te beschadigen.

Wetenschappelijke apparaten. Belangrijke bestellingen werden ontvangen en gedeeltelijk reeds afgeleverd o.a. aan het "Institut de Metallurgie Physique" voor de universiteit te Luik, Centre de Recherches Nucléaires te Mol (electronen-microscopen). De SEM te Gent kocht een schokspanning generator van 1.400.000 Volt terwijl twee Röntgendiffractometers werden geleverd respectievelijk aan de "Faculté Polytechnique" van Mons en aan de "European Research Association".

Industriële apparaten. Op de tentoonstelling "Machine-Outlet" was Philips vertegenwoordigd met verschillende elektronische hulpapparaten voor het besturen van machines zoals de "matronic" voor de snelheidsregeling van draaibanken en de "dempomat" voor de besturing van lasmachines.

Lassen. De tanker "Elisabeth" en de "Santa Maria" gebouwd door de "Chantier Naval de la S.A. John-Cockerill" te Hoboken werden grotendeels met Philips lasstaven gelast. Anderzijds werden vijf sferische tanks met een diameter van 14 m en een inhoud van meer dan 1.000 m³ bestemd voor het depot van de Shell te Wandere met Philips lasstaven P.H. 36 gelast.

Versterking. Meer dan 200 religieuze gebouwen werden in dit boekjaar met versterkingsmaterieel uitgerust. Een nieuw apparaat "Portophone" dat op verschillend terrein (brandweerdiensten, Sportorganisaties, enz...) diensten kan bewijzen, werd op de markt gebracht.

Kinema. Twee der belangrijkste bioscoopzalen te Antwerpen en Mechelen werden door ons uitgerust voor projecties volgens het procédé Cinemascope.

Aan de diensten télécinéma van de experimentele televisieuitzendingen van het I.N.R. werd een gemengde kinematografische installatie (16 en 35) geleverd. Het Ministerie van Openbaar Onderwijs bestelde ons dertig 16 mm projectoren.

De oude studio in de Anderlechtstraat werd geheel verbouwd en zal voortaan kunnen dienen voor bioscoopvoorstellingen (16 of 35 mm) en voor versterkingsdemonstraties.

Uiteenlopende sportieve, artistieke en mondaine gebeurtenissen werden door onze diensten versterkt uitgezonden en wij noemen in dit verband het huwelijk van Prinses Joséphine-Charlotte met Aartshertog Jan te Luxemburg.

Hoorapparaten. Aan het institut Royal pour Sourds-Muets te Luik werden twee collectieve Versterkingsinstallaties geleverd voor de opvoeding van doofstomme kinderen.

Beroepstelevisie In november 1953 werden met behulp van een "Mammouth" televisieapparaat, het z.g. Jumbo toestel, demonstraties gegeven op een bioscoopscherm van 4 m te Brussel, die vele nieuwe toepassingsmogelijkheden aantoonde (het weergeven op groot scherm voor grotere groepen personen van ingewikkelde operaties, theaterstukken in bioscoopzalen enz.)

Fytofarmacie . 1953 was een slecht jaar voor de insecten-, onkruid- en zwambestrijdingsmiddelen. Ten eerste waren gezien de weersgesteldheid er maar weinig insecten en onkruid zodat er niet veel behoefde gesproeid en ten tweede zijn de prijzen van de grondstoffen vrij sterk gedaald en blijft de concurrentie sterk. Hoewel omzet en de omvang van de verkopen waren gestegen, bleef deze activiteit niet voldoende rendabel.

Vitaminen. Een nieuw gevitamineerd hondenvoedsel "DOGO.SAN" werd op de markt gebracht.

Kongo. De verkopen blijven zich zeer bevredigend ontwikkelen in Kongo en naast het hoofdkantoor te Leopoldstad en bijkantoor te Elisabethstad, werd een filiaal te Usumbura gevestigd om Oost-Kongo en Ruanda-Urundi te bedienen. Het eigendoms-certificaat werd ingeschreven onder nummer 200^R (immeuble Garitey). Er werken 27 Europeanen. Een van de activiteiten is het maken van studio-opnamen van inlandse muziek ten behoeve van de inlanders.

Philips kring. De Philips kring bestaat 25 jaar en bij die gelegenheid is hem het recht verleend het predicaat "Koninklijke" te voeren. Bron : verslag van de raad van Beheer 13.5.1954

In 1954 neemt Philips in Bierges-Wavre een melkmachinefabriek over om er laselectroden te fabriceren. Deze productie zal er enkele jaren blijven en dan naar Nederland overgebracht worden. Op 15.10.1954 besluit de Raad van bestuur de productie van lasstaven over te brengen naar de afgehuurde fabriek van "Electro-Constructions"^{xxxiii} te Bierges-Wavre. De hr H.R. Remmelink wordt er tot directeur benoemd.

Na de fabricage van lasapparaten, komen daar later bij stabilisators voor de industrie, transformatoren, voedingen, toestellen voor numerieke besturing enz. Op 1 juli 1971 wordt de productie voortgezet in de nieuwe gebouwen op Boulevard de l'Empereur te Bierges.

In 1954 wordt voorts gesprekken gevoerd met het gemeentebestuur van Turnhout. Op 5 januari 1955 verklaart de gemeente zich akkoord met het ter beschikking stellen van 13 ha voor de bouw van een fabriek voor de aanmaak van lampen en verlichtingstoestellen. Nog voor de eigenlijke bouw start, begint men ook in Turnhout in een voorlopig afgehuurde fabriek met de productie.

Door de investeringen te Hasselt en te Wavre moet het kapitaal verhoogd van 200 op 250 miljoen. In SEDENA NV tekent Philips in de kapitaalsverhoging van 20 mio fr, waarmee het kapitaal van 40 naar 60 mio fr stijgt. (RvB 10.11.1954)

In het jaarverslag over 1954 wordt allereerst hulde gebracht aan de heer J. B. Vink, die de eerste afgevaardigde-beheerder van Philips in België was en door wiens energie en werkkraft de vennootschap een hoge vlucht heeft genomen. Op 1 december 1951 werd besloten het maatschappelijk kapitaal van 200 op 250 miljoen Fr. te brengen in verband met de uitbreiding der zaken en de bouw van nieuwe fabrieken. Verder wordt een hoofdstuk, gewijd aan het probleem der vastgestelde prijzen waarin het standpunt van Philips wordt uiteengezet.

Een ander hoofdstuk behandelde het recht van de alleenverteenwoordigers van merkartikelen.

De fabriek te Leuven heeft een opzienbarende uitbreiding te zien gegeven. Het personeel steeg van een duizendtal in 1952 tot 2.400 personen in 1954 met alle daaraan verbonden problemen van aanwerving, organisatie, uitbreiding enz. Op 9 december 1954 verliet het 500.000ste toestel de montagebanden en de totale productie voor 1954 bedroeg 540.000 apparaten, terwijl het programma voor 1955 de 600.000 overschrijdt. Leuven kan als een der grootste, zonet de grootste fabriek in Europa op haar gebied beschouwd, worden door gebrek aan voldoende arbeidskrachten zijn wij echter genoodzaakt op andere plaatsen nieuwe fabrieken te vestigen .

Fabriek te Bierges-lez-Wavre Een bestaande fabriek werd verbouwd, en eind 1954 werd met de fabricatie van lasstaven begonnen, hetgeen voorheen te Leuven gebeurde. Begin 1955 werd ook met de productie van verschillende industriële elektronische apparaten aangevangen

Fabriek te Hasselt. Op 6 januari 1955 werd de eerste steen gelegd voor onze nieuwe fabriek te Hasselt, bestemd, voor de productie van "Musical Equipment" d.w.z. alle apparaten voor de reproductie van muziek zoals platendraaiers, bandopnemers, pick-ups enz.

Fabriek te Turnhout. Op 5 januari 1955 werd een overeenkomst getekend met de Stad Turnhout, waarbij ons een terrein van 13 ha. ter beschikking werd gesteld, voor de bouw van een fabriek waarin verlichtingsmaterieel en lampen zullen worden vervaardigd.

THOMAS ALVA EDISON (1817 – 1931)

In 1954 werd het feit herdacht dat Edison 75 jaar geleden de elektrische gloeilamp uitvond, die sindsdien de wereld veroverde. Niettegenstaande de opkomst van de fluorescentie- en ontladingslampen wordt de behoefte aan verlichting in de wereld nog steeds voor 80% door gloeilampen gedekt.

Televisie. In de loop van 1954 lanceerden wij een nieuw T.V toestel met een scherm van 51 cm diagonaal gemeten, ter uitbreiding van de bestaande toestellen met een diagonaallijn van 36 en 43 cm. Dit nieuwe ontvangtoestel werd zeer gunstig door het publiek ontvangen. De TV markt gaat zeker een belangrijke uitbreiding tegemoet tengevolge van een aantal nieuwe gebeurtenissen waarvan wij noemen :

- 1) het lanceren van Eurovisie-programma's. Hieraan werken 6 landen mee te weten : Duitsland, België, Denemarken, Nederland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië en Zwitserland, Gedurende bijna een maand zullen deze landen elkaars programma's uitwisselen, daarbij gebruik makend van een net van relais zich uitstrekkend over 6.000 km en uitgezonden door een veertigtal stations over heel Europa verspreid. Men schat dat 15 miljoen TV-kijkers deze programma's volgen. België stelde hiervoor twee programma's ter beschikking, "De Ommeganck op de Grote Markt" en "Personnages wallons du folklore belge"
- 2) In de loop van 1954 werd de kwaliteit van het beeld aanzienlijk verbeterd.
- 3) De uitzendsterkte werd belangrijk vergroot op een afstand van 80 km soms 100 100 km van Brussel kan men op een behoorlijke ontvangst rekenen der uitzendingen van uit het Justitie Paleis te Brussel.
- 4) Rijsel heeft eveneens haar uitzendsterkte verhoogd, en ook Duitse, Nederlandse en Luxemburgse uitzendingen kunnen in bepaalde delen van België worden opgevangen.
- 5) De Belgische T.V. uitzenddiensten worden met reportagewagens uitgerust, zodat belangrijke evenementen ter plaatse kunnen worden opgenomen en later uitgezonden.

Radio. In een apart hoofdstuk worden enige problemen besproken die samenhangen met goede radio-ontvangst (stereofonie, luidspreker met dubbele conus, Bi-Ampli apparaten, frequentie en amplitude modulatie)

Grammofonplaten. De productie-techniek van het platen maken ondergaat nog steeds belangrijke verbeteringen (fijngroef-platen, 33 toeren, 45 toeren en "extended play") maar ook ons programma wordt voortdurend uitgebreid (alle werken voor klavecimbel en orgel van J.S. Bach, de concerten van Mozart, opera's als Pellias en Melisande van Claude Debussy. Porgy and Bess van Gershwin, een serie literaire platen "Auteurs van de XXe eeuw". Met de Belgische violist Arthur Grumiaux werd een contract afgesloten voor het opnemen van het vierde concert van Paganini.

Personeel. In 1954 waren er 85 personen met 25 of meer dienstjaren, hetgeen meer dan 10% van het personeel uitmaakt, wat op een stabiel personeelbeleid wijst.

Congo. Er werken 27 Europeanen. De zaken ontwikkelen zich zeer bevredigend, naast de hoofdzetels te Leopoldstad (1951) en Elisabethstad (juni 1952) is er thans een filiaal te Usumbura (sept 1953) en te Stanleystad (maart 1955).

Ook werd begonnen met het opnemen van inlandse muziek en het op de markt brengen van grammofonplaten voor de kongolese bevolking. (Bron : Jaarverslag over 1954 - 17-5-1955)

1955

Op 15/02/1955 wordt Willem Giskens benoemd tot directeur van de fabriek te Hasselt. De hr René Meremans, hoofd rekencentrum (centre mécanique), wordt benoemd tot onderdirecteur van het hoofdkantoor te Brussel.

De raad van bestuur besluit op 7/2/1956 om het bijkantoor in Luxemburg te vervangen door een vennootschap met Luxemburgse rechtspersoonlijkheid Philips Luxembourg SA.

Gelet op de belangrijke investeringen in 1955 besluit de raad van bestuur op 20/2/1956 tot een kapitaalsverhoging van 250 mio naar 500 mio bfr. Voorts oordeelt men het wenselijk om hoewel niet door de wet voorgeschreven een commissaris-revisor aan te stellen.

Algemene beschouwingen

Over zijn geheel genomen kan 1955 beschouwd worden als een jaar van hoogconjunctuur. Zowat overal in de wereld werden productie- en tewerkstellingsrecords geboekt, hetgeen de ononderbroken opgang in de laatste maanden van het vorig jaar liet voorzien.

In september 1955 kwam een onverwachte gebeurtenis het harmonieuze alge meen economische crescendo storen : de plotselinge ziekte van president Eisenhower en de daarop volgende spektakulaire daling van effectenkoersen in Wall Street en, in geringer mate, ook op de voornaamste wereldbeurzen. Deze onverwachte daling, waarin velen het voorteken gingen zien van de reeds sedert ruim twee jaar door pessimistische economen voorspelde depressie, bleek slechts een voorval te zijn zoals in normale perioden van voorspoed wel eens meer gebeurt. Zij bevat niettemin een waarschuwing, ja het bewijs, dat, indien de oriëntatie van de economie nog steeds beheerst wordt door gunstige factoren, er toch ook nog andere zijn, welke op de duur, indien zij zich ontwikkelden, neerwaartse tendenzen zouden kunnen oproepen.

In dit verband zij aangestipt dat, vooral in de Verenigde Staten, sommige deskundigen zich verontrusten over de steeds toenemende snelheid van het handelstempo; zij vrezen dat een dergelijk ritme ten slotte zou kunnen uitlopen op een prijsverhoging en zij bevelen derhalve de toepassing van remmende maatregelen aan.

+

Belgie heeft ongetwijfeld geprofiteerd van de hoge internationale conjunctuur : de Agafi-index van de industriële productie heeft in de maand december het volstrekte record van 167,3 bereikt. De gemiddelde index is voor het jaar 153,7, en dit is ook het hoogste cijfer dat tot nogtoe werd opgetekend. Sommige nijverheidstakken zijn natuurlijk meer dan andere vooruitgegaan en de bouwnijverheid, die nog steeds een bijzonder gunstig verloop kent, heeft opnieuw van een goed naseizoen geprofiteerd.

+ .

De groothandels- en kleinhandelsprijzen bleven volkomen stabiel : zij bleven nagenoeg op hetzelfde peil, terwijl toch .de lonen, in hun geheel, een lichte verhoging ondergingen.

Het aantal volledig werklozen ging verder achteruit en viel in september op 1: 80.000 eenheden; dit aantal schijnt een moeilijk te beperken minimum te zijn. Men kan dus gerust van « full employment » spreken.

Profiterende van de hoogconjunctuur hebben de arbeidersorganisaties een aantal eisen gesteld die in het algemeen werden ingewilligd. Hieronder valt in de eerste plaats het invoeren, op korte termijn, van de 45-uren-week. Deze eis schijnt voorbarig door de arbeidersgroeperingen gesteld te zijn en zonder dat hierbij voldoende rekening gehouden werd met de arbeidsvoorwaarden in de naburige landen, waarvan de concurrentie gevaarlijk zou kunnen worden.

Anderzijds wordt, zoals Prof. Fourastie tijdens een voordracht te Brussel in 1954 uitvoerig heeft betoogd, « door de vermindering van de arbeidsduur van

een natie, haar levensstandaard en de koopkracht van de bezoldigden verminderd ». Dit is een teken, aldus spreker, dat de mens veel belang begint te hechten aan zijn levenswijze en minder aan zijn levensstandaard.

In ieder geval zou een dergelijke maatregel de tendenz tot verhoging van de koopkracht van de grote massa der arbeiders, welke in de laatste jaren duidelijk tot uiting is gekomen in een sterkere vraag naar consumptiegoederen, kunnen remmen.

De voortdurende toeneming van het verkoopvolume in 1955 wordt op betekenisvolle wijze in het licht gesteld door de cijfers respectievelijk voortvloeiend uit de verkoopindex der grote warenhuizen, afgewogen tegen de index der kleinhandelsprijzen en die van de verbruikscoöperatieën. Sedert 1953 bedraagt deze verhoging circa 10 %.

De feiten bevestigen dat in de landen met hoge levensstandaard, onder alle artikelen of diensten waarnaar vooral een groeiende vraag bestaat, diegene voorkomen welke vroeger slechts voor een betrekkelijk aantal economisch sterkeren bereikbaar waren. Personenmotorvoertuigen, vacaties, welke voor de oorlog het uitsluitend voorrecht van een bevoorrechte klasse waren, zijn thans zeer verbreid over alle lagen van de bevolking. Zeer talrijk zijn reeds de arbeiders, die een motorvoertuig - van scooter tot wagen - bezitten. "

Steeds groter wordt ook - vooral onder de jongeren - het aantal van hen die zich inspannen om hun woning te voorzien van een comfort, dat men, nauwelijks een paar tientallen jaren geleden, als buitensporig zou hebben beschouwd : een badkamer, centrale verwarming zijn onontbeerlijk geworden in iedere degelijke woning. Radiotoestellen, wasmachines, stofzuigers, die ons thans zeer courante apparaten toeschijnen, werden twintig jaar geleden beschouwd als evenveel blijken van welstand... Het elektrisch scheerapparaat, het televisietoestel en de koelkast winnen iedere dag nieuwe aanhangers, hoewel zij nog slechts in een beginstadium van hun algemene verspreiding zijn.

De aanmerkelijke prijsverminderingen, welke, dank zij massafabricatie, konden worden toegepast, doen reeds nieuwe lagen van kopers ontstaan en het lijdt geen twijfel, dat nog andere zich hierbij zullen aansluiten naargelang de koopkracht van de verbruiker zal stijgen en de kostprijs zal afnemen onder de invloed van een toenemende productie. Publiciteit, pers, film en wederzijdse beïnvloeding van de sociale klassen, zijn evenveel factoren die het sterke algemene verlangen naar meer welvaart verklaren. Dit leidt ons tot een bespreking van de aankoop op termijnbetaling, die het de meesten mogelijk maakt, hun verlangen naar comfort te bevredigen.

Wij zijn uitgesproken voorstanders van deze kredietvorm die o.i. de noodzakelijke verlenging is van het krediet aan productie en distributie. De cijfers bevestigen overigens dat het krediet aan de verbruiker in België een kleiner gedeelte van het nationaal inkomen vertegenwoordigt dan in de meeste grote landen en wij zijn er van overtuigd, dat iedere beperkende maatregel onze economie zou schaden.

Het wetsontwerp, ingediend door de minister van Economische Zaken, in april 1955, en dat een gegronde kritiek uitlokte vanwege alle betrokken kringen, werd tot nu toe nog niet besproken in de wetgevende vergaderingen. De Centrale Economische Raad heeft de zaak opnieuw in handen genomen en heeft zijn advies geformuleerd dat leidde tot de wijziging van sommige oorspronkelijk getroffen schikkingen. Indien dit advies gevolgd wordt, zal de wet een aantal strenge voorschriften opleggen aan de natuurlijke of rechtspersonen welke zich bezighouden met de verkoop op termijnbetaling; zij zal een aantal beschermende maatregelen voorzien ten voordele van de koper op termijnbetaling, en aan de

Koning het recht verlenen, verschillende essentiële voorwaarden tot kredietverlening, te reglementeren. Wij hopen dat de uitvoerende macht het wapen, waarover zij krachtens de wet zal beschikken, met omzichtigheid zal aanwenden, en er zich voor zal hoeden, door te krachtige maatregelen, een economisch verantwoorde kredietvorm in gevaar te brengen.

Wat ons betreft, wij mogen ons tevreden verklaren over de loop van onze zaken. Onze omzet gaat in stijgende lijn en de resultaten van het boekjaar zijn bevredigend.

Industriële activiteit

Met grote voldoening brengen wij U verslag uit over onze industriële ontwikkeling, die overeenkomstig onze vooruitzichten verlopen is. Als bekend, tellen wij in België vier industriële centra, alle in uitbreiding, en wij achten het nuttig hierover enkele karakteristieke cijfers te geven.

Fabrieken te Leuven

De eerste van onze fabrieken blijft nog steeds de belangrijkste. Opge- trokken op een terrein van 120.000 m², beslaat zij een nuttige oppervlakte van ruim 45.000 m², waarin begrepen het grote algemene magazijn van 11.500 m² gebouwd en afgewerkt in 1955 en verbonden met de verdiepingen van het hoofd- gebouw door middel van een luchttransportband, alsmede een goed uitgeruste werk- plaats welke 2.800 m² beslaat en waar onze gereedschapmakers onder de beste omstandigheden kunnen werken.

Voor 1956 is een uitbreiding der gebouwen voorzien. Aan de kantine, die te klein geworden is, zal een nieuw lokaal worden toegevoegd. Verder zal door constructie van een aanvullend gebouw voor de « finishing », de overdekte oppervlakte op ongeveer 50.000 m² worden gebracht.

De produktie van radio-ontvangstoestellen, het voornaamste fabrikaat van de Leuvense fabrieken, bedroeg in 1955 600.000 toestellen tegen 548.000 in 1954 en voor 1956 is een produktie van 750.000 ontvangstoestellen voorzien, hetzij een nieuwe verhoging van ca. 150.000 eenheden en een gemiddelde produktie van 2.500 toestellen per dag. Hieruit blijkt dat de Philips Fabrieken te Leuven kunnen beschouwd worden als een van de grootste, indien niet de grootste Europese producent in hun specialiteit.

Bovendien fabriceren wij te Leuven, in grote reeksen, luidsprekers, onderdelen en elektrische rijwieluitrustingen.

Het spreekt vanzelf dat deze enorme produktie voor het grootste deel voor het buitenland bestemd is.

Het personeel heeft gedurende de laatste jaren een stijgende lijn gevolgd, gaande van 1.725 personen in 1952 tot 2.800 einde 1955.

Fabrieken te Bierges-bij-Waver

De uitrusting van de fabricagehal voor lasstaven van deze fabriek, die 6.000 m² beslaat, is volledig beëindigd. De produktie draait er op volle toeren. De uitrusting van de tweede hal is aan de gang; het fabricageprogramma omvat belleven's lasstaven, de industriële elektroniek en o.m. de gelijkrichters, de lastoestellen, de regel- en controle-apparaten, de industriële spectrografie-apparaten, de elektromedische apparaten, enz. De personeelbezetting benadert het honderdtal.

Fabrieken te Hasselt

De opbouw van de eerste twee hallen kon zeer snel uitgevoerd worden en vanaf juli laatstleden konden wij het personeel van de voorlopige fabriek, waar wij met zijn scholing begonnen waren, overbrengen naar de nieuwe fabrieken, waar het rationeel verlichte en verwarmde lokalen gevonden heeft, zeer geschikt om doelmatig te werken. De reeds voltooide gebouwen en die welke afgewerkt worden op het ogenblik waarop wij dit verslag opmaken, zullen een oppervlakte van 24.000 m² beslaan.

Wij zijn thans voornemens, tot de derde fase van de uitvoering over gegaan, namelijk de constructie van een groot gebouw waarin het laboratorium, het magazijn, de gereedschapswerkplaats enz., ondergebracht zullen worden. Na verwezenlijking van deze plannen, zullen de fabrieken te Hasselt een oppervlakte van meer dan 30.000 m² hebben.

Aan de fabrieken te Hasselt is de fabricage toevertrouwd van het « musical equipment », namelijk opname-apparaten op magnetische band, platenspelers, toonkoppen en hun toebehoren.

Het personeel, waarvan de aanwerving actief doorgezet wordt, bereikte op het einde van het boekjaar 500 personen en dit cijfer zal, behoudens onvoorziene omstandigheden, nog aanzienlijk stijgen. Wij wijzen er in dit verband op, dat het hier, in het stadium van grote serieproduktie, een voor België nieuwe industrie betreft. Er dient op gewezen te worden dat het complex te Hasselt tot taak heeft, de creatie van nieuwe modellen en in zijn laboratoria zal derhalve een groot aantal technici uit onze hogere technische scholen werkgelegenheid vinden.

Fabrieken te Turnhout

Volgens onze overeenkomst van 5 januari 1955, heeft de stad Turnhout een terrein van 13 hectaren, met mogelijkheid tot uitbreiding, te onzer beschikking gesteld. Dank zij de goede samenwerking met het gemeentebestuur van Turnhout, dat grote belangstelling toont voor onze plannen in verband met de structurele werkloosheid die in de streek heerst, kon het terrein in juli geëffend worden en op 20 oktober laatstleden, legde de Heer Bauweraerts, burgemeester, de eerste steen van de fabrieken, waarvan het metalen geraamte reeds gedeeltelijk opgetrokken was. Sindsdien werd de constructie actief doorgezet. Intussen maakt het personeel een leerperiode door in twee gehuurde voorlopige fabrieken.

Wij zijn van plan te Turnhout enerzijds alle typen lichtbronnen te vervaardigen : gloeilampen, fluorescentielampen, kwik- en natriumlampen, waarvoor de vraag steeds groter wordt, en anderzijds radio- en televisieonderdelen.

De gebouwen die thans voltooid worden zullen 12.000 m² bestrijken en wij hopen dat het te werk gestelde personeel in 1956, 500 personen zal bedragen. Nu reeds worden uitbreidingsmogelijkheden overwogen die een aanmerkelijke verhoging van de produktie zullen mogelijk maken. Onze lampenfabriek te Turnhout zal een van de modernste en best uitgeruste fabrieken in Europa zijn. Wanneer al onze plannen uitgevoerd zullen zijn, zal het complex te Turnhout een oppervlakte van 35.000 m² bestrijken.

Het is voor de leiders van een onderneming steeds aangenaam nieuwe fabrieken te bouwen en aldus nieuwe werkgelegenheid te scheppen. Wij zijn er ons van bewust, dat wij nuttig werk verrichten voor de gemeenschap door ons te Hasselt, Bierges en Turnhout te vestigen. Zoals de burgemeesters van Hasselt en Turnhout verklaard hebben ter gelegenheid van de eerste steenlegging, hadden deze twee centra af te rekenen met het netelige probleem van de structurele werkloosheid, dat geen andere oplossing dan het in leven roepen van nieuwe industrieën kan hebben. Om deze reden hebben deze gemeentebesturen ons alle gewenste steun en faciliteiten verleend. Zij weten dat de concessies die zij ons gedaan hebben, ruimschoots vergoed zullen worden door allerhande voordelen waarvan de inwoners en de gemeenten zullen genieten, door de aanwezigheid ter plaatse van een nieuwe industrie. Wij hopen dat de conjunctuur gunstig zal blijven en dat de stabiliteit van de arbeidsmarkt de uitwerking van onze plannen op lange termijn mogelijk zal maken.

Commerciële activiteit

Evenals verleden jaar, zullen wij een korte beschouwing wijden aan onze verschillende commerciële afdelingen en de belangrijkste punten van hun activiteit op de binnenlandse markt aanstippen.

Onze Afdeling Verlichting maakt steeds verdere vooruitgang en voor bijna alle op haar programma staande artikelen werd een toeneming van de bestellingen vastgesteld. Indien de omzet niet in dezelfde mate taegenamen is, dan is dit enerzijds te wijten aan het feit, dat onze fabrieken niet met de gewenste snelheid aan de vraag, o.a. naar ontladingslampen, konden voldaan, en anderzijds daar de tijdens het boekjaar toegepaste prijsverminderingen, mogelijk gemaakt door de vooruitgang van de productiviteit, Dit is het geval met de gloeilampen die glansrijk hun plaats behouden ander de andere lichtbronnen. Voortaan staat vast dat de. glaeilamp de passende lichtbron blijft voor de woning, alhoewel de fluorescentielamp tot goede resultaten leidt daar waar het rendement als voornaamste criterium geldt, b. v. in de keuken, in de badkamer, enz.

Er blijft nochtans heel wat te doen voor de voorlichting van de gebruiker, die nog vaak de verkeerde mening heeft als zou een goede verlichting een luxe zijn.

Daarom hebben wij in de beroepsvereniging « Unilampe » onze medewerking verleend aan een succesvolle campagne tot voorlichting van het publiek.

Een groot aantal brochures met als thema's « Zorg voor een betere verlichting », « Een goede verlichting is niet duur », « Kwaliteitslampen zijn het zuinigst », « Lampen met onderspanning verbruiken nadeloos stroom », enz., werd in zeer ruime mate verspreid. In dezelfde geest hebben wij deelgenomen aan een gemeenschappelijke campagne ten voordele van de fotografie van algemeen standpunt beschouwd, georganiseerd door de betrokken bedrijfstakken, welke gegroepeerd zijn in de vereniging « Caprafa ».

De verschillende belanghebbende leveranciers op fotogebied hadden opgemerkt dat hun omzet in de winter aanzienlijk daalde. Het was dus nadig, de algemene omzet te verhogen daar aan de foto-amateur de mogelijkheid te geven zich, zelfs in de winter, aan zijn geliefkoosd tijdverdrijf te wijden. Daarom is het dat de gemeenschappelijke actie van de aan de campagne deelnemende firma's eerst en vooral gericht was op de kunstlicht-fotografie. Het op de markt brengen van nieuwe z.g. flitslampen met kleine afmetingen, welke ook daar leken gemakkelijk kunnen worden gebruikt, tegen een billijke prijs en de prijsvermindering toegepast op sommige basisprodukten, hebben in grote mate bijgedragen tot het succes van deze campagne. Dit heeft tot gevolg, dat niet alleen de verkoop van fotolampen dit jaar aanzienlijk gestegen is, maar ook dat de omzet in het fotovak toegenomen heeft.

Op een ander domein, n.l. de openbare verlichting, moeten wij nog de opmerkelijke ontwikkeling van het gebruik van HPL kwiklampen met kleurcorrectie aanstippen. Onze fabrieken zijn er in geslaagd, HPL lampen met verschillende lichtsterkten, die een bijna wit licht geven, ter beschikking van de openbare administraties te stellen. De bestellingen hebben zulk een omvang genomen, dat de leveringstermijnen moesten worden verlengd. Onze nieuwe fabrieken te Turnhout hebben deze lampen in hun fabricatieplan opgenomen. Hierdoor hopen wij, in 1956, de moeilijkheden die wij thans ondervinden te overwinnen. Hoewel wij vooropstellen dat de ideale verlichting van steden en gemeenten moet gebeuren door middel van kwiklampen die door hun verschillende wattsterkten voor een groot aantal toepassingen in aanmerking komen, voorzien wij nog andere lichtbronnen, o.a. de fluorescentiebuizen welke in passende toestellen geplaatst, hetzij een intensieve verlichting, hetzij een afbakingsverlichting met hoog rendement opleveren. De bestaande verlichtingstoestellen zijn geschikt voor combinaties van twee, drie, vier en zelfs meer buizen, waarmee 's avonds een sierverlichting kan worden verwezenlijkt, terwijl in de nacht op de verlichting kan worden bezuinigd door het uitschakelen van een bepaald aantal lampen.

Wat de natriumlamp betreft, zij blijft de nuttige en zuinige lamp bij uitstek voor de verlichting van drukke verkeerswegen. De toepassing van deze lichtbron zal verder uitbreiding nemen. Ten slotte kunnen wij niet spreken over ontladingslampen, fluorescentiebuizen en kwik- of natriumlampen zonder te vermelden dat wij onze campagne voor de kwaliteit van de voorschakelapparaten nog intensiever doorvoeren. Het belang van deze kwaliteit in verband met het rendement en de bedrijfsveiligheid wordt al te dikwijls over het hoofd gezien, niet alleen door de gebruiker maar ook door de tussenpersonen. Vooral op dit gebied moet het grote publiek nog behoorlijk voorgelicht worden en wij zullen ons hierop toelleggen.

Nog een woord over de markt der elektrische rijwieluitrustingen. Deze markt is afhankelijk van die van het rijwiel zelf, welke sterk bedreigd wordt door de concurrentie van de gemotoriseerde vervoermiddelen. Niettegenstaande dit feit, blijft de kwaliteit van onze dynamo's met Ferroxdure toonaangevend.

De toestand van de markt der radio-ontvangsttoestellen toont duidelijk de verhoging van de koopkracht van de Belgische bevolking aan. Terwijl men mocht veronderstellen, dat de markt nagenoeg verzadigd was, daar praktisch ieder gezin over een radio beschikt, overtreft de verkoop van toestellen ruimschoots het aantal nodig ter vervanging van de verouderde apparaten. Het aantal aangegeven toestellen is nog aanzienlijk toegenomen, wat verwonderlijk zou schijnen als men niet wist dat, naast de salonradio's, een belangrijk afzetgebied is ontstaan voor autoradio's, draagbare toestellen en bijkomende radio's.

Wij behandelen, in een afzonderlijk hoofdstuk, de verbeteringen gedurende de laatste jaren aangebracht aan radiotoestellen met het oog op een natuurgetrouwe weergave.

Over de resultaten welke onze vennootschap op het gebied van de televisie heeft geboekt, kunnen wij ons ten volle verheugen. Terwijl het jaar 1954 voor onze nationale zenders nog een periode van tasten en proefnemingen was, werd het voorbije jaar tevens gekenmerkt door een aanmerkelijke verbetering van de beeldkwaliteit en door een verrijking der programma's. Daardoor wordt de proefondervindelijke waarheid, dat een bevredigende ontvangst en interessante programma's een spoorslag zijn voor de televisie, bevestigd.

Men schat dat er thans in België 'ongeveer 55.000 bezitters van ontvangtoestellen zijn, en men mag met zekerheid zeggen, dat dit aantal, volgens het voorbeeld van Duitsland, Frankrijk, Italië en vooral van Engeland en de Verenigde Staten, snel zal toenemen in de loop van de komende jaren.

Wij kunnen met genoegen vaststellen dat onze televisietoestellen in België het meest verkocht worden. Wij hebben er ons overigens niet toe beperkt, apparaten van beproefde en algemeen op prijs gestelde kwaliteit op de markt te brengen. Ons beleid getrouw, hebben wij, vanaf 1953, ten behoeve van onze verdelers die aan hun klanten een deskundige « service » moeten kunnen verzekeren, televisiecursussen ingericht, die ook in 1954 en 1955 verder gegeven werden en die totaal meer dan 1.000 ingeschrevenen tellen. Na deze cursussen werden aan hen die de examens met succes aflegden en waarvan het aantal, niettegenstaande het moeilijke programma, relatief groot was, bekwaamheidsdiploma's uitgereikt. Het lerarencorps telt zes specialisten, gekozen onder onze eigen technici, en wij willen hen hier bedanken voor hun toewijding en gelukwensen met de bekomen resultaten. Onze televisiecursussen waren, volgens hun technisch peil, ingedeeld in cursus A, cursus B en cursus C.

De verkoop van onze huishoudelijke apparaten heeft zich zeer gunstig ontwikkeld. Dit is het geval voor de wasmachines en vooral voor de koelkasten.

Wat onze kleine apparaten betreft, werd de meest opmerkelijke vooruitgang geboekt door het elektrisch scheerapparaat PhiliShave, dat definitief ingeburgerd is en iedere maand duizenden nieuwe aanhangers vindt.

In zake opname en versterking is het meest op de voorgrond tredende feit, het uitzonderlijk succes, behaald door de verleden jaar gelanceerde populaire magnetfoon, waarvan de productie verreweg ontoereikend was. Dit toestel wordt thans gefabriceerd door onze fabrieken te Hasselt. Onze reeks bandopname-apparaten omvat twee modellen bestemd voor de particulieren, twee beroepsmodellen en ook een draagbaar type dat werkt op droge elementen; Wij hebben op het einde van het jaar een verbeterde dicteermachine gelanceerd die het dictagram opneemt op een magnetische strook welke een dictaat van 15 minuten kan bevatten.

Verschillende grote bioscopen werden door ons uitgerust voor CinemaScope projecties. Onder de nieuwe kinematografische procedes moet het procedé « Todd-AO », waarover wij verder spreken en dat zojuist met de medewerking van Philips, in de Verenigde Staten gelanceerd werd, genoemd worden.

Wij legden een grote bedrijvigheid aan de dag in de sector van de audiologie. Wij hebben niet alleen, in mei 1955, met groot succes een nieuw universeel hoorapparaat met transistors, gedistribueerd door een net van audio-specialisten, gelanceerd, maar onze technische diensten hebben voor deze laatste en ook voor de specialisten-geneesheren, een handzame draagbare audiometer verwezenlijkt.

Ten slotte hebben onze diensten hun medewerking verleend aan de universiteiten van Leuven en Luik, en ook aan de instituten te Bouges, Luik, Brugge en St Agatha Berchem, voor de ontwikkeling en de controle van installaties voor fonetica en het verhelpen van stomheid.

Onze Afdeling Versterking heeft, zoals de vorige jaren, de versterkingsinstallaties verzorgd bij een groot aantal godsdienstige, artistieke, mondaine en sportieve plechtigheden, en heeft verschillende installaties voor gelijktijdige vertaling, ter gelegenheid van belangrijke kongressen, op haar actief.

De afzet van lasstaven is afhankelijk van de activiteit in de metaalnijverheid. Dit betekent dat de markt uitbreiding neemt; wij hebben zonder moeite onze plaats gehandhaafd, door het feit dat onze fabrieken te Bierges-bij-Waver, nu de periode van inwerking voorbij is, in staat zijn om in al onze behoeften te voorzien. Ons fabriekslaboratorium heeft een programma van onderzoek opgemaakt met het doel, de kwaliteit op het hoogste peil te handhaven en nieuwe typen uit te werken. Zo hebben wij een nieuwe lasstaaf, de PH 54, gelanceerd, welke groot succes heeft. Ons procedé voor het lassen van stifen heeft overal levendige belangstelling opgewekt.

De stroomverdelingsmaatschappijen hechten meer en meer belang aan de verbetering van de arbeidsfactor; men mag er van verzekerd zijn, dat de vraag naar condensatoren zal toenemen.

Onze reeks meettoestellen en wetenschappelijke apparaten breidt zich gestaag uit. Het progressieve invoeren van systemen voor meten op afstand en met afstandsbediening in de industrie, zal nieuwe toepassingen voor dit materieel van hoge kwaliteit scheppen. In 1955 hebben wij bestellingen voor twee elektronische microscopen, waaronder een voor de Vrije Universiteit van Brussel, gekregen.

Ten slotte moeten wij, wat betreft de medische apparaten, opmerken, dat de onzekerheid die heerst in de organisatie van de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, de beslissingen tot aankoop van röntgenuitrustingen door geneesheren en door particuliere klinieken, geremd heeft. Anderzijds werden de leveringstermijnen verlengd. Onder de voornaamste verwezenlijkingen van het voorbije jaar, wijzen wij vooral op de uitrusting van 'het Hospitaal van Ettelbrück en van de Sint-Jozef kliniek te Luxemburg, en ook op de levering van een eerste radiocinematografische installatie, werkend met een beeldversterker, te Namen.

Zoals bekend, verzorgen wij in België de distributie van de Philips-Roxane producten; het fabricatieprogramma van deze vennootschap omvat een uitgebreide reeks artikelen, vanaf vitamines -zij is de voornaamste producent ter wereld van vitamines D 3 - en sommige farmaceutische basisproducten, tot entstoffen voor medische en veeartsenijkundige doeleinden en radio-isotopen.

Onze Afdeling Roxane, die de technische medewerking geniet van de wetenschappelijk vooraanstaande staf der Laboratoria van Weesp, heeft zich gespecialiseerd op het gebied van de concentraten en krachtmiddelen welke aan veevoeder toegevoegd worden. De fabrikanten van deze producten stellen de hulp op prijs, welke hun geboden wordt door onze adviseurs in een sector waar het onontbeerlijk is, op de hoogte te blijven van de voortdurende evoluties van ideeën en methodes.

De aldus regelmatig op de markt" gebrachte nieuwe produkten genieten een gunstig onthaal : de globale omzet van de afdeling stijgt niettegenstaande de voortdurende prijsvermindering van de basisprodukten.

Ook de verkoop van pharmaceutische produkten is bevredigend ondanks de onzekerheid ingevolge de hervormingsplannen van het N .f .V .Z.I.

Zoals wij terloops opmerkten, werken onze fabrieken grotendeels voor de export. De waarde van de uitgevoerde Philips-produkten benaderde reeds in 1953 het half miljard, en sindsdien neemt zij steeds toe, de openbare verlichting in Belgie

De openbare verlichting heeft in Belgie sedert het einde van de oorlog een aanmerkelijke vooruitgang gemaakt. De straten van onze grote steden, van onze gemeenten, groot en klein, zijn in het algemeen goed, zo niet beter verlicht dan gelijksoortige wegen in de landen die in dit verband als toonbeeld worden opgegeven: De gemeentebesturen zijn zich hun verantwoordelijkheid steeds meer bewust geworden en zij hebben niet gewacht op het ingrijpen van de centrale overheid om het verkeer op hun grondgebied te vergemakkelijken en dusdoende de veiligheid van hun inwoners te verzekeren. Vele onder hen zijn nog verder gegaan. Zij hebben op het gebied van de openbare verlichting het nuttigheidsstadium overtroffen. Zij hebben in de meeste gevallen ingezien, dat een zelfs zuinige verlichting het aspect van eeti agglomeratie kan verfraaien of haar althans 's avonds haar eigen charme kan doen behouden. Sedert 1945 hebben ca. 30% van onze gemeenten hun verlichting gemoderniseerd of nieuwe installaties laten aanbrengen. Het bedrag van de gemeentelijke uitgaven voor stroom voor de openbare verlichting, is van 69.600.000 francs in 1947, tot 195.600.000 francs in 1954 gestegen, terwijl de prijs per kilowatt-uur tussen deze beide perioden nagenoeg ongewijzigd bleef. Deze cijfers geven een idee van de maat waarin de verlichting van steden en gemeenten vordert. Maar in werkelijkheid is de toestand nog beter. Inderdaad, sedert de oorlog zijn de ontladingslampen, fluorescentielampen, fluorescerende kwiklampen, menglichtlampen met kwiklamp en gloeilicht en de natriumlampen, steeds meer populair geworden. Het stroomverbruik van deze lampen is, bij gelijk lichtrendement, aanmerkelijk lager dan dat van de gloeilampen, die v66r 1940 haast uitsluitend werden gebruikt en die pas in 1946 terrein begonnen te verliezen. De totale verhoging van de lichtstroom op onze openbare wegen is dus veel groter dan uit de aang~haalde cijfers kan worden afgeleid.

De natriumlampen welke niet in aanmerking komen voor de verlichting van st;aten met druk verkeer in de stadcentra wegens hun lichtkleur, werden buiten de agglomeratie ruimschoots toegepast. De gezichtsscherpte welke hun gebruik verze- kert, verhoogt de veiligheid en het comfort op de weg en maakt ze, iechnisch en ook econonlisch, tot de meest gepaste lichtbron voor de grote verkeerswegen. Zij worden nochtans op gelukkige wijze gebruikt in steden en gemeenten, naast de andere ontladingslampen, voor de illuminatie van monumenten, van handels- en nijverheidsgebouwen. Het natriumlicht is zeer geschikt vooral voor historische gebouwen, waarvan het de bouwstof enigszins doet herleven door de gouden weer- schijn welke het daaraal verleent. Zo komen wij dan te spreken over de illuminatie van monumenten en toeristische oorden, welke de laatste jaren in Belgie steeds in ruimere mate wordt toegepast.

Het zou onbegonnen werk zijn, alle monumenten en bezienswaardige plaatsen .op te sommen, die geillumineerd zijn, maar men kan gerust verklaren dat er in onze provincies geen hoekje meer te vinden is, waar een vooruitstrevend gemeentebestuur niet het een of ander van haar archeologische schatten of van haar natuurschoon in het licht heeft willen stellen. Onder de belangrijke verwezenlijkingen vermelden wij die te Brugge, waar 1.500 m kaaien, alsmede talrijke monumenten in het centrum van de stad, sedert 1950 geillumineerd zijn. Het resultaat van deze illuminaties kwam onmiddellijk tot uiting in het toestromen van toeristen. In 1950 hadden de diensten voor rondvaarten met bootjes op de kanalen 43.934 passagiers geregistreerd. In 1951 was dit aantal gestegen tot 80.940, nagenoeg het dubbele dus, en de illuminaties te Brugge zijn thans over de gehele wereld bekend. Dit is nochtans een typisch zuinige installatie, vermits haar stroomverbruik slechts 35 kilowatt beloopt. Br zijn nog andere recentere verwezenlijkingen, als b. v. de illuminaties te Lier, van het kasteel te Bouillon, van de petrusse vallei te Luxemburg, te leper, en de aanzienlijke uitbreiding van de illuminaties te Namen. In verband met het tot hun recht laten komen van utiliteitsgebouwen, vermelden wij de publicitaire inspanningen van sommige ondernemingen : « Arpic » te Wilrijk, « Travaux Metalliques » te Boom, de Grote Magazijnen « Au Bon Marche » te Brussel.

Blijft nog de wegverlichting. Belgie telt 10.000 km nationale wegen en 90.000 km provinciale en gemeentewegen. De wegen van algemeen nut bestrijken 20.000 km en worden onderverdeeld als volgt : 1.000 km autosnelwegen (afgewerkt, in aanbouw of ontworpen) ; 6.000 km wegen van het z.g. primair net, welke de grote agglomeraties onderling verbinden; 13.000 km wegen van het z.g. secundair net, welke de kleine en middelmatige agglomeraties verbinden.

Voor de oorlog kon in Belgie eigenlijk niet gesproken worden van een werkelijke wegverlichting. Hoogstens was er, op plaatsen waar dit volstrekt noodzakelijk bleek, een wegverlichting met gloeilampen van zeer laag vermogen (25, 40 of 60 watt maximum) aangelegd, op een gemiddeldeonderlinge afstand van een honderd- tal meter. Ben opzienbarende uitzondering vormde de weg van 50 km welke Brussel met Antwerpen via Mechelen verbindt, waarvan de natrium- en kwikver- lichtung reeds twintig jaar geleden werd aangebracht, hetgeen toenmaals een gebeurtenis van Europese betekenis, ja een wereldgebeurtenis was. Ondanks haar veroudering, blijft deze verlichting nog steeds een spektakulaire verwezenlijking. De toestand is in 1945 veranderd, maar de vooruitgang op het gebied van de weg- verlichting heeft die der stadsverlichting niet gevolgd. Heden ten dage zijn slechts een klein aantal van de 20.000 km wegen van algemeen nut, waaronder 6.000 die de grote agglomeraties verbinden, verlicht.

De wegverlichting is nochtans een uiterst belangrijk probleem, daar het grootste aantal ongevallen na het vallen van de avond plaats vindt. In Frankrijk heeft men in 1953 kunnen vaststellen, dat op de autosnelwegen van het westen, 55 %

van de lichamelijke ongevallen 's nachts plaats vond. In Engeland is het aantal nachtelijke ongevallen 30 % groter dan dat van de ongevallen gedurende de dag. In België had men voor enkele jaren reeds berekend, dat 35 % van de ongevallen 's nachts voorviel, terwijl het verkeersvolume gedurende deze periode, slechts 10 % van het totaal verkeer in 24 uur vertegenwoordigt. Hieruit vloeit voort dat de gevaren van het wegverkeer 's nachts vijfmaal groter waren dan overdag. Deze toestand kan slechts verergeren ingevolge de normale verschuiving van een groter gedeelte van het dagverkeer naar het nachtverkeer en ingevolge de voortdurende toeneming van het aantal wagens, dat einde 1954 op 610.000 eenheden kon worden geschat, zonder de legereenheden, tegen ca. 234,000 eenheden in 1939, dus juist vóór de oorlog, en 419.000 in 1950.

Het spreekt vanzelf, dat het verlichtingsprobleem dringender een oplossing vereist op de wegen waar het verkeer drukker is en het is normaal dat in dit verband, als eerste norm, een nachtelijk verkeer van 200 wagens per uur wordt aangehouden. Het blijft echter niet minder waar, dat ruim 600 km wegen te verlichten zijn. In afwachting dat een dergelijke grootscheepse opzet in overweging kan worden genomen, voorziet het Centraal Rijksbestuur in het allernoodzakelijkste. Sommige gemeenten wenden hunnerzijds pogingen aan om de veiligheid van de inwoners te verzekeren langs de grote verkeerswegen die door hun grondgebied lopen, door deze op passende wijze te verlichten. Men zou ze hierom zonder voorbehoud moeten loven indien de plaatselijke initiatieven uitgingen van een algemeen opgesteld plan en inzonderheid van het principe, dat een drukke verkeersweg een geheel vormt. Nu is echter de verlichting voor elke gemeente zeer verschillend en men vindt ook over zeer korte afstanden de meest uiteenlopende verlichtingen, met tot gevolg dat sommige onzer grote verkeerswegen het uiterlijk bieden van etalages van fabrikanten van verlichtingstoestellen of van lichtbronnen. Hieruit vloeit echter voor de automobilisten een gezichtsvermoeienis voort, die niet verenigbaar is met wat men onder een degelijke wegverlichting moet verstaan. Hier kan voor de toekomst slechts worden gewenst, dat een nauwere samenwerking tussen de gemeentebesturen en het Centraal bestuur tot stand zal komen.

De geluidswaergeving in haar actueel stadium

De constructie van radio- en fonowaergeving apparaten werd de laatste jaren door verschillende belangrijke feiten beïnvloed. Wij vermelden o.m. de bandopname en de microgroefplaat. Met een en ander werd een tot dusver ongekende getrouwe geluidswaergeving bereikt. Daarbij komen nog de radio-uitzendingen volgens het systeem van de frekwentie modulatie, welke de uitzendingen met amplitude modulatie, die wij' gewoonlijk te horen krijgen, verreweg overtreffen. Deze methoden openden voor de constructeurs van waergeving-apparaten nieuwe vooruitzichten. Zij ruimden enkele van de hinderpalen weg, die een natuurgetrouwe waergeving belemmerden.

Zichier, pro memoria, enkele van de verbeteringen welke wij in onze productie hebben ingevoerd. Vooreerst de luidspreker met dubbele conus, waarmee het bereik van de waergegeven frekwenties wordt uitgebreid tot boven de grens van de hoorbare frekwenties en waarmee het richteffect van de hoge tonen wordt verholpen door hun een spreiding zoals aan de lage tonen, te verzekeren. Vervolgens het Bi-Ampli procedé, dat de intermodulatie van de geluiden, welke in de eindbuis en in de uitgangstransformator ontstaan, opheft en dat daarenboven, behalve de kringen welke de hoge en de lage tonen scheiden, voorzien is van twee eindbuizen, twee uitgangstransformatoren en twee bij de geluidsfrekwenties welke zij moeten waergeven, aangepaste luidsprekers. Onder onze recente verwezenlijkingen vermelden wij inzonderheid het aanwenden van een nieuwe kring, de z.g. push-pull Hi, waarmee de uitgangstransformator wordt afgeschaft, zodat de geluidsvormingen welke aan dit element te wijten zijn, uitgeschakeld worden. Ten slotte vermelden wij nog het uitbrengen van een nieuwe luidspreker met dubbele conus en hoge impedantie.

Al deze verbeteringen, die reeds de toets hebben doorstaan, maken mede dat onze vennootschap aan de spits staat, zowel -van de onderzoekingen als van de vooruitgang. Het staat inderdaad vast, dat de smaak voor natuurgetrouwe geluidswaergeving van de muziek bij het publiek steeds meer ingang vindt en wel samen met de smaak voor klassieke muziek. Onze pogingen om aan deze neiging te voldoen worden derhalve zeer gunstig onthaald en wij hebben onze gehele productie in het teken gesteld van de natuurgetrouwe waergeving. Om dit programma getrouw te blijven moest echter, in verband met het feit dat wij binnen de grenzen van het bereikbare willen blijven, rekening gehouden worden met bepaalde overwegingen. Een van de eerste is, dat alle uitzendingen en alle fonoplaten niet een gelijke technische waarde hebben. Zij zijn niet alle geschikt voor waergeving-apparaten, waarvan de uiterste gevoeligheid voor elk geluid, en bijgevolg zowel voor de bijkomstige geluiden als voor de andere, niet verzwakt zou kunnen worden. Om de bijgeluiden van de opname, zoals bromtonen, het draaigeruis van de platenspeler, de geluiden in de zaal te kunnen weren, moet men de lage tonen kunnen uitschakelen. Om oppervlaktegeluiden als bv. gekraak, geluidsvorming te wijten aan de fonoplaat zelf, aan de toonkopnaalden, enz. te weren, moet men de hoge tonen kunnen uitschakelen. Verder verkiezen tal van luisteraars nog hoven de natuur getrouwe geluidswaergeving, een waergeving die aan bepaalde gewoonten voldoet, welke hij het luisteren naar opnamen of naar uitgezonden muziek werden aangekweekt.

De apparatenconstructeur, die met deze factoren geen rekening houdt, zal met zijn productie slechts in een betrekkelijk kleine kring van amateurs, die nl. welke de volstrekt getrouwe waergeving tot enig criterium voor hun beoordeling maken, afzet vinden. Dit is begrijpelijk, maar dan zou men voor het gevolg komen te staan, dat de prijs voor de apparaten voor natuurgetrouwe waergeving een peil zou herijken, waardoor zij zelfs niet meer binden het bereik zouden zijn van diegenen voor wie zij herstemd zijn.

De waergeving-apparaten moeten dus vooral een groot aanpassingsvermogen hebben. Zij moeten een natuurgetrouwe waergeving mogelijk maken en tevens, naar gelang van de persoonlijke smaak of van dwingende omstandigheden, hiermee rekening houden. Hierop hebben wij ons toegelegd en wij denken er in te zijn geslaagd voor alle categorieën toestellen welke wij fabriceren. Het spreekt vanzelf, dat ook voor natuurgetrouwe waergeving graden bestaan. Maar, en dat is een van de wonderen van de techniek, in haar actueel stadium kan een geluidsgetrouwheid worden gewaarborgd welke de

volmaaktheid benadert en wel tegen billijke voorwaarden. Men is thans in staat om weergave-apparaten te fabriceren die aan alle categorieën amateurs voldoening kunnen geven, terwijl hun prijs schappelijk lijft. Zelfs bepaalde speciale uitrustingen kosten niet te duur. Als voorbeeld vermelden wij de twee weergave-apparaten welke haast als apparaten voor beroepsmensen kunnen gelden, welke Philips in 1955 heeft uitgebracht : een radio- en een fonoweergave-apparaat. Een van hun karakteristieken is dat zij drie of vier luidsprekers omvatten. De luidsprekers voor de lage tonen zijn gemonteerd in een kast, de luidsprekers voor de hoge tonen in twee verplaatsbare koffertjes. De luidsprekers voor de hoge tonen moeten op ca. 2 meter afstand van de kast, met de luidsprekers voor de lage taken geplaatst en naar deze kast toegewend worden, ten einde de geluiden samen te brengen en dusdoende hun scheiding te voorkomen. De eerste van deze uitrustingen is gebaseerd op een Bi-Ampli radio apparaat, de tweede omvat een aangepaste platenwisselaar. Beide hebben een versterker waarmee de lage en de hoge tonen afzonderlijk gedoseerd kunnen worden, ten einde ze o.m. te kunnen aanpassen aan de kwaliteit van de uitzendingen, aan die van de opname, aan de akoestiek van het lokaal en aan de karakteristieken van de gebruikte fonoplaten.

Wij vermelden ten slotte dat in de fonoweergave uitrusting de toonkop voorzien is van een diamantnaald. Het diamant slijt veer minder vlug dan het saffier, waarvan gewoonlijk gebruik wordt gemaakt. De spits van de naald behoudt derhalve veel langer haar correcte vorm, hetgeen van belang is voor de levensduur van de platen en voor het behoud van hun geluidskwaliteit. Dit is overigens de reden waarom wij thans de diamantnaald in een hele reeks van onze fonoradio's gebruiken.

een nieuw bioscoopprocédé : de TODD-AO

Sedert het einde van de oorlog heeft de bioscoop een grootscheepse poging gedaan om haar verbeteringen op het .peil te brengen van die welke in andere technische takken werden verwezenlijkt. Na de kleurenfilm, werd het probleem van de reliëf film aangepakt en verschillende systemen, waarvan sommige reeds in toepassing, werden op dit gebied ontwikkeld. In feite geven de meeste populaire procédés, zoals in de eerste plaats de Cinemascope, eigenlijk niet het reliëf doch een illusie hiervan. Deze illusie wordt verkregen door een vergroting van het scherm, zodat het oog van de toeschouwer niet meer beperkt blijft tot een fragment van zijn gezichtsveld. De Cinemascope maakt, bij de filmopname :me, gebruik van een camera welke uitgerust is met een lens die de beelden op de film samendrukt. Een andere lens in het projectietoestel geeft aan deze beelden op het scherm hun normale afmetingen terug.

Zoals bekend heeft Philips, als specialist van de elektro-akoestiek, bij het tot ontwikkeling brengen van het geluidssysteem, dat voor de Cinemascope aangepast is, het zijne bijgedragen. Inderdaad, indien hier het gewone klankprocédé werd toegepast, dan zou de ruimere breedte van het scherm tot gevolg hebben dat de toeschouwer noodzakelijkerwijze de verschuiving zou gaan bemerken tussen de plaats waar het geluid wordt uitgezonden en die van waar het, naar gelang van de verschillende filmpassussen, verondersteld wordt afkomstig te zijn. Bij de Cinemascope is derhalve de film van vier geluidsbanden in plaats van een voorzien. In de bioscoopzaal worden deze banden verbonden met verschillende luidsprekers.

Sedertdien werd een ander cinematografisch systeem aan het publiek voorgesteld, met name de Vista Vision. Teneinde het opnameveld te verruimen, maakt men hier gebruik van een speciale camera, waarin de film horizontaal passeert. Dit groot negatief beeld wordt bij het afdrukken optisch verkleind, zodat men ten slotte een normale positieve afdruk verkrijgt.

Zowat drie jaar geleden werd in New York de eerste filmvertoning gegeven volgens een ander procédé, de Cinerama, welke met veel enthousiasme, zowel van de zijde van het publiek als van de vaklieden, werd ontvangen. In principe wordt het beeld met de Cinerama op een zeer groot, gebogen scherm geprojecteerd. De actie van de film omringt a.h.w. de toeschouwers en geeft hun de indruk dat zij er aan deelnemen. De Cinerama vergt het gebruik van drie films en drie volstrekt

synchrone projectoren, welke elk een derde van het scherm dekken, hetgeen natuurlijk een reeks moeilijkheden meebrengt en waarvan niet de minste de prijs van het materieel is.

Nog een ander systeem werd echter uitgewerkt, waarin de eigenschappen van de Cinerama, zonder zijn nadelen, zijn verenigd. Het werd op de markt gebracht onder de benaming « Todd-AO » (Todd naar Michael Todd, zijn promotor, en AO als afkorting voor American Optical Company). De American Optical Company heeft een projectieobjectief verwezenlijkt met een gezichtshoek van 128°, dus een hoek die praktisch 'gelijk is aan de totale gezichtshoek van de drie door de Cinerama gebruikte objectieven. De Todd-AO breekt volkomen met de traditie en maakt gebruik van films van 70 mm breedte in plaats van 35 mm, om het geprojecteerde beeld volkomen scherp te kunnen weergeven. Deze afmetingen maken het mogelijk op de film zelf zes magnetische banden vast te leggen, terwijl de zeven banden van de Cinerama op een afzonderlijke strook zijn opgenomen.

De American Optical Company heeft Philips verzocht om, in nauwe samenwerking met haar, gecombineerde projectoren voor films van 70 mm en van 35 mm te ontwikkelen, daar de faam van de Philips projectoren voor 35 mm film borg staat voor de kwaliteit en de volledige bedrijfsveiligheid van de nieuwe projectoren, waarvan het succes van dit procédé afhankelijk is.

Deze gemengde projectoren zijn thans klaar gekomen en zijn zo ontworpen, dat men gemakkelijk van de film van 70 mm op de film van 35 mm en omgekeerd kan omschakelen. De uitwisseling duurt slechts enkele minuten, daar alle trommels en alle drukwieltjes tweeledig zijn. Met deze nieuwe projectoren kunnen, naar willekeur, de volgende films worden afgedraaid : film van 70 mm met zes magnetische banden; film van 70 mm met afzonderlijke magnetische band; normale film van 35 mm; Cinemascope film met vier magnetische banden; Cinemascope film met een optische band;

film van 35 mm met Prospect Sound; reliëf film met een band; reliëf film met dubbele band. Dus totaal acht verschillende filmtypen.

Deze laatste verwezenlijking is een nieuwe en zeer belangrijke uiting van de activiteit van onze vennootschap op het gebied van bioscoopprojectoren.

1955 mag wereldwijd gezien worden als een jaar van hoogconjunctuur met als enige dissonante de bekendmaking van de slechte gezondheidstoestand van president Eisenhower, wat een sterke koersval op de beurs teweegbracht. Het aantal werklozen in België bedraagt ca 80.000 een absoluut minimum.

In het jaarverslag over 1955 wordt een hoofdstuk gewijd aan de betekenis van Philips voor de Belgische nationale economie. Enkele interessante gegevens worden verstrekt, zoals :

Personeel op einde 1955 4.700 personen

Lonen en salarissen (sociale lasten inbegrepen) 265 miljoen frank

Investerings 180 miljoen frank (die tot 500 miljoen fr zullen oplopen in 1955)

Aantal te Leuven geproduceerde radio-toestellen 600.000

Hieraan wordt de opmerking vastgeknoopt, dat de waarde der door Philips uitgevoerde produkten hoger is dan die der ingevoerde goederen voor de Belgische markt. Tevens wordt de verwachting uitgesproken, dat Leuven in 1956 ongeveer 750.000 radiotoestellen zal produceren, die natuurlijk voor het grootste deel zullen worden uitgevoerd. Verder wordt aandacht besteed aan de fabrieken te Bierges-lez-Wavre (thans gereed en met productie begonnen), Hasselt en Turnhout in aanbouw. Als bijzonderheid kan nog worden vermeld dat Hasselt een eigen laboratorium krijgt en zelf de nieuwe modellen zal ontwerpen, waarvoor talrijke technici zullen worden aangeworven. Vooral in Hasselt en Turnhout, waar structurele werkloosheid heerste, werden onze nieuwe vestigingen met grote instemming begroet en ontvingen wij waardevolle medewerking en faciliteiten van de stedelijke overheid.

Op verlichtingsgebied valt te signaleren onze medewerking aan de verspreiding van een brochure, uitgegeven door de beroepsunie "Unilampe", waarin wordt aangetoond, dat een goede verlichting niet duur hoeft te zijn. Eveneens verleenden wij onze medewerking aan een campagne over fotograferen bij kunstlicht, uitgaande van de associatie "Coprofo". België telt zowat 55.000 tv-bezitters.

De openbare wegverlichting, het illumineren van monumenten en openbare gebouwen neemt een grote vlucht. Sedert 1945 hebben ongeveer 30 % van onze gemeenten hun verlichting verbeterd. De gemeentelijke uitgaven voor stroomverbruik van openbare verlichting stegen van 69.600.000 fr in 1947 tot 195.600.00 fr in 1954, bij vrijwel gelijkblijvende prijs per kilowattuur.

De verhoging van de koopkracht der Belgische bevolking kost o.a. tot uiting op de radiomarkt. Vele gezinnen kopen een tweede radiotoestel en ook de auto's worden steeds meer uitgerust met ontvangtoestellen (autoradio's).

Door muzikale fijnproevers worden de radiofonische en phonografische "High-fidelity" installaties steeds meer gewaardeerd. De Philips Phonografische Industrie neemt een steeds belangrijker plaats in op de wereld grammofoonplaten markt. Wij noemen in dit verband het creëren van twee series van 12 platen "L'Invitation au voyage musical" en het uitbrengen van de "Edition du Jubilé Mozart"

Bandopnemers. Het op de markt brengen van een populair model, vervaardigd door onze fabriek te Hasselt, bleek een groot succes, zodat niet geheel aan de vraag kan worden voldaan. Wij hebben thans twee modellen voor particulieren, twee voor beroepsdoeleinden en een draagbaar apparaat werkend op batterijen.

Kinematografie. De uitvinder Michael Todd en zijn promotor de "American Optical Company" hebben onder de naam TODD-AO een nieuw kinematografisch procédé gelanceerd, waarvoor Philips de projectoren heeft ontwikkeld.

Verscheidene grote bioscoopzalen werden door ons met CinemaScope uitgerust.

Audiologie. In mei 1955 brachten wij een nieuw universeel transistor-hoorapparaat op de markt, alsmede een draagbare en gemakkelijk hanteerbare audiometer.

Tenslotte vermelden wij nog het succesvol lanceren van een nieuwe lasstaaf, de PH 54, de bestelling van twee electronen microscopen (één voor de "Université Libre" te Brussel), de uitrusting van het ziekenhuis te Ettelbrück en de kliniek St Joseph te Luxemburg, en de levering aan Namen van een eerste radiokinematografische installatie, werkend met een beeldversterker.

De waarde der door Philips uitgevoerde produkten benaderde in 1953 reeds het half miljard fr, en dit neemt nog steeds toe. (Bron : Jaarverslag uitgebracht op 15 mei 1956).

1956

In 1956, op 17 september, volgt de officiële opening van de fabriek te Hasselt in aanwezigheid van de minister van economische zaken Jean Rey en andere personaliteiten, waar naast platenspelers nu ook luidsprekers gemonteerd worden. In 2003 zal ze worden gesloten na een indrukwekkend palmares op het stuk van compact cassette, tangentspeler, CD-Video, CD-Interactive, CD-ROM, DVD en set-topboxen.

23.11.1956 opnieuw publicatie van de statuten in beide talen

1958 tot 1973 uitgifte van winstdelende obligaties voorbehouden aan het personeel (10 jaar) met een jaarlijkse rente van 6.25%, bonus ½% percent van bruto dividend boven 6%; obligatie 1000fr

Jaarverslag over 1956. Op 15 mei 1956 werd "besloten het maatschappelijk kapitaal van 250 op 500 miljoen fr te brengen. Op 29 februari 1956 werd de N.V. Philips Luxemburg gesticht met een kapitaal van 10 miljoen fr. Deze vennootschap neemt de zaken over van ons bijkantoor aldaar, dat in 1923 werd opgericht.

In de algemene beschouwingen wordt gezegd, dat de tijd, waarin de ondernemingsleider op zijn "flair" moest vertrouwen, voorgoed voorbij is. Bij Philips worden daarom de moderne methodes van marktonderzoek toegepast, terwijl er tevens een speciale dienst voor "Sales Promotion" in het leven is geroepen, om de ontwikkeling van de vraag en de smaak van het publiek te volgen.

Ook in dit jaarverslag wordt een uitvoerig hoofdstuk gewijd aan het probleem der vastgestelde prijzen en de door Philips in april 1956 begonnen "Sociale Prijs" politiek.

Industriële Bedrijvigheid Onze fabrieken te Hasselt werden op 17 september 1956 plechtig ingewijd in tegenwoordigheid van minister Rey en vele andere genodigden. Onze tegenprestatie, voor de op gunstige voorwaarden ter beschikking gestelde terreinen, bestond uit de tewerkstelling van 500 werknemers, doch dit aantal bedroeg reeds bijna 900 op 't einde van het boekjaar.

Ook te Turnhout, waar einde december '56 reeds 700 personen werkten, zijn wij ver voor de vastgestelde datum onze verbintenissen tegenover de gemeente nagekomen. In deze fabriek werd begonnen met de fabricatie van natrium en kwikdampontladingslampen en onderdelen voor radiotoestellen, in het bijzonder transformatoren. Verder werd daar een experimentele weg aangelegd, waar alle soorten wegverlichting gedemonstreerd kunnen worden.

Bij de fabriek te Wavre neemt het personeel langzaam maar geleidelijk toe. De produktie omvat lasstaven, lasapparaten, stabilisatoren en, op verzoek van klanten, elektronische apparaten.

Wij hebben medegewerkt aan een campagne van La Communauté de l'Electricité (Groupe Eclairage) die ten doel had een betere verlichting der woonhuizen. Hiertoe werd een film vertoond en er verschenen ook publicaties in de pers. Onze nieuwste lamp "Super Lucia" vond een gunstig onthaal bij het publiek. Dit was ook het geval met de fotolamp PF.5, zonder huls, ten behoeve van amateurfotografen en andere, die flitslampen gebruiken. Te vermelden vallen ook de nieuwe autolampen, met asymmetrische lichtbundel.

Op het gebied van fonoreproductie valt te signaleren het lanceren van een draagbaar fonotoestel, werkend op vier batterijen van 1 1/2 Volt met drt- snelheden (33, 45 en 78 toeren per minuut).

Het aantal T.V. toestellen is in 1956 toegenomen met 50 % maar deze toeneming zou nog sneller verlopen, indien ook b.v. Charleroi en de Borinage en nog enige andere streken door de T.V.-uitzendingen zouden worden bestreken.

Op 15 november 1956 brachten wij een nieuwe elektrische koffiemolen op de markt, die onmiddellijk een groot succes had, evenals een reeds eerder uitgebrachte droogzwierder.

Ons nieuw hoorapparaat van zeer beperkte afmetingen (5x6cm) en dat slechts 75 gr. weegt, trok grote belangstelling, ook al vanwege zijn groot versterkingsvermogen en de geringe onderhoudskosten (ca 50 fr. per jaar). Nieuwe collectieve installaties voor doofstommen werden geleverd aan de instituten van Berchem, Ukkel en Luxemburg.

Verskillende bioscopen werden voorzien van een installatie waardoor doven gemakkelijk het geluidsgedeelte van films kunnen volgen.

Wat de medische apparaten betreft, onze generatoren met zes kleppen behaalden een groot succes en reeds zijn wij aan de plaatsing van onze 35e installatie in België. Eveneens bestaat er in medische kringen grote belangstelling voor de nieuwe radiokinematografische techniek met behulp van een beeldversterker, waardoor onderzoeken met veel zwak kere stralingen kunnen geschieden dan voorheen, hetgeen het gevaar voor dokters en radiologen sterk vermindert.

Sedert 1953 worden bij Philips Eindhoven anti-griepinentingingen uitgevoerd en in 1955 werd het anti-griep vaccine op de markt gebracht. Door preventieve inentingingen kan het absentieïsme wegens ziekte onder het personeel van grote ondernemingen belangrijk worden teruggebracht. In de loop van het boekjaar werd aan het medisch korps het nieuwste product van Philips-Roxane "Duvadilan" voorgesteld, waarvan grote verwachtingen worden gekoesterd.

In het jaarverslag wordt een hoofdstuk gewijd aan de tegenwoordige en toekomstige mogelijkheden van de transistrons, evenals van de automatie.

Personeel

Bedroeg het aantal werknemers in 1955 4.770 personen, in 1956 liep dit op tot 5400, terwijl de uitgekeerde lonen en salarissen voor diezelfde periode resp. bedroegen : 265 en 351 miljoen frank. (bron : Jaarverslag 30/04/1957)

1957

1957 département « administration et finances » ; division « éclairage »

division « Philips-Roxane » ; division « appareils médicaux » ; département « personnel et affaires sociales »

Op 16 januari 1957 heeft de Heer Ch. Spaens het feit herdacht, dat hij voor veertig jaar in dienst trad van het Philips concern.

Waar men tot dan toe 48 u. per week werkte, dus ook op zaterdagvoormiddag, schakelt men in 1957 over naar de vijf dagenweek en 45-urige werkweek.

Op 6 juli 1956 besluit de raad van bestuur om de heer Jan Heis tot directeur van de fabriek te Turnhout te benoemen en de heer Johan Pieter Winkster tot chef van de boekhouding bij de fabriek te Hasselt.

Op 23 november 1956 wordt de hr J.W. Verheyden tot chef van de apparatenfabriek te Turnhout benoemd en de hr J. Van Vaerenbergh tot chef van de boekhouding te Turnhout.

In 1957 beschikt Philips over nagenoeg het grootste centrum voor machinale gegevensverwerking (centre de méconographie) van België. 75 personen worden er tewerkgesteld op de zesde verdieping van de Wolkenkrabber onder leiding van de hr R. Meremans, onderdirecteur. 8 miljoen punch cards worden er verbruikt en men denkt er zelfs aan om een computer te installeren. Het machinepark bestaat uit hoofd- en hulpapparatuur. De hulpapparatuur bereidt het werk voor. De ponsmachines met een eenvoudig of een zeer geperfectioneerd toetsenbord zorgen voor het inponsen van alfabetische of cijfergegevens al naar het ponskaartenprogramma. Ze kunnen aangesloten worden op schrijfmachines om ter zelfde tijd kaarten te ponsen en tekst te tikken. Bij de bepaalde toepassingen kan dit op afstand gebeuren via telecommunicatie. Daarna komen de sorteermachines die de ponskaarten in een bepaalde volgorde sorteren. Er staan in 1957 vijf elektronische sorteermachines met een sorteersnelheid van 40.000 kaarten/uur. Het volgende jaar verwacht men twee machines die 60.000 kaarten kunnen sorteren per uur. Het gaat hier om de eerste toestellen van dit nieuwe type dat in België wordt ingevoerd. Zes reproducerende ponsmachines (reproductrices) ponsen in nieuwe kaarten bepaalde ponsgaten afgelezen van een basiskaart met een snelheid van 6000 kaarten per uur.

Tenslotte schuiven vier sorteermachines (interclasseuses) overeenkomstig een bepaalde index twee vooraf volgens eenzelfde volgorde gesorteerde kaartstellen in elkaar. Daarmee kunnen logische basisoperaties uitgevoerd worden, zoals twee gegevens vergelijken en de hoogste aanduiden. De werksnelheid bedraagt hier 14 à 28.000 kaarten per uur.

De basismachines bestaan uit regeldrukkers (tabulatrices) en rekenmachines (calculatrices). De regeldrukkers zijn in feite uiterst snelle schrijfmachines, voorzien van geperfectioneerde telmechanismen (compteurs) en selectoren (sélecteurs) en verwerken zo'n 4.800 à 9.000 kaarten per uur.

Tenslotte is er de elektronische rekenmachine. Machines met een verbluffende rekenkracht. Twee jaar geleden haalde men nauwelijks 800 à 1000 rekenbewerkingen per uur met maximum vier termen. Met de elektronische machine kan met in theorie tot 60.000 rekenbewerkingen per minuut gaan. De reële snelheid valt terug op 6000 kaarten per uur omdat de lees en ponsenheden niet sneller kunnen werken.

In 1957 droomde men ervan om zoals reeds in bepaalde Amerikaanse bedrijven automatisch de budgetten te berekenen en aan te passen. De verkoopsstatieken afgeleid uit de facturering, vormen de basis voor het opstellen van de gebudgetteerde verkoopsplannen met maandelijkse bijwerking. De dekking- en rentabiliteitsberekening verloopt automatisch ... Voorlopig beperkt men zich tot de behandeling van de complete boekhouding, de berekening van de dagelijkse en maandelijkse omzet, per artikelgroep en –subgroep, de voorbereiding of de rechtstreekse invoer van de boekingen van verkoop en aankoop. Ook de voorraadboekhouding verloopt gemachandiseerd, evenals de verkoopsstatieken, de debiteurenboekhouding inclusief de berekening van de taksen en de maandelijkse rekeningstanden. Voor de fabrieken te Leuven en Waver wordt ook de voorraadboekhouding en bepaalde planningberekeningen gedaan.

Tenslotte worden netto salarissen van alle arbeiders van Philips in België en de bijbehorende driemaandelijks of jaarlijkse bewerkingen met dit machinepark berekend en verwerkt.

De raad van bestuur doet op 13/02/1957 volgende benoemingen :

Afred Saenen adjunct directeur van de afdeling Administratie en Financiën

Albert Jacquemart onder-directeur van de afdeling Verlichting

Jean Pierre Van Tuyckom afdelingschef van de afdeling Philips Roxane

Jacques Vereecken afdelingschef van de afdeling Medische Apparaten.

In 1957 wordt gestart met de bouw van een magazijn te Evere (13.000 m²). In juli 1959 wordt het getroffen door brand met meer dan 100 mio fr schade. Begin 1960 worden 18.000 m² ingewijd. In 1966 is de bouw van het magazijn afgewerkt.

Een geboortepremie in 1957 bedraagt 5.000 fr bij een eerste geboorte en 2.500 bij een volgende. Daarnaast ontvangt men een Luiermant, omvattend "1 deken, 6 luiers van flanel, 6 vochtaantrekkende luiers, 3 kinderlijfjes in interlock, 2 lakens voor kinderbedje, 1 badhanddoek, 1 sjaal, 100 gr wol voor kindergoed, 1 windel 'velpeau', 1 stuk zeep, 1 pak watten. " Indien men aangesloten is bij een ziekenfonds ontvangt de echtgenoot voor zijn vrouw die niet onderworpen is aan de verplichte verzekering 1000 fr tegemoetkoming in de dokterkosten bij bevalling, 65à fr voor de bijstand van de vroedvrouw, 200 fr vergoeding voor luiers. Met een bijkomende verzekering krijgt men daar bovenop 200 fr dokterhonorarium of 150 fr vroedvrouwkosten, 250 fr voor luiers. De echtgenoot ontvangt voorts 650 fr rustvergoeding voor de moeder en 250 fr geboortepremie. In 1957 verandert het kinderbijslagen systeem. Daarvoor werd naast de kinderbijslag een vergoeding voor moeder aan de haard toegekend. Het laatste wordt afgeschaft en de kinderbijslag zelf wordt met een derde verhoogd. Er zijn drie leeftijdscategorieën minder dan 6 jaar, van 6 tot 10, en meer dan 10 jaar.

Vanaf het tweede kind krijgt men per categorie resp. 100 en 175 fr meer. Voor een 1e kind krijgt men 425 fr, 425 voor het 2e, het 3e 500, het 4e 575, het 5e en de volgende 695.

Op maandag 14 april 57 worden de lokalen van de Division Médicale et Industrielle ingewijd in een ultra-modern gebouw op de avenue de l'Impératrice nr 66. De oude lokalen op de eerste verdieping waren onhygienisch oud en technisch ongeschikt geworden

De vrees, welke einde 1956 door sommige economen omtrent de vooruitzichten voor 1957 tot uiting werd gebracht, is gegrond gebleken. De industriële produktie is weliswaar in de loop van het dienstjaar niet afgenomen. De AGEFI-index voor de industriële activiteit heeft zelfs in oktober een nieuw volstrekt record behaald (177.1 tegen 174.7 in oktober van het vorig jaar) en de gemiddelde index is van 160.4 in 1956 (100 == het gemiddelde voor de jaren 1936/1938) tot 165,5 in 1957 gestegen. De stijging heeft dus voortgeduurd, doch het tempo was minder snel dan tijdens de vorige twee jaren. De verhoging t.o.v. 1956 bedraagt inderdaad ca. 3,2 %, terwijl de gemiddelde index voor 1956 een verhoging van 4,4 % in vergelijking met 1955 aangaf. Hoewel de statistieken over het geheel genomen, nog zeer bevredigend blijven, is de verzwakking, die zich begin 1957 aftekende, in de sector van de basisindustrieën niet minder duidelijk, waar inzonderheid tijdens de laatste maanden van het boekjaar, een aanmerkelijke achteruitgang in het binnenkomen van de bestellingen werd waargenomen. Om de afnemende van de produktie en de vermindering van de werkgelegenheid tegen te gaan, welke deze achteruitgang zou kunnen veroorzaken, was men genoodzaakt, de winstmarges soms aanmerkelijk te beperken, vooral voor de leveringen bestemd voor de uitvoer. Ondanks deze inspanning, heeft de handelsbalans van het land hier onder geleden en zij vertoont derhalve een achteruitgaande tendenz. Het beleid inzake openbare werken en de ruimere tewerkstelling met het oog op de Wereldtentoonstelling te Brussel, hebben niet kunnen verhinderen dat het aantal werklozen in een geringe mate toenam, doch voldoende om enige bezorgdheid te wekken voor de toekomst. Het staat vast dat de economie van België, dat slechts een kleine eenheid in het wereldconcert van de grote industriële naties vertegenwoordigt, sterk beïnvloed wordt door de internationale economische toestand. Deze is thans gekenmerkt door het schaarser worden van de kapitalen, die voor investering in de produktie in aanmerking komen. De spectaculaire verhoging van de interest en de beperkingen van het krediet, die op de Staat zelf een terugslag hadden, gaan logisch gepaard met een aanmerkelijke daling van de effectenkoersen. Deze feiten zetten er de zakenkringen ongetwijfeld toe aan, hun beleggingen te remmen en de tussenhandelaars, hun voorraden te beperken om de beschikking te krijgen over vlottende middelen.

+ Het behoud van de economische voorspoed op lange termijn is in aanzienlijke mate afhankelijk van de investeringen door de industriële en de openbare macht. De neiging tot investering vindt een stimulans in het verlangen van de industriële om zich uit te rusten ten einde aan de toenemende vraag naar consumptiegoederen te kunnen voldoen. De verzadiging van een markt kan derhalve een voldoende reden zijn om de vrees voor een achteruitgang te staven. Sommigen beweren dat een dergelijke toestand in de Verenigde Staten voor een hele reeks produkten optreedt. Hoewel de Europese economie sterk beïnvloed wordt door die van de Verenigde Staten, mag niet zonder meer verklaard worden dat wat voor de laatste geldt, ook noodzakelijk voor Europa waar is. De Europese markt is lang niet met de Amerikaanse te vergelijken. Grote lagen van de bevolking konden zich in Europa, bij gebrek aan koopkracht, een hele reeks artikelen nog niet aanschaffen, waarvan de meeste Amerikaanse burgers reeds ruim voorzien zijn.

De economische deskundigen achten algemeen dat de huidige achteruitgang een matig karakter zou kunnen behouden en in bepaalde opzichten zelfs nuttig zou kunnen blijken. In de sector van de particuliere consumptiegoederen, die voor ons van speciaal belang is, dient genoteerd dat de producenten, gesteund door een aanzienlijke vraag in het binnenland, gedurende het gehele jaar 1957 hun activiteit hebben kunnen handhaven. Hoewel de distributiespecialisten een vermindering van het koopverlangen van de massa's hebben menen te kunnen ontwaren, toch is de vraag vanwege de verbruikers in 1957 inderdaad niet afgenomen. De werkelijke omvang der verkopen van de grote warenhuizen bevestigt dit. Deze benaderende index wordt bekomen door de omzet af te wegen tegen de index van de kleinhandelsprijzen. Dit onderstelt dat het gemiddelde van de door deze distributie-organismen toegepaste prijzen, die van de kleinhandelsprijzen volgt, welke voor het vaststellen van de index worden opgenomen. Zelfs indien de index van de kleinhandelsprijzen, welke in de grote magazijnen worden opgetekend, zoals een groot warenhuis in zijn jaarverslag verklaart, in feite lager liggen dan de officiële cijfers, dan krijgt onze vaststelling des te meer waarde: de verkoop in de kleinhandel toont sedert begin 1954 een stijgende tendenz. Voor ons is het van belang te noteren, dat de uitbreiding van de verkoop van duurzame consumptiegoederen, als textiel, elektrische huishoud apparaten en auto's een van de voornaamste kenmerken is voor de ontwikkeling van de uitgaven der particulieren. In de toekomst is evenwel te vrezen, dat de stijging van de kleinhandelsprijzen, enige vermindering van het verbruik tot gevolg zou kunnen hebben.

+ Het jaar 1957 werd gekenmerkt door een aantal belangrijke beslissingen op economisch gebied. In de eerste plaats vermelden wij de ondertekening van het Verdrag houdend de oprichting van de Euromarkt. Aan de Euro markt werd reeds heel wat commentaar besteed en dat zal waarschijnlijk nog meer het geval zijn in de eerstvolgende maanden. Wij willen er hier niet verder op ingaan. Wij geven gaarne toe dat het Verdrag, dat te Rome door de vertegenwoordigers van de zes landen van de Gemeenschap getekend werd, ongetwijfeld een reeks aanpassingsproblemen zal doen ontstaan, maar wij zijn ervan overtuigd dat de voordelen die er ten slotte uit zullen voortvloeien voor al diegenen, die zich zullen hebben weten aan te passen aan de nieuwe concurrentievoorwaarden, uiteindelijk ten volle zullen opwegen tegen de onaangenaamheden, welke zijn toepassing ongetwijfeld zal mee brengen.

De oprichting van een markt van 160 miljoen inwoners en de vrije circulatie van de goederen, de diensten, de kapitalen en de personen, welke zij meebrengt, zullen zeker een grotere rationalisatie van de fabricaties, een wellicht langzame,

doch onvermijdelijke harmoniëring van de arbeids- en bezoldigingsvoorwaarden, een gemakkelijker verkeer voor personen, kapitalen en diensten mogelijk maken. Al deze factoren zullen bijdragen tot de verlaging van de kostprijzen, de vermenigvuldiging van de fabricaties en de algemene verhoging van de koopkracht, die op haar beurt in een verbetering van de levensstandaard van de volken der Gemeenschap tot uiting zal komen. Wat nu onze vennootschap betreft, zijn wij ons bewust van de moeilijkheden van alle aard, welke de progressieve uitvoering van de Euromarkt, vooral tijdens haar eerste stadia, zal veroorzaken. Wij blijven er niettemin van overtuigd, dat wij er mettertijd de gunstige gevolgen van zullen onder vinden. Het Euratom-Verdrag is eveneens een wijze maatregel. Op welk terrein men zich ook plaatst, de tijd van het verstokt individualisme en van in afzondering verrichte arbeid is voorbij. Wij betuigen derhalve zonder voorbehoud onze instemming met alle maatregelen, die ertoe strekken een vrucht bare samenwerking, gepaard met een gezonde wedijver, tussen de mensen van goede wil te bevorderen. Wat inzonderheid België aangaat, vermelden wij nog dat de wet, houdend de regeling van de verkoop en leningen op afbetaling eindelijk aangenomen werd. Zij is pas op 1 februari 1958 van kracht geworden. Het is nog voorbarig haar praktische resultaten hier te bespreken.

INDUSTRIËLE ACTIVITEIT

Onze vier fabrieken te Leuven, Hasselt, Turnhout en Bierges-bij-Waver hebben het fabricatieprogramma, dat hun respectievelijk werd opgedragen, volledig afgewerkt. Onze fabrieken te Leuven. — De produktie van radio-ontvangtoestellen is nog steeds het voornaamste punt van onze Leuvense fabrieken, maar het aantal gefabriceerde toestellen is dit jaar kleiner dan vorig jaar. De reden hiervan is, dat sommige landen, die vanouds als grote afnemers bekend staan, hun bestellingen hebben vermindert. Verder fabriceren wij te Leuven in serie geluidversterkers, antennes voor autoradio's en tal van onderdelen. *Het park* van gereedschapmachines en het departement « Gereedschappen » zijn dus uiteraard zeer belangrijk. De nuttige oppervlakte van onze werkplaatsen te Leuven benadert thans 45.000 vierkante meter. Het aantal tewerkgestelde arbeiders is logischerwijze licht gedaald. Onze fabrieken te Hasselt kenden tijdens het afgelopen jaar een drukke activiteit, zowel op het gebied van wetenschappelijk onderzoek als op het gebied van rationalisatie en organisatie van de produktie. Men zal zich herinneren dat het fabricatieprogramma hier het materieel omvat dat in het algemeen onder de benaming « musical equipment » wordt aangeduid. Hoewel de massa-fabricatie van zulk materieel een recente tak van de activiteit uitmaakt, heeft zij zich toch dadelijk aanmerkelijk uitgebreid, dank zij het succes dat de langspeelplaten en de bandopnemers bij het publiek oogsten. Het complex te Hasselt werd dit jaar verrijkt met een afdeling voor galvanisering. Hier worden niet uitsluitend in stijgende hoeveelheden platen spelers, platenwisselaars, magnetische bandopname-apparaten gefabriceerd, maar ook luidsprekers, waarvan de produktie aanmerkelijk is toegenomen. Verschillende typen apparaten worden geheel te Hasselt ontwikkeld, hetgeen betekent dat alle fasen van hun ontstaan, zowel theoretisch als praktisch, tot en met het stadium van de massa-produktie elkaar in deze fabrieken hebben opgevolgd. Het personeel, dat einde 1956 ongeveer 900 bedienden en arbeiders telde, steeg tot meer dan 1.300 in twaalf maanden tijd. Onze fabrieken te Turnhout, die geleidelijk tijdens de tweede helft van het jaar 1956 in bedrijf werden gesteld, werden officieel geopend op 17 oktober 1957, in aanwezigheid van de Heer Rey, Minister van Economische Zaken, en van tal van vooraanstaande personaliteiten. In het begin van het jaar waren er 700 mensen tewerkgesteld; einde 1957 bedroeg de bezetting reeds $\pm$ 1.000 personen. Evenals te Hasselt zijn wij ook hier vooruit op het programma en op de omvang van de produktie, zoals deze aanvankelijk werd gepland. Niet zonder reden mocht de directeur van de fabriek op de Academische Zitting ter gelegenheid van de officiële opening verklaren dat het produktiecentrum van Turnhout moet beschouwd worden als het belangrijkste van West Europa wat betreft de ontladingslampen bestemd voor de openbare verlichting. Wij wijzen er, in dit verband, op dat de fabrieken te Turnhout niet alleen kwik- en natriumlampen vervaardigen, maar daarenboven andere lichtbronnen, zowel gloei- als ontladingslampen, als ook transformatoren en radio-onderdelen. Laatstgenoemde artikelen zijn eveneens grotendeels bestemd om over heel de wereld te worden uitgevoerd. Het industrieel complex te Turnhout is, naar het voorbeeld van onze Hasseltse fabrieken, zeer modern opgevat. Niets werd nagelaten om het personeel een maximum aan comfort en arbeidsvreugde te verschaffen. Op dit ogenblik beslaat de nuttige oppervlakte reeds nagenoeg 13.000 m². De proefweg in de nabijheid van de fabricatiehallen, waarvan wij de aanleg in ons vorig jaarverslag hebben aangekondigd, geniet grote belangstelling in de kringen die zich bezig houden met de openbare verlichting. Hier bestaat inderdaad de mogelijkheid, om naar willekeur en bijna ogenblikkelijk de verlichting te veranderen. Zowel de aard zelf van de aangewende verlichting als de onderlinge afstand tussen de lichtbronnen en de afstand tussen deze lichtbronnen en de grond kunnen gewijzigd worden. Zodoende kan men zich van te voren en volkomen waarheidsgetrouw een idee vormen van de praktische werking van een ontworpen verlichting. In onze fabrieken te Bierges-bij-Waver werd de produktie van lasstaven opgevoerd en op het gebied van de industriële elektroniek is de fabricatie van de elektronische profileerspectrografen (volgens de techniek van professor Breckpot), evenals de fabricatie van germanium- en siliciumgelijk richters die voor het eerst door ons in België worden geproduceerd, tot het industrieel stadium overgegaan. Voor onze afdeling Philips-Roxane hebben wij in ons nieuw gebouw te Evere een zeer moderne uitrusting geïnstalleerd voor de fabricatie en de menging van farmaceutische en chemische produkten, een uitrusting die ons produktievermogen in aanzienlijke mate verhoogt en het ons zal mogelijk maken aan de voor de komende jaren voorziene uitbreiding van onze zaken het hoofd te bieden.

COMMERCIEËLE ACTIVITEIT

Afdeling Verlichting

De personeelsbezetting van onze Afdeling Verlichting moest weer worden uitgebreid ingevolge de steeds belangrijker taak die deze afdeling te beurt valt. In de expansie van de markt nam ze een ruim aandeel. De verbruikers hechten thans inderdaad niet alleen meer belang aan de hoeveelheid licht maar ook aan de hoedanigheid; eenvormigheid, contrast en verblinding, gelden als beslissende factoren. Nieuwe lichtbronnen komen regelmatig de oudere aanvullen, zodat rationele en economisch verantwoorde oplossingen kunnen gegeven worden aan alle problemen die zich in de praktijk stellen. De rol van de verlichting als factor van veiligheid en rendement, als een element dat bijdraagt om het werk aangenamer en rustiger te maken, blijkt steeds duidelijker uit het deskundig advies van gespecialiseerde instellingen, als bij voorbeeld het Belgisch Nationaal Comité voor Verlichting en de Belgische Vereniging voor Openbare Verlichting, waarin wij vertegenwoordigd zijn. De navorsingen van verlichtingsspecialisten, waarmee fabrikanten van lichtbronnen, architecten, technische adviseurs, geneesheren, industriëlen en technici samenwerken, hebben het mogelijk gemaakt, de wetten van de verlichting en van het kunstlicht steeds duidelijker te doen kennen. In dit verband mag worden gezegd, dat al wat de verlichtingstoepassingen betreft, meer dan ooit gaat behoren tot de bevoegdheid van de deskundigen en dat improvisatie op dit gebied leidt tot ondoelmatigheid en verspilling, zowel wat de industriële, de commerciële als de professionele of de openbare verlichting betreft. Dit is dan de reden waarom ons sinds jaren opgericht Lichttechnisch Studiebureau, waarop reeds zo dikwijls een beroep werd gedaan, aan de gebruikers zulke grote diensten bewijst. De gebruiker wint des te meer zijn advies in, daar de technische evolutie van de verlichting en van de lichtbronnen snelle vorderingen maakt en men er vaak belang bij heeft, met het oog op een hogere produktiviteit, die installaties te vernieuwen, welke enkele jaren geleden nog als toereikend werden beschouwd; een hoger verlichtingsniveau is noodzakelijk om optimale voorwaarden te scheppen voor arbeid en rendement. Hier mag men wel zeggen dat de wettelijke voorschriften dienaangaande verouderd zijn. Wij menen echter te weten dat zij thans het voorwerp uitmaken van een herziening, om de wetgeving met de thans doorgaans geldende normen in overeenstemming te brengen.

De fluorescentielampen en andere ontladingslampen (kwik- en natrium lampen) bereiken deze normen onder economisch bevredigende voorwaarden en hebben om deze reden in de algemene industriële verlichting de gloeilampen verdrongen, welke echter nog verder gebruikt worden als bijkomende lichtbron en voor de kleurencorrectie. Een belangrijke taak blijft nog te verrichten om de verlichting bij de particulieren te verbeteren. Onze Afdeling Verlichting heeft derhalve haar publiciteitscampagne voortgezet met als motto de verhoging van de lichtsterkte der lampen en de vermenigvuldiging van het aantal lichtpunten. De Electriciteitsgemeenschap, waarbij wij in verband met deze campagne aangesloten zijn, heeft harerzijds de vorig jaar op touw gezette actie doorgevoerd ten gunste van een betere verlichting van de woning. De ontladingslampen met ingebouwde spiegel (Lux-lampen) vinden talrijke toepassingen: zij zijn onmisbaar als men het reliëf wil herstellen, dat verloren ging bij het willekeurig gebruik van diffuse verlichting. Met de nieuwe reeks, die wij op de markt hebben gebracht, kan bij gelijk stroomverbruik een sterkere lichtintensiteit verkregen worden. Deze lampen maakten tal van voortreffelijke verwezenlijkingen mogelijk, o.a. op het gebied van de verlichting van uitstalramen en winkels, waar men dezelfde effecten moet kunnen verkrijgen als in een schouwburg. Wat de lampen met gerichte lichtstroom aangaat, dient enerzijds de grote bijval vermeld van de TLF fluorescentielampen, die reeds bekend zijn, en de TLM-F (met snelle ontsteking), en anderzijds het op de markt brengen van HPL'R kwiklampen. Dank zij de inwendige spiegel waardoor zij geen bekleding maar een eenvoudige mechanische bescherming vereisen, zijn de HPL'R lampen zeer geschikt voor de verlichting van industriële lokalen waar de lampen moeilijk te bereiken zijn, en daar waar het te duur zou uitkomen op geregelde tijdstippen verlichtingstoestellen en lampen af te stoffen. De reeks kwiklampen van het type HPL, die in een nieuwe langwerpige vorm worden aangeboden, werd aangevuld met lampen van 400 en 1.000 watt. De kenmerken van onze elektrische Polyester voorschakelapparaten zijn van zulke aard, dat wij ze geleidelijk zullen aanwenden voor de hele serie van de voor onze ontladingslampen benodigde voorschakelapparaten. De verkoop van auto- en fotolampen verloopt in steeds stijgende lijn.

Afdeling Radio Televisie Huishoudapparaten en Fonoplaten

RADIO

De radiomarkt blijft, in haar geheel, belangrijk: het aantal betaalde radiotaksen, dat einde 1956 het reeds indrukwekkend getal 2.229.000 bereikte, is in 1957 tot ongeveer 2.300.000 gestegen. Om zich een idee te kunnen vormen van het aantal werkelijk in gebruik genomen radio-ontvangtoestellen, moet men voor ogen houden dat verschillende toestellen in een zelfde woning door een enkele taks gedekt kunnen worden en dat het uitbrengen van kleine, goedkope en gemakkelijk te dragen apparaten de aankoop van een tweede toestel heeft bevorderd. Verder dient erop gewezen te worden dat veel personen in het geheel geen aangifte van een ontvangtoestel doen. Het lijkt dat de introductie van de televisie de ontwikkeling van de radiomarkt niet heeft geschaad. In dit verband moet evenwel vermeld worden dat de personen, die zich een grote financiële inspanning getroosten voor de aanschaffing van een televisietoestel, vaak genoegen nemen met een radiotoestel van middelmatige klasse, in plaats van een luxe toestel te kiezen. Een ander interessant feit is het succes van de autoradio, dat gepaard gaat met de motorisatie, en de bijval van draagbare toestellen met transistoren, die op droge elementen werken en waarvan het verbruik zo laag is, dat het niet langer meer noodzakelijk is de mogelijkheid te voorzien ze nog op het stroomnet aan te sluiten. Het gebruik van deze toestellen wordt stilaan algemeen. Wat de radiotechniek in het algemeen betreft, heeft de ontwikkeling van het Bi-Ampli systeem het mogelijk gemaakt, het tot dusver onbereikbaar ideaal van de technicus te verwezenlijken, t.w. een « doorschijnende » versterker, die de geluiden a.h.w. zonder vervorming en gaaf doorlaat. In hun actuele uitvoering zijn de « Bi-Ampli »-toestellen, waarin een nieuw principe van terugkoppeling is toegepast, uitgerust met een eindversterker met hoge impedantie, zonder uitgangstransformator en waarvan het vervormingsniveau bij maximum vermogen lager ligt dan de ongelooflijk kleine waarde van 1%.

Voegt men hierbij de aanwending van twee luidsprekers, die het mogelijk maken, het geluid door weerkaatsing op de wanden te verdelen en de muziek bron zodoende te verruimen, het gebruik in de luxe-toestellen van een luid spreker met samendrukking, die nog een sterkere indruk van aanwezigheid geeft en, ten slotte, de mogelijkheid om hoge tonen-projectoren aan te sluiten, dan kan men besluiten, dat indien al de apparaten van de reeks werkelijk sensationele prestaties kunnen leveren, de luxe-toestellen het mogelijk maken ensembles samen te stellen, die werkelijk een high-fidelity gave verzekeren

Wat het uiterlijk der toestellen betreft, hierbij werd rekening gehouden met de moderne lijn, die overwegend in het horizontale ligt. Ten slotte zij vermeld dat wij het toepassingsgebied van de gedrukte kringen uitgebreid hebben en dat wij twee modellen in de lage prijsklasse aanbieden, die volgens deze techniek verwezenlijkt werden en een uitstekend rendement hebben. Het gebied van de z.g. « High-Fidelity »-toestellen is in ruime mate onafhankelijk van de radio, vermits het in algemene regel ensembles betreft, die in de eerste plaats de volmaakte weergave van fonoplaten moeten verzekeren. De geleidelijke toeneming van kieskeurige en veeleisende muziekliefhebbers verklaart de behoefte om gramfooncombinaties met een volkomen natuurgetrouwe weergave, die het gehele geluidsregister bestrijkt, te hunner beschikking te stellen. Onze fabrieken hebben derhalve een uitgebreide reeks Hi-Fi-apparaten en toebehoren ontworpen, waaronder wij noemen : de elektrofonen, de automatische platenwisselaars met magnetische snelheids regeling en lichtende stroboscopische schijf, alsmede luidsprekers voor lage en hoge tonen, magnetodynamische toonkoppen, enz., die het mogelijk maken een groot aantal verschillende combinaties, naar gelang van de smaak en de middelen van de belangstellenden, te verwezenlijken. In dit verband wijzen wij erop, dat de muziekliefhebbers tegen een zeer matige prijs kunnen beschikken over een « Bi-Ampli Hi-Fi » tafelelektrofoon, die een hoog vermogen, praktisch zonder vervorming, verzekert.

TELEVISIE

Ziehier, aan de hand van betrouwbare schattingen, het benaderend aantal televisietoestellen, welke einde 1957 in de landen van het Europa der Zes in bedrijf waren genomen :

	Aantal toestellen in gebruik	Aantal toestellen per 100 inwoners
Be	200.000	2.3
Fr	650.000	1.5
GDL	1.500	0.5
It	900.000	1.8
NL	250.000	2.5
Wduitsland	1.150.000	2.3
Bij wijze van vergelijking		
UK	8.350.000	17
USA	47.000.000	27.5

Hoewel de plaats van België vrij gunstig lijkt, t.o.v. die van zijn naburen, is het aantal toestellen in gebruik, t.w. slechts 1 toestel voor 15 gezinnen, naar verhouding nog ver beneden dat van de Angelsaksische landen.

Wel is de televisie in ons land nog niet zo heel lang gestart en bestrijken de zenders nog niet het gehele grondgebied, terwijl verder een goede ontvangst niet in alle theoretisch bestreken zones mogelijk is ingevolge het ontoereikend vermogen van de zenders. Maar het totaal uitgestraald vermogen van deze zenders zal in 1958 van 16 tot 400 kilowatt opgevoerd worden; de zendantennes zullen op geografisch beter gelegen plaatsen opgetrokken worden, zodat 95 % van onze bevolking weldra in de comfortzone van ten minste een nationale zender zal gelegen zijn. Er is dus geen reden waarom de televisie in België geen verdere uitbreiding zou nemen en waarom wij niet mettertijd een verzadigingsgraad zouden kunnen bereiken, zoals dit b.v. in Groot Brittannië het geval is. De enige hinderpaal zou kunnen zijn het feit dat de kostprijs, en bij gevolg de verkoopprijs, van televisietoestellen in België vrij hoog is ingevolge het bestaan van twee standaarden die verschillen van die, welke in de andere Europese landen worden toegepast. Onze levensstandaard, die doorgaans hoger is dan die van onze burens, kan de invloed van deze nadelige factor temperen. Wij zijn derhalve optimistisch voor de toekomst van de televisie. Onze ontvangtoestellen worden steeds zeer gewaardeerd, zowel om hun kwaliteit als om hun uitvoering en zij maken nog steeds het voorwerp uit van verschillende verbeteringen, die te danken zijn aan de voortdurende onderzoeken in onze laboratoria. De toestellen van ons merk zijn ontegensprekelijk de in België meest verkochte en wij weten dat de televisiekijkers de « service » waarop zij na de aankoop bij onze verdelers kunnen vertrouwen, ten zeerste waarderen. De verdelers hebben overigens de mogelijkheid, zich in deze nieuwe techniek te perfectioneren dank zij de uitgebreide cursussen, welke wij regelmatig en sedert verscheidene jaren te hunnen behoeve organiseren.

HUISHOUDAPPARATEN

In vergelijking met vorig jaar vertoont de omzet van onze afdeling « huishoudapparaten » een aanmerkelijke verhoging, welke voor een belang rijk deel te danken is aan onze grotere afzet van koelkasten. De enkele weken in juni en juli, tijdens dewelke een bijzonder hoge temperatuur heerste, hebben een zo grote vraag uitgelokt dat wij er niet geheel aan hebben kunnen voldoen. Daarin moet nochtans niet de voornaamste reden van ons succes gezocht worden. Indien een bepaalde categorie kopers tot de aanschaffing pas dan besluiten, wanneer de warmte hun er de noodzakelijkheid van opdringt, zo zijn er steeds meer mensen die er zich rekenschap van geven dat een koel kast in alle seizoenen haar nut heeft. Dit verschijnsel en de bijval, die onze nieuwe apparaten oogsten, verklaren dat onze verkopen iedere maand aanzienlijk hoger liggen dan in de overeenkomende maanden van het afgelopen jaar. Een ander apparaat, dat een opvallend succes kent, is het droogscheerapparaat PhiliShave, waarvan de verkoop van jaar tot jaar toeneemt. Onder de nieuwigheden vermelden wij het licht strijkijzer en de kleine koffiemolen, die op het einde van het boekjaar met succes uitgebracht werden.

FONOPLATEN

Philips heeft op de fonoplatenmarkt, waar zij pas voor enkele jaren haar intrede deed, een belangrijke plaats ingenomen, waardoor ons merk zich onder de eerste heeft weten te rangschikken. Wij zijn zeer tevreden over de vorde ringen, die door deze afdeling gemaakt werden. De fonoplaat kent bij het publiek een steeds grotere bijval. Dit is aan de ene kant te danken aan de modernisatie van de fonoweergaveapparaten en aan de andere kant aan de voorkeur van het publiek voor deze vorm van muzikale ontspanning. Volgens particuliere schattingen, zou de globale omzet op de Belgische markt in 1957 viermaal groter zijn dan vóór vijfjaar, toen wij op de markt verschenen. Thans mag worden aangenomen dat iedere Belg gemiddeld één plaat per jaar koopt en dat, over het algemeen, het aandeel van de fonoplaten met 33 toeren steeds groter wordt. De 78 toeren-platen verdwijnen geleidelijk van de markt en men kan ervan verzekerd zijn, dat binnen enkele jaren de laatste fonotoestellen met één snelheid zullen vervangen zijn door apparaten waarmee platen die met een snelheid van 45 t/m en 33 t/m draaien, gespeeld kunnen worden. Onze afdeling « Fonoplaten » heeft er zich in 1957 op toegelegd, om het repertoire te vernieuwen en te verbeteren. Onder de in dit verband noemenswaardige feiten, dienen vermeld : het op de markt brengen van de nieuwe reeks « Klassieke Juwelen » waarmee opnamen van befaamde vertolkers en orkesten binnen het bereik worden gesteld van een groter aantal liefhebbers, de aanvulling van de verzameling « Platenboekjes » voor kinderen, het uitbrengen van de « LL »-reeks, waarmee in prachtige albums met toelichting, markante werken worden aangeboden, als b.v. de « Monumenten van de Italiaanse Muziek », de « Fastes et Divertissements de Versailles », de « Bloemlezing van Melodieën van Belgische Componisten », opgenomen in samenwerking met het Ministerie van Openbaar Onderwijs en Schone Kunsten, enz. Onze activiteit was niet minder groot op ander gebied dan dat der klassieke muziek. Onder de meest belangrijke verwezenlijkingen noemen wij: de verzameling van het Newport Festival 1956, met L. Armstrong en Duke Ellington, de reeks « Jazz voor allen » waarin men de grootste namen uit de Amerikaanse jazz-wereld aantreft, een uitgebreid repertoire van Franse chansons en lichte muziek, enz. Wij wijzen ook nog op de voortdurende uitbreiding en het succes van het Belgisch repertoire in langspeelplaten, dat zeer verscheiden genres omvat (orkesten, volksliedjes, voordrachten) en in onze totale verkoop een aan zienlijke plaats inneemt.

Afdeling Elektro-Akoestiek, Kinema en Audiologie

Onze dienst geluidversterking heeft verschillende nieuwigheden op de markt gebracht : — Een systeem voor gelijktijdige vertaling d. m.v. inductieve over seining met een zender met zes frequenties en talrijke kleine ontvangers. Dit systeem maakt het de toehoorders op een conferentie mogelijk, de spreker te horen in de taal van hun keuze zonder gebruik te maken van enige bedrading. De luisteraar, die over een ontvanger beschikt, kan zich vrij overal in het lokaal bewegen, dat met het systeem is uitgerust. — Een rack voor kunstmatige geluidsterugkaatsing, dat de terugkaatsingstijd van een lokaal van 1,1 sec tot 6 sec. kan doen variëren. Dit procédé verbetert aanmerkelijk de akoestiek in de schouwburgen. De eerste installatie in België zal in het Groot Auditorium van de Wereldtentoonstelling te Brussel in 1958 in bedrijf worden genomen. Ze zal gecombineerd worden met de stereofonische geluidswaergave. — Versterkers van groot vermogen, tot 20 kilowatt, bestemd voor industrieën en meetlaboratoria. Deze versterkers kunnen grote diensten bewijzen o. m. in de laboratoria voor atoomfysica. — Een draadloze oproepinrichting waarmee elke persoon met wie de centrale in verbinding wenst te komen, individueel en zonder de anderen te storen kan bereikt worden. De werking van deze inrichting is zowel buiten als binnen de gebouwen verzekerd en zij kan een zeer grote oppervlakte bestrijken.

Een eenvoudiger en goedkoper installatie, waarbij echter bedrading vereist is, werd eveneens ontworpen voor de intercommunicatie op werk plaatsen. Dit materieel werd in bedrijf genomen op de werken van de Wereldtentoonstelling 1958. Op het gebied van de geluidopname werden verschillende nieuwe modellen magnetofonen uitgebracht. De prijs van deze apparaten schommelt van 5.950 tot 23.000 frank en hiermee wordt in alle behoeften voorzien. Een nieuw hoorapparaat werd op de markt gebracht. Dit apparaat weegt slechts 30 gram, het heeft zeer kleine afmetingen en kan zelfs als een armbandhorloge gedragen worden. Nieuwe audiometers werden tijdens het jaar 1957 ontworpen en een volledige vocale audiometrie-installatie werd geplaatst in het Burgerlijk Hospitaal te Hoei. Verschillende schouwburgen en bioscoopzalen werden uitgerust met een magnetische ringleiding ten behoeve van de hardhorigen, o.m. te Brugge, te Gent, te Antwerpen, enz. Op het gebied van de geluidfilm is niets bijzonders te vermelden, behalve dan de voorbijgaande crisis, waarmee de bioscoopexploitatie in België te worstelen heeft en die aan verschillende oorzaken te wijten is : hoge belas tingen, weinig aantrekkelijke programma's voor het grote publiek, veelvul digheid van de systemen

met groot scherm, enz. Ons geluidfilmtoestel 16 millimeter heeft ingang gevonden in onder wijsinrichtingen en bij de beroepsopleiding door de moderne audiovisuele methoden.

Medische en Industriële Afdeling

Het programma voor de nieuwe uitrusting van hospitalen in België deed voor onze medische apparaten zeer gunstige mogelijkheden voorzien. Onge lukkig hebben vertragingen in het insturen van de bestellingen en de financiële moeilijkheden, welke in verschillende diensten van de organisatie der verplegingsinstellingen ontstonden, ons niet toegelaten onze vooruitzichten geheel te verwezenlijken. Dit jaar heeft Philips opnieuw in ruime mate bijgedragen tot de verdere ontwikkeling van het elektrisch materieel voor geneeskundige doeleinden en wij hebben hiermee pionierswerk verricht.

Zo werd o.m. een nieuwe volautomatische tomograaf, ontworpen volgens het principe van Grossmann, op het Congres voor Radiologie te Lissabon in april j.l. getoond en verscheidene installaties werden in ons land reeds verkocht.

De door de patiënt opgevangen röntgenstraaldosissen worden tot een minimum beperkt door het gebruik van onze nieuwe generatoren voor röntgendiagnose, die de aanwending van spanningen van 150 kilovolt toelaten.

Wij vermelden verder dat de angiocardiografie en het hartonderzoek door middel van peilstiften thans met een veel grotere nauwkeurigheid en met meer veiligheid kunnen geschieden, dank zij de speciaal voor het gebruik van onze helderheidsversterkers met een nuttig veld van 13 en 28 centimeter, ontworpen statieven. Het ene maakt de gelijktijdige doorlichting door de cardioloog en de radioloog mogelijk dank zij het gebruik van een nieuwe optische inrichting, het ander de kinematografische opname met behulp van een 35 millimeter-spiegelcamera. Het gunstig onthaal, dat onze wetenschappelijke apparaten vanwege de industriële en de onderzoeklaboratoria te beurt viel, heeft het ons mogelijk gemaakt dit jaar onze verkoopvooruitzichten te overtreffen. Dit is te danken aan het feit dat de vorsers, benevens de hoge technische kwaliteit van deze apparaten, de oordeelkundige uitvoering van dit materieel en zijn handzaamheid, die hun werk verlicht, weten te waarderen. Wij hebben verschillende automatische uitrustingen voor de structurele en chemische analyse van materialen, alsmede elektronische microscopen voor industriële en medische doeleinden in bedrijf gesteld. Wij zijn thans in staat om de laboratoria uit te rusten, waar van radio actieve isotopen wordt gebruik gemaakt. Wij leveren inderdaad deze isotopen evenals de meet- en detectieapparaten voor stralingen en radioactieve deeltjes. Op ons programma staan ook apparaten met vloeibare lucht voor het verkrijgen van lage temperaturen. Van onze boogglasstaven wordt ook verder in de industrie ruim gebruik gemaakt. Hun reeks werd nog aangevuld, inzonderheid met elektroden van het « contact » type.

De verkoop van ons toestel voor het automatisch lassen onder koolstofanhydride atmosfeer vertoont zich onder gunstige omstandigheden. Dit jaar hebben onze specialisten ook meegewerkt aan talrijke gelaste constructies, voornamelijk op de werken van de Wereldtentoonstelling 1958. De dienst meten en controle heeft een bijzondere inspanning gedaan om onze apparaten in de nijverheid, bij de radio- en televisiedepannage-technici en in de laboratoria, in ruimere mate ingang te doen vinden. Een andere verwezenlijking is de industriële televisie, die reeds verschillende praktische toepassingen heeft gekend en waarvan wij veel verwachten. Apparaten met centimetrische golven in de 3 centimeter-band werden geleverd aan de Universiteiten en de Hogere Technische Scholen.

Wij fabriceren ten slotte elektronische opnemers, die ten grondslag liggen aan alle automatie-plannen. Deze opnemers werden door ons aan verschillende industriële ondernemingen geleverd en ter plaatse door ons in bedrijf gesteld. In de sector van de industriële uitrusting is de elektronische profileer spectrograaf het ontwikkelingsstadium voorbij; hij wordt thans reeds gebruikt voor produktie-controle en is de eerste die onafgebroken, door spectrale analyse, het koolstofgehalte van gietijzer aangeeft. Dank zij de doelmatige samenwerking van onze diensten met de laboratoria van de ijzerindustrie, werd het toepassingsgebied van deze apparaten aanmerkelijk uitgebreid. Belangrijke installaties voor inductieve verhitting werden verwezenlijkt voor het doseren van gas in staal, het per zone raffineren van verschillende metaalsoorten, het harden en het uitgloeien van zeer speciale stukken, alsmede voor het voeden van vacuüm smeltovens. Verder werd ons de gelegenheid geboden om bij te dragen tot de studie en de uitrusting van in België gebouwde mijnenvegers. Wij kregen opdracht voor het leveren van speciale magnetische filters, meetinstrumenten, brugtelegrafien, snelheidsindicatoren en andere gevoelige instrumenten. Einde december 1957 waren reeds gelijkrichters met een totaal vermogen van nagenoeg 1.000 kilowatt en in onze fabrieken te Bierges-bij-Waver gefabriceerd, afgeleverd.

PHILIPS-ROXANE

Farmaceutische en chemische produkten

De omzet van onze Afdeling Philips-Roxane is weer aanmerkelijk gestegen voor de verschillende artikelgroepen : vitamines, chemische produkten voor de farmaceutische industrie, farmaceutische specialiteiten voor de geneeskunde en veeartsnij, entstofien, gevitamineerde preparaten en krachtmiddelen voor de veevoederindustrie. De epidemie van de Aziatische griep heeft tot gevolg gehad dat de entstof tegen deze griep, die voor het eerst in Europa in de Philips-laboratoria werd bereid op basis van de virus stam Singapore A 57, bij het Geneeskundig Korps en het publiek in ruimere mate werd bekend gemaakt en op prijs gesteld. Deze entstof gaf aanleiding tot wetenschappelijke contacten met de Wereldgezondheidsorganisatie. In talrijke landen, en o.m. in België en in Belgisch Kongo, was de vraag zeer groot, zodat niet alle bestellingen konden worden uitgevoerd.

In verschillende ondernemingen waaronder de onze, werd aan het personeel de mogelijkheid geboden om zich te laten inenten. Het resultaat was dat onder de medewerkers die zich lieten inenten, vijfmaal minder gevallen van griep werden vastgesteld dan onder de niet-gevaccineerden. De verkoop van Duvadilan, de nieuwe periferische vaatverwijder die vorig jaar aan het Medisch Korps werd aangeboden, ging snel in stijgende lijn, daar het toepassingsgebied van deze

specialiteit veel ruimer blijkt te zijn dan men aanvankelijk had voorzien. Andere nieuwe farmaceutische specialiteiten werden op de markt gebracht, nl. vitamine-preparaten zowel in water oplosbaar als inspuikbaar, als ook veelvoudige gevitamineerde specialiteiten, al dan niet met leverextracten gecombineerd. De produktie langs synthetische weg van vitaminen A en D 3 heeft zich nog belangrijk ontwikkeld, evenals hun gebruik in dierlijk voedsel en dit meestal onder de vorm van meelachtige en gestabiliseerde preparaten. De ontwikkeling van de dierenteelt en de studie van dierlijk voedsel heeft tot de produktie van steeds oordeelkundiger samengesteld en krachtiger voedsel geleid, waarbij een grotere hoeveelheid vitaminen wordt verbruikt. De verkoop van onze andere veeartsenij- en voedingspecialiteiten vor dert op bevredigende wijze.

Gecombineerde Verkoopdirectie

Met het oog op coördinatie en ten einde de betrekkingen met de belanghebbende klanten te vergemakkelijken, hebben wij besloten een « Gecombineerde Verkoopdirectie » op te richten. Onder Gecombineerde Verkoop moet verstaan worden het geheel van de verkopen, welke de verschillende commerciële afdelingen met een klant verbruiker kunnen tot stand brengen voor een bepaalde zaak, die verschil lende tussenkomsten vereist. De taak van deze directie bestaat hoofdzakelijk in : — het oriënteren naar de verschillende commerciële afdelingen van de zaken, die tot gecombineerde verkopen aanleiding zouden kunnen geven; — het coördineren van de pogingen met het oog op hun verwezenlijking; — het bevorderen van de verkoop door de verschillende Philips-produkten bekend te maken bij diegenen, die ze kunnen gebruiken of ze kunnen doen gebruiken.

PERSONEEL EN SOCIALE ZAKEN

Op het einde van het jaar bedroeg het aantal tewerkgestelde bedienden en arbeiders van ons hoofdkantoor en van onze fabrieken te Leuven, Hasselt, Turnhout en Bierges-bij-Waver 5.800 tegen 5.400 in 1956 en 4.770 in 1955. Over de onbezonnen staking in de metaalnijverheid en de metaalconstructie in juli jl. die slechts gedeeltelijk onze fabrieken getroffen heeft, werd reeds voldoende gezegd; wij zullen ons dus onthouden van verder commentaar. Het totale aan wedden, lonen en sociale lasten uitgekeerde bedrag beliep 412 miljoen, tegen 351 miljoen in 1956 en 265 miljoen in 1955. In het kader van ons sociaal beleid hebben wij met genoegen bij het aflopen van het boekjaar enkele belangrijke maatregelen ten gunste van onze medewerkers kunnen aankondigen. Eerst en vooral een nieuw systeem van toelagen om begaafde kinderen van onze personeelsleden, zowel van bedienden als van werklieden, de toegang tot de universiteiten of hogere technische scholen te vergemakkelijken. Deze studiebeurzen zullen nagenoeg de helft van de onkosten voor studie, vervoer en levensonderhoud dekken. Wij zijn de mening toegedaan dat het hier een maatregel geldt, die zich opdringt ingevolge de zware lasten die de ouders moeten dragen, die hun kinderen verder willen laten studeren. De noodzakelijkheid om in België zoveel mogelijk een intellectuele en een technisch geschoolde elite te vormen, is trouwens een behoefte die steeds toeneemt. Een tweede maatregel, die met evenveel voldoening door onze mede werkers werd begroet, is de beslissing van onze vennootschap, om een bedrag van 4 miljoen frank te besteden aan een gedeeltelijke herwaardering van de pensioenen die het voorwerp uitmaken van een groepsverzekering, in verband met de vrij aanmerkelijke stijging van de kosten van levens onderhoud tijdens de laatste jaren. Ten einde de leden van ons personeel, die dit wensen, in de gelegenheid te stellen in zekere mate deelgenoot te worden in de uitbreiding onzer zaken, hebben wij ten slotte besloten hun de mogelijkheid te bieden in te schrijven, voor een bedrag dat de 5 % van hun jaarlijkse wedde niet overschrijdt, op obligaties van 1.000 frank met een looptijd van tien jaar, maar, dat wij op verzoek op elk gewenst tijdstip zullen terugbetalen. Naast een vaste rente zullen de inschrijvers een veranderlijk percentage ontvangen dat afhangt van het uit te keren dividend. Wij willen ook dit jaar nog alle leden van ons personeel verzekeren, dat hun medewerking door ons op hoge prijs werd gesteld en dat wij die naar waarde weten te schatten.

FILIALEN

PHILIPS-KONGO K.V.B.A.

De economische ontwikkeling van Kongo heeft in 1957 verder uitbreiding genomen, ondanks een aantal ongunstige factoren, waaronder in de eerste plaats de aanmerkelijke prijsdaling van de niet ijzerhoudende metalen, als koper, tin en zink. Ook Kongo werd enigszins getroffen door de beperkende maatregelen, die door de grote landen, die deze produkten aankopen, genomen werden. Hoewel de prijs van de landbouwprodukten in het algemeen gehandhaafd bleef en de uitgevoerde tonnage, over het geheel enigermate is toegenomen, toch is het handelsoverschot ingevolge bedoelde maatregelen, in Kongo, afgenomen en de betalingsbalans werd verstoord daar de invoer geen waarde vermindering onderging. Enige budgetaire onevenwichtigheid werd veroorzaakt, enerzijds door het teruglopen van de fiscale inkomsten ingevolge de vermindering van het volume der uitvoertaksen en anderzijds door de aanmerkelijke verhogingen van de staatsuitgaven. Het jaar 1957 werd derhalve gekenmerkt door enige verslapping van de expansie, maar alles wijst er nochtans op, dat het hier tijdelijke moeilijkheden geldt en, dat de Kongolese economie in de toekomst haar vlucht zal hernemen. De beslissing in verband met het in exploitatie brengen van het Inga gebied is een schitterend bewijs van het vertrouwen, dat België in de moge lijkheden stelt, welke zijn Afrikaanse gebieden inhouden en waar nog enorm werk te doen blijft. In het geheel genomen en ondanks bepaalde ongunstige factoren, was de vooruitgang van ons filiaal in het afgelopen boekjaar bevredigend. De omzet is opnieuw, hoewel in geringer mate dan de vorige jaren, toegenomen. Onze kantoren te Stanleystad en te Usumbura hebben hiertoe bijzonder bijgedragen. Indien Philips-Kongo enigszins door de stagnatie der zaken getroffen werd, dan profiteert zij niettemin van de voortdurende, en overigens noodzakelijke verhoging van de levensstandaard der inheemse bevolking, die steeds meer consumptiegoederen aanschafft, welke vroeger uitsluitend door Europeanen gekocht werden, als b. v. de radio-

ontvangtoestellen, waarvan de verkoop steeds toeneemt. Ons filiaal heeft te Elisabethstad en te Usumbura gebouwen laten optrekken, die aan de behoeften van zijn kantoren in deze beide centra voldoen en die in de loop van 1958 zullen voltooid zijn.

De resultaten van het boekjaar, dat afgesloten wordt met een winst van 6.916.236 frank, kunnen als bevredigend beschouwd worden.

PHILIPS-LUXEMBURG N.V.

Opgericht in februari 1956, heeft deze vennootschap, waarin wij een overwegend aandeel hebben, de taak overgenomen, die tot daartoe aan het filiaal was toevertrouwd, dat onze maatschappij te Luxemburg reeds in 1929 had opgericht. Op 6 december 1957 heeft Philips-Luxemburg zich in een nieuw voor haar op het boulevard de la Foire opgetrokken gebouw geïnstalleerd, op de plaats van een oude constructie die werd afgebroken. De plechtige opening van de nieuwe lokalen, die goed aan hun functie aangepast en van een zeer moderne bouw zijn, hetgeen hun architect, dhr Lentz, eer aandoet, heeft in aanwezigheid van een groot aantal Luxemburgse personaliteiten plaats gevonden. Het omzetcijfer van ons filiaal stijgt regelmatig. Haar eerste boekjaar werd echter afgesloten met een verlies van 380.014 frank, ingevolge de buiten gewone afschrijvingskosten op gebouwen.

WERELDTENTOONSTELLING 1958 TE BRUSSEL

Het ontwerp van het Philips Paviljoen werd toevertrouwd aan de architect die thans waar schijnlijk de beroemdste ter wereld is, met name Le Corbusier. Le Corbusier is voor de architectuur nagenoeg wat Picasso voor de schilderkunst is. Zijn werken kunnen wel gediscussieerd worden, zij laten echter nooit iemand onverschillig. Al wat aan zijn scheppingskracht te danken is, als bijvoorbeeld de « cité Radieuse » te Marseille, of de kapel te Ronchamp, om er maar een paar te noemen welke bij vele Belgen bekend zijn, heeft steeds zowel onder het publiek als bij de specialisten een gespannen nieuwsgierigheid opgeroepen. Telkens inderdaad komt hierin zijn meesterschap en de buitengewone originaliteit van zijn kunstenaarstemperament tot uiting. Wij menen dat men er Philips slechts kan om prijzen, ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling te Brussel, een beroep te hebben gedaan op een personaliteit van dergelijk formaat en wiens notoriteit daarenboven, zoals het Philips concern zelf, uiteraard een internationaal karakter draagt. Onder vele andere eigenschappen is het Philips Paviljoen gekenmerkt door het feit dat hier geen enkel voorwerp wordt tentoongesteld. De bezoekers zullen er echter een buitengewoon en doorlopend schouwspel kunnen bewonderen, dat ongeveer 10 minuten duurt en waartoe telkens nagenoeg 500 toeschouwers zullen toegang krijgen. Volgens actuele schattingen, zal deze vertoning, die geheel geautomatiseerd is, ongeveer 7.000 maal tijdens de Tentoonstelling herhaald worden. De auteur van het scenario is eveneens Le Corbusier, die de zorg om het uit te denken aan niemand anders wilde overlaten. Zijn wens was inder daad dat het paviljoen en het schouwspel dat er zich binnenin zal afspelen, als een geheel zouden kunnen beschouwd worden. « Ik maak niet een paviljoen, aldus Le Corbusier, maar een schrijn voor een elektronisch gedicht van licht, kleur en klank, alles onder een architectonische synthese ». Op het ogenblik dat wij dit artikel schrijven, leggen de talrijke kunstenaars en technici, zowel in Parijs, in Eindhoven als in Brussel, de laatste hand aan de verwezenlijking van Le Corbusier's ideeën. De voornaamste elementen van het schouwspel bestaan in vaste projecties en kinemaprojecties, lichtspelen, kleurentover en geluideffecten, zoals Le Corbusier het had aangekondigd. Het algemeen thema hiervan is de ontwikkeling van de mensheid, van de schepping tot op heden. De opzet van Le Corbusier met deze vertoning van een buitengewoon karakter, is de ontwikkelingsgang van de mense lijke geest aan te tonen om langs de zeven groepen beelden die op het scenario voorzien zijn, tot een soort apotheose te besluiten, die de overdracht door de eeuwen heen en van geslacht tot geslacht, van de veroveringen van de mens verzinnebeeldt. Het klankgedeelte van de vertoning, die als het ware een innige vereniging van de techniek met haar laatste verwezenlijkingen en van de kunst in haar hoogste opvatting is, werd verzorgd door de Frans-Amerikaanse toondichter Edgar Varèse. Edgar Varèse is een welbekende persoonlijkheid in de internationale muziekwereld wiens werken van de eerste tot de allerlaatste bij kenners steeds grote waardering vonden. Hij wordt inzonderheid als een meester beschouwd voor alles wat de elektronische muziek betreft. Wij mogen hier nochtans niet vergeten de twee vooraanstaande personaliteiten van de Philips fabrieken te Eindhoven te vermelden, die de ploegen leiden, welke voor de verwezenlijking van de opvattingen van Le Corbusier instaan : Ir. Kalff, de lichtspecialist, en Ir. Tak, de akoestiek deskundige. De bijdrage van HH. Kalff en Tak tot het werk van Le Corbusier zoals het op de Wereldtentoonstelling te Brussel zal te zien zijn, is inder daad van overwegend belang. Wij geven hierna ten slotte een paar nadere bijzonderheden omtrent de bouw van het paviljoen. De bouw is gebaseerd op een systeem van opper vlakken met twee hellingen. Men bevindt zich werkelijk voor drie heuvels. Zachte hellingen scheppen een harmonie, de hoogste top bevindt zich op ongeveer 20 meter boven de basis. De toegepaste bouw methode is van die aard, dat zij toelaat een tamelijk grote ruimte te bestrijken, zonder een beroep hoeven te doen op extra zuilen. Met een basis oppervlakte van 500 m², bekomt men een volume van nagenoeg 4.000 m³. Voor de bouw werd van gewapend voorspan beton gebruik gemaakt, naar een zeer interessante methode voorgesteld door de Société des Travaux en Béton et Dragages (Strabed), aan dewelke de aanneming ten slotte werd toevertrouwd. Het geheel krijgt een bekleding van voorspanbeton van slechts 5 cm dikte. Tweeduizend panelen, met een totaal gewicht van 250 ton, zijn tussen stalen kabels van 7 mm dikte gespannen. Totaal werd circa 16 km kabel gebruikt. Elk paneel, van verschillende vorm, beslaat dezelfde oppervlakte. Deze inlichtingen interesseren wellicht de vak man. Zij zijn van minder nut voor de leek die ten slotte slechts waarde hecht aan de emotie welke hij ondervindt voor hetgeen hem wordt aangeboden, Wat het Philips Paviljoen betreft, zoals het door Le Corbusier ontworpen werd en zoals het verwezenlijkt wordt, achten wij het niet vermetel te verklaren dat het op zijn bezoekers een zeer grote indruk zal maken en dat dit een van de duurzaamste herinneringen zal zijn welke zij aan de Wereldtentoonstelling te Brussel 1958 zullen

bewaren. Hier voor staat borg het gerucht dat reeds om ons paviljoen in de internationale pers en in de architecten kringen werd gemaakt nog voor het tot voltooiing is gekomen.

+ Bovendien zullen wij in talrijke groepen op de Wereldtentoonstelling 1958 vertegenwoordigd zijn. Hierna volgt de opgave van deze deelnemingen.

In GROEP 11, die namelijk van de Elektrische Energie, bezet Philips een grote ruimte. De industriële Afdeling stelt er tentoon : een werkende stootspanningsgenerator, een germaniumaffineer station met HF-generator van 12 kW, een elektronische snelheidsregeling en een kabeltestuitrusting. In dezelfde groep is ook de afdeling Verlichting in ruime mate, maar onder gemeenschappelijke vorm, vertegenwoordigd. Deze deelneming behelst tevens de Elektrische Woning en de Elektriciteits gemeenschap.

In GROEP 20, van Metalexpo, zal onze Industriële Afdeling, met haar lastechnische uitrusting, vertegenwoordigd zijn bij een gemeenschappelijke tentoonstelling van de « Constructeurs van petroleumtankschepen ».

In GROEP 30 van de Voeding, stelt onze Afdeling Philips-Roxane tentoon in de gemeenschap van de Fabrikanten van Krachtvoeder voor het vee.

In GROEP 36 van de Burgerlijke Bouwkunde, heeft onze Afdeling Verlichting een stand gereserveerd en draagt bij tot gemeenschappelijke verwezenlijkingen (Gang langs de kaart van België, de sfeer van 62 m hoogte, enz.). In diezelfde groep vindt men bovendien ook materieel van onze Industriële Afdeling.

In GROEP 37 van Gebouwen en Woningen neemt onze Afdeling Verlichting deel aan een zinnebeeldige voorstelling van de ontwikkelingsgang van de verlichting.

In GROEP 38 van Telecommunicaties nemen wij een belangrijke plaats in en wel met onze Afdelingen Radio en Televisie, Elektro-Akoestiek en Industrie. Wij stellen er in verschillende sectoren tentoon en namelijk in die van de Draadoverseining, de Beroepstoepassingen van de draadloze overseining, de Huishoudelijke toepassingen van de draadloze overseining, het Meten op afstand, de Servomechanismen, de Overseining d.m.v. verschillende dragers.

In GROEP 48 van de Gezondheid heeft onze Afdeling Metalix een stand over het opsporen van de tuberculose. In de Afdeling Congo, Groep Gebouwen en Woningen stelt ons filiaal Philips-Congo, K.V.B.A., tentoon in de sectoren Verlichting, Huishoudelijke Uitrusting en Thermische en akoestische uitrusting.

Wij vermelden eveneens dat wetenschappelijk Philips materieel in bedrijf is in het Paleis van de Wetenschap.

Ten slotte hebben wij talrijke leveringen gedaan aan het Commissariaat Generaal en aan verschillende deelnemers. Zo hebben wij bijvoorbeeld in het Groot Auditorium van de Wereldtentoonstelling, een versterkingscomplex met een inrichting voor stereo-terugkaatsing geïnstalleerd. Het is een zeer belangrijke verwezenlijking, die tot doel heeft de gunstigste akoestische sfeer te scheppen in een grote zaal, waar tevens concerten en voordrachten gehouden worden en waar het gebruik van talrijke luidsprekers onontbeerlijk is. Daartoe moeten de door de luidsprekers uitgezonden geluiden in veranderlijke verhouding vertraagd worden. Het middel dat wij hiervoor hebben aangenomen is zeer spitsvondig. Het voornaamste orgaan is een « vertragingswiel ». De vertraging van elke groep luidsprekers kan worden gewijzigd door de omwentelingsnelheid van dit wiel (voor voordrachten) te veranderen of door de plaats van de toonkoppen die tot de uitrusting behoren, te wijzigen (voor concerten). Wij hebben ook, in het Groot en in het Klein Auditorium, hoogfrequentie-vertaalinrichtingen voor 1.350 luisteraars geïnstalleerd. Wij hebben overigens geluidinstallaties geplaatst in het Paleis van Stedenbouwkunde, het Paviljoen van Argentinië, het Paviljoen van Turkije, het Paviljoen van de Spaarkas (Kinemazaal), het I.B.M.-Paviljoen, in « België 1900 ». In het Paviljoen van de V.S. heeft onze Afdeling EL.A., behalve het opnamesysteem, de uitrusting van de bioscoopzaal verzekerd met het Todd-AO systeem, dat de bezoekers van de Tentoonstelling voor het eerst in België zullen te zien krijgen. Wij hebben een magnetische ringleiding in de kerk van het Paviljoen van het Vaticaan geïnstalleerd en het Paviljoen van Canada uitgerust met een 35 mm-kinema- en geluidinstallatie. Twee Philips kinema-installaties van 35 mm, waarvan een met vier magnetische sporen, werden gedaan in het Paviljoen van Inforcongo, waar ook de geluidinstallatie door Philips verzorgd werd. Onze Afdeling Verlichting heeft geheel of gedeeltelijk medegewerkt aan de verwezenlijking van de verlichting van talrijke paviljoenen en centra der Tentoonstelling. Onder deze paviljoenen en centra vermelden wij : de paviljoenen van Congo, Ruanda-Urundi, het Petroleum, de Folklore, Coca-Cola, de Katholieke Missies, de U.N.O., Agri-Congo, het Diamant, de Mode, Argentinië, Venezuela, Spanje, Stedenbouwkunde, Nederland, Tsjecho-Slowakije, Turkije en Japan; E.G.K.S., de Verzekeringen en Belgische Banken; de Ontvangsthal; drie der negen poorten van de Tentoonstelling; de hoven van Congo; het Paviljoen van de « Comptoir Tuilier » van Kortrijk, enz. Wij willen eveneens vermelden : het Paviljoen van de U.S.S.R., de Helikopterhaven, het Paviljoen Luxe-Sieraad, het Paviljoen van de Verzekeringen, de Banken en de Handel van Congo, de Paviljoenen van Canada, Mexico en Israël; de Ingang van de grote Paleizen, het Atomium, Metalexpo; de Beneluxpoort, het Tentoonstellingsplein, het Paviljoen van General Motors; het Paleis van de Energie, Congotex, de hoven van Agri-Expo en het Park voor tentoonstelling van spoorwegmaterieel; het Paviljoen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, enz. Wij vermelden ten slotte dat onze lasstaven ruim werden gebruikt o.a. door de werkplaatsen, die het lassen van de stalen gaanderijen van de bollen van het Atomium hebben verzorgd. Zij werden eveneens gebruikt voor het lassen, op de werf, van talrijke paviljoenen.

Op 30/04/1957 wordt het kapitaal van Philips-Congo gebracht van 20 op 75 miljoen frank.

Op 6/5/1957 legt de hr Numann, directeur-generaal van de afdeling Propaganda van Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven, in het bijzijn van de hr Ch. Spaens, de eerste steen van het Philips paviljoen op de Internationale Wereldtentoonstelling te Brussel van 1958. Voor het ontwerp werd een beroep gedaan op de beroemde architect Le

Corbusier, die in samenwerking met Philips ingenieurs en technici evenals met de elektronische muziek componist Edgar Varèse, een uitzonderlijk architecturaal hoogstandje uitwerkt. In het jaar 2003 werd overigens een herinneringstentoonstelling gewijd aan die merkwaardig staaltje bouwkunst.

Van 13 tot 29/05/1957 wordt een algemene conferentie over Congo gehouden op het hoofdkantoor te Brussel. Alle hoofden van de kantoren in Congo nemen eraan deel : Leurquin (Leopoldstad), De Sutter (Elisabethstad), Verriest (Stanleystad) en Van Volsom (Usumbura) samen met de hh Michet, volmachtouder van Philips-Congo te Brussel en zijn medewerkers Ghislain en Oudenne. Alle problemen komen aan de orde: administratie, service, reclame, productvoorstellingen enz. Men komt tot de slotsom dat de resultaten in Congo grote voldoening schenken en men is optimistisch over de toekomst. Er werken 30 blanken en 53 inlanders. Men beschikt over 17 huizen en appartementen. Het kapitaal belooft 75 miljoen en in de loop van het jaar komen er nieuwe gebouwen bij in Elisabethstad en Usumbura. Een dringende oplossing is evenwel nog nodig voor de verhoging van de levensstandaard van de inlanders, de opleiding van een inlandse elite, de opvoeding van de inlandse vrouw, de grote agglomeraties enz.

De Philips-Echo (de naam van het personeelsblad is al weer eens veranderd van 'Notre Miroir' en 'Reflets') licht de Philipswerknemers in over de Wet "De Taeye" premie. 'Het is het intiemste verlangen van iedereen een eigen woning te bezitten' schrijft het blad. Om dat doel te bereiken kan men rekenen op een premie van 30.000, 27.500 en 25.000 fr al naar de gemeente waar men bouwt. De premie wordt verhoogd met 20% per kind ten laste. Voorwaarden : de oppervlakte van de bouwgrond varieert tussen 3 en 20 aren. De omvang van max 550 m² (zonder kinderen) tot 575 m² (twee of drie kinderen) en max 610 m² (vier en meer kinderen). De gezamenlijk waarde van de bouwgrond en het gebouw mag niet meer dan 550.000 fr max (400.000 min) bedragen voor een woning in een grote agglomeratie. Bovendien moet men ook een hypotheek lening verkregen hebben.

In het bijzijn van de Minister van Economische Zaken, Rey, en andere prominenten wordt op 17/10/1957 om 15.40 u. het nieuwe fabriekscapitaal te Turnhout ingewijd. De academische zitting werd geopend met een toespraak van professor Erculisse, voorzitter van de raad van bestuur, waarna nog toespraken volgden van de hh Heis, directeur van de fabriek te Turnhout, van Dijk, lid van de raad van bestuur te Eindhoven, Peeters gedeputeerde, Noppen, kabinetschef van de Gouverneur van Antwerpen, Bauweraerts, burgemeester van Turnhout en tenslotte van de Minister van Economische Zaken zelf. Daarop volgde een rondleiding : in de verlichtingshal, groot 7.000m², zullen (kwikdamp en natriumdamp) ontladingslampen, gloeilampen en enkele speciale lampen gemaakt worden. Vervolgens werd een bezoek gebracht aan de hall waar transformatoren gemaakt worden. Voor dit essentiële onderdeel van radio- en tv-toestellen is 5.000 m² gereserveerd.

Na de gebruikelijke receptie volgde nog een demonstratie op de laboratorium-weg die deeltmaakt van de installaties van de lichtfabriek. Het personeelsfeest volgde op zaterdag, 19 oktober. In zijn toespraak legt de Hr Spaens uit dat de twee bedrijfshallen al in werking zijn (sedert augustus 1956) en de inwijding uitgesteld is totdat de twee hallen die al een tijdje afgewerkt waren, compleet ingericht waren. Twee jaar geleden op 14/10/1955 werd met de bouw begonnen en nu werken er reeds 1200 mensen, een stuk meer dan de 250 werknemers die we aan de stad Turnhout beloofd hadden toen we de grond kochten. De bedrijfsoppervlakte bedraagt 15.000 m² waar nog magazijnen ter grootte van 1.500 m² bij zullen komen. De investering belooft 150 miljoen.

Met onze fabrieken te Leuven, Waver en Hasselt en het hoofdkantoor stellen we nu 6000 mensen te werk in België. De Hr Spaens maakt van de gelegenheid gebruik om de minister erop te wijzen dat men overhaast de 45-urige werkweek heeft ingevoerd. De werkonderbrekingen en herhaalde looneisen dreigen de lonen te duur te maken ten opzichte van die in de lidstaten van het Europa van de Zes. Mocht de conjunctuur tegenvallen dan zou onze industrialiseringsdrive wel eens afgebroken kunnen worden. Voorts wijst hij erop dat Philips hier in Turnhout lampen maakt die heel nuttig zouden kunnen zijn voor de openbare verlichting, vooral als men bedenkt dat er vandaag bijna een miljoen wagens rijden, driemaal meer dan in 1939.

Op Sinterklaas 1957 worden de nieuwe gebouwen van S.A. Philips Luxembourg op de avenue de La Foire ingewijd in het bijzijn van de leden van de raad van bestuur Hamilius, voorzitter, Spaens, gedelegeerd bestuurder, Clausset en Weber bestuurders, de directeur van de vennootschap Wertheim en een reeks luxemburgse prominenten. In zijn toespraak schets Spaens de groei van de Philips activiteiten in Luxemburg, die als bijkantoor van Philips S.A in 1929 op de Côte d'Eich begonnen. In mei 1937 moet er een nieuw gebouw gehuurd worden op de avenue de l'Arsenal. Ook die gebouwen blijken na enkele jaren niet meer te voldoen en men besluit naar aanleiding van de oprichting van de luxemburgse vennootschap op 29/02/1956 om de gebouwen op de avenue de la Foire aan te kopen, met de grond gelijk te maken en een nieuw eigentijds gebouw op te trekken. In juli 1956 zijn de bouwwerken gestart en zullen een nuttig oppervlak van 2.000 m² bieden. De toonzaal op de gelijkvloerse verdieping beslaat 300 m². Op de eerste verdieping is er een ruime conferentiezaal waar de klanten in perfecte omstandigheden kunnen ontvangen worden en de cursussen gegeven, die steeds belangrijker worden gelet op de ontwikkeling van de televisie. In de linkervleugel is er een herstellingsplaats van 200m² en in het achtergebouw is een opslagruimte van meer dan 1050 m².

Op 13/12/1957 besluit de raad van bestuur de personeelsleden behulpzaam te zijn om hun kinderen in de gelegenheid te stellen universitaire of hogere technische studies te doen. Indien de begroting overschreden wordt, gaan de studietoelagen bij voorrang naar de personeelsleden met het grootste aantal jaren dienst. Komen in aanmerking : alle

universitaire studies, Hoger technische scholen (technisch ingenieur), hogere handelsinstituten en Architectuur-Urbanisme. De toelage blijft een zuivere liberaliteit. Bij het beëindigen van de middelbare school moet een afschrift van het getuigschrift, een afschrift van de resultaten van de laatste drie jaren, een beoordeling van de directie van de school en de uitslag van een onderzoek van beroepsoriëntering door een centrum dat door Philips erkend is om vast te stellen of de leerling bekwaam is met vrucht de geplande studies te volgen. Philips neemt de helft van de kosten op zich en begroot die voor universitaire studies op : 8000 fr studiekosten, onderhoudskosten thuis/kot (0/12.000), studentenkamer 22.000, verplaatsingskosten van 1200 à 3270, totaal 30.000 plus reiskosten = tegemoetkoming van Philips 15.000 – 6.000 (kindergeld) = 9.000 fr + ½ reiskosten. Zonder studentenkamer maar met verplaatsing = 4000 fr + ½ reiskosten en zonder studentenkamer en verplaatsing = 4000 fr.

Dezelfde raad van bestuur besluit een som van 4 miljoen frank te storten bij de maatschappijen die de Philips groepsverzekering beheren, om de uitkeringen te verhogen. Ook wordt de mogelijkheid geopend om in te schrijven op personeelsobligaties.

In 1957 komt er nieuwe wet uit op de bediendenpensioenen. Enkele voorbeelden : een gehuwde bediende met zijn echtgenote ten laste, geboren in 1900 en met een volledige loopbaan, jaarlijkse bezoldiging 108.000 fr = pensioen 50.800 fr per jaar. Een ongehuwde in 1920 geboren, met volledige loopbaan en jaarlijkse bezoldiging 85.000 = pensioen 45.324 fr. Een ongehuwde vrouwelijke bediende geboren in 1930 met een volledige loopbaan en bezoldiging van 72.000 fr = pensioen 41.327 fr.

1958

In 1957 gaf de Directie opdracht een gebouw te huren, waarin een depot gevestigd zou kunnen worden. Na ter plaatse de verschillende mogelijkheden te hebben nagegaan, werd tenslotte besloten het gebouw, gelegen aan de Stationstraat nr 16, te huren met ingang van 1 januari 1958.

Ingevolge de wens van de Directie werd uitgegaan van de formule "beperkt depot". De oppervlakte bedroeg dan ook aanvankelijk slechts 430 m², terwijl de bestaande depots te Antwerpen en Luik toen een oppervlakte hadden van resp. 1250 en 940 m².

Verder zou met een personeel van 5 personen kunnen worden volstaan, terwijl er in Antwerpen en Luik toen resp. 15 en 16 personen werkten. Belangrijke verbouwingen bleken noodzakelijk en om die kosten voor Philips over meerdere jaren te verdelen, werd besloten een langdurig huurcontract (24 Jaar) af te sluiten.

Gent zou als proef dienen voor het vestigen van verscheidene "beperkte depots" in belangrijke provinciale steden als Namen, Kortrijk, Charleroi enz.

In verband met de snelle uitbreiding van Gent, werd voor Charleroi en Kortrijk echter besloten niet meer te huren, doch zelf te bouwen. Op 1 februari 1959 werd dan ook reeds besloten een aangrenzend gebouw te huren in Gent, waardoor de nuttige oppervlakte met ongeveer 100 m² vergroot werd (Bron : Dossier Gent 1/1/1958).

Aan het jaarverslag over 1957, voorgesteld op 29/04/1958, kan worden ontleend, dat de omzet is gestegen met ongeveer 20 % en de winst 74 miljoen frank bedroeg tegenover 59 miljoen in 1956

In 1957 kwam de Gemeenschappelijke Markt tot stand evenals de Euratom, waarvan Philips de voordelen op de duur groter acht, dan de tijdelijke aanpassingsmoeilijkheden.

Hasselt

Aan deze fabriek werd een afdeling "Galvanisatie" toe gevoegd en er worden in steeds grotere hoeveelheden bandopnemers platendraaiers, platenwisselaars en luidsprekers gefabriceerd. Het personeel steeg dan ook van 900 werknemers in 1956 tot 1300 in 1957.

Turnhout

Officieel geopend in tegenwoordigheid van minister Rey op 17.10.1957, heeft reeds ongeveer 1000 werknemers in dienst. Turnhout moet worden beschouwd als het belangrijkste productie centrum van West-Europa op het gebied van ontladingslampen voor openbare verlichting.

Bierges-lez-Wavre

De fabricatie van elektronische profiel spectografen volgens de techniek van professor Breckpot, is in een industrieel stadium gekomen, evenals dat van gelijkrichters met germanium of siliciumcellen, die wij voor het eerst in België hebben geproduceerd.

Radio

Hier valt op te merken het toenemen van het gebruik van autoradio's en het stijgend succes van draagbare transistortorapparaten, werkend op batterijen.

Televisie

Goede ontvangst in verschillende streken van België was tot op heden niet mogelijk, gezien het geringe vermogen der zenders, maar in 1958 zal het uitgestraalde vermogen van 16 op 400 kilowatt worden gebracht zodat 95 % van de

bevolking binnen het bereik der zenders komt. Daarna staat niets meer de volledige ontplooiing van de T.V. in België in de weg.

Huishoudelijke apparaten

Te vermelden valt de stijgende verkoop van koelkasten en scheerapparaten, terwijl 2 nieuwe apparaten tegen eind 1957 op de markt verschenen nl. een zeer licht strijkijzer en een kleine koffiemolen.

Grammofoonplaten

Hoewel Philips eerst in 1952 op de markt verscheen, behoort zij reeds tot de eerste merken en de markt is viermaal groter geworden dan 5 Jaar geleden. De verbeterde weergave apparaten, de aantrekkelijke repertoires en de smaak van het publiek zullen hiervan wel de voornaamste oorzaken zijn.

Versterking

Verskillende nieuwigheden werden gelanceerd :

Een systeem voor gelijktijdige vertaling

Kunstmatige geluidswerkzaamheid ter verbetering van de akoustiek

Versterkers met groot vermogen tot 20 Kilowatt

Draadloos oproepsysteem binnen en buiten gebouwen

Intercommunicatie op bouwwerken met kabel verbinding.

Hoorapparaten

Er werd een nieuw apparaat op de markt gebracht, dat slechts 30 gram weegt en waarvan de afmetingen zeer beperkt zijn; men kan het zelfs aan de pols dragen als armbandhorloge. Verscheidene zalen (theaters en bioscopen) werden uitgerust met installaties voor hardhorenden, o.a. te Brugge, Gent en Antwerpen.

Medische apparaten

Een nieuwe tomograaf, geheel automatisch en ontworpen volgens het principe van Grossmann, werd aan het Radiologisch Congres te Lissabon voorgesteld. Reeds werden verscheidene apparaten van dit nieuwe type in België verkocht.

Philips-Roxane

De Aziatische griep epidemie heeft er toe bijgedragen het publiek en de geneesheren ons antigriep vaccine (Singapour A 57) te leren kennen en waarderen.

Wereldtentoonstelling 1958

Voor het ontwerpen van het Philips paviljoen werd een beroep gedaan op een der meest bekende architecten van deze tijd : Le Corbusier. In dit paviljoen zal geen enkel artikel tentoongesteld worden, maar er zullen voorstellingen worden gegeven met als thema de ontwikkeling van de mensheid vanaf de vroegste tijden tot op heden. De muzikale illustratie van dit "elektronisch gedicht" (poème électronique) van licht, kleur en geluid is opgedragen aan Edgar Varèse, terwijl ingenieur Kalff als lichtspecialist en ingenieur Tak als acoustisch deskundige zal optreden. De bouw is opgedragen aan de Société Béton et Dragage (Strabed).

Verscheidene afdelingen van Philips waren op de Expo vertegenwoordigd, terwijl belangrijke installaties werden geleverd aan een groot aantal exposanten.

Een speciaal hoofdstuk in het jaarverslag wordt gewijd aan de bescherming tegen het stralingsgevaar, in het bijzonder tegen dat, welke het gevolg is van niet gecontroleerde nucleaire experimenten en ontploffingen van A en H bommen. Philips vervaardigt apparaten, waarmee deze stralingen kunnen worden opgespoord (dosimeters, Geigertellers, enz...)

In het afgelopen boekjaar werd te Turnhout een experimentele weg voor openbare verlichting in werking gesteld.

Personeel

Het aantal werknemers in het hoofdkantoor en de fabrieken bedroeg 5.300 tegen 5.400 in 1956 en 4.770 in 1955. Zo steeg ook het bedrag der uitbetaalde lonen, salarissen en sociale lasten tot 4!!i miljoen frank tegen 351 miljoen in 1956 en 265 miljoen in 1955.

Een aantal sociale maatregelen ten gunste van het personeel werden genomen, waarvan wij noemen :

Studietoelagen voor begaafde kinderen van personeelsleden

Een storting van 4 miljoen frank om de groepspensioenen aan te passen bij de gestegen kosten van levensonderhoud

De mogelijkheid om in te schrijven op personeelsobligaties.

Kongo

In Elisabethstad en te Usumbura werd begonnen met de constructie van nieuwe gebouwen, aangepast aan de behoeften van deze bijkantoren. Philips-Luxemburg - Op 6 december 1957 werden de nieuwe ge bouwen voor deze vennootschap in gebruik genomen.

Op 28/07/1958 worden de nieuwe gebouwen van Philips Congo te Elisabethstad ingewijd. Voor de eerst keer in Congo worden bij de ingang de genodigden met een tv-camera gefilmd en kan men de beelden volgen op een scherm binnen in het gebouw. Zoals gebruikelijk vervangt deze nieuwbouw de te klein geworden gebouwen op de avenue Industrielle en werd er drie jaar geleden een stuk grond van 3.000m² voor aangekocht. Het architectenbureau "Yenga" en de ondernemers Merzi en Rossi hebben een bijzonder modern gebouw neergezet met 300 m² kantoren, 2.000 m² opslagruimte, ruime laadkaaien, een overdekte parking, en een toonzaal. De werken hebben 36 maanden geduurd. Veel te lang, zegt de heer Spaens in zijn openingstoespraak maar de administratieve rompslomp en het per brief contact houden met alle betrokkenen, vereisen een afrikaanse ingesteldheid met een hoog gehalte aan geduld en filosofie. Hij looft ook de architecten (strebelle, Leloup en De Buyl) voor het uitstekende idee om de met opzet kaal gelaten frontgevel te versieren met een keramiek van Olivier Strebelle, de man die het fameuze Rosbeiaard sculptuur op de Esplanade van de Wereldtentoonstelling te Brussel heeft gerealiseerd. De Strebelles zijn een kunstenaarsfamilie : de vader was de henegouwse schilder Rodolphe Strebelle die ook behoorde (?? Qui professa à l'Ecole de la Cambre) tot de Ecole de la Cambre; een broer is kunstschilder Jean-Maire Strebelle en een ander broer is architect hier in Katanga. Hoewel geheel Congo en in het bijzonder Katanga een recessie doormaken onder meer als gevolg van de zware terugval van de grondstoffenprijzen, onderstreept Spaens, dat Philips met zijn huidige en komende investeringen in Elisabeth, Usumbura en Stanleystad het bewijs levert van zijn geloof in een heropleving van de economie in Congo en Ruanda Urundi. Philips met zijn 8000 medewerkers in België en 163.000 in de gehele wereld maken essentiële producten voor mens en industrie. Met een stijgende levensstandaard zullen steeds meer blanken en inlanders Philips producten nodig hebben en tekent zich een mooie toekomst af voor het kantoor te Elisabethstad, dat al sedert 1952 door de hr De Sutter geleid wordt.

Depots te Kortrijk en Charleroi

De Raad. ratificeert de aankoop van een terrein te Kortrijk voor 3 miljoen frank en een terrein te Charleroi voor ongeveer 3 1/2 miljoen frank. Op deze terreinen zullen depots gebouwd worden, waarin een tentoonstellingszaal, een voorraadmagazijn en een reparatiewerkplaats zullen worden ondergebracht. Verder worden onderstaande titels toegekend : "Directeur de la Division Disques" de heer Paul Lebbink "Directeur adjoint de Division Radio et Télévision" de Heer A. de Donnea" Directeur adjoint de la Division Eclairage" de heer Albert Jacquemart. (RvB 3.4.1959)

In het voorwoord van het jaarverslag over 1958 herinnerde de Heer Paul Erculisse, president van de Raad van Beheer, aan het 40-jarig bestaan van Philips-België op 9 januari 1949. Hij bracht hulde aan de heren J. B. Vink en Charles Spaens, die in hun kwaliteit van afgevaarde-beheerder, op energieke wijze de vennootschap hebben geleid. Om de groei der vennootschap te illustreren, citeerde hij enige cijfers. In 1919 bedroeg het kapitaal 100.000 Fr en waren er 25 werknemers, tegenover 500.000.000 Fr en 6.000 werknemers in 1949. In 1958 gaf de vennootschap meer dan 1/2 miljard uit aan lonen, salarissen en sociale lasten. Er zijn thans vier fabrieken : Leuven, Hasselt, Turnhout en Wavre, en twee filiaal-vennootschappen: Philips-Kongo en Philips-Luxemburg. De 40-jarige jubileumviering ging gepaard met de opening van onze centrale magazijnen te Evere. waarbij de minister van Economische Zaken, de Heer van der Schueren, het woord voerde. Voor de derde maal wordt teruggekomen op ons standpunt inzake vastgestelde prijzen, dat thans ondersteund wordt door een uitspraak van het Hof van Beroep te Brussel.

Fabriek te Leuven

- Een belangrijke uitbreiding wordt voorzien en begin 1959 zal een lopende band volgens het systeem " Printed Wiring " in werking worden gesteld. Het aantal werknemers is gestegen van 2.470 tot 2.600.

Fabriek te Hasselt - Een geheel nieuw produktieprogramma werd in werking gesteld en een speciale werkplaats, voor het maken van precisie-onderdelen, werd geïnstalleerd. Ook hier nam het aantal werknemers toe van 1.323 tot 1.530.

Fabriek te Turnhout

- Een nieuw gebouw van 1.500 m², dat o.a. een kantine en een demonstratiezaal voor openbare verlichting omvat, werd aan de bestaande gebouwen toegevoegd, terwijl de hal voor radio- en TV-onderdelen met 900 m² werd vergroot.

Fabriek te Bierges-Wavre

Voor de fabricatie van lasstaven werd een speciale installatie in dienst gesteld voor het rechtopzetten en snijden van draad. Ook werd een moderne werkplaats voor emailleren ingericht.

Verlichting - Philips bleef haar actieve medewerking verlenen aan de " Association Belge pour l'Eclairage Public " Op 4 en 5 november 1958 werden in het Congres Paleis te Brussel studiedagen georganiseerd en men heeft kunnen vaststellen, dat het idee de grote verkeerswegen te verlichten, veld wint.

Radio - De bezitters van TV-toestellen schijnen zich af te keren van grote luxe-radiotoestellen en kleinere apparaten worden meer gevraagd. Draagbare toestellen hebben steeds meer succes. Een buitengewoon succes viel ten deel aan transistor zaktoestellen, waarvan het gewicht minder is dan 500 gram en die voorzien zijn van 4 batterijen met een speelduur van 175 tot 200 uur (kosten : 10 tot 15 centiem per uur).

Philips is begonnen al haar fonoreproductie apparaten geschikt te maken voor stereofonische weergave.

Televisie - Op 31 oktober 1958 bestond de Belgische TV 5 jaar. Het totale vermogen der zenders is verhoogd van 16 tot 400 kW en thans bevindt 95% der bevolking zich binnen het bereik der zenders.

Geschatte aantal TV toestellen in België op het eind van het vermelde jaar:

1954	1955	1956	1957	1958	1959
30.000	55.000	100.000	200.000	350.000	500.000

Grammofoonplaten –

Ons programma wordt voortdurend, uitgebreid, doch wij noemen hier slechts twee aanwinsten voor ons repertoire. Ten eerste de luxe serie " Philips-Réalités " te danken aan de samenwerking tussen Philips en het Franse tijdschrift " Réalités " , en ten tweede in samenwerking met Paris-Match, een plaat gewijd aan de nieuwe Paus Johannes de XXIIIste.

Medische en industriële apparaten

De nieuwe generatoren met zes kenotronen 150 k7 1.000 mA, de universele diagnosetafel en de geheel automatische tomograaf behoren tot de meest geperfectioneerde apparaten, die thans op de wereldmarkt gevonden worden. De volledige hart-catheterinstallatie, die wij aan het Internationale Cardiologische Congres te Brussel in september 1958 hebben voorgesteld, heeft grote belangstelling gewekt.

Aan het Ministerie van Landsverdediging hebben wij twee nieuwe installaties geleverd voor massa radio-fotografie. De Belgische industrie begint het procédé van automatische chemische analyse van materialen door middel van X-stralen, op juiste waarde te schatten.

Op het gebied van elektronische microscopie heeft Philips de " Superscope " gelanceerd, waarvan het analyserend vermogen beneden de 8 Angstrom daalt.

De industriële televisie begint ook in België belangstelling te trekken.

Wat de meet- en controleapparaten betreft, de miniature pH—meter en het millivoltmetrische enregistreerapparaat worden thans in serie vervaardigd.

De afdeling Electro-Akoestiek (E.L.A) , Audiologie en Kinema kan met voldoening terugzien op de uitrusting van het Congres Paleis te Luik. Er werd o.a. geïnstalleerd televisie in gesloten kring, twee "Mammouth" apparaten voor projectie op schermen van 3 x 4 m, een aantal gewone T. V. apparaten, en een systeem voor gelijktijdige vertaling met zes kanalen. Er dient nog melding te worden gemaakt van ons nieuwste hoorapparaat Universal Super, dat 250 mogelijkheden bezit voor individuele aanpassing.

Een nieuw produkt " Actifral 10 " , bevattend de 10 belangrijkste vitaminen, werd in begin 1958 op de markt gebracht. Op 5 september 1958 werd in de aanwezigheid van talrijke autoriteiten, ons Centrum te Gent geopend.

Wereldtentoonstelling 1958

Philips heeft op imposante wijze deelgenomen aan de Expo. Daar was in de eerste plaats ons eigen paviljoen, waarin 3.013 voorstellingen werden gegeven, bijgewoond door meer dan 1 1/2 miljoen personen. Ons paviljoen verwierf dan ook de hoogste onderscheiding, een " Grand Prix " die door de organisatoren van de Expo, werd toegekend. Philips was verder rechtstreeks vertegenwoordigd in een groot aantal secties, maar ook indirect door belangrijke leveringen aan het Commissariaat Generaal en door haar tussenkomsten op het gebied van verlichting, versterking, geluidseffekten, gelijktijdige vertaling, kinema, lassen, enz. Te vermelden valt nog, dat de " Editions de Minuit " te Parijs aan het Paviljoen Philips en zijn Electronisch Gedicht een belangrijk geïllustreerd album hebben gewijd.

Voor de te verwachten bezoekers, buitenlands kaderpersoneel en relaties van Philips, werd een ontvangst centrum ingericht en hiervoor werden o.a. 3.500 overnachtingen geboekt. Voor de belangrijkste Philips klanten werden drie galafeesten georganiseerd, waaraan ongeveer 1.500 personen deelnamen.

In het jaarverslag wordt een artikel gewijd aan de vlucht van de televisie in België. Alle facetten passeren de revue en ook de programma's, de publiciteit en de huisvesting der studio's worden besproken.

Personeel Op 31 december 1958 waren er 6.148 personen werkzaam in onze fabrieken en kantoren, tegen 5.800 in 1957, 5.400 in 1956 en 4.770 in 1955. De uitgaven aan lonen, salarissen en sociale lasten bedroegen in die jaren resp. 500 miljoen frk, 412 miljoen frk, 351 miljoen frk en 265 miljoen frk. (Bron : Jaarverslag 1958)

Het jaar 1958 begon, zoals men zich herinnert, in het ongunstig teken van een uitgesproken recessie, die reeds in de zomer 1957 opdook. Het jaar eindigde evenwel onder milder pessimistische vooruitzichten;

De feiten hebben bewezen, dat wij vorig jaar gelijk hadden, de toekomst niet al te somber tegemoet te zien.

De gang van de conjuncturele depressie in België is vergelijkbaar met die, welke in de U .S.A. werd waargenomen.

Inderdaad, de achteruitgang die zich in België midden 1957, met enkele maanden vertraging op de U.S.A. aftekende,

nam in het midden van de zomer af, om plots een begin van heropleving te kennen die de U.S.A. van de maand mei af had mee-gemaakt. Ben dergelijk parallelisme is des te meer opvallend, daar het in de meeste overige landen van West-Europa, waar de economie tegen de Amerikaanse crisis welopgewassen bleek te zijn, geen evenbeeld vindt, terwijl hun economische toestand later, op zijn beurt, door een dalingstendentie was gekenmerkt, juist op het ogenblik, dat wij de eerste gevolgen van de gelukkige kentering van de Amerikaanse conjunctuur gingen ontwaren. Deze toestand is te verklaren door het feit, dat de Belgische economie, die hoofdzakelijk is gekenmerkt door de veelzijdigheid van het goederenverkeer, als dusdanig in veel grotere mate afhankelijk is van de internationale conjunctuur dan dit met de economie van de andere Europese landen het geval is.

+

In België daalde de AGEFI-index van de industriële produktie, zoals voorzien was, vrij aanmerkelijk en hij bereikte, ondanks het lichte herstel, dat in de tweede helft van het jaar werd vastgesteld, voor het jaar 1958 in zijn geheel, slechts een gemiddeld niveau van 156,1, tegen 165,5 in 1957 en 160,4 in 1956.

+

De vrij sterke verhoging van de Belgische invoer in de loop van het laatste kwartaal van het jaar wordt do or velen als een gunstige factor verklaard, gezien het verwerkend karakter van de Belgische industrie.

Grotere invoer is vaak de voorbode van een uitbreiding van de industriële activiteit.

Wat de handelsbalans betreft, deze werd begunstigd door het feit dat de prijsdaling voor de ingevoerde grondstoffen eerder intrad dan voor de uitgevoerde eindprodukten.

Dank zij dit verschijnsel en sommige bijzondere deviezeninkomsten, is het tegoed van de Nationale Bank gestegen, hetgeen heeft mogelijk gemaakt, de discontovoet in drie etappen van 4 % tot 3,25 % te verminderen. Het bewijst dat het schaarser worden van het kapitaal, dat in de loop van het laatste kwartaal van 1957 werd vastgesteld, de plaats heeft geruimd voor een precies omgekeerde toestand.

De groothandelsprijzen in de wereld, die sedert december 1956 daalden, hebben zich ten slotte rond het midden van 1958 gestabiliseerd.

Het feit, dat de Belgische kleinhandelsprijzen, ondanks deze daling, zich nagenoeg rond het niveau van 108 stabiliseerden, is te wijten aan de aanhoudende stijgende tendentie van de lonen en de sociale lasten.

De inkomsten en inzonderheid de wedden en de lonen, hebben, ingevolge de paritaire overeenkomsten, zulke strakheid gekregen tell opzichte van de kleinhandelsprijzen, dat de schommelingen van de conjunctuur met meer kracht tot uiting komen door de wijzigingen in zake het te werkstellings-niveau dan door die van de levensstandaard.

+

Zoals wij het zoëven aanstipten, is het nationale inkomen, en inzonderheid dat van de bezoldigden, verder gestegen. Het is bijgevolg vrij logisch, dat de omzet in de kleinhandel eveneens is toegenomen.

Het koopverlangen van de gebruikers is voornamelijk gericht op bepaalde duurzame verbruiksgoederen, waarover een groot deel van de bevolking nog niet beschikt. Verschillende onzer artikelen, als b. v. televisieontvangtoestellen, elektrische scheerapparaten en draagbare radiotoestellen behoren tot deze goederen.

Het is dus niet zo verwonderlijk dat, van het standpunt van onze vennootschap uit bekeken, het jaar 1958 over het geheel als zeer bevredigend kan worden beschouwd, ondanks het feit, dat de verkoop van sommige andere onzer produkten door de recessie ongunstig werd beïnvloed.

+

Het zou verkeerd zijn te beweren, dat op het einde van het jaar alle redenen tot verontrusting verdwenen waren.

Het aantal werklozen is, hoewel het kritische punt niet bereikt is, toch groter dan dat van verleden jaar : het aantal geheel werklozen bedroeg in 1958 gemiddeld 175.000 tegen 116.810 in 1957. De regering heeft, om de toestand te verhelpen, een uitbreiding van openbare werken in overweging genomen. Wat de sector der basisindustrieën betreft, deze vormen een voorwerp van bezorgdheid.

+

De Wereldtentoonstelling, waaraan onze vennootschap actief heeft deel- genomen, en wel in verschillende sectoren, heeft een buitengewoon grote toeloop gekend en heeft voor ons land in de hele wereld veel belangstelling gewekt. Men mag zonder overdrijven verklaren, dat de humanitaire doelen, welke zij zich had gesteld, ruimschoots bereikt werden.

Sommige economen beweren echter, dat de investeringen voor de Wereldtentoonstelling, gezien haar tijdelijk karakter, op meer doelmatige wijze hadden aangewend kunnen worden voor ondernemingen met een duurzaam karakter .

In ieder geval is het dan toch gedeeltelijk aan de Wereldtentoonstelling te danken, dat België met een modern wegennet werd uitgerust, dat een vergelijking met zijn buurlanden ten vone doorstaat.

+

Op het ogenblik, dat dit verslag geschreven wordt, is de Gemeenschappelijke Markt in het eerste praktische stadium van haar verwezenlijking getreden. Talloze voorspellingen worden iedere dag verkondigd over de gelukkige of ongelukkige gevolgen, die uit de toepassing van het verdrag van Rome zullen voortspruiten. Zonder profetische uitspraken te doen, menen wij zonder veel gevaar in het ongelijk te worden gesteld, te mogen voorspellen dat deze gevolgen slechts zeer geleidelijk zullen worden waargenomen.

Een vermindering van een tiende van de invoerrechten zal slechts zelden van grote betekenis zijn op de mededingingsvoorwaarden. Op het einde van de eerste etappe (d.i. binnen drie tot vijf jaar), zullen de toelaten tussen de aangesloten partijen slechts 25% verlaagd zijn. Een dergelijke vermindering, hoe aanzienlijk ook, zal o.i. niet dikwijls een doorslaggevende invloed uitoefenen op de verkoopprijzen aan de gebruiker .

Ook de verruiming van de contingenten zal eveneens geleidelijk geschieden.

Behalve voor enkele in sommige landen bijzonder beschermde produkten, zal de huidige toestand geen plotselinge wijziging ondergaan.

Dezelfde opmerking geldt voor het invoeren van het gemeenschappelijk tarief voor het buitenland.

Indien Belgische industrieën, voor dewelke afzet op vreemde markten tot nog toe niet in aanmerking kon komen, zich, ingevolge de Gemeenschappelijke Markt, daarvoor wel zullen gaan interesseren, dan is het omgekeerde even waar en kan verwacht worden dat vreemde ondernemingen, die in België nog niet vertegenwoordigd zijn, hier bijkantoren of filialen zullen oprichten, of althans de Belgische markt daadwerkelijk zullen gaan prospecteren.

De toekomst zal waarschijnlijk diegenen toelachen, die hun produktie zoals hun distributie zullen weten te organiseren door ze aan de nieuwe mogelijkheden van een ruim vertienvoudigde markt aan te passen.

Tijdens de eerstkomende jaren zal ieder producent er belang bij hebben, het aantal gefabriceerde typen te beperken om de reeksen zo groot mogelijk te maken en de kostprijs van elke gefabriceerde eenheid aldus om zoveel te verminderen. Alle economen zijn het er eens mee, dat de Gemeenschappelijke Markt na verloop van tijd de harmonisering van de detailprijzen en van de distributievooraanwaarden voor al de aangesloten landen tot gevolg zal hebben. Het zou o.i. echter vermetel zijn te verwachten, dat de toepassing van het verdrag noodzakelijk een volledige gelijkstelling van de prijzen, van de kortingen, van de lonen, van de sociale lasten, enz. tot gevolg zal hebben. Tot voorbeeld diene in dit verband Benelux, waarbij gebleken is dat een economische unie niet steeds neerkomt op volstrekte gelijkheid van al de factoren, die de kostprijs bepalen.

De maatregelen, die op het einde van het jaar door de meeste Staten van Europa werden getroffen, om de converteerbaarheid van hun respectievelijke munt te verzekeren, zullen ongetwijfeld de ontwikkeling der besprekingen in verband met het oprichten van een vrijhandelszone vergemakkelijken. Een gunstige invloed zal ook ongetwijfeld uitgaan van de eenzijdige beslissing van de Zes, om een hele reeks Staten te laten genieten van een vermindering van 10 % op de invoerrechten, waarvan het bedrag hoger ligt dan dat van het gemeenschappelijk tarief voor het buitenland en om, mits wederkerigheid, hun partners van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking te laten genieten van een verhoging van bepaalde contingenta's.

Hopelijk zal een oplossing kunnen gevonden worden, die dergelijke uitbreiding zal mogelijk maken.

Uiteraard voorstanders van de vrijhandel (het is voor hen een levenskwestie), wensen de Benelux-landen natuurlijk een maximale uitbreiding van de zone met laag tarief.

+

Tweemaal reeds, en het laatst in ons verslag over het boekjaar 1956, hebben wij de gelegenheid gehad, ons standpunt inzake de vastgestelde prijzen uiteen te zetten. Onze houding is niet veranderd. Wij denken nog steeds dat, indien de prijs, die door een fabrikant die geen monopolist is, vastgesteld is, een behoorlijke prijs is, m.a.w. een prijs, waarbij een voldoende, doch niet overdreven marge is voorzien voor een billijke vergoeding van de verdelers, dan kan deze prijs beschouwd worden als een voordeel voor de gebruiker, aan wie hij de zekerheid geeft, dat hij in het ganse land, tot welke handelaar hij zich ook wendt, de juiste prijs zal betalen voor een apparaat waarvan de « service » hem door zijn handelaar zal verzekerd worden.

In mei 1958 bekwamen wij, tot onze grote voldoening, na een proces dat twee jaar duurde, een vonnis van het Hof van Beroep te Brussel dat uiterst gunstig was. Dit vonnis bekrachtigt een zienswijze, welke vroeger door het Hof van Verbreking werd omschreven, maar die de laatste tijd door verschillende handelsrechtbanken leek betwist, althans wat de vastgestelde prijzen betreft, nl. de mogelijkheid, dat de overeenkomsten een uitwendige uitwerking zouden hebben. Met andere woorden: indien art. 1165 van het Burgerlijk Wetboek, dat gewoonlijk door de niet contractueel gebonden prijsbederfers wordt aangehaald, de betrekkelijkheid van de overeenkomst bepaalt, d.i. de beperking van hun uitwerking tot de contracterende partijen, dan ontstaat door het voorhanden zijn van de overeenkomst voor bedoelde partijen een overdraagbaar element, waarvan het nakomen zich ook aan derden opdringt.

Hieruit volgt dat, van het ogenblik af, dat hij het bestaan kent van een overeenkomst, luidens dewelke verdelers zich t.o.v. een fabrikant verbinden, een door laatstgenoemde vastgestelde prijs toe te passen en te doen naleven,

iedere niet contracterende derde, krachtens art. 1382 van het Burgerlijk Wetboek, een quasi-delict begaat door medeplichtigheid aan het overtreden van zijn verbintenissen door een van de contractueel gebonden verdelers. Dezelfde beslissing bekrachtigt de wettigheid van het verkoopbeleid, gevestigd op een vastgestelde prijs, door uitdrukkelijk te bepalen, dat deze wettigheid slechts betwist zou kunnen worden, indien aan de welbegrepen openbare of maatschappelijke orde afbreuk zou worden gedaan.

Dit vaststaande, zijn wij er derhalve nog steeds van overtuigd dat een vastgestelde prijs uiteraard eist, dat deze ook werkelijk voor iedereen en overal moet gelden.

Om moreel en sociaal verantwoord te zijn, moet een dergelijke prijs billijk of normaal zijn, m.a.w. bij zijn vaststelling moet rekening worden gehouden met een billijke winst voor fabrikant en verdelers.

Als de fabrikant van een merkartikel van zijn recht gebruik maakt om er de kleinhandelsprijs van vast te stellen, dan gaat hij o.i. daarbij vanzelfsprekend de morele verbintenissen aan alle maatregelen te treffen en o.m. door passende reclamemiddelen in alle belanghebbende kringen om deze prijs te doen eerbiedigen.

+

De beslissing van het Hof van Beroep te Brussel verklaart dat aan de ernstige fabrikant de mogelijkheid is gegeven, de klaarblijkelijke overtredingen van het door hem ingevoerde contractueel stelsel inzake de verkoop tegen vastgestelde prijzen, te sanctioneren.

Wij hopen, dat deze beslissing rechtsgeldig zal worden en de billijk vastgestelde prijs enigszins zal bekrachtigen.

Wij willen deze algemene beschouwingen niet besluiten zonder nog even een andere handelslist aan de kaak te stellen, die thans zeer in zwang is en die ons uiteraard ongezonder lijkt. Wij bedoelen de verkoop met bedrieglijke kortingen. Deze bestaat hierin, dat aan het publiek tegen een z.g. verlaagde prijs, goederen aangeboden worden, die nooit en door niemand tegen de vermelde oorspronkelijke prijs werden verkocht.

Deze methode lijkt ons oneerlijk zowel ten opzichte van de gebruikers, die hierdoor bedrogen worden omtrent de werkelijke waarde van het produkt, dat zij aankopen of van plan zijn aan te schaffen als ten opzichte van de andere kleinhandelaars, die hetzelfde artikel of gelijksoortige artikelen tegen de normale handelsprijs verkopen, zonder bedrieglijke vergelijkingen.

Recente rechterlijke beslissingen hebben er terdege aan herinnerd, dat er wettelijke beschikkingen bestaan om dergelijke handelwijzen te beteugelen. Het is de taak van de beroepsverenigingen van de kleinhandelaars, zich van de wapens te bedienen, die de wet hun ter beschikking stelt.

Men kon verwachten dat onze fabrieken, die voor de Belgische markt, maar tevens voor de uitvoer werken, de gevolgen zouden ondervinden van een recessie, die in 1958 meer nog de overzeese landen dan Europa heeft getroffen. Wij stellen echter vast dat, indien wij op een of ander gebied enigszins achteruit zijn gegaan, wij daarentegen, in de meeste andere domeinen een zeer aanmerkelijke vooruitgang hebben geboekt. Als het evenwicht zodoende is hersteld, dan zal men wel zien dat het zeer in ons voordeel uitkomt en de personeelbezetting in onze fabrieken is, over het algemeen, in vergelijking met die van verleden jaar, toegenomen.

Fabrieken te Leuven.

De voornaamste activiteit van onze Leuvense fabrieken blijft de fabricatie van radiotoestellen en hun mechanische onderdelen, zowel als van luidsprekers en transformatoren.

In weerwil van wat wij hierboven over de recessie aanstipten, is de produktie van onze fabrieken te Leuven, in verhouding tot 1957 gestegen. Voor 1959 wordt een nieuwe en belangrijke produktieverhoging voorzien. In het begin van dit jaar zal eveneens een montageband worden ingezet voor toestellen die volgens het laatste procédé « Printed Wiring » gefabriceerd worden.

Op 31 december 1957, bedroeg het aantal personeelsleden 2.470 bedienden en arbeiders. Hun aantal steeg met 130 eenheden. Het bereikte op 31 december 1958, 2.600 personen.

De oppervlakte van de fabrieken te Leuven bedraagt 119.000 m² en de nuttige oppervlakte 44.840 m².

Fabrieken te Hasselt.

Onder de druk van een steeds heviger wordende concurrentie, zijn onze Hasseltse fabrieken sedert het midden van verleden jaar reeds, ten einde hun kostprijzen te verlagen, begonnen met in de constructie van haar apparaten vereenvoudigde methoden toe te passen en de reeds bestaande werkmethode nog te perfectioneren. Daarenboven werden deze apparaten zowel uiterlijk als inwendig gemoderniseerd en o.m. voor stereofonie aangepast. Daarom moest een geheel nieuw produktieprogramma uitgewerkt worden, hetgeen veel krachtinspanning vergde maar het gelukkig gevolg had dat de personeelbezetting diende aangevuld; zij steeg van 1.323 bedienden en werklieden op 1 januari 1958 tot 1.530 op 31 december.

Dit jaar werden geen nieuwe bouwwerken uitgevoerd, maar de gebouwen werden binnen gewijzigd. Zo werd de door bepaalde afdelingen ingenomen oppervlakte uitgebreid en werd een aanvang gemaakt met de installatie van een speciale werkplaats voor de fabricatie van precisie-onderdelen. Wij merken op dat de opleiding van het personeel, dat met dit precisiewerk belast is, in de fabrieken zelf moet gebeuren.

Wij herinneren er aan dat onze Hasseltse fabrieken gespecialiseerd zijn in de fabricatie van platenspelers, magnetofonen en van hun toebehoren.

Fabrieken te Turnhout.

Het is bekend dat de fabrieken te Turnhout in twee grote afdelingen zijn ingedeeld; de ene fabriceert ontladings- en gloeilampen, de andere radio- en televisieonderdelen.

In de produktie van ontladingslampen voor openbare en industriële verlichting werd enige achteruitgang vastgesteld.

Voor een groot deel is deze achteruitgang te wijten aan de verhoging van de levensduur van deze lampen. De inkrimping van de overheidsuitgaven, die te wijten is aan de recessie, is eveneens niet vreemd aan deze produktieverlaging.

De fabricatie van gloeilampen evenwel, heeft een recordcijfer bereikt. In de afdeling onderdelen, hebben de fabrieken te Turnhout partij getrokken van de vooruitgang van de radio- en televisiemarkt, en de produktie is er van het ene jaar op het andere met 60 % toegenomen.

Het personeel moest hier verder vermeerderd worden en wel in zulke mate, dat hiermee de personeelsvermindering waartoe elders moest worden besloten, nagenoeg gecompenseerd werd.

Op 31 december 1958 telde de complete personeelbezetting in de fabrieken te Turnhout 900 personen.

In de loop van het jaar 1958 werden de bestaande gebouwen door nieuw opgetrokken gebouwen aangevuld, en wel inzonderheid door een gebouw met een oppervlakte van 1.500 m², dat o.m. een refter en een demonstratiezaal voor openbare verlichting omvat, ter aanvulling namelijk van de proefweg, waarvan in ons vorig verslag sprake was. Verder werd de hal waarin de afdeling voor radio en T.V. onderdelen is ondergebracht, met 900 m² vergroot.

Fabrieken te Bierges-bij-Waver.

Zoals bekend, zijn onze fabrieken te Bierges gespecialiseerd in de fabricatie van lastoestellen, lasstaven, gelijkrichters en installaties voor spectrale analyse. Wat de lasstaven betreft, hebben wij een speciale installatie voor het knippen en richten van draden en een nieuwe pers met groot rendement in bedrijf genomen.

De mechanische afdeling werd uitgerust met een geheel moderne lakspuiterij. Verder werd met de fabricatie begonnen van transformatoren van middelmatige afmetingen voor gelijkrichters, hetgeen het aanleggen van een uitrusting voor het wikkelen en een impregneerinstallatie vereiste.

Over haar geheel genomen, heeft de produktie van onze fabrieken te Bierges een lichte achteruitgang t.o. v. het vorige boekjaar vertoond. Hun activiteit is afhankelijk van de industriële activiteit in het algemeen en deze heeft in 1958 enige achteruitgang gekend. Bestellingen, die intussen echter ingekomen zijn, laten ons toe te hopen dat het oud produktieniveau in de komende maanden opnieuw zal bereikt worden.

AFDELING VERLICHTING

De kunstverlichting maakt voortdurend vorderingen. Verlichtingsniveaus, welke het publiek voor een tiental jaren nog als ruim voldoende beschouwde, achten de mensen thans ontoereikend en zwak. Licht eist steeds meer licht. Een van de verschijnselen, die in dit verband, konden vastgesteld worden, is dat indien in België zoals elders, de moderne lichtbronnen een aanmerkelijke bezuiniging op het stroomverbruik mogelijk maken, deze bezuiniging, in algemene regel, benut wordt om de verlichtingssterkte op te voeren en de lichtkwaliteit te verbeteren. In plaats van af te nemen, neemt het verbruik van laagspanningsstroom jaar op jaar aanmerkelijk toe. Ziehier een in dit opzicht welsprekende tabel :

TABEL VAN HET LAAGSPANNINGSVERBRUIK IN BELGIE IN DE LAATSTE JAREN.
EXCL. DE AMBACHTELIJKE DRIJFKRACHT (*)

Jaar	Particuliere en commerciële verlichting, huishoudelijk en gemengd stroomverbruik	Openbare diensten	Totaal
1950	765.2	85.3	850.5
1951	806,7	95.2	901.9
1952	838.3	107.4	945,7
1953	880.5	116,6	997.1
1954	940.2	128,9	1.069,1
1955	1.019,6	141.6	1.161.2
1956	1.125.2	157.7	1.282.9
1957	1.372.8	168.9	1.541.7

(*) in miljoen kilowattuur .

Deze verhoging is ontegensprekelijk voor een groot deel te danken aan de verhoging van het aantal elektrische huishoudapparaten. Maar tevens staat het vast dat het begrip zich steeds meer opdringt, volgens hetwelk het probleem van de verlichting een van de voornaamste is zowel in de kantoren, magazijnen, werkplaatsen, fabrieken, enz., als in de woning en op de wegen.

Het kunstlicht is een actieve factor geworden voor de samenleving in het algemeen en voor de produktiviteit in het bijzonder, terwijl het toch niet zo lang geleden slechts tot doel had de duisternis zo goed het ging, te verdrijven " Om de plaats te kunnen bemachtigen, die haar in een zich uitbreidende markt toekomt, heeft onze Afdeling Verlichting zich actief bezig moeten houden met de deskundige opleiding van het verkooppersoneel, teneinde aan de steeds ingewikkelder problemen het hoofd te kunnen bieden. Deze gecompliceerdheid is evenzeer te wijten aan de steeds grotere verscheidenheid van de lichtbronnen, die wij ter beschikking stellen van het publiek, dat aarzelend staat tegenover de rijke keuze die wij aanbieden, als aan het feit dat men thans op het gebied van de verlichting, niet meer, zoals dit vroeger wel het geval was, over algemeen geldende oplossingen beschikt. De meeste gevallen vergen een bijzondere studie, en in de regel moet op deskundigen een beroep worden gedaan, om niet het gevaar te lopen, een willekeurige oplossing te aanvaarden, die dan meestal en in ieder opzicht uiterst duur uitvalt. Gelukkig gebeurt het steeds vaker dat installateurs en architecten spontaan het advies van ons Lichttechnisch Studiebureau inwinnen, en dat is ongetwijfeld een goed teken.

Wat de gloeilampen betreft, moeten wij vermelden, dat de verkoop van deze lichtbronnen, ondanks de uitbreiding van het gebruik van ontladingslampen, steeds is toegenomen. Dit verschijnsel beperkt zich niet tot België; het wordt in de hele wereld waargenomen.

Het was zeker opvallend in welke grote mate, op de Wereldtentoonstelling te Brussel, van gloeilampen in het algemeen, maar vooral van lampen met inwendige spiegel gebruik werd gemaakt. Zo heeft zich dan het succes bevestigd van nieuwe lichtbronnen -zowel de nieuwe uitvoeringen van gloeilampen met inwendige spiegel en gerichte lichtstroom, als de gloeilampen met verzilverde kap en met indirecte verlichting -welke wij hadden ontworpen om aan bepaalde doeleinden te beantwoorden. In dit verband wijzen wij tevens op de bijval, welke onze nieuwe « Super Lucia » gloeilampen met gesilicateerde ballon bij het publiek geogst hebben, ten nadele van de gloeilamp met gematteerde ballon ; kwaliteit en comfort van de verlichting zijn in dit opzicht beslissend gebleken. Op het gebied van de ontladingslampen, zowel wat betreft de fluorescentiebuislampen als de kwik- en natriumlampen, heeft onze Afdeling Verlichting haar positie ruimschoots weten te handhaven. Het visueel rendement van onze fluorescentiebuislampen is,

zonder prijsverhoging, 10 tot 15 % toegenomen. Onze TL 65 W buislamp genoot een goed onthaal en dit was ook het geval met de HPL-R kwiklamp met inwendige spiegel, die wij op het einde van vorig jaar op de markt hebben gebracht. Het lijkt geen twijfel, dat de grote industriegroepen van het land, die, bij het invoeren van de Gemeenschappelijke Markt, tot de vereiste investeringen moeten overgaan om er een concurrerende positie te kunnen innemen, het belang van een behoorlijke verlichting in verband met de produktiviteit hebben ingezien. Dit heeft ons in de gelegenheid gesteld, in de metaalnijverheid en elders, enkele flinke zaken te verwezenlijken.

De Afdeling Verlichting verleent verder haar volle medewerking aan de Belgische Vereniging voor Openbare Verlichting. De belangstelling, welke de Studiedagen voor Openbare Verlichting mocht genieten, die door deze Vereniging op 4 en 5 november 1958 in het Congrespaleis te Brussel werden georganiseerd, bewijst dat de opvatting in zake de verlichting van onze grote verkeerswegen ingang heeft gevonden en laat verwachten dat het probleem weldra, met het oog op een algemene oplossing, op nationaal plan zal kunnen gesteld worden.

Wij hebben vroeger reeds, en dit is een ander aspect van de verkeersveiligheid, het uitbrengen vermeld van een asymmetrische lamp voor autokoplampen, waarmee een aanmerkelijk verbeterd zicht op de rechterzijde van de weg, bij het passeren met kruislichten, wordt mogelijk gemaakt. Dit systeem heeft thans de toets doorstaan en met voldoening hebben wij kunnen vaststellen dat verschillende grote autofirma's, die hun wagens in België monteren, ze direct met deze nieuwe lampen zelf uitrusten.

Wij vermelden ten slotte het groot succes dat onze Photoflux lampen, bijzonder gedurende de zes maanden dat de Wereldtentoonstelling duurde, geogst hebben.

AFDELING RADIO, TELEVISIE EN HUISHOUDAPPARATEN

Radio

Het groeiend succes van de televisie heeft niet nagelaten een zekere weerslag te hebben op de verkoop van radiotoestellen. Dit heeft echter geen invloed uitgeoefend op het aantal verkochte toestellen. Dit aantal zal verder jaar op jaar toenemen, en dit is normaal, indien men rekening houdt met de nieuwe huisgezinnen, die gesticht worden en met de gewoonte, die steeds meer ingang vindt, van het tweede, aanvullend ontvangtoestel. In onderstaande tabel geven wij het aantal in verschillende landen van 31 december 1954 tot 31 december 1957 aangegeven ontvangtoestellen. De cijfers voor 1958 zijn nog niet bekend. Het aantal dat wij voor België vermelden is een schatting en het moet dus als zodanig beschouwd worden.

AANTAL AANGEGEVEN RADIOTOESTELLEN (RADIODISTRIBUTIE INBEGREPEN)

Land	31-12-1954	31-12-1955	31-12-1956	31-12-1957	31-12-1958
West Duitsland (zonder Berlijn)	11.614.974	12.087.453	12.506.897	13.000.630	
Engeland	13.973.000	14.248.000	14.434.000	14.653.777	
België en Luxemburg	2.076.759	2.218.462	2.312.829	2.394.493	2.450.000 (raming)
Frankrijk	8.853.200	9.266.464	9.715.588	10.198.056	
Nederland	2.472.000	2.621.000	2.777.000	2.888.000	2.998.000

Het lijkt nochtans vast te staan dat de nieuwe bezitters van een televisietoestel, zonder evenwel van het gebruik van een radiotoestel af te zien, de voorkeur geven aan radiotoestellen van middelmatige klasse of aan kleine apparaten. Zij blijken minder geïnteresseerd voor luxe toestellen, hetzij wegens hun afmetingen, hetzij wegens hun prijs. Bij wijze van toelichting, kunnen wij hier vermelden dat zij, in het algemeen, de voorkeur geven aan radiotoestellen, waarvan de prijs hoogstens ca. 5.000 frank bedraagt. Wij willen hier inzonderheid over onze activiteit in deze sector handelen. Het beleid, dat wij steeds hebben gehuldigd, vervolgend, hebben wij in 1958 onze toestellen van de middelmatige categorie laten genieten eigenschappen, die voordien het kenmerk waren van apparaten van hogere klasse. Zo hebben wij bijvoorbeeld onze toestellen waarvan de prijs tussen 4.000 en 5.000 frank gelegen is, uitgerust met twee luidsprekers en drukknoppen voor het regelen van de toonkwaliteit. « Philite » werd er vervangen door hout, waaraan volgens de hoogfrequentieverhittingstechniek de gepaste vorm wordt gegeven en deze wijziging in het uiterlijk werd door onze klanten zeer gewaardeerd.

Een bijzondere inspanning werd gedaan om aan de wensen van de amateurs van kleine apparaten te voldoen. Deze toestellen zijn, behalve hun niet technische snufjes, gekenmerkt door de grote verscheidenheid in hun uiterlijk.

Wat onze draagbare toestellen betreft, deze hebben een zeer verheugend succes. Ons radioapparaat in zakformaat, geheel uitgerust met transistoren (zeven), dat slechts 500 g weegt en waarvan de vier droge elementen een 1uisterduur van 175 tot 200 uren mogelijk maken, oogstte een zeer gunstig onthaal. Het is uitgerust met een « ferroceptor » en zijn gevoeligheid kan in ieder opzicht vergeleken worden met die van een normaal radiotoestel. Tevens werd een nieuwe,

technisch volmaakte uitvoering (o.m. wat het vermogen en de gevoeligheid betreft) van ons vroeger « all transistor »-draagbaar ontvangtoestel op de markt gebracht. Het gebruik van transistoren is zo zuinig, dat zij de aansluiting op het stroomnet overbodig maken. De verbruikskosten zijn niet veel hoger dan 10 tot 15 centimes per uur.

Onze reeks draagbare ontvangtoestellen werd aangevuld met twee typen apparaten, die reeds bekend waren : het eerste is voorzien van buizen en transistoren, het tweede alleen van buizen en beide werken zowel op droge elementen als op het stroomnet.

De autoradiomarkt is dit jaar stationair gebleven, hoewel de verzadigingsgraad slechts ongeveer 27 % is.

Wij mogen dit hoofdstuk niet afsluiten zonder even uit te weiden over onze verwezenlijkingen op het gebied van de stereofonie.

In juni j.l. werd met de fabricatie begonnen van voor stereofonische weergave aangepaste platenspelers; deze apparaten zijn voorzien van een toonarm, met een gewicht variërend tussen 4 en 6 g, en met een noodzakelijk speciale toonkop. Rond de maand oktober waren de meeste van onze fonoweergave apparaten zodanig bijgewerkt, dat zij voor stereofonische weergave geschikt zijn. In hun actuele uitvoering kunnen zij de stereofonische platen « monauraal » weergeven. Voor stereofonische weergave volstaat het, een tweede kanaal bij te stellen, dat in een tweede luidspreker uitmondt, hetgeen vergemakkelijkt wordt door de passende aansluiting waarvan zij voorzien zijn. Als tweede kanaal en tweede luidspreker kan bijvoorbeeld een gewoon radiotoestel gebruikt worden, indien het fonoweergave-apparaat een elektrofoon is. In dit verband dient er tevens op gewezen, dat met de « stereo »-toonkop ook gewone fonoplatten kunnen gespeeld worden. Het compleetste stereofonisch toestel, dat wij in 1958 hebben uitgebracht, is een groot fonoradiotoestel, uitgerust met een stereofonische high-fidelity platenwisselaar, met een stereofonische bandopnemer met dubbel spoor en met twee versterkers van elk 10 W, die twee groepen luidsprekers voeden.

Televisie

Op 31 oktober 1958 vierde de Belgische televisie met enige luister de 5e verjaardag van haar bestaan. Haar eerste twee zenders werden in 1953 op de koepel van het Justitiepaleis te Brussel geïnstalleerd. Hun uitgestraald vermogen, dat toen vrij zwak was, bedroeg 1 kW. Het werd het volgend jaar verhoogd en wel verdubbeld. In 1954 werden tevens achtereenvolgens twee nieuwe zenders, een te Antwerpen en een te Luik in gebruik genomen. Op dat ogenblik kon verklaard worden dat de Belgische Televisie met haar uitzendingen de twee derde van onze bevolking bestreek. De televisie kende nochtans in België in het begin het bliksemsnelle succes niet, dat zij elders, en o.m. in de Angelsaksische landen beleefde. Hieronder geven wij een schatting van het aantal in België in gebruik genomen televisietoestellen, per jaar, vanaf 1954.

Schatting van het aantal in België in gebruik genomen televisietoestellen

1954	1955	1956	1957	1958
30.000	55.000	100.000	200.000	350.000

Hieruit blijkt dat het aantal televisietoestellen in 1958 sterk is toegenomen, ondanks het feit dat dit jaar voor het eerst op het bezit van een televisietoestel een taxe werd geheven, waarvan het vrij hoge bedrag kon doen vrezen dat zij de opgang van de televisie aanmerkelijk zou geremd hebben. De vooruitzichten in dit verband werden door de feiten gelogenstraft. Hierbij dient natuurlijk opgemerkt dat de uitrusting van het land in zake de zenders in het afgelopen jaar werd aangevuld. De twee zenders van het Justitiepaleis werden naar Waver overgebracht en een nieuwe zender werd in Ruislede in bedrijf gesteld, terwijl de zenders te Luik en te Antwerpen op hun plaats bleven. Het totaal vermogen van de Belgische zenders klom van 16 tot 400 kW en 95 % van onze bevolking bevindt zich thans praktisch binnen de comfortzone van ten minste een zender. Streken waar tot nog toe geen

televisieontvangst mogelijk was, of waar de ontvangst, ingevolge de afstand of de zwakheid van het signaal onbevredigend was, genieten thans een goede ontvangst. Dit is o.m. het geval met Gent en de Gentse agglomeratie, thans de uitzendingen van het station met groot vermogen van Ruislede

Wij mogen echter niet verzwijgen dat de overbrenging van de Brusselse zenders naar Waver aanmerkelijke storingen heeft veroorzaakt in de ontvangst, waaraan de kijkers van de Brusselse agglomeratie tot op dat tijdstip gewend waren. Velen van hen, die zich tot daartoe met een binnenantenne konden vergenoegen, waren alsdan genoodzaakt, een dakantenne te laten aanleggen en de meesten van hen, die het met een lage antenne konden doen, moesten deze laten verhogen. Ook de oriëntering van de meeste antennes diende gewijzigd. Dit alles bracht soms grote kosten mee, hetgeen natuurlijk tot veel klachten aanleiding gaf. Want toen de nodige wijzigingen waren aangebracht, bleek voor vele televisiekijkers dat desalniettemin het ontvangen beeld veel te wensen overliet en van minder kwaliteit was dan het beeld dat zij vroeger konden ontvangen. Het meest benadeeld hierdoor waren de bewoners van de Zenne- en de Maalbeekvallei.

Deze toestand heeft ten slotte de openbare overheden in beweging gebracht. Besloten werd dat twee aanvullende zenders van klein vermogen op het Justitiepaleis geïnstalleerd zouden worden. Deze zouden andere kanalen benutten dan het kanaal 8 en het kanaal 10, die thans door de zenders te Waver worden gebruikt. Naar verluidt, worden zij thans ontworpen en men laat ons hopen dat zij midden 1959 voltooid zouden kunnen zijn. Wij willen het geloven en wij wensen dat de door de technici van het N.I.R. uitgedachte oplossing voldoening moge geven.

In ieder geval lijdt het geen twijfel dat de moeilijkheden, die wij hebben aangestipt, de verkoop van televisietoestellen in Brussel ongunstig beïnvloed hebben. Van het standpunt van de fabrikant uit beschouwd, werd deze winstderving ruimschoots vergoed door een uitbreiding, die men gerust als massaal mag bestempelen, van de door onze nationale televisie bediende zones en het is een feit, dat het jaar 1958, over het geheel genomen, vrij gunstig is verlopen.

Landen	BENADEREND AANTAL TELEVISIETOESTELLEN IN DIENST IN DE LANDEN VAN HET EUROPA DER ZES		BENADEREND AANTAL IN DIENST ZIJNDE TELEVISIETOESTELLEN PER 100 INWONERS IN DEZELFDE LANDEN	
	1957	1958	1957	1958
West-Duitsland	1.150.000	1.830.000	2,3	3,5
België	200.000	350.000	2,3	3,8
Frankrijk	650.000	1.000.000	1,5	2,1
Italië	900.000	1.250.000	1,8	2,5
Nederland	250.000	395.000	2,5	3,5
Ter vergelijking :				
Engeland	8.350.000	9.000.000	17,0	17,4
Verenigde Staten	47.000.000	48.300.000	25,0	27,5

Huishoudapparaten en kleine apparaten

De omzet van deze Afdeling is t.o. v. het vorige boekjaar nog gestegen, ondanks een frisse en vochtige zomer, die voor de verkoop van koelkasten zeer ongunstig was. Deze apparaten uitgezonderd, kunnen wij nochtans tevreden zijn over de omzet van onze grote apparaten.

De aanmoedigende verkoopresultaten van onze nieuwe wasmachine LBI, die nochtans pas in de maand november werd uitgebracht, verdient o.m. vermeld te worden.

Ook onze kleine apparaten werden geredelijk afgezet, zoals b. v. onze koffiemolen en onze luchtververser -een nieuw artikel waarvan het nut zeker een goede toekomst laat verhopen.

Wat het elektrisch scheerapparaat betreft, is het bekend dat in 1958 een nieuw type PhiliShave op de markt werd gebracht ter vervanging van het vroeger model. Wij willen niet uitweiden over de kwaliteiten, waarmee hij zijn voorganger de lef afsteekt. Hoewel zijn prijs hoger is gesteld (het wordt in een luxe etui aangeboden), behaalde het onmiddellijk veel succes wat ons in 1958 toeliet onze leidende positie op dit gebied te versterken.

De Belgische markt der elektrische scheerapparaten is nog vrij jong en haar verzadigingsgraad bereikt, op dit ogenblik, niet eens 25 %.

Uit de lezing van onderstaande tabel al men nochtans kunnen opmaken dat deze verzadiging van jaar tot jaar vorderde.

ONTWIKKELING VAN DE ELEKTRISCHE SCHEERAPPARATENMARKT IN BELGIE EN IN LUXEMBURG

Jaartal	Schatting van het totaal jaarlijks aantal verkochte cheerapparaten van alle merken *	Aantal mannen van 18 jaar en ouder	Totale jaarlijkse verkoop per 1.000 mannen van 18 jaar en ouder
	in duizendtallen		
1955	180	3.365	54
1956	240	3.385	71
1957	270	3.405	79
1958	320	3.425	93

* gebaseerd op de statistieken van de invoer.

Deze stijging wordt in alle landen van Europa, en soms in grotere mate dan in ons land, waargenomen. Dit feit bevestigt dat het elektrisch scheren steeds in mindere mate op uit gewoonte ontstane vooringenomenheid stuit.

MEDISCHE EN INDUSTRIËLE AFDELING

De verkoop van medische apparaten heeft dit jaar opnieuw een belangrijke uitbreiding genomen, ondanks de moeilijkheden, die nog steeds bestaan

in verband met het toekennen van toelagen aan verplegingsinstellingen. Particuliere klinieken en hospitalen hebben zich grote inspanningen getroost met het oog op hun wederuitrusting en Philips kreeg een goed deel van hun bestellingen toegewezen, inzonderheid wat het zwaar materieel betreft de nieuwe generatoren met zes kenotrons 150 kV 1.000 mA, de universele diagnosetafel en de volautomatische tomograaf worden beschouwd als de meest geperfectioneerde apparaten, die thans op de wereldmarkt verkrijgbaar zijn.

De studies in verband met de toepassingen van de helderheidsversterker worden voortgezet en de verbeteringen van dit materieel in combinatie met de televisie gaan in stijgende lijn.

De complete installatie voor catheterisatie van het hart, welke wij op het Internationaal Congres voor Cardiologie te Brussel in september 1958 hebben getoond, heeft grote belangstelling verwekt.

Wij hebben verder aan het Ministerie van Landsverdediging voor zijn Selectiecentrum, buiten de drie installaties welke wij reeds geleverd hadden, nog twee nieuwe installaties voor massa röntgenfotografie geleverd.

Op het gebied van wetenschappelijke uitmistingen, kan op ons actief worden gezet, dat de Belgische nijverheid thans het procédé van automatische chemische analyse van het materiaal d.m.v. röntgenstralen ten volle is gaan waarderen. Wat deze methode betreft, neemt Philips veruit de belangrijkste plaats ter wereld in, dank zij haar verschillende fabricatie- en ontwikkelingscentra. Het hier bedoelde materieel werd in verschillende fabrieken, zowel in Kongo als in België geïnstalleerd. Verder hebben verschillende instellingen zich een machine voor het fabriceren van vloeibare lucht aangeschaft. De vloeibare lucht, waarvan de bevoorrading vrij duur en lastig was, wordt thans met Philips' vloeibaarmaker in het bereik gesteld van alle belanghebbende industrieën.

Op het gebied van de elektronische microscopie, heeft Philips opnieuw een nieuwigheid uitgebracht, met name de « Superscope », die voor het eerst tijdens de IVe Internationale Conferentie voor Microscopie te Berlijn in september j.l. getoond werd. De « Superscope » heeft een ontledingsvermogen dat onder 8 angstrôm gelegen is; dit betekent dat hiermee details waarvan de afmetingen een miljoenste millimeter benaderen, zichtbaar kunnen gemaakt worden. In de praktijk en met behulp van de fotografische vergrotingstechniek, maakt de « Superscope » een vergroting van twee . j miljoen keer mogelijk.

De deelneming van Philips op de Expo te Brussel, o.m. in het Paleis van de Elektrische Energie en in het Paleis van de Wetenschap, heeft aangetoond

dat onze maatschappij, zowel in zake de kernfysica als op het gebied van de zeer hoge spanningen, verwezenlijkingen van de eerste rang telt.

Wij vermeldden hierboven reeds het succes van onze elektronische spectrografen in de nijverheid. Maar op het gebied van de industriële uitrusting willen wij nog even wijzen op de zeer bevredigende ontwikkeling van het gebruik van de installaties voor thermische behandeling met inductieverhitting. In het Paleis van de Energie op de Wereldtentoonstelling hebben wij een dergelijk apparaat getoond bij een toepassing voor het affineren van germanium. In de elektronische en kernfysische industrie bestaat thans een toenemende behoefte aan edelmetalen als selenium, silicium, germanium e.DDT. Alleen de hoogfrequentie maakt het mogelijk de vereiste zuiverheidsgraad voor deze stoffen te bereiken. In verschillende fabrieken voor het zuiveren van deze metalen zijn thans reeds groepen met tientallen van dergelijke apparaten geïnstalleerd.

De productie van gelijkrichters van alle typen en elk vermogen wordt regelmatig voortgezet. De behoeften aan gelijk en gestabiliseerde stroom bronnen nemen steeds toe, niet alleen ingevolge het verdwijnen van de laatste stroomnetten van dit soort energie, maar vooral wegens de nieuwe toepassingen van deze stroomsoort in de automatie en de regelingstechniek. Dit materieel voor industriële uitrusting wordt gefabriceerd in onze fabrieken te Bierges bij Waver. De dienst « Meten en Controle » heeft dit jaar ook verder de laboratoria, de universiteiten en de technische scholen, alsmede de herstellingswerkplaatsen van de wederverkopers van radio en televisietoestellen uitgerust. Verschillende universiteiten en hogere technische scholen werden op het nieuwe gebied van het meten van centimetrische golven uitgerust met complete meetbanken en onze werkzaamheden zullen ongetwijfeld nog meer uitbreiding nemen wanneer de bolometers en de holten voor spectroscopie en voor het paramagnetisch onderzoek van de metalen, waarvan de verkoop op ons programma voor het volgend dienstjaar is opgenomen, zullen gefabriceerd worden.

De industriële televisie neemt in het buitenland een grote uitbreiding. Hoewel de industrieën in België tegen dergelijke toepassingen nog opzien, krijgen wij nochtans talrijke aanvragen om toelichting en ontwerpen. De twee uitrustingen, die wij op de Wereldtentoonstelling te Brussel hebben gedemonstreerd, hebben bij de bezoekers een groot succes ge oogst. De dienst « Meten en Controle » heeft met verschillende industriële opzoekingscentra veelbelovende relaties aangeknoopt; hij heeft verder verschillende turbogeneratoraggregaten van groot vermogen uitgerust met een inrichting voor de controle van het trinniveau en van de uitzetting van het turbinehuis.

Op het gebied van elektronisch meten werd op deze dienst een beroep gedaan voor het verwezenlijken van belangrijke installaties en zijn activiteit omvatte verder het wegen van transportbanden. Een dergelijke installatie werd o.m. verwezenlijkt bij een grote industrie in Henegouwen.

De eerste Philips « miniatuur »-apparaten ten slotte, voor het meten en de controle van chemische en fysische waarden zijn in het serie-fabricatiestadium getreden. Het gaat hier om de « miniatuur » pH-meter en de « miniatuur » millivoltmetrische opnemer .

Wat de **lasstaven** betreft, hiervan is bekend dat hull lot verbonden is met de metaalconstructie. Daar op dit gebied echter aanzienlijk minder bestellingen werden geboekt, kon het niet anders of de verkoop van onze lasstaven moest er onder lijden. Maar de ontwikkeling van de nieuwe automatische procédés en de voortdurende verbetering van de bestaande lasstaventypen, stellen ons in staat om van de eerste wederopleving te kunnen profiteren.

AFDELING ELEKTRO-AKOESTIEK, AUDIOLOGIE EN KINEMA

Deze Afdeling heeft zich tijdens dit boekjaar bijzonder onderscheiden door de activiteit, welke zij op de Wereldtentoonstelling te Brussel, o.m. op het gebied van de geluidversterking, van de muzikale uitzendingen, van de gelijktijdige vertaling en van de kinema, heeft ontplooid. In ons vorig verslag hebben wij de talrijke installaties opgesomd, waarmee zij bij deze gelegenheid belast was. Wij komen hierop derhalve niet meer terug, alleen willen wij er op wijzen dat zij alle voldoening hebben gegeven.

Een van de opzienbarende verwezenlijkingen welke de Afdeling dit jaar even- eens op haar actief mocht boeken, is de uitrusting van het Congrespaleis te Luik. Daar heeft zij een belangrijke televisieinstallatie in gesloten kring verwezen-

lijkt, bestaande uit een « monitoring » of bedieningscabine, een camera, twee z.g. « Mammouth »-apparaten, voor de projectie van geteleteerde beelden op schermen van 3 m x 4 m, en een reeks normale televisietoestellen in de wandelgalerij, in de ingangshal en elders. Met deze inrichting kan het aantal luisteraars en toeschouwers die een voordracht- of toneelzaal normaal kan bevatten, desnoods verscheidene keren groter zijn. Al de zalen van het Congrespaleis, zowel de grote als de tien commissiezalen, we en daarenboven uitgerust met een inrichting voor gelijktijdige vertaling met zes kanalen.

Op het gebied van de geluidopname heeft de vraag steeds de leveringsmogelijkheden overtroffen. Dit is een afdoende bewijs voor het succes van onze magnetofonen. Zoals reeds elders in dit verslag vermeld, hebben ze fabrieken te Hasselt de nodige maatregelen getroffen om hulle produktie verhogen, zodat wij voortaan in staat zullen zijn de apparaten onmiddellijk op bestelling te leveren. In dit verband wijzen wij er nog op, dat het vroeger gewone magnetofontype niet meer gefabriceerd wordt en vervangen werd door een nieuw type dat er, door de aanwending van gedrukte kringen, een verbeterde uitvoering van is. Het duurere type EL 3516 werd eveneens geperfectioneerd, en wel in zulke mate, dat het thans als een « high-fidelity »-apparaat mag gelden. Wij hebben ook een kleine dicteermachine uitgebracht, tegen zeer schappelijke prijs, met bandopnamy en willekeurig gebruik van de hoofdtelefoon of van de luidspreker.

Deze nieuwigheid had in de belanghebbende kringen een groot succes. Op het gebied van de audiologie, hebben wij onze actie ten behoeve van de inrichtingen voor doofstommen verruimd. Zo werden nieuwe elektro- akoestische uitrustingen geplaatst in de klassen van het Koninklijk Instituut voor Doofstommen te Luik en in het Provinciaal Instituut voor Doofstommen te St Agatha-Berchem,

De reeks van onze meetapparaten werd aangevuld met een stemaudiometer . Wij hebben ten slotte een nieuw hoorapparaat op de markt gebracht, dat kleiner is en lichter dan de vorige, met name de « Universal Super ». Deze benaming berust op het feit dat dit nieuwe apparaat niet minder dan 250 individuele aanpassingsmogelijkheden biedt. Wat de kinema betreft, hier blijft de verkoop van de toestellen geremd door een crisis waarvan reeds sprake was en die nog voortduurt. Zij wordt geweten aan verschillende factoren, welke wij in ons verslag van vorig jaar vermeldden en o.m. aan het gering aantal aantrekkelijke programma 's, die het grote publiek worden geboden en aan de hoge taksen die op de exploitatie van bioscoopzalen geheven worden. Alle kinemaondernemingen, tot welke klasse zij ook behoren, klagen over deze toestand.

Wat onze Afdeling betreft, die zich bezig houdt met het verhuren van uitrustingen voor geluidversterking en bioscoop, deze was in dit jaar van de Wereldtentoonstelling bijzonder zwaar belast en haar werkzaamheden behelsden zowel de installatie voor het oproepen van auto's, o.m. op het Hofbal en de Garden-Farty te Laken als de installatie van uitrustingen voor gelijktijdige vertaling en voor televisie in gesloten kring ter gelegenheid van congressen en andere gebeurtenissen.

FARMACEUTISCHE EN CHEMISCHE PRODUCTEN

De omzet van onze Afdeling farmaceutische en chemische producten is in 1958 aanmerkelijk gestegen. Hiertoe hebben de verschillende artikelgroepen bijgedragen en o.m. de vitaminen, de chemische producten voor de farmaceutische nijverheid, de farmaceutische specialiteiten voor de geneeskunde van mens en dier, de entstoffen, de organenextracten, de vitaminepreparaten en de voedingsbijmiddelen voor de dieren en de voedernijverheid.

De thans ondernomen belangrijke programma 's voor wetenschappelijk onderzoek laten hopen, dat in de eerstvolgende jaren, nieuwe ontdekkingen op het gebied van de scheikunde en van de farmaceutische wetenschap zullen gedaan worden. Onze bestaande verkooporganisatie zal het mogelijk maken, ze onmiddellijk en op zeer doelmatige wijze te exploiteren.

Het invoeren bij het medisch korps van onze periferische vatenverwijder « DUVADILAN » werd verder uitgebreid en de bijzondere eigenschappen van deze specialiteit worden door steeds meer geneesheren in zeer uiteenlopende gevallen beproefd.

De entstof tegen de griep werd ook dit jaar zowel aan het personeel van verschillende grote maatschappijen als aan particulieren op geneeskundig voorschrift, ingespoten.

Sedert begin 1958 hebben wij een nieuwe specialiteit « ACTIFRAL 10 » op de markt gebracht : dit preparaat bevat onder tabletvorm de tien belangrijkste vitaminen, die het normale voedsel aanvullen.

De dierlijke voeding geniet ook ruimschoots van de grondiger opzoeking met het oog op het bekomen van een hogere produktie. Wij dragen daartoe bij door de voederfabrikanten vitaminepreparaten van hoge kwaliteit en andere aanvullende nutriënten, als b. v. erythromycine - een nieuw als groeifactor gebruikt antibioticum - aan te bieden.

DE OPGANG VAN DE TELEVISIE IN BELGIE

In het afgelopen jaar heeft het succes van de televisie bij het publiek zich ruimschoots bevestigd. Dit was o.m. het geval in België, en het lijkt ons niet overbodig, even een blik te werpen op de toestand. zoals hij zich thans in ons land voordoet. Wij zullen tevens een paar woorden wijden aan de ontwikkeling. welke de televisie al hier in een nabije toekomst te wachten staat.

Volgens een schatting aan de hand van gegevens die als gegrond kunnen worden beschouwd, zou het aantal in België gebruikte televisietoestellen op 31 december 1958, 350.000 bedragen hebben.

Deze 350.000 toestellen vertegenwoordigen een verhoging van de orde van 150.000 televisietoestellen t.o.v. 1 januari van hetzelfde jaar.

Van de zijde van het publiek uit beschouwd, en onder in achtneming van het feit, dat, volgens de statistieken, elk Belgisch huizegezin gemiddeld uit 2,8 personen bestaat, moeten wij aannemen dat België thans, althans theoretisch, ongeveer 980.000, dus nagenoeg een miljoen televisiekijkers telt. Het aantal televisiekijkers is zeker kleiner dan het vermoedelijk aantal radioluisteraars. Maar hier moet rekening gehouden worden met de kenmerken waardoor de radio zich van de televisie onderscheidt. De laatste is ontegensprekelijk verlokkelender. Zij neemt de volle aandacht in beslag en men kan het zich moeilijk voorstellen, dat men haar programma's maar terloops zou volgen, zoals dit met sommige radioprogramma's wei mogelijk is. Haar invloed is ook sterker. Onlangs gemaakte proefnemingen hebben inderdaad aangetoond dat wij 20% onthouden van wat wij horen, 30% van wat wij zien, doch 50% van wat wij terzelfdertijd horen en zien. Men mag bijgevolg het belang niet meer onderschatten, dat de televisie voortaan op cultureel gebied in nationaal verband vertegenwoordigt.

Men stelt zich ook moeilijk voor, welke sommen het Belgisch publiek tot dusver aan de aankoop van televisietoestellen en -antennes - in kosten van eerste aanleg dan wel - heeft besteed. Volgens gematigde schattingen, zou deze belegging reeds van de orde van 6 miljard frank zijn.

Er wordt vaak gesproken van de uitgaven, die door de Staat voor de televisie worden gedaan. Men mag, in dit verband, evenwel niet uit het oog verliezen dat haar opgang hem rechtstreeks ten goede komt. Zo kan men b.v. het beloop van de weeldebelasting en van de overdrachtaks, welke op de verkoop van de 350.000 in België in gebruik genomen televisietoestellen worden geheven, nagenoeg op 500 miljoen frank schatten.

Wat de jaarlijkse taks betreft, weet men dat zij op 840 frank is vastgesteld en dat zij in 1958 toepasselijk is geworden. Indien nu het aantal televisietoestellen

In 1959 in dezelfde verhouding als in 1958 zou toenemen, dan zou de taks logischerwijs dit jaar ruim 400 miljoen frank moeten opbrengen.

Het ganse land trekt, zowel op economisch als op sociaal gebied, zijn nut uit de uitbreiding van de televisie. Na de Staat, vermelden wij dan de Belgische ondernemingen, die toestellen en onderdelen fabriceren of die bij deze fabricatie betrokken zijn; de deskundigen en werklieden, die hetzij met de productie zelf, hetzij met het plaatsen, het onderhoud en de herstelling van de apparaten te doen hebben; de verdelers, groot- en kleinhandelaars; de leveranciers van grondstoffen; de leveranciers van elektrische stroom; de filmindustrie; de vervoerders, en verder de artiestenwereld : toneelspelers, zangers, cineasten en zovele anderen.

Het is bekend dat de televisie zowel in Europa als in Amerika een grote bijval geniet. In sommige landen van Europa liep zij trager van stapel dan in andere. Dat was ook zo in België. Maar het jaar 1958, waarin 150.000 televisietoestellen meer werden afgezet, kan een aanwijzing geven omtrent de toekomst van de televisie in ons land. Zij heeft hier duidelijk een nieuwe aanloop genomen en het lijkt wei vast te staan dat haar zaak gewonnen is, als het niet reeds zover was, evenals dit in Duitsland, in Frankrijk, in Nederland, in Italië en elders het geval is.

Men mag redelijkerwijs verwachten dat de televisie in België, behoudens ernstige economische storingen, haar stijgende lijn zal vervolgen en wei in minstens gelijke mate als in 1958 het geval was. Marktstudies, gepaard met een vergelijkend onderzoek van de buitenlandse statistieken laten voorzien dat het aantal televisietoestellen in België einde 1960 waarschijnlijk zal verdubbeld zijn. Wij zouden alsdan met 700.000 in gebruik genomen toestellen en met een theoretisch getal van 1.960.000 televisiekijkers kunnen rekenen. Deze beraming is lang niet buiten- sporig. Wij staan dan overigens nog ver van de verzadigingsgraad, vermits nog slechts 1 op 4 gezinnen, die door ons televisienet gedekt zijn, over een ontvangtoestel beschikken, terwijl deze toestand voor het einde van 1953 in Engeland reeds overtroffen was. Wat de jaarlijkse televisietaks betreft, die door de Staat wordt geïnd, deze zou, berekend aan de hand van het actuele bedrag, 500.000.000 frank overtreffen.

In december 1960 zouden dan de bedragen, die in België aan de aankoop van televisietoestellen en -antennes worden besteed, ruim 10 miljard frank belopen, afgezien van de kosten voor vervanging van buizen, voor reparaties en voor onderhoud. Men zou kunnen opwerpen dat de prijzen van de televisietoestellen, die betrekkelijk hoger liggen dan die van de radiotoestellen, de toeneming van het aantal televisiekijkers zullen belemmeren, van het ogenblik af dat bepaalde op materieel gebied meer begunstigde lagen van de bevolking van een televisietoestel voorzien zijn. Hier dient er evenwel op gewezen dat de arbeidersbevolking een zeer groot contingent van de kopers in hun geheel uitmaakt. Daar juist wint de televisie het meest terrein en er bestaat geen reden, waarom deze tendentie in de nabije toekomst zou veranderen.

De Belgische televisie heeft in oktober j.l. de 5e verjaaring van haar intrede op de golven herdacht.

Het bestuur van de uitzendingen in het Nederlands, zowel als het bestuur van de uitzendingen in de Franse taal, kunnen niet genoeg geloofd worden om de inspanning, welke zij gedurende deze vijf jaren volbracht hebben. Het publiek kan zich moeilijk voorstellen wat het betekent, een televisieavond voor te bereiden (en zo zijn er 365 per jaar), zonder dan nog te gewagen van de woensdag-, de donderdag- en de zaterdagnamiddagen, van de buitengewone reportages en de Eurovisie-uitzendingen. Men heeft gezegd dat de televisie een vertoningfabriek is en deze bepaling past haar volkomen. Geen toneel- of bioscoopbestuurder was ooit verplicht iedere dag een andere opvoering aan te kondigen, zonder ooit in herhaling te vervallen. Daarbij komt nog dat een televisieprogramma bestaat uit zeer verschillende rubrieken, die zich van de wetenschappelijke uitzending tot de music-hall, over de informatie, de sport, het toneel, kunsten en letterkunde, de uitzendingen voor de vrouw en de cinema, uitstrekken. Niemand zal willen ontkennen dat het haast een waagstuk is, een veertigtal toneelstukken per jaar te monteren, terwijl binnen dezelfde tijdspanne en onder tal van andere prestaties, evenveel variétopvoeringen moeten op touw worden gezet.

Dat alles hebben nochtans onze ploegen van de Belgische televisieuitzendingen verwezenlijkt. Uitgaande van niets, zonder ervaring op het gebied van de televisie, hebben zij meer weten te bereiken dan ooit denkbaar was. Indien hun

uitzendingen, in hun geheel, het publiek geen voldoening hadden gegeven, dan zou men in België thans niet zoveel televisiekijkers tellen. Dat de enen de culturele uitzendingen boven de sport, of anderen de variété vertoningen boven het toneel verkiezen, verandert niets aan de zaak.

De technici van de televisie verdienen niet minder lof. Bij hen berust de bijzonder lastige en kiese taak, de techniek aan de standaarden aan te passen, die België gekozen heeft. Een ondankbare taak voorwaar, en die iedere dag nog steeds problemen stelt, die telkens met twee dienen vermenigvuldigd. België is het enige land ter wereld, dat zich de luxe heeft veroorloofd van twee standaarden, die, zoals men weet, met geen enkele in het buitenland toegepaste standaard overeenkomen.

Verder hebben dezelfde technici het net van onze zenders uitgebreid, en zij dekken thans de negen tiende van ons grondgebied. Ook in dit verband, en ondanks enige kritiek die, plaatselijk gezien, gegrond mag lijken, kan men hun slechts hulde brengen voor de wijze, waarop zij hun taak vervuld hebben.

Indien men thans de wensen van de televisiekijkers en de voorwaarden welke vereist zijn, opdat de televisie zich in België normaal zou ontwikkelen, bondig wilde samenvatten, dan zou dit ongeveer aldus luiden :

- de programma's moeten aan de smaak van het publiek beantwoorden ;
- het aantal uren, dat hun wordt besteed, moet voldoende zijn ;
- hun kwaliteit moet uitstekend zijn ;
- de programma-uren moeten over de dag en de week oordeelkundig verdeeld zijn ;
- de opgevangen signalen moeten sterk genoeg zijn om een storingsvrije ontvangst mogelijk te maken ;
- het beeld moet van onberispelijke kwaliteit zijn, zonder enige instellingsfout in de ontvangtoestellen en de zenders ;
- defect tijdens de uitzendingen moet werkelijk uitzonderlijk en regiefouten volstrekt uitgesloten zijn.

Te veel televisiekijkers hebben te klagen over storingen waarvan de oorsprong in allerlei elektrische apparaten en in de ontploffingsmotoren te vinden is. Zij wensen dat in dit opzicht passende maatregelen zouden getroffen worden.

In een ander verband, mag men niet gaan denken dat de televisiekijkers zouden gekant zijn tegen de commerciële televisie of althans tegen haar principe. Zij zijn er zich van bewust dat dit op financieel gebied een kostbare hulpbron zou vertegenwoordigen. De proef is in andere landen ten volle geslaagd en zij heeft er geen protest uitgelokt. Het is een kwestie van maat en tastzin. Men hoeft geenszins de Verenigde Staten tot voorbeeld te nemen en men ziet daarenboven niet goed in waarom de uitsluiting van publiciteit, vooral zonder tegenprestatie, alleen ten voordele van de autobedrijven zou worden opgeheven.

Nu kan men zich dan enkele vragen stellen, en o.m. de volgende : beantwoordt de structuur van onze televisie, haar begroting, haar personeel, haar lokalen en het materieel waarover zij beschikt aan de huidige omstandigheden, als men het aantal van haar actuele toeschouwers en de uitbreiding, welke zij eerlang zal nemen, in aanmerking neemt ?

In dit opzicht mag men wel enige bedenkingen opperen. Soms krijgt men de indruk dat er kringen zijn, waar het televisieverschijnsel nog als vrij onbelangrijk wordt beschouwd en niet al te veel aandacht schijnt te verdienen.

Men kan natuurlijk aannemen dat de televisie niet op allen dezelfde aantrekkingskracht uitoefent. Dit is evenwel ook het geval met het toneel, de musichall, de bioscoop en zelfs met de radio. Maar, of het een minderheid betreft, dat bewijst het toenemend aantal televisiekijkers. En men hoeft geen profeet te zijn, om te verklaren dat deze minderheid niet bij machte zal zijn om de vooruitgang op te houden. Laten wij niet vergeten dat het dezelfde zijn, die vroeger de spreekfilm en later de kleurenfilm negeerden.

Wij willen hier slechts twee vraagstukken aanroeren : dat van de structuur en dat van de lokalen.

De beslissing luidens dewelke de radio en de televisie tot de bevoegdheid van een Ministerie van Culturele Zaken zou behoren, kan ais gelukkig beschouwd worden.

Zij bekrachtigt het principe van de voorrang van de « mededeling » in de ingewikkelde inrichting van de televisie. Zij legt de klemtoon op de « communicatie » zelfs indien hij tot nog toe op het « verkeersmiddel » lag.

Het is mogelijk dat, wanneer deze tekst zal verschijnen, het nieuw radio- en televisiestatuut eindelijk het licht zal gezien hebben. Zo zal dan de malaise opgeheven zijn, die sedert lang reeds omtrent deze beide nationale instellingen bestond en waarvan de symptomen aan de waarnemers niet konden ontgaan.

Van het standpunt van de televisie, is vooral wenselijk, dat bedoeld statuut aan deze zo bijzondere onderneming -ze wordt inderdaad onderscheiden van de haar verwante radio-organisatie -een voldoende lenige inrichting zal verlenen, die tevens van elke andere zorg dan die, welke op doelmatigheid gemunt is, bevrijd zal zijn. De neiging om de organisatie van de televisie te kopiëren op die van de openbare diensten zou haar slechts kunnen benadelen. De verwezenlijking van haar programma's eist in de eerste plaats bewegingsvrijheid .

Men kan het slechts betreuren dat een grootscheepse onderneming als die van de televisie na vijf jaren activiteit, nog steeds in particuliere, verouderde en met moeite ingerichte woningen is ondergebracht. Nog veel erbarmelijker is wat er op het gebied van de studio's gebeurt.

Zoals bekend, beschikken de Franse en de Vlaamse televisie elk over een studio in de gebouwen van het N.I.R., Flageyplein. Maar deze studio's, waarmee zij lange tijd genoegen moesten nemen, zijn voor de televisie niet geschikt.

Hun afmetingen zijn zo beperkt, dat geen acteur, en des te minder een gezelschap, er normaal kan optreden. Deze ruimten volstaan nauwelijks voor de gewone berichtgeving en voor gesprekken tussen twee of drie personen. op voorwaarde dat zij niet te veel gaan bewegen. Sedertdien heeft het N.I.R. een ruim toneel bij het Jubelpark gehuurd.

Maar, ongelukkig, kunnen onze beide nationale televisieuitzendingen er slechts afwisselend gebruik van maken en als de ene het bezet, kan de andere er noch voor haar repetities noch voor het opstellen van haar schermen gebruik van maken.

Is het overigens wei een goede oplossing, als men hier over een studio beschikt en elders over een andere, elders nog over de filmreserve en nog wat verder over de schermenopslagplaats, terwijl ten slotte de bestuurskantoren in de Dautzenbergstraat gelegen zijn?

Het voorlopige kan wel bevallen, op voorwaarde dat het niet tot een stelsel wordt. Men begrijpt moeilijk waarom de Belgische televisie nog niet in haar eigen meubels zit, zoals dit met de televisieorganisaties in het buitenland wei het geval is, en dat er geen sprake van is, dat dit eerlang wei zo zal zijn. Wij vernamen inderdaad dat het N.I.R. voor verschillende jaren niet alleen bovenvermeld toneel, doch tevens gebouwen heeft gehuurd, die er nog zullen aangebouwd worden. Het zou verkeerd zijn, te gaan denken dat het publiek er niets van merkt. Onvolmaaktheden ingevolge het gebrek aan ruimte en aan te haastige of in slechte omstandigheden gemaakte voorbereidselen, worden vaak wei opgemerkt. Dat de fout op rekening van de verwezenlijken wordt geschoven is vanwege het publiek normaal. Maar deze verlegging van verantwoordelijkheid, welke het publiek in zijn argeloosheid begaat, mag niet steeds als een alibi gebruikt worden, wanneer het er om gaat maatregelen te treffen, die zich zonder enige twijfel opdringen.

Philips op de Wereldtentoonstelling

Philips was op de Wereldtentoonstelling vertegenwoordigd door zijn Paviljoen en tevens in de Belgische Afdeling door bijdragen tot verschillende groepen, w.o. die van de Elek-trische Energie, Metalexpo, Voeding, Burgerlijke Bouwkunde, Gebouwen en Woningen, Telecommunicaties, Gezondheid en Kongo. Wetenschappelijk Philips materieel was in het Paleis van de Wetenschap in bedrijf gesteld. Onze firma heeft daarenboven belangrijke leveringen gedaan aan het Commissariaat Generaal en aan verschillende deelnemers, die wij hier niet allen kunnen opnoemen. De gebieden waarvoor Philips een bijdrage leverde, hadden betrekking op de verlichting, de geluidversterking, de klankinstallaties, de gelijktijdige vertaling, de bioscoop, het lassen, enz.

De bijdragen van de Philips Vennootschap, waarbij, al dan niet afzonderlijk, al haar afdelingen zowel als haar filiaal Philips-Congo vertegenwoordigd waren, eisen geen verdere toelichting; hun lot was verbonden aan dat van de betreffende Groepen en van de hun toegewezen ruimten. De ene werden derhalve door meer bezoekers bezichtigd dan de andere. Maar alle inrichtingen en apparaten hebben in gelijke mate de belangstelling gewekt van de deskundigen en wij kregen, behalve interessante aanvragen om toelichting, ook zeer vleuende woorden van lof te horen.

Het materieel dat aan andere deelnemers en aan het Commissariaat Generaal werd geleverd i.v.m. de verlichting, de geluidversterking, de cinema, het lassen, de gelijktijdige vertaling, enz., heeft aan alle gestelde eisen voldaan, hetgeen wel de beste publiciteit is.

Wat het eigenlijk Philips Paviljoen betreft, hiermee werd het verwachte succes geogst en wij mogen ons daarin ten voile verheugen -meer dan anderhalf miljoen personen, verdeeld over 3013 vertoningen, hebben er de opvoering van het Elektronisch Gedicht bijgewoond. 164 speciale vertoningen werden georganiseerd ten be- ho eve van koningen, staatshoofden, hoge personaliteiten, en van de leden van enkele van de belangrijkste congressen die op de Wereldtentoonstelling gehouden werden. Z.M. Koning Boudewijn en H.M. de Koningin van Nederland hebben het Paviljoen met een bezoek vereerd.

Zowel de Belgische als de buitenlandse pers heeft aan het Philips Paviljoen en aan het Elektronisch Gedicht talrijke artikels gewijd. De meeste dezer artikels waren vol lof en sommige zelfs enthousiast. Wij overdrijven zeker niet indien wij in dit verband verklaren, dat het Philips Paviljoen, na het Atomium, één van de meest genoemde en door de wereldpers meest besproken verwezenlijkingen was.

Het zou overdreven zijn te beweren, dat de beoordeling van het grote publiek eenstemmig gunstig was. Het gewaagde modernisme van het Paviljoen zelf en van het Elektronisch Gedicht heeft ongetwijfeld vele bezoekers van de Wereldtentoonstelling onthutst. Het staat evenwel vast, dat het Philips Paviljoen op hen de sterkste indruk maakte, of zij al dan niet akkoord gingen met de architec- tonische en artistieke zienswijze van de grote meester der moderne bouwkunst Le Corbusier. Zij zullen de herinnering eraan bewaren, te meer, daar deze verwezenlijking van Philips uiteraard in de ruimste zin beantwoordde aan de opzet van de organisatoren van de Wereldtentoon- stelling. De verdiensten van het Philips Paviljoen en van het Elektronisch Gedicht werden door de Wereldtentoon- stelling trouwens erkend door de toekenning van de hoogste beloning, namelijk een Grote Prijs.

Het is niet te laat om hier nogmaals te wijzen op de technische prestatie van de volkomen automatische vertoning van het Elektronisch Gedicht en op de buitengewone elektronische uitrusting waarvan het Paviljoen moest worden voorzien om het toverspel van « klank, beeld en licht » mogelijk te maken, dat door le Corbusier in samenwerking met toon- dichter Edgar Varèse, voor het klankgedeelte, werd ontworpen.

Wij zullen volstaan met in dit verband te vermelden, dat de bediening van de lampengroepen en van hun lichtsterkte, sarnen met de bediening van de luid- sprekers en van de projectietoestellen, op een ma- gnetische band met 15 sporen was vastgelegd, welke zowat 500 relais en draaiende schakelaars in werking stelde.

Ziehier, pro memorie, de namen en de bevoegdheid van de verwezenlijkers van het Philips Paviljoen en van het Elektronisch Gedicht: le Corbusier, ontwerper van het Paviljoen en van het Elektronisch Gedicht; Edgar Varèse, toondichter van de elek- tronische muziek; Ir I.C. Kalf, animator van het geheel en belast met het ontwerpen van de licht- effecten; Yean Xenakis, architect, medewerker van le Corbusier en auteur van het geluidintermezzo; Ir W. Tak, belast met de akoestiek; de cineast Agostini, die voor de filmprojectie zorgde; Jean Petit, die de beelden verzamelde en, ten slotte, dhr S.I. de Bruin, die voor de automatisering van de vertoning zorgde.

Aan het Philips Paviljoen en aan het Elektronisch Gedicht hebben de Editions de Minuit te Parijs, een belangrijk geïllustreerd album gewijd, waarvan het ontwerp en de uitvoering de uitgever tot eer strekken.

De talloze werkzaamheden, die op de Wereldten- toonstelling te Brussel meestal gelijktijdig tot uit-voering kwamen hebben zowel van de technici als van het commercieel en administratief personeel van onze vennootschap een bijzondere inspanning geveerd.

Men verwachtte tevens het bezoek van talrijke personaliteiten, die tot het hogere bestuur van de Philips organisaties in het buitenland behoren zowel als van buitenlandse vrienden van Philips in het algemeen. Een speciale dienst werd derhalve ingericht om hen te ontvangen en hun verblijf in België te vergemakkelijken. In nauw verband met deze dienst werd tevens een ontvangstcentrum georganiseerd. Deze dienst heeft o.m., in overnachtingen uitgedrukt, voor bedoelde bezoekers, ca 3500 logementen gereserveerd.

Verder werden drie feestavonden in het Paleis van de Elegantie georganiseerd voor de voornaamste Philips klanten, waarop totaal ruim 1 500 personen aanwezig waren en die telkens besloten werden met een vertoning van het Elektronisch Gedicht in het Philips Paviljoen.

1959

In het centrum van Antwerpen (Kipdorp) wordt tegen de prijs van 5.325.000 fr een terrein van ca 1.900 m² aangekocht om er een depot op te richten. (RvB 21.11.1959)

De raad van bestuur van 29/03/1960 besluit in de komende maanden volgende uitbreidingen te realiseren :

Aankoop van een terrein te Hasselt grenzend aan de fabriek, ter grootte van ca 5 ha tegen 350.000 fr per ha, waarop de Philite fabriek zou worden gebouwd.

In Tessenderlo moet een terrein ter grootte van 20 ha aangekocht om er een onderdelenfabriek te bouwen die als supply center voor de Leuvense fabriek kan dienen.

De winst over het boekjaar 1959 bedroeg 143 miljoen frank tegen 88 miljoen frank over 1958. Op 9 januari 1959 werd het 40-jarig bestaan van de vennootschap gevierd.

Er vallen twee branden te vermelden nl in onze centrale Magazijnen te Evere en in het grondstoffenmagazijn van onze fabriek te Turnhout.

Te Kortrijk en Charleroi werd begonnen met de constructie van gebouwen bestemd om er nieuwe gewestelijke centra in te vestigen, zoals er reeds bestaan te Antwerpen, Luik en Gent.

De gemeenschappelijke markt, die ongeveer 170 miljoen consumenten omvat, trekt vooral Amerikaanse ondernemingen aan. Gezegd moet worden dat de zes landen wedijveren om deze beleggers binnen hun grenzen te krijgen. Ook in dit jaarverslag wordt weer met klem ons standpunt t.a.v de vastgestelde prijs verdedigd.

Een speciaal hoofdstuk wordt gewijd aan de enorme veranderingen der laatste tien jaar. Voor Philips betekende dit o.a drie nieuwe fabrieken, waardoor het personeel toenam van 3.000 werknemers tot 7000.

De opkomst van de televisie, langspeelplaten, transistors, high-fidelity, stereofonie, de fabricatie en verkoop van elektrische huishoudelijke apparaten, "musical equipment" enz.

Fabriek te Leuven

De produktie van radiotoestellen stijgt *nog* steeds en Leuven staat aan de spits van soortgelijke fabrieken in Europa.

Elektronenbuizen worden meer en meer vervangen door transistoren

De toegenomen produktie stelt steeds hogere eisen aan de aanwerving en opleiding van personeel, temeer daar de fabricatie steeds aan gepast moet worden aan de wisselende vraag die zich nu vooral op draagbare toestellen concentreert.

Fabriek te Hasselt

Hasselt ziet zich voor het probleem geplaatst de stereofonie in haar productie van platendraaiers, platenwisselaars, magnetofonen enz. op te nemen.

De plannen in de fabriek, een laboratorium te stichten, zijn ver gevorderd. Hasselt wordt dan een toonaangevende fabriek, waarin behalve produktie ook de conceptie en ontwikkeling van de apparaten wordt uitgevoerd, hetgeen de aanwerving van hoger technisch personeel noodzakelijk maakt.

Fabriek te Turnhout

De betrekkelijk aanzienlijke schade, veroorzaakt door de brand van juli 1959, kon worden beperkt, zoodat de productie niet moest worden onderbroken en het gehele personeel aan het werk kon blijven.

In januari 1959 werd de eerste ondernemingsraad gesticht te Turnhout, alsmede een commissie voor veiligheid, hygiëne, en verfraaiing der werkplaatsen.

De eerste cursus met een duur van 2 jaar voor subalterne kadervorming, werd beëindigd en de Directie verwacht hiervan goede resultaten.

Fabriek te Bierges-Wavre

Behalve voor lasstaven leent het productieprogramma zich niet voor de fabricage van grote series, terwijl anderzijds zeer gespecialiseerd personeel vereist is. Met medewerking van de lokale en regionale onderwijsinstellingen kon dit probleem opgelost worden en het personeel werd bijna verdubbeld sinds 1958.

Verlichting

In juni 1959 werd in Brussel de XIVe zitting gehouden van de Commission Internationale de l'Eclairage. In november hadden de Journées de l'Eclairage Public plaats, voorafgegaan door een Colloque National over wegverlichting. Wij bleven de aandacht vestigen op het belang voor Stabilisatoren voor TL lampen en dat het gewenst is dat deze ook het merk CEBEC dragen.

Radio

Niettegenstaande de voortdurende uitbreiding van de tv, blijft de radiomarkt belangrijk en in het bijzonder kleine en draagbare toestellen genieten de voorkeur van het publiek.

Onze auto-radio's kunnen verbonden worden met een kleine automatische platenwisselaar "Auto-mignon". Dit toestelletje is- wat zijn werking betreft – ongevoelig voor schokken en trillingen.

Televisie

Het aantal tv-toestellen neemt in een steeds sneller tempo toe.

Nieuwe en betere uitzendstations dragen hiertoe bij, terwijl ook de tv-toestellen ook nog steeds verbeterd worden.

Huishoudelijke en kleine apparaten

De nieuwe Philipsave 800 wordt zeer gunstig door het publiek ontvangen.

Hoorapparaten

Dit jaar werden hoorbrillen, en een miniatuur hoorapparaat dat slechts 10 gram weegt, op de markt gebracht. Om in contact te blijven met hardhorenden geven wij een tijdschrift uit genaamd "Philips-Audition".

Grammofoonplaten

In samenwerking met het tijdschrift de "Zondagsvriend" werd een album samengesteld met kerstliederen.

Duphar

De naam Philips-Raxane, waarvan de farmaceutische en chemische producten door ons verkocht worden, is met ingang van 1 september 1959 gewijzigd in Philips Duphar [Du(tch) Phar(maceuticals)].

Personeel

De getalsterkte van het personeel bedroeg op 31 december 1959 7.000 werknemers tegen 6.100 in 1958 en 5.800 in 1957. (Bron : Jaarverslag uitgebracht op 26/4/1960)

De raad van bestuur meldt op 2 juli 1960 dat er onderhandelingen gaande zijn met les Ateliers de Constructions Electriques te Charleroi (ACEC) over de oprichting van een gemeenschappelijke vennootschap Compagnies Réunies Belges d'Eclairage (CBRE), waarvan de productie voornamelijk zal bestaan uit fluorescentiebuizen met de technische hulp van Philips. Philips zal voor 15 miljoen fr deelnemen in het kapitaal van 30 mio. Deze vennootschap zal een fabriek bouwen te Quevaucamps in de de Borinage, getroffen door structurele werkloosheid na de mijnsluitingen. De investeringen worden geraamd op ongeveer 100 miljoen.

De raad van bestuur beslist op 25/08/1960 de heer W.H.N. van Lieshout met ingang van 1/09/1960 te benoemen tot directeur-generaal van de vennootschap. De heer Charles Spaens geeft de wens te kennen het volgend jaar zijn functie van gedelegeerd bestuurder neer te leggen. De hr Paul Erculisse zal wegens het bereiken van de leeftijdsgrens in april 1961 het presidentschap van de raad van bestuur neerleggen. Hij verzoekt zijn collega's de heer Spaens tot zijn opvolger te benoemen, opdat de vennootschap kan blijven profiteren van zijn grote ervaring en kennis van zaken.

Gezien de toestand in Congo, verleent de raad van bestuur aan de heer Spaens mandaat om de 11.940 nog in portefeuille zijnde aandelen van de S.C.R.L. tegen de beste voorwaarden te verkopen.

1960

Op 30.08.1960 zal de akte verleden worden voor de aankoop van circa 5 ha terrein tegen 350.000 fr/ha voor de uitbreiding van Philips Hasselt.

In navolging van Gent was oorspronkelijk besloten kantoor en magazijnruimte in Kortrijk te huren. Het bleek moeilijk een geschikt huurpand te vinden. De ervaring in Gent leerde dat daar snel na de opening nieuwe ruimte voor uitbreiding nodig was. De kosten daaraan verbonden zijn altijd aanzienlijk. Daarom verkoos men nu maar zelf een gebouw neer te zetten. Een oud herenhuis gebouwd in 1860, met een grote tuin werd gevonden op een ideale plaats, de hoek Statieplaats en Doorniklaan. Centraal gelegen met brede toegangswegen en goede parkeergelegenheid, dus gemakkelijk bereikbaar voor zowel klanten als particulieren uit stad en provincie (spoorwegstation en bushalte). Het huis was voor afbraak bestemd, wat gelegenheid bood voor het optrekken van een fraai kantoorgebouw met ruime eigen parking (totale oppervlakte circa 1100 m²).

De officiële opening van het depot, later omgedoopt tot centrum, had plaats op 5/09/1960, in aanwezigheid van talrijke prominenten. Als bijzonderheid kan worden vermeld, dat de Philips Harmonie uit Eindhoven de openingsplechtigheid muzikaal opluisterde.

Charleroi was de derde in de reeks van centra die na de 2^e wereldoorlog werden opgericht. Antwerpen en Luik dateerden van voor 1940.

Bij deze vestiging speelden ook prestigieuze voorwaarden een rol, omdat in Charleroi de hoofdzetel van ACEC gevestigd was en haar uitstraling zich daar het sterkst deed voelen. Behalve haar fabrieken en kantoorgebouwen, bezat ACEC toen in het centrum een mooie toonzaal. De keuze voor Philips werd dus moeilijk, omdat een Philips nederzetting aldaar een even sterk prestige moest afstralen. Hoewel de opdracht voor Charleroi eerder was gegeven duurde het langer dan die voor Kortrijk, dat twee maanden eerder werd geopend.

De eerste onderhandelingen hadden plaats in september 1957. Aanvankelijk had de gedachte post gevat dat alleen op de Boulevard Tirou een gebouw van standing kon worden gevonden. Dit stuitte op grote bezwaren, de prijzen van bestaande gebouwen waren fantastisch hoog. Restte de tweede oplossing: het kopen van een oud gebouw, totaal ongeschikt voor het doel, dat kon worden afgebroken en heropgebouwd.

Ook deze oplossing had zijn nadelen omdat de eisen van de stad Charleroi op het stuk van het aantal verdiepingen op de BD Tirou zouden resulteren in een veel te groot en dus te kostbaar gebouw, wat niet in overeenstemming was met de oorspronkelijke idee van een "beperkt depot". Tenslotte werd een oud gebouw met omliggende terreinen gekocht op de rue de Montigny nr 42, parallel lopend met de boulevard Tirou en vlak bij het warenhuis "à L'Innovation". Totale oppervlakte circa 1.000 m² met een gevelbreedte van 26 m en ruimte voor een parking op de binnenplaats. Het gebouw wordt geopend in november 1960.

Ook het hoofdkantoor zocht ruimte voor uitbreiding. Op 2/12/1960 keurt de raad van bestuur volgende besluiten goed:

Aankoop van de hoek gevormd door de Zespenningstraat, Groot Eiland, Fontainasplein en Baardgang tegen de prijs van 20.000.000 fr.

Aankoop van de gebouwen met voorgevel op Zespenningstraat nrs 10 en 12, groot 8 a, tegen de prijs van 7 mio fr

Aankoop van een klein gebouw van ca 90 m² in de Zespenningstraat 14, dat moest verkregen worden door ruil met de stad Brussel.

De omzet over 1960 ligt ongeveer 9% hoger dan die in 1959. Het personeelsbestand stijgt van 7.000 in 1959 tot 9.000 in 1960.

De stakingen die 1960 kenmerkten, hadden nauwelijks invloed op de gang van zaken bij Philips. Geen enkele fabriek hoefde z'n deuren te sluiten. (bron: raad van bestuur 3/3/1960)

De hr Charles Spaens verzoekt de raad van bestuur op 25/04/1961 om hem te ontheffen van zijn functie als gedelegeerd bestuurder. In vervanging wordt de heer W.H.N. van Lieshout benoemd. Voor zijn gedurende 12 jaar bewezen diensten aan de vennootschap wordt hem het presidentschap van de raad aangeboden, in opvolging van de hr P. Erculisse, die afgetreden is.

Op dezelfde raad van bestuur wordt de volgende aan/verkoop goedgekeurd.

Aankoop van terreinen liggend in de gemeenten Schaarbeek en Evere, groot ca 2 ½ ha tegen de prijs van 20 mio.

Verkoop van terreinen gelegen te Korbeek-Lo circa 21 ha, prijs 25 miljoen, die aangekocht worden door de "Immobilière Fédérale de la Construction".

1961

wo 20/12/1961 fusion avec la sa "Electro-constructions" à Bierges-lez-Wavre, par voie d'absorption

Op 29.06.1960 verkoopt de gemeente Tessenderloo een perceel grond groot 23 ha 86 a 33 ca aan NV Philips voor de bouw van een Radiofabriek. In 1981 wordt deze gesloten. De afzet van autoradio's vertoonde een duidelijk dalende trend te wijten aan de hevige concurrentie uit het Verre Oosten

Kapitaalontwikkeling

09.01.1919 100.000 fr;

30.12.1924 2.000.000 fr

29.01.1929 10.000.000 fr uitgifte van 8 miljoen nieuwe aandelen. Intekenaars zijn de Marez Oyens 100, van Mesdag 100, E.J. Philips 100, Vink 100, Gaarenstroom 100, van Hoof, 25, Boutkan 25, NV Gloeilampenfabrieken 2000, A.J. Guépin 50, Belgische groep waarvoor Vink optreedt, 5400.

30.12.1932 11.000.000 (apport de la sa "Philips Radio belge")

22.04.1940 35.000.000 fr

13.09.1951 omzetting 35.000 actions de 1000 fr in aandelen z.a.n.w.; 97.000.000 fr door creatie van 62.912 aandelen zanzw voor inbreng van aandelen van Usines Philips belges, en voor een creance van 23.000.000 ten laste van Philips sab. ; **100.000.000** zonder creatie van aandelen, door incorporatie van 2.088.000 prélevée sur la réserve générale.

11.12.1951 **140.000.000** fr door creatie van 40.000 aandelen en rémunération de l'apport, au titre de fusion de toute la situation act/pass de la sa Usines Philips belges. 166.000.000 fr creatie van 22.088 aandelen en rémunération de l'apport de la creance de 26.679.000 fr ; 200.000.000 sans creation de titres par incorporation de 33.321.000 fr rélevée sur les réserves de réévaluation.

01/12/1954 **250.000.000** (dont a) 12.000.000 sans création d'actions par prélèvement sur la réserve de plus-value de réévaluation et b) 38.000.000 plus création de 25.000 actions (à souscrire séance tenante à 1520 fr/action)

15/05/1956 **500.000.000** (ou 352.000 actions) création de 167.000 actions (dont 9000 actions en rémunération pour apport d'une créance esigible de 13.000.000 à charge de la société) et b) 158.000 à souscrire en numéraire pour 237.000.000 et à libérer pour 20%) kosten van de kapitaalverhoging approx 5.600.000 fr)

20/12/1961 **750.000.000** f r a) 730.000 par incorporation de réserves sans création b) 750.000 création de 5000 actions apport de la société "Electro-constructions" abosrbée

13/11/1964 opmaak neerlandstalige statuten , **1.000.000.000** fr (250.000.000 fr incorporation de réserves sans creation de titres) 357.000 aandelen

18/12/1972 verlenging duur vennootschap tot 17/12/2002; **2.000.000.000** fr geput uit algemene reserve zonder creatie, 357.000 aandelen

29/04/1975 **3.000.000.000** fr geput uit algemene reserve zonder creatie (kosten kap verhoging 20 mio)

29/09/1981 **4.000.000.000** fr creatie van 19.900; overname (inbreng) van "Lampes et Entreprises électriques", 1020 Brussel, E. Bockstaellaan 122, = 225.000.000 fr of 9000 nieuwe aandelen; 4.225.000.000 fr

29/04/1982 inbreng van C.B.R.T. 5.645.000.000 fr creatie 47.500 aandelen ; kapitaalvermindering met 425.820.632 fr 5.219.179.368 fr vernietiging van 14.244 nieuwe aandelen ; kap vermeerdering met 1.280.000.000 naar 6.499.179.368 creatie 43.100 nieuwe aandelen, door inbreng van bedrijfstak Roeselare van Philips & MBLE associated, : kap verhoging met 820.632 fr > **6.500.000.000** door inlijving op de onbeschikbare reserve, zonder creatie van nieuwe aandelen. totaal 521.756

29/09/1987 fusie met Philips & MBLE Associated door inbreng, kap verhoging met 5.527.266.000 tot 12.027.266.000 creatie van 126.307 aandelen aan ingebrachte venn ; kapitaal vermindering met 5.324.216.967 naar 6.703.049.033 door zuivere een eenvoudige vernietiging van 121.667 aandelen ; tweede vermindering met 2.022.570.000 naar 4.680.479.033 door vernietiging van 43.100 aandelen ; 3^e vermindering met 479.033 naar **4.680.000.000** door dotatie van onbeschikbare reserve. totaal aandelen = 483.296

29/12/1988 uitgifte converteerbare obligatielening ; samensmelting met vennootschap naar nederlands recht "Pro Radio" door inbreng, ; vermeerdering kapitaal met 4.680.000.000 naar 8.686.000.000 creatie 127.005 aandelen

02/02/1989 verhoging met 5.700.000.000 naar **14.386.000.000** door inbreng in speciën. totaal 776.475 aandelen

13/10/198 fusie door inbreng van "Polygram Records" kap verhoging met 314.000.000 naar **14.700.000.000** door creatie van 10.298 aandelen ;

10/03/1994 kapitaalvermindering + verhoging : **9.500.000.000** totaal 1.121.773 aandelen

30/05/1997 statutenwijziging : vennootschap "die een publiek beroep doet op het spaarwezen"

08/06/199 fusie door opsloping van "Radio Technisch Studiebureau" NV ; kapitaal **BEF 9.502.500.000** totaal 1.410.000 aandelen.

18/06/1999 verhoging met 17.716.400 naar 9.520.216.400 door incorpatie belastingvrije reservec, zonder creatie ; totaal 1.410.000 aandelen kapitaal in **EURO 236.000.000**

29/12/2002 splitsing van de vennootschap Philips Commercial Activities , door overname; kap verhoging met 4.000.000 Euro naar € 240.000.000 creatie van 68.277 aandelen; totaal 1.478.277 aandelen; naamswijziging in "Philips Belgium"

	Kapitaal	Dividend	Netto-winst/resultat de l'exercice
09 Januari 1919	100.000		
31/12/ 1919	100.000	35.000	84.293
31/12/ 1920	100.000	35.000	57.424
31/12/ 1921	100.000	-	43.079
31/12/ 1922	100.000	-	70.773
31/12/ 1923	100.000	-	77.325
31/12/ 1924	2.000.000	20.000	39.022
31/12/ 1925	2.000.000	115.000	111.381
31/12/ 1926	2.000.000	150.000	182.213
31/12/ 1927	2.000.000	150.000	178.389
31/12/ 1928	2.000.000	160.000	201.685
31/12/ 1929	10.000.000	600.000	722.998
31/12/ 1930	10.000.000	600.000	732.956
31/12/ 1931	10.000.000	400.000	538.556
31/12/ 1932	11.125.000	667.500	1.422.311
31/12/ 1933	11.125.000	556.250	494.244

Marthe Rotsaert (20/7/1927) contrôles des clichés, en later als die machines er kwamen, met het draaien van stencils, dan afdrukken van de adresplaatjes, en dankzij meer mechanisatie, hield ze zich uitsluitend bezig met de adressograaf. Leonie Rotsaert (16/8/1927) dochter van supra; ook bij service Duplicateur en verzorgde na haar moeder het stencillen, Melle Anna Baedewyns (2/1/1929) service des clichés, talloos vele clichés die nodig waren voor de reclame, die dagelijks binnenstroomden en nauwgezet gerepertorieerd moesten worden. Ook de clichés die van andere diensten kwamen werden bij haar gecentraliseerd en geïnventariseerd. Ze volgde het in- en uitgaan van deze stukken Henry Clavel 16/1/1928 propagande pour la radio alors naissante, puis représentant Lampe. Na 1932 rijdt hij tijdje rond met pakken reclamemateriaal rond op bezoek bij klanten om de lokale en nationale acties beter te stroomlijnen. In 1934 over L. Martin komt in 19/4/1926 op Service publicité Later gaat hij naar de organisatie van de dienst *Technische Documentatie*. Propaganda krijgt nieuwe afdelingen. Martin wordt tenslotte chef van departement *Conferences – Expositions*

chef de la presse

in 1927 bestaat deze dienst uit 4 personen oa Robert Decelle

In 1928 M. Grosjean, chef de la presse, Deze afdeling komt in 1930 onder Service Publicité

Service Artistique

François Lanckpaep, (7/11/1927) et son collègue Vain Alexandre (1/10/1928) .

Robert Decelle (23/11/1927) service Presse composait de quatre personnes avec une activité fortement diverse ; articles documentaires et techniques, depouillement de la presse belge et étrangère, bibliothèque technique etc Organisa lors de sa creation la branche bibliothèque. Tot 1932 wanneer hij het budget beheert als minister van financiën van de afdeling Propaganda. Zijn diploma als expert boekhouder behaalde hij tijdens zijn verblijf op de Pers.

Atelier de Peinture ....

Griffel Marc (22/4/1929) publicité Radio , Na fusie van lampen en radio reclame, werd Nickmilder chef en hield speciaal bezig met Lampen, Griffel mocht hem bijstaan voor Radio. Behaalde de eerste prijs voor een Philips wereldwedstrijd voor reclame voor de lancering van de Haut-Charmeur. IN 1939 2e in bevel naast Nickmilder Service Espace : De Smet René (5/9/1929); aankoop van reklameruimte in de pers, maar ook uithangborden, radio, biscoop enz. Had vijf medewerkers Philips overspoelde de pers met reclame. Met de jaren kwam daar de reclame via film bij, radioreclame en bioscoopvoorstellingen gevolgd door lezingen die duizenden lokten

Imprimerie Georges Vermeeren (2/6/1930) Na de bouw van de wolkenkrabber bracht men alle her en der opgestelde drukmachines samen in de dienst van Nickmilder, met als chef G. Vermeeren. Adresplaatjes worden met duizenden in kasten bewaard of zitten in de adresdrukkers. Stencilmachines en multigraphie, estampeuse imprimes des adresses sur des petites plaques métalliques. Assure aussi le service du tirage des plans, des photocopies, service photographique classement clichés et documents photographiques.

Mevr Sedeyn (20/12/1937) samen met mej Lap secretaresse van Nickmilder chef Propaganda

Atelier de ferronnerie

Bureau d'Etudes

1936 Georges Bette werkt op **Bureau d'Etudes** en geeft een aantal Recommandations en Communications du Bureau d'Etudes Philips uit. Gaat steeds meer de verlichtingstoer op. Door de noodwendigheden van de activiteiten van de firma wordt de activiteit Bur Etud verdeeld over verschillende gespecialiseerde diensten. Bette wordt tenslotte de stichter van het Bureau Technico-Commercial van Philips, waar technische en commerciële kennis gedeeld worden Micha Henri 019/3/1929 aangenomen als architecte éclairagiste. Daarna in zelfde functie naar bijhuis in Luik voor het lokale bureau d'études en de demozaal;

Cartothèque

1926 service **Cartothèque**.

Henriette Rigaux 2/1/1928) in 1932 smelt deze dienst samen met Reclamation, in 1936 werkt ze op dept Radio Constructeurs.

Cartothèque Radio : tenue des fiches de statistiques des clients radio.

Centrale de dactylographie

Renvillard Allice, (15/2/1929) in 30/31 naar Centrale naa aanleiding van de invoering van de dictaphones.

Vieutems Berthe (1/3/1929) dirige le service Dactylographie, waar 5 à 600 brieven per dag worden getikt naast andere dactylowerk als tabellen, stencils, statistieken, rapporten enz.

Classement

In 1926 telt de dienst **Classement** vier personen (Mme Vlieghe M. Willem Sassen-Clingh), in 1936 reeds een twaalfstal pers. Men zorgt ondermeer voor het versturen van de post, die vanaf 17 u uit de diensten toestroomt. Met de jaren kwamen er machines à timbrer, machines à fermer les enveloppes etc.

Monnom Arthur 1/4/1928 begint als chef van Classement , Eerst zorgde deze dienst voor de briefwisseling Radio en vervolgens kwamend aarbij Lampen, en tevens Courier, Archives en Economat.
1952 diensthoofd Dean

Comptabilité

Mme Simone Wettach-Canon, 1.10.1924

Mme Devos (26/9/1927) begonnen op Dept Comptabilité , dan service Débiteurs, dan Crédeurs, en dan (1936) op secretariaat van Schellekens

Marsille Lea (4/2/1929) op Comptabilité eerst facturatie, daarna mécanicienne de la machine comptable « 3000 » Alle lopende rekeningen leveranciers en klanten en alle documenten met betrekking tot de rekeningstanden en afsluitingen worden erin gestopt. (machine 2000 bestemd voor het opmaken la tenue du journal grans-livre.

Comptabilité Stocks = Voorradenboekhouding

Comptabilité débiteurs in 1955 geleid door Mordant

Contrôle Representant

Geleid door Wenmaekers (in 1937)

Departement vente Radio I

Urbain Devos (15/4/1928) begon bij buizenontvangers die als nieuw opgerichte afdeling aan hem wordt toevertrouwd In 1933 reorganisatie waarbij samengezet worden verkoop van tubes tant récepteurs qu'émetteurs Devos wordt alzo sous-chef de vente , adjunct van Collette. In 1934 voegt men onderdelen voor fabrikanten bij, in 1936 materieel voor zenders en in 1937 zet hij een verkoopsorganisatie op voor meetapparatuur en onderdelen vor wetenschappelijke toestellen.

Radio I :service tubes , verkoop buizen, questions techniques se rattachant aux tubes récepteurs et appareils de mesure (in 1931 geleid door Devos , adjunct = P. Moies (2/2/1931) had kandidaatsdiploma Wetenschappen, intéressé par la radio-electricité. In juli 1931 se voyait confier tout ce qui concernait plus spécialement l'émission. Fut en relation avec toutes les stations émettrices du pays dès leur création et installa bon nombre de studios et de postes d'émission ;

Radio II : verkoop van radiotoestellen

Radio IV : in 1930 verkoop van trafos, weerstanden en andere toebehoren.

Vente Radio – Radio V

In 1928 geleid door J. Vin (14/12/1927-) chef d'article 'Radio V' s'occupant de la vente des récepteurs , in 1937 door Willems

Documentation Technique Radio geleid door J. Vin, die 1932 sous-chef de vente 'Radio' adjoint à M. Collette pour la partie Wallonne du pays. IN 1936 wordt Vin fondé de pouvoir.

DTI

Hublou zit in de wolkenkrabber op de 8e verdieping. Secretaresse is Mathilde Brackman (19/4/1927) die aanvankelijk begon op de afdeling Philisonor.

Kelecom Josse (17/3/1930) eerst bij Vente Radio waar hij zorgde voor verkoop van stroomgelijkrichters, batterijeladers, toen noodzakelijke aanvulling van radiotoestellen op batterijen. In 1931 adjunct van Hublou voor verkoop industriële gelijkrichters en condensatoren.

Division Industrielle, departement Soudure.(1957)

Facturation - Verrekening

Alice Steenebrugen (10/1/1927) contrôle des billets de sortie et rédaction des factures des différents dépt de vente Wery Eugénie (26/4/1929) actionne depuis 1932 avec 2 ou 3 doigts qui voyagent avec dextérité sur un bizarre clavier, une machine dans laquelle passe par secousses succesives une infinité de cartes perforées. Cette machine sert à la vérification de la perforation des cartes Hollerith Ze doet ca 1500 à 2000 kaarten per dag.

Laboratoire

Jacques Vin(14/12/1927) s'occupe spécialement de la technique des lampes de TSF. Daarna diensthoofd/Chef de service de la division Radio du CDPP (Conferences, Documentation, Publications Presse) met als tegenhangers M Martin voor direction section lampe van dezelfde dienst. In 1930 gaat hij commerciële toer op en organiseert de verkoop van ontvangers. Laat een bijgewerkte versie van Radio-ontvangst van Swierstra publiceren dat bijdraagt tot vulgarisering van de radio. In 1932 is hij adjunct van Collette voor Radio, Vervolgens krijgt hij de centralisering van de betrekkingen tussen Philips en de opnieuw geopende UPB te Leuven.

Arie Rietveld (1/6/1931-1933) uit Eindhoven belast met de organisatie van de dienst m.n hoe technisch advies verlenen aan wederverkopers en particulieren.

Veranderde in **Technico Commercial (genummer I tot X)** naast elke artikelchef stond een TC correspondent) en tenslotte **Philisonor**

Dupont E. (14/1/1929) houdt zich 7 ½ jaren bezig met het volgen van de goederenbewegingen in transit in het Labo waardoor met zijn gegevens de voorraden konden worden aangevuld.

Brichaux Jacques (25/1/1929) houdt zich bezig met het polijsten van ontvangstoestellen in het Laboratoire. Daar slagen ze erin om ongerechtigheden in het houtwerk weg te polijsten dank zij allerlei handigheden en truukjes; Per dag doet hij zo'n 25 à 30 toestellen.

Lerminez Robert (1/2/1929) adjoint au chef Laboratoire, puis chef d'atelier, in 1934 gestion du **service Réception** , 50 bonnen binnenkomende goederen per dag is een gemiddelde. Bij iedere binnenkomst moet de goederen streng gecontroleerd qua kwaliteit en kwantiteit, verdeling naar de departementen die ze besteld hebben. Met bijkomend de technische controle van teruggestuurde lampen van klanten, ontvangst van de toestellen en de buizen teruggestuurd naar lab, retour des dépôts et des crédits.

Goutfrind Raoul (15/3/1929) eerst op Lab waar hij zich gezigh hield met het plaatsen van antennes.

Geleid door Willems ?

Magazijnen

1926 afdeling van de **Magazijnen**, dienst Emballage.

Sleutel Jean 17.2.1924 op Quai au Foin, begon op svision marquage, daarna mechanicus, en tenslotte atelier de ferronnerie, Loopt in 1934 in de wolkenkrabber rond om de verwarmingsinstallatie, het sanitair te bekijken , plaats metalen wanden of doet ze weg. Zorgt ook voor de goede werking van de brandbeveiliging.

Anne Wackenier 12.1.1924, quai au Foin, magasinière pour la vente au comptoir.

Marie Errens 29.8.1924, emballeuse.

Marie Potoms (x Simoens) 17.2.1924 Quai au Foin, division Marquage, daarna service d'emballage geleid door M. Renard.

Verhas Emile (19/3/1928) bij afdeling Expeditions wat in daarna "**Approvisionnements Stocks**" (=Voorraden) vroeger "**Commandes**" genoemd wordt, (geleid door Nicolas 29-39)

Op de eienst Commandes werd door mevr Pardon Eugenie (6/3/1929) de telefoon bediend, zij noteerde alle telefonische bestellingen.

Dan bij contentieux marchandises (chef is De Buyser) . De naam wijzigt in 1935 opnieuw en wordt Comptabilité-Stocks »

Leduc Sophie (24/1/1929) kreeg « la mission du marquage des lampes à la sableuse. »

M Frans Vandevelde règne depuis 10/10/1930 à l'atelier de marquage als meestergast contre-maître. Depuis 10 ans, dans le crissement des sableuses et dans les effluves pénétrantes de l'alcool et des acides, il teinte, il marque, il mate les lampes par milliers.

Réception = afdeling Ontvangst

Service Douane geleid door Brachman Ewald (chef de service) , relié au Département Expéditions –Magasins (1957)

Personnel

1926 Service **Personnel** (Mle Drossart)

Mme Piette (5/9//1927) in 1928 s'occupe des salaires des ouvriers, In oogst 1935 naar services admin de la Vente et y dessert une machine appelée placothèque (imprime d'un coup de poign décidé sur des feuilles multicolores des indications sybillines que lui fournissent ses plaques. Ces impressions représentent l'immatriculation des clients et fournissent aux initiés qui ont la clef du code, tous les renseignements qui permettent de fixer la situation d'un client dans la maison par rapport à tous les services.

Massin E (6/5/1929) op secretariaat van Van Hoof voor de personeelskwesties. Bij de reorganisatie van de personeelsdienst begon ze met het opstellen van een dossier per personeelslid. In 1935 kreeg ze de arbeiders erbij. Ze zorgt voor het updaten van de dossiers, berekening van de afhoudingen voor voorheffing en pensioenen, betaling van lonen en salarissen, opstellen van documenten voor kinderbijslag enz. ,

Service Amplification

Goutfrind Raoul (15/3/1929) vanaf 1935 enkel amplification comme monteur pour les équipements vendus aux églises, cafés, dancings enz.

Lacroix François (1/3/1930) fut chargé d'organiser le departmenet Amplification , dept qui acquit une grande renommée, étant le premier en Belgique à pouvoir réaliser des installations de grandes envergures. Courses cyclistes, braderies, grandes manifestations populaires, le Congrès Eucharistique à Malines pour 90.000 personnes, Congrès International Jociste, inauguration du tunnel sous le'Escaut en 1933 devant un public de 100.000 p ; le congrès catholique à la Basilique de Koekelberg avec 150.000 fidèles etc ; Plus petites mais plus délicats La Conférence des Neuf Puissance en 1937 et pour toutes les grandes manifs au Palais Royal depuis plusieurs années. , fait plus tard servie de location d'appareils Cinésonore transportables fort demandés par Chambres de Commerce, Palais Royal, Universités,

Service Armatures

Opgericht in 1928

Service Commandes

Wordt uitslagbiljetten opgemaakt.

Geleid door Nicolas

Service d'entretien des bureaux : Mme Panny (3/9/1927) sedert 1933 chef d'équipe des nettoyeuses au gratte-ciel

Service garage

Adrien Van Welde, (30/5/1927) mecanicien, chauffeur

Camille Marlard (5/8/1927) persoonlijke chauffeur van Vink, na plotse dood van Cerfontaine.

Dupont E. (14/1/1929) collaborateur de Doyen pour la partie administrative du "Garage" en in 1938 ook voor de technische dienst

Edouard Wouters (8/11/1937) legde in een jaar (vermoedelijk 1947) met zijn citroen 50.000 km af, het jaar daarop rijdt hij met een chevrolet.

Service Hollerith^{xxxiv}

Opgericht in 1931 doel mechanisering van de verkoopcijfers enz; toevertrouwd aan Alexandre Guerbel, die voorhen (15/9/1928) zich bezighield met de verkoopsstatistiek van de afdeling Lampen, Mme Limbourg is in 1931 perforatrices pour les statistiques generales.

Swaab Jacques (pensioen feb 1961, overleden 1970) eerst Reception, daarna in de ploeg in 1931 met het op poten zetten van de dienst Hollerith

Labenski Max (1/5/1929) in 1936 il lui est adjoint la facturion, hollerith et centrale des prix. Hollerith heeft vlg machines, 6 perforatrices, dont 2 automatiques, 2 trieuses, 1 tabulatrice, ongeveer 100.000 kaarten per maand, zowel voor statistieken als voor boekhouding.

Service mécanographique in 1950 geleid door Nicolas (en Minique) werkte met 12 unités, in 1957 zijn dat er 30 travaillant par roulement, en deux équipes.

Service Luik

Bodart, (Luik) werkte sedert 1912 bij het huis Robert Sirtaine te Brussel, die de Philips lampen verdeelde Bij het uitbreken van de oorlog belandt hij uiteindelijk in Antwerpen waar hij afgesneden van de rest van het leger naar Nederland uitwijkt/vlucht 'Harderwyck). Anton Philips weet hem 1915 daar weg te halen en hij wordt tewerkgesteld op de afdeling Verzending in gezelschap van F. Van Hoof. In 1918 als de Duitsers terugtrekken komt er een eind aan zijn tewerkstelling alle soldaten van "l'armée de forteresse belge" verspreid over verschillende interneringskampen in Holland worden samengetrommeld en vertrekken terug naar België. . Begin 1919 biedt de hr Bodart zich aan bij Vink waar hij vertegenwoordiger wordt voor de provincies Luik, Lux, Limburg en Gent en omstreken.

In 1928 wordt hij assistent van de hr Buys diensthoofd van Verkoop Lampen. Hij blijft dat tot eind 1929. Naar aanleiding van de Exposition Internationale te Luik besluit Vink een bijhuis op te richten en biedt Bodart de leiding ervan aan evenals de titel van fond de pouvoirs.

Service Technique

Nelly Shouten (1/3/1928) medewerkster van Heerbrandt vooral met de bouw van de Toren en in 1937/8 onder Emile Doyen (2/9/1929)toen Heerbrandt vertrok naar Bureau d'étude d'éclairage. Doyen werd tijdelijk gevoegd bij de dienst gebouwen om tijdens de bouw te zorgen voor de elektriciteit, telefoon, liften en brandbeveiliging. Hij leidde de verhuis en de inrichting van de nieuwe lokalen in de Wolkenkrabber. Na de bouw en het opheffen van de gebouwendienst werd een dienst "entretien et surveillance des bâtiments" opgericht binnen de Service Technique, waarvan hij de leiding kreeg. In 1935 krijgt er de garage bij.

Marchand Yvo (16/12/1929) hudt zich bezig met recuperen van oud papier dat in balen geperst wordt en naar verwerkingsfabrieken wordt verstuurd. Milieubewust !

Louis Yoka (15/9/1934)

Centrale des Prix

Labenski Max (1/5/1929) on y établit les prix de vente et contrôle les tarifs.

Service Achats

Soethoudt Henri (1929) begon op controle factures, na een maand naar Achats die twee divisies telde achats publicitaires* et achats techniques. Na de fusie beheert hij de twee

Departement Colonie

Dansard Paul (1/10/1929) bij zijn aantreden oprichting van deze dienst voor centralisering van alle zaken mbt Colonie. Maar er kwam snel een ernstige crisis waardoor de zaken slecht gingen. Dansard moet in 1931 **service Presse** erbij nemen Hij geeft een technisch tintje aan de zendingen naar de pers. Was goed bekend bij de journalisten en was lid van de Conseil de l'association des Journalistes Périodiques en van de Association des Ecrivains belges. Hij gaf en liet commentaar geven in de pers en tijdschriften over alle belangrijke evenementen rond activiteiten van onze firma. Hij was ook een goed conferencier en gaf ondermeer een aantal vulgariserende lezingen over radio op het INR.

Service Floodlighting

Boret Gérard (24/3/1930) au Serv Floodlighting créée en vue des fêtes du Centenaire pour lesquelles avait été établi un vaste programme d'illuminations des monuments public, Une partie importante confiée à Philips. Zoals verlichting van Justitiepaleis, Tour St Catherine Sint Michiels Goedele kathedraal, in 1935 Tentoonstelling te Brussel, verlichting van par d'Hossegem, Expositions de Paris in 1937, van New York in 1939 en de Exposition de l'Eau in Luik in 1939 (die vroegtijdig werd gesloten in sept 1939).

Comptabilité Débiteurs

Debuyser Adolphe (21/3/1929) begonnen op Contentieux Lampe » neemt deel aan de organisatie van deze nieuwe dienst en wordt gevraagd op de Boekhouding een soortgelijke dienst te organiseren voor de afdeling « Vente ». la défense des intérêts de la société devant les tribunaux de commerce et de justice de paix. Gaat in januari 1936 naar U*B te Leuven als secretaris van de directie. Doet de algemene bewaking van de fabriek, fiscale, sociale zaken, beheer van de uitgestrekte terreinen rondom de fabriek. In december 1939 verlamt de dreigende oorlog het zakenleven in Europa, veel personeel wordt opgeroepen naar het leger en de bedrijven staan voor grote veranderingen. Debuyser keert terug naar Brussel op Boekhouding met name de controle comptable extérieur : controle des dépôts, vérifie les comptes, apure les créances, élucide des litiges

Comptabilité débiteurs in 1955 geleid door Mordant

Plaquotheques

Machines plaquotheques mécanisant l'inscription des renseignements sur les fiches des clients

Bureau de répartition Verdelingsbureau

René Van Pevenage (17/1/1938)

Service Paie

: in 1954 weg uit de personeelsdienst naar de afdeling Algemene Boekhouding

Division médicale et industrielle

1958 directeur Guy Defrenne

Fiscale Dienst

W. Schets (1976), A. Francart; JP Leclercq ;

Secr. Todesco,

Algemeen Secretariaat

E. Bautmans-Roelandt pensioen op 31/8/1975

Metalix

In 1970 wordt wereldwijd de naam gewijzigd in Medical Systems

EL.A

Afdeling Elektro-Akoustiek en Toepassingen

Extra

Laboratoire zit op 4e verdieping in toren

1928 oprichting van het Cercle Philips

Veel personeel blijkt op de werkplek een echtgeno(o)t(e) gevonden te hebben.

oude gebouw op gelijkvloers : locaux de l'ancienne direction au rez de chaussée du gratte ciel

Liste H^p = situation mensuelle des stocks des lampes d'éclairage. Fournit les éléments nécessaires à la comptabilité et au service statistiques concernant spécialement les approvisionnement et l'administration des appareils d'éclairage.

Chef de service technique : technisch dienstoverste
Departement : afdeling

Derde verdieping 'Kleine apparaten' (PhiliShave)

États de retour lampes = terugzendingsadviezen voor lampen
Dédouanement = uitklaring

Figuren

Georges-Désiré Broos

Begonnen als boekhouder bij Philips Gloeilampenfabrieken op 10/9/1916 en wegens gebleken kunde aangeduid om in 1919 in Brussel als chef-comptable aan de slag te gaan. Fonctions à l'origine assez simple puisque d'un caractère purement commercial, mais qui se sont singulièrement amplifiées et compliquées depuis.

Jean Callebaut

begint op 16/11/1928 als artikelchef op de afd Lampes Auto en vanaf 1/1/1937 is hij procuratiehouder vvoor de afdeling Vente Lampe in samenwerking met Dandoy. Hij start ook de opleidingscursus Verlichting voor electriciens en personeelsleden in met klanten moeten omgaan.

Paul De Winter

(° 1905 – 1932 bij Philips – pensioen in 31/1/1971 (66j) - overleden) Begon op 11 januari 1932 op de afdeling "Financiën", wordt er al snel chef de ce service. In het begin is de dienst naar de maat van de radioafzet. Maar de stijging van de afzet doen het aantal financieringscontracten sterk stijgen. Na de radio zorgde hij voor financiering voor Versterkers, Cinésonor, Métalic en DTI. De Winter zorgde voor alles zowel op commercieel als financieel, boekhoudkundig, administratief gebied en zorgde zelfs voor de eigen reclame. Eind 1936 wordt hij procuratiehouder. In 1938 een korte wederoproeping en van 1939 tot 11/6/1940 een langer verblijf in het leger. Bij zijn terugkomst was er veel veranderd, met de meeste klanten was er geen contact meer, en schuldvorderingen voor een hoog bedrag bleven onbeheerd. Dit werd een hachelijke zaak gelet op de oorlogsomstandigheden en de moeilijkheden waarin de klanten zich vaak bevonden. Hij bedacht ook de naam van SEDENA NV, uit Sex DENARii naar Zespenningenstraat waar de zetel van de NV stond. Hij was altijd belast met kredietzaken en naam deel aan de voorbereiding van de wetgeving op de verkoop op afbetaling. In Januari 1970 krijgt hij de hulp van Robert Collignon (° ca 1933) en volgt hem op op 1 feb 1971. Collignon begon in 1956 op de Administratieve en Financiële Directie van de hr Saenen, belast met fiscale problemen en de dienst verzekeringen.

Albert Godin

17/9/1928 begon op afd Comptabilite, en verliet die in 1930 voor de afdeling Reclamations (afgeschaft eind jaren 30) en zijn legerdienst. Terug in oktober 1934 krijgt hij onderdak op dienst van Schellekens, op het secretariaat van de administratieve organisatie. Volgt vervolgens van der Heyden op het secretariaat van de algemene boekhouding Sedert 1 april 1938 onder de directie van van der Putten, doet hij de algemene boekhouding en de budgetten.

Fritz Hendriks

Begonnen op 19/06/1929 houdt zich bezig met de organisatieschema's, begon met de dienst Gebouwen, die speciaal voor de bouw van de Wolkenkrabber opgericht was, dan met de dienst "Technico Commercial" en de dienst "Neon" waarin ook de controle van de arbeiders in zat. Hij had zijn bureau in dat van Broos, die recht moest staan als hij naar of van zijn plaats wilde. Verder rationalisering in 1931 van de diensten Dépôts, Commandes, administratieve diensten en de reorganisatie van "Laboratoire". Na de bouw en de opheffing van de dienst Gebouwen, start hij met de invoering van machines, die de werkmethodes geheel door elkaar zouden halen Een revolutionaire man, die met zijn machines de gehele administratie versneld laat draaien. Hij voerde de dictafon in, de plaquothèques voor de identificatie van de klanten en hun verkoopsvoorwaarden en vertegenwoordiger en tenslotte in dec 1935 de Telex via telefoon tussen Brussel, Antwerpen, Luik en Eindhoven. Toen de hr Van Hoof ziek werd sprong hij bij. Na dood van Van Hoof stopt voor Hendriks het mechaniseren en innoveren, hij wordt personeelschef op 1.1.1937 en wordt volmachtouder. Eind 1938 wordt hij voorzitter van de Philips Ziekenfonds waarvan hij de statuten hielp opstellen. Zijn adjunct was Georges Delacroix (22/4/1930) belast met de controle van de administratieve diensten, daarna belast met het secretariaat van het **Comité administratif**. Leest dagelijks een groot gedeelte van de post (dépouillement) ook belast met **service des assurances** de toutes sortes.

Marcel Hublou

(4/4/1929) werd artikelchef op Afde Lampen voor armaturen. Snel daarop komt hij bij Vink secretariaat en wordt daarop sous-chef de vente Radio. In 1931 wordt het dept DTI opgericht en krijgt hij de leiding. In december 1935 wordt hij procuratiehouder e heeft de leiding over zeven departementen. Bij de oprichting van DTI hield deze zich bezig met de verkoop van gelijkrichters (redresseurs), condensatoren en materiaal voor de PTT. Op een dag komt er brief uit Eindhoven met een bericht over een kleine gele lamp die al een tijdje ter studie lag in het lab te Eindhoven en die een grote toekomst werd voorspeld. De directie zal vermoedelijk deze brief met een groot groen vraagteken naar Hublou hebben doorgestuurd en snel daarna onstand een tweede divisie binnen DTI, mn Philora voor de ontladingslampen. In 1933 komt de dienst Philisonor erbij met in 1935 de verkoop van lasmateriaal en elektroden, en tenslotte in 1938 de versterking, de meetapparaten en Philips Miller. Philips Miller zorgde meteen voor de installatie van een opnamestudio in de lokalen van Radio Schaarbeek en het uitrusten van vier privé zenders met een lecteur de son pour l'émission. Hij is de auteur van een werkje 'Le problème de la circulation nocturne', dat aan de basis heeft gelegen van een beweging die opkwam voor de verlichting van de wegen.

Alfred Saenen

(17/8/1933-) begonnen bij de boekhouding die toen onder leiding van Godin, dienstschef, stond en Godin opgevolgd heeft in 1940, die hoofd personeelszaken werd (4.12.1940), in 1946 procuratiehouder, daarna onder-directeur en adjunct)directeur, spreekt nederlands . Heeft toezicht op de registratie, de financiën, bedrijfseconomie en fiskale aangelegenheden. Houdt lezingen aan universtieit van Leuven, seminaries in de Sabena, Benelux-dagen in Rotterdam, Verschaeren, dienstchef van Organisatie, somt de diensten op in 1957 Budgets, Bilans, Prévisions, Comptabilité, Paie, Fiscalité, Assurances, Organisation, Prix, Questions financières, Statistiques, Etudes du marché. Aan hoofd van Département Administratif et Financier staat van der Weide, zijn rechtstreekse chef, waaronder Comptabilité Centrale et Services Auxiliaires . 1970 A Saenen administratief en financieel directeur.

A Van Campenhout

Uit meer dan 180 kandidaten wordt hij verkozen en treedt in dienst op 20.1.1919 als gewone bediende. Snel klimt hij op wordt na een tijdje chef magazijnier van de Philips magazijnen in de Zwaluwstraat, Hooikaai en Fabriekstraat. Na de verhuis naar de Anderlechtstraat beschikt hij over meer magazijnruimte, maar daar krijgt hij die van Philips Radio Belge erbij .

Frans Victoor Van den Haute

1950 als eerste personeelschef bij MBLE, 1955 procuratiehouder, 1957 directeur;

Th van der Weide

° 1909 , administratief directeur van Philips Polen (1934-1944); 1946 administratief en financieel directeur van Philips icm, Philips Conog, en Philips Luxemburg,

Alphonse Willems

(16/10/1928) eerst bij Radio I onder leiding van Devos , in febr 1929 wordt hij secretaris van Van Hoof en krijgt ook het secretariaat van het Comité administratig dat opgericht was om de diensten te reorganiseren. Begin 1931 neemt hij de leiding van de afd Reparations en versmelt de administratie en de technische afdeling die onder verschillende directies zaten.

IN 1932 komt hij terg als onderchef van de Vente Radio voor het Vlaamse landsgedeelte. In 1934 wordt hij belast met een bijzondere vertrouwensopdracht. In feb 1936 komt hij terug als hoofd van de afdeling N.S.F. en op 16/10/1936 wordt hij procuratiehouder. 18/5/1962 bestuurder-directeur ; 31/11/1974 pensioen (opgevolgd door Zantman)

Nicolas Wsevoljksky

(16/11/1928) hoofd Approvisionnement stocks, waarvan de benaming regelmatig wijzigde. Begon op Expéditions Lampe dat in 1929 samensmolt met Commande Lampe In 1930 groepeerde men onder zijn leiding de afd Commandes Lampe et Radio, die voorheen afzonderlijk ondergebracht waren. 1932 kwam daar ook Dépôt lampe et radio bij. In 1934 komen daar de diensten Facturation en Holletirth bij. In totaal heeft hij in 1938 zeventig personeelsleden onder zich.

Jean Van Vaerenberg (22/8/1933)

Rombouts

Begonnen als 15 jarige bij accountancy. Ging mee op reis met de "echte" accountants. Zijn Hollandse Joodse baas is tijdens WOII gevlucht. Rombouts is als assistent blijven plakken. Werkte ¾ in Brussel, Hing functioneel van Nederland af. Claessens Jef werkte in Leuven met later Bowater en CBRE/T erbij, dit geheel noemde men de speciale maatschappijen. In Brussel werkte ene Lanckmans. Rombouts werkte als derde voor Philips , had een eigen bedrijfje waarin al de accountants (van Philips) zaten, Toen het Instituut van Bedrijfsrevisoren lidgeld eiste op basis van de

facturen (prestaties) ging al het personeel weer over naar Philips en behield hij er vier (oa Theo Moriaux). Eindhoven eiste controle van de jaarrekening door derden, daarom is het personeel van Rombouts overgegaan naar KPMG, bedrijfsrevisoren.

Dochterbedrijven

"Société Belge Volta" -Usines Philips belges - Belgische Philips Fabrieken

De "Metaal draad gloeilampenfabriek VOLT" te Tilburg NL was de eerste wereldoorlog goed doorgekomen. De fabriek was sedert 1909 gestaag gegroeid en een verdere uitbreiding was nodig. Reeds in het begin had de heer Franciscus Josephus Johannes Baptista Verbunt, wijnhandelaar te Tilburg, en een van de oprichters van VOLT, contact willen opnemen met Philips. Kennelijk had hij er geen behoefte aan een moordende concurrentiestrijd te beginnen. Een samenwerking met Philips zou zo'n concurrentieslag uitsluiten en zou bovendien een mogelijkheid bieden voor uitbreiding van het aandelenkapitaal. Het eerste resultaat van het contact met Philips was het "PPV" contract: "Philips, Pope, Volt", (2.04.1920 Philips met Pope en 28.04.1920 Philips met Volt) waarin contingenteringen voor lampenproductie en prijs- en rabatafspraken waren vastgelegd. Verder zou het aandelenkapitaal uitgebreid worden tot fl. 1.500.000,-. Philips verschafte fl. 500.000,-, vooruitlopend op een emissie. De hr H.F. van Walsem, de eerste Philips bedrijfsjurist, regelde de aandelentransacties, die uiteindelijk leidden tot de gehele overname.^{xxxv}

Te Deurne bij Antwerpen (B) werd een lampenfabriek gesticht, de "**Société Belge Volta**". De uitbreidingen in Nederland en België waren nodig omdat de lampen zowat over de gehele wereld werden geleverd. **Société belge "Volta"** société anonyme à Anvers Deurne-Sud, werd opgericht ten overstaan van notaris Verhelst te Antwerpen op 20.03.1919 (BS 5.04.1919, nr 1972). Oprichters waren Raymond Lippens (1875-1964), propriétaire (Kasteel Beernem) later Vlaanderenstraat 15 Gent, 5 aandelen, Ernest de Geradon, propriétaire (Ittre) 4 aandelen, vicomte Theodore de Jonghe d'Ardoye propriétaire (Bsl) 4 aandelen, Leon Van Rillas, industrieel (Antwerpen) 4 aandelen, Felix Garlinck, reder (Berchem) 4 aandelen, Laurent Fierens (advokaat Antwerpen) 4 aandelen, Union Financière et terrienne (U.F.E.T.) (représentée par Fierens et Lippens) 975 aandelen.

Kapitaal 1 mio vertegenwoordigd door 1000 aandelen opgericht voor 30 jaar ;

benoemd als bestuurders R. Lippens, E. de Geradon, L. Van Rillas, als commissaris Fierens en Garlinck

Op 1 juli 1920 benoemd de raad van bestuur François Bex, villa Paulina, Exterlaar, Duerne-Sud les-Anvers, tot technisch directeur en Eugène Kails, tot commercieel directeur

20/7/1920 Metaal draadlampenfabriek Volt, te Tilburg eigenaar van 975 aandelen en 100 oprichteraandelen, overgenomen van U.F.E.T. neemt deel aan de aandeelhoudersvergadering waarop artikel 17 en 19 van de statuten gewijzigd worden. Beide hebben betrekking op de verdeling van het saldo en de liquidatie. 1920 sluit de jaarrekening af met een winst van 282.755,52 fr waarvan 218.000 verdeeld wordt : 10900 aan de bestuurders en commissarissen, 21.800 aan de oprichteraandelen, en 185.300 als superdividend , naast 50.000 als 1^e dividend (15pc) . Winst in 1921 bedraagt 151.610 fr

30/5/1922 alle bestuurders treden af en worden vervangen door François JJB Verbunt (1856 Tilburg-25/11/24 Tilburg), Vincent Henri François Xavier Verbunt 25 April 1899 in Tilburg, Corneille JMH Kuylaars Tilburg, commissairs Alphonse AM Hubert Tilburg,

op de BAVA van 23/7/1926 zijn de oude aandeelhouders vervangen als volgt : Volt 975, Sytze Aninga, industrieel Tilburg 4 aandelen, Alphonse Aloys Marie Hubert procuratiehouder Tilburg 4, Corneille Kuylaars, commercant wonende te Genève 4 aandelen, Vincent Henri François Xavier Verbunt, handelaar wonende in Den Haag, 4, Dr Herman François Van Walsen, advocaat te Eindhoven, 5, (Philips jurist sedert 15.02.1919) en Antoine Johannes Guépin, advocaat wonende te Eindhoven, 4. (Philips jurist sedert 1925).

Naamswijziging in "**Usines Philips belges**" op 23/07/1926 met verhuis zetel naar rue d'Anderlecht 37-39 opgericht voor 30 j vanaf 1919; Aandeelhouders : Metaal draadlampenfabriek Volt, Tilburg Nederland, kapitaal 1.000.000 BEF: bestuurders, Antoine Philips industrieel demeurant à Eindhoven, Jean Barth. Vink , commercant demeurant à Etterbeek, Jean Joseph Soetewey industrieel demeurant Lessines , .commissaris Félix Van Hoof demeurant à Forest les-Bruxelles

Op 15/02/1928 treedt Soetewey, directeur van de fabriek te Lessines, af en wordt hij vervangen door Antoine Guépin, advocaat en wonende te Eindhoven , waar hij jurist was sedert 1925 op het "Secretariaat" van de directie.

Vastgoed : 22/02/1929 aankoop grond Heverlee van OCMW Leuven en privé personen ; Leuven, maison de rentier rue Vanderlinden 4, van privé persoon, 21/01/1947 voor 700.000 fr; Korbeek-Loo 29/05/1929; Deurne propriété sise à front de la chaussée de Herentals et de la Stevenslei, comprenant une villa dénommée 'Gabrielle' ou 'Brandenburg' en achterliggende gronden op verschillende data (1919-1928)

23/4/1929 Extension de la direction devenue nécessaire par suite du grand développement de la fabrication qui a nécessité le transfert des usines à Louvain. Nomination d'un deuxième directeur (pour la fabrication) hors conseil d'administration, Jan Egbert Heespelink demeurant à Eindhoven. pour faciliter la tâche du directeur M.F. de Pape (affaires administratives et commerciales) (benoemd 28/3/1928) .

30.12.1929 overdracht zetel naar Leuven (HRLeuven 2227) , ce terme comprenant toutes les communes de l'agglomération de Louvain, Il est initialement fixé à Heverle lez-Louvain, plaine des Manoeuvres.

Doel : productie verkoop van lampen ... ainsi que tous articles se rapportant directement ou indirectement à l'émission, la propagation, la transformation et la réception des ondes hertziennes par l'intermédiaire de l'éther ou de fils, à la réception, l'enregistrement, la propagation et la reproduction des ondes sonores, à la télévision, la téléphotographie ou arts analogues, à la transformation de courants électriques

De oorspronkelijk fabriek aldaar bestond uit vier houten gebouwen : een kantine, een garage, een kleine en een grote laagbouw met een totale opp van 5.340 m2. De kleine laagbouw zou pas in 1957 worden gesloopt. In 1931 werd het zesverdiepingen hoge gebouw voltooid, dat het centrale gedeelte van de fabriek is gebleven.

De fabriek is onder druk van de zware economische crisis in 1931 enkele jaren gesloten gebleven, maar startte opnieuw in april 1934 met de productie van radiotoestellen op netstroom.

1937 Heespelinck directeur UPB

In 1938 neemt de heer Jacques Plieger de leiding van de fabriek.

Op 20/04/1941 komen de aandelen van "Electro-Soudure" SA in handen van UPB/BPF. UPB/BPF had sedert 1936 de exclusiviteit van de verkoop van de Thermac produkten. In 1935 had UPB/BPF ingetekend op het kapitaal van Electro Soudure SA voor een bedrag van 180.000 zijnde 20 aandelen van 9000 fr (RvB 24/7/1935).

Op 9 augustus 1944 wordt de 10-jarige herdenking gevierd van de heropening der werkplaatsen na de stillegging veroorzaakt door de economische crisis. Ondanks de zware bombardementen en de aanzienlijke hoeveelheden grondstoffen en machines die de Duitsers weggevoerd hebben, heeft Eindhoven de levering van grondstoffen en finaalgoederen beloofd aan Leuven. Voor een totale waarde van 20.000.000 fr. De fabriek staat klaar om te beginnen op voorwaarde dat gas en elektriciteit worden verstrekt.

Tijdens en na de oorlog is de bedrijvigheid uitgebreid tot groot aantal produkten zoals lasstaven voor booglassen, rijwieluitrustingen, verschillende types lampen, versterkers, radiobuizen, zaklampen enz. Het zwaartepunt bleef evenwel radio-ontvangsttoestellen. In het jaar 1951 produceerde Leuven gemiddeld per jaar 20 miljoen kline lampen en 600.000 rijwieluitrustingen.

1951 20.11.1951 "Usines Philips belges Belgische Philips Fabrieken" fusie door opsorping door Philips, Société anonyme belge, RCBxl 2488 (40 mio BEF)

Société belge pour la fabrication de lampes électriques,

L.E.B. ensuite La lampe électrique belge

société anonyme,

Montagne du Parc 4, Bxl

°21 /04/1920 devant notaire Albert de Ro, notaire à Saint Josse ten Noode ^{xxxvi}

met de bedoeling per jaar 1.500.00 lampen te maken. Kapitaal 2.000.000 BEF, 4000 aandelen à 500 fr (63 onderschrijvers) + 5000 actions de dividendes . Bestuurders Georges Charles Velge (dir Union Minière du Haut Katanga, en sedert 1907 secre van de UMHK) voorzitter RvB; Mayer J. Carlier, Félix Baron Chazel bankier, Ch. Notté Deledalle, malteur, CH Heyvaert, admin C° Electricité de la Dendre, Marice Lambotte dr juris, J. Vanderlinden, ingenieur; E. Jacobs ingenieur, A. Jones bestuurder van vennootschappen , Leo Rabinovitch, ingénieur administrateur, Met de technische hulp van de befaamde Alexander Just ^{xxxvii}

The real breakthrough in the development of the incandescent lamp came when two Viennese, Alexander Just and Franz Hanaman conceived the idea of using tungsten filament. Tungsten was an ideal material because it had a very high melting point and while it conducts electricity it has high resistance. The only problem was to convert the brittle metal into a filament. Suitable methods were developed for making tungsten ductile. By using tungsten the luminous efficacy of the lamp increased to 10 lumens per watt. <http://www.vigyanprasar.com/wos/electrichlight.htm>

The carbon filament had limitations. It proved too fragile and its efficiency was low and its light too red. Attempts to improve it were only partially successful and it was soon realised that it needed replacing by a metal with a higher melting point. Tungsten was the obvious choice but the production of adequately thin, high-resistance wire was difficult with the technology of the time and was very expensive.

Two Austrian researchers, Alexander Just and Franz Hanaman, applied for the first patent in 1903 when they succeeded in creating a tungsten filament suitable for lamps. Though basic at first, they went on to improve the filament by using early extrusion techniques. <http://www.electrolink.co.nz>

op 20/12/1922 kapitaalverhoging door omzetting van de actions de dividendes ci 250?000 fr en uitgifte van 8000 nieuwe aandelen à 5000 fr tot 6.250.000 fr

25/4/1924 naamswijziging 31/12/1924 réduction du capital à 4 mio par voie d'amortissement d'articles de l'actif, augmentation à 5 mio par creation de 2000 actions privilégiées à 500 fr , creation de 1000 actions neuves ordinaires, s.d.valeur, attribution à la 'société belge pour la fabrication des verres scientifiques' (V.S.B.) de 340 actions privilégiées

nouvelles entièrement libérées en rémunération de l'apport de la situation active et passive capital de 5 mio représenté par 10.000 actions privilégiés de 500 fr ,Il est crée en outre 7000 actions ordinaires sd valeur.

Siège d'exploitation: rue des Près, Lessines, 1h 65 a 47 ca , cadastré section B, 43g, 43h, 43q, 43p acquis 3/09/1920 ingebracht in Société belge pour la fabrication des Verres scientifiques op 15.12.1921 bij oprichting door Société belge pour la fabrication de lampes électriques (actuellement La lampe électrique belge). Deze vennootschap stelde een 200 tal personen tewerk, aantal dat in 1921 wegens de heersende crisis verminderde. Produceerde per jaar zo'n 900.000 lampen. Op 23/4/1921 meldt men (Wys Muller & Cie) dat de vennootschap de lokalen van een grote mouterij, Charles Notte Leman, aangekocht heeft en er verbouwwerken uitvoert. Vlg een rapport werken er op 20 juni 1922 40 personen.

31/12/1924 kapitaal 5.000.000 met 10.000 actions privilégiées, et 7.000 actions ordinaires , 27/07/1925 BAVA om 11 u op Banque d'Outremer, rue Bréderode 13, Brussel, kapitaalverhoging met 5 mio door uitgifte van 10.000 nieuwe geprivilegieerde aandelen, uitgifte van 5.000 gewone aandelen ; Philips' Gloeilampenfabrieken ontvangen 8000 nieuwe geprivilegieerde aandelen voor inbreng van i) speciale apparaten en machines voor de fabrikage van lampen met als doel per jaar 1.500.000 lampen te maken. ii) voor niet-exclusieve gebruikslicentie van alle belgische octrooien enz tot 21/04/1950 voor de verkoop en fabrikage van elektrische lampen. Kapitaal 10.000.000 eb 20.000 geprivilegieerde aandelen en 12.000 gewone aandelen. (8000 voor Philips; 2000 voor Banque d'Outremer evenals de 5000 gewone)

Een van de redenen om in deze vennootschap te participeren was de omzet die het bedrijf haalde uit de uitvoer naar Nederland. In 1926 hevelde Philips de productie van LEB over naar MBL. De vereffening van de vennootschap volgt in .

11/01/1928 BAVA op Banque d'Outremer, Brederodestraat 13, Brussel (thans in 1929: Hôtel de la Succursale de la Société Générale de Belgique.) Kapitaalvermindering naar 4.000.000 ; toekenning van 1 geprivilegieerd aandeel "Naamlooze vennootschap Administratiekantoor van Belangen in Gloeilampen Bedrijven" à 20 gulden voor een gepriv aandeel LEB

Société belge pour la fabrication des Verres scientifiques

Société belge pour la fabrication des Verres scientifiques °15.12.1921 A. de Ro St Josse ten Noode

Siège d'exploitation: rue des Près, Lessines aangekocht door L.E.B. op 3/9/1920 tegen 45.066 fr .

Dissoute 24.11.1924 et actif et passif apportés à La Lampe électrique belge 31/12/1924. Fabriek keert terug naar LEB.

Philips Radio Belge, SA

Philips Radio Belge, soc. anonyme à Bruxelles, ° 24.03.1925: doel; fabrication et commerce de tous articles se rapportant à la T.S.F. et aux rayons X, ; siège rue d'Anderlecht 37-39. Hield zich bezig met de verkoop van uitsluitend, luidsprekers, tensions anodiques et quelques tubes pour postes récepteurs sur accus. In 1928 brengt het bedrijf de eerste netstroomapparaten uit.

1932 Vrijdag 30.12.1932 fusion avec La Lampe Philips

Société radio électrique S.A.

4.10.1922 Société radio électrique Bruxelles

Philips Electrologica

° 22/11/1963, kapitaal 5.000.000 fr , 01/02/1968 ontbinding en sluiting van de vereffening van NV Electrologica SA, Boulevard du Souverain 207 (Bruxelles-16) alle aandelen in handen van Philips icm.

L. Devadder directeur ,

Voorgeschiedenis

The Amsterdam based Mathematisch Centrum (or Mathematical Center) was established in 1946, on February 11. The MC was originally sponsored by the Dutch Government (by the Dutch Organization for the Advancement of Pure Research, (ZWO), by the City of Amsterdam, by the University of Amsterdam as well as the Free University of Amsterdam, and by several Industries. Its founding was the direct result of the new governmental policy to use research as a resource, and by doing so, to increase the material and cultural level of society.

On January first 1947 mathematician Van Wijngaarden was appointed head of its computing department. He had established contacts with leading physicists and mathematicians involved in the development of computer systems, people like Hartree, Wilkes and Booth in the UK, Aiken and Bigelow in the US.

There was no such thing as a computer in Amsterdam to start with and it would take until 1952 the Mathematical Center Computing Department finished one. Computing was still a human activity, computers were human. Early 1952, as the first computing machine approached completion Van Wijngaarden had the vision to hire someone to do the hitherto unknown job of programming it. [Edsger W. Dijkstra](#), a student in physics, joined the staff of the MC in 1952 as a programmer. On June 21, 1952 the ARRA (Automatische Relais Rekenmachine Amsterdam), designed by Carel Scholten and Bram Loopstra, was officially installed, but this first machine suffered from technical problems. Over the year 1953 another ARRA was constructed, supervised by [Gerrit Blaauw](#), the ARRA II. Blaauw, a Delft student of electrical engineering, had completed his education in the US on a scholarship and took his Ph.D. from Harvard with [Howard Aiken](#), the man who built the famous Harvard MARK I, together with IBM, in 1943. (Later Blaauw returned to the US joining Fred Brooks at IBM to design the architecture of the IBM System 360, (1957-1964).

In 1954 the Mathematical Center built a practically identical ARRA-type machine followed by the ARMAC (Automatische Rekenmachine MATHematisch Centrum) in 1956 (produced by Scholten and Loopstra).

Since production of computers was not the core business of the Center, Van Wijngaarden and J.Engelfriet, director of Nillmij life insurance company, decided in 1956 to mate know-how to money and founded the firm ELECTROLOGICA. The Center's computer construction team was transferred to ELECTROLOGICA, with B.J. Loopstra and C.S. Scholten as its directors. ELECTROLOGICA successfully produced the X1 (1958 a popular machine in university circles) and the X8 (1964) but could not sustain competition when IBM overthrew the market by the introduction of its System 360. Electrologica was taken over and integrated in Philips in 1967.

PHILIPS had constructed experimental computers at its physics laboratory (NatLab) for internal use: the PETER (Philips Experimentele Tweetallige Elektronische Rekenmachine)(1952), the identical twins STEVIN (Snel Tel en Vermenigvuldig Instrument), the PASCAL (Philips Akelig Snelle Calculator). However Philips abstained from commercial production of computers prior to 1960, following an agreement with IBM (in exchange to IBM purchasing components from Philips). By 1963 Philips did start its own computer factory in Apeldoorn.

In 1967 PHILIPS bought Electrologica in order to gain quick access to computer production technology. From that moment on three different plants delivered elements for the X8 : Philips Eindhoven produced the ELA tape streamer, V.d.Heem in The Hague did the disk drives and peripherals and Electrologica produced the main system. For a couple of years the plant worked on as PHILIPS/Electrologica, still producing the famous X-8, but because of the competition of the IBM System 360, PHILIPS shifted towards developing office machines. In 1969 the last two X-8's were transferred to the PHILIPS Nat Lab in Waalre where they served the Rekengroep for several years (with IBM disk units).

PHILIPS production really took off with business oriented bookkeeping machines and servers in the famous P series of the late 1960's and early 1970's. Initially this production was a three partite venture: Unidata, consisting of German Siemens, Dutch Philips and French C II (C deux I). (CII would eventually produce the first Personal Computer ever: the Mitra 15, in 1972, two years before the Altair!) A P 310 is in our collection.

In 1972 PHILIPS daughter Magnavox introduced the famous Odyssey game machine, start of a whole range of successful entertainment computers, but it would take eight more years before PHILIPS would enter the PC market with the well known P2000 series.

Servinfor

J. Basile afgevaardigd bestuurder, professor aan de KUL, bekend schrijver. Op het 7^e internationaal Salon voor Didactisch Materieel Sadibel in het Internationaal Rogiercentrum te Brussel, stelt de hr Basile de eerste pedagogische computer ter wereld ten toon. "de «Training computer TC 101», de eerste pedagogische computer ter wereld, die door de specialisten die het Sadibel Salon bezochten, als een revolutionaire nieuwigheid werd bestempeld. Hij is het resultaat van een jaar werken van een groep Belgische vorsers en ingenieurs, onder de leiding van de heer Basile. De «TC 101» die alle wiskundige en logische functies van de grote computers vervult, beschikt over een geheugen van de derde generatie, vastgelegd in gedrukte kringen die volledig in België ontworpen werden. Ten einde de kostprijs te drukken, bestaat het geheugen uit slechts 16 woorden van 8 bits, zodat de machine alleen vermenigvuldigingen kan maken waarvan het produkt niet hoger ligt dan 35.000. Dit is echter geen bezwaar, gezien het er de constructeurs niet zozeer om te doen was een machine te creëren die rekeningen kon maken, dan wel een die kon tonen hoe deze rekeningen verricht worden. Deze computer heeft de belangstelling gewekt van het Ministerie van Nationale Opvoeding dat reeds geruime tijd het idee had opgevat een elementaire cursus in informatieverwerking op het programma te plaatsen van het lager secundair onderwijs. De TC 101 zal rond de 100.000 F kosten, maar hij zou aan scholen en ondernemingen kunnen verhuurd worden tegen de prijs van 4 tot 5.000 F per maand. Ook Japan, de Verenigde Staten, Frankrijk en Groot-Brittannië lijken geïnteresseerd in deze uitvinding, die de computer eindelijk tot een betaalbaar pedagogisch instrument zou maken. Wellicht maakt de TC 101 het eerlang miljoenen jongeren mogelijk zich met de informatieverwerking vertrouwd te maken. Dit wordt althans door professor Basile verwacht."

Bronnen

Jaarverslagen

Vennootschapsregisters : notulen van de raad van bestuur en de algemene vergadering der aandeelhouders

Vennootschapspublicaties Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad

Philips interne brochures, bedrijfskrant en -bladen enz : 'Philips-Bulletin', 'Notre Miroir', 'Echo', 'Close-Up',

Notaris archieven : koopakten

"Anton Philips. De mens – De ondernemer" P.J. Bouman (Meulenhof, 1956)

"45 jaar met Philips" Frits Philips (Ad Donker-Rotterdam, 1988)

"De ontwikkeling van de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken tot Elektrotechnisch Concern", I.J. Blanken, (Martinus Nijhoff), Leiden 1992, delen I,II, III

"Histoire économique de la Belgique 1914-1939", Fernand Baudhuin, (Bruylant 1944), tome I et II

« L'économie belge sous l'occupation 1940-1944 », Fernand Baudhuin, (Bruylant 1945)

"Histoire économique de la Belgique 1945-1956", Fernand Baudhuin, (Bruylant 1958)

Websites :

Verbunt : <http://www.htmterbeek.com/gen/www/dat811.htm>

Demets : www.liberaalarchief.be luc.pareyn@liberaalarchief.be

Volta : rhc@tilburg.nl <http://rhc.tilburg.nl/maprhc.htm>

virtual Philips museum : <http://www.geocities.com/TelevisionCity/4322/search.htm>

Inhoud

PHILIPS in BELGIE.....	1
De eerste jaren.....	1
De periode Vink.....	3
(1922-1949).....	3
1924.....	3
1925.....	4
1926.....	5
1927.....	5
1928.....	5
1929.....	6
1930.....	7
1931.....	7
1932.....	7
1934.....	8
1935.....	9
1936.....	10
1937.....	11
1938.....	12
1939.....	13
1940.....	13
1941.....	19
1942.....	20
1943.....	20
1944.....	25
1945.....	27
1946.....	28
1947.....	28
1948.....	32
1949.....	33
De periode Spaens (1950-1965).....	33
1950.....	33
1951.....	36
1952.....	42
1953.....	49
1954.....	57
1955.....	66
1956.....	74
1957.....	75
1958.....	87
1959.....	103
1960.....	104
1961.....	105
Kapitaalontwikkeling.....	105
Départements et services.....	107
Service Publicité.....	107
Service Artistique.....	108
Atelier de Peinture.....	108
Atelier de ferronnerie.....	108
Centrale de dactylographie.....	108
Comptabilité.....	109
Contrôle Representant.....	109
Département vente Radio I.....	109
Vente Radio – Radio V.....	109
DTI.....	109
Facturation - Verrekening.....	109
Laboratoire.....	109
Service Amplification.....	110
Service Armatures.....	110
Service Commandes.....	110
Service garage.....	111

Service Hollerith	111
Service Luik	111
Service Technique	111
Centrale des Prix.....	111
Service Achats.....	111
Departement Colonie	111
Service Floodlighting	112
Comptabilité Débiteurs	112
Plaquotheques.....	112
Bureau de répartition Verdelingsbureau	112
Division médicale et industrielle	112
Fiscale Dienst.....	112
Algemeen Secretariaat.....	112
Metalix.....	112
Extra.....	112
Figuren.....	113
Georges-Désiré Broos.....	113
Jean Callebaut.....	113
Paul De Winter.....	113
Albert Godin	113
Fritz Hendriks	113
Marcel Hublou.....	114
Alfred Saenen	114
A Van Campenhout.....	114
Frans Victoor Van den Haute.....	114
Th van der Weide.....	114
Alphonse Willems	114
Nicolas Wsevoljskoy	114
Jean Van Vaerenberg (22/8/1933).....	114
Rombouts.....	114
Dochterbedrijven	115
"Société Belge Volta" -Usines Philips belges - Belgische Philips Fabrieken.....	115
Société belge pour la fabrication de lampes électriques, ...	116
Société belge pour la fabrication des Verres scientifiques	117
Philips Radio Belge, SA.....	117
Société radio électrique S.A.	117
Philips Electrologica.....	117
Servinfor.....	118
Bronnen.....	119
Inhoud	120
Index	122
Vennootschappen die behoren of behoord hebben tot de Philips groep (per okt 2003)	125
Bijlagen	132
Voetnoten.....	133

Index

- 45-urige werkweek, 76
625 lijnen, 36, 39
ACEC, 104, 105
ACTIFRAL, 99
AEG, 4
American Optical Company, 73, 74
Anderlechtstraat, 3, 4, 9, 12, 22, 23, 25, 26, 56, 65, 114
Anton Philips, 1, 4, 111, 119, 133
Aristona, 10, 11, 12
Arlita, 6, 9, 10
Association des Constructeurs Belges de Matériel Radio-
Electriques, 8
Ateliers de Construction S.A. Basile, 36
audiologie, 70, 99
Auditeur Militaire, 27
autolampen, 1, 57, 75
autoradio, 53, 61, 69, 74, 78, 79, 87, 105
autoradio's, 53, 61, 69, 74, 78, 87, 105
Baardgang, 3, 4, 22, 23, 105
Badderijstraat, 64
bandopname, 70, 72, 78
bandopnameapparaten, 60
bandopnemer, 47, 96
bandopnemers, 33, 65, 78, 87
Basile, 118
bediendpensioenen, 87
Belgische Philips Fabrieken, 10, 36, 115, 116
Bi-Ampli, 63, 66, 72, 73
Bierges, 65, 68, 70, 74, 87, 89, 94, 98, 103, 105
Bodart, 6, 11, 16, 21, 28, 111, 133
Bogaerts, 28
brand, 5, 76, 103
Broere, 16, 37
Broos, 7, 10, 11, 15, 23, 113, 133
C.B.R.'I, 106
Caisse de Secours, 12
Callebaut, 8, 11, 23, 37, 113
CBRE, 104
CCD, 10
Céramiques Décorative, 63
Cercle Philips, 5, 17, 112
Charleroi, 28, 75, 87, 89, 103, 104, 105
Cinemascope, 56, 64, 73
Cinerama, 73
Cinésonor, 8, 113
Collette, 5, 8, 10, 11, 14, 15, 27, 37, 63, 109
Columbia Records Inc., 40
Combinaison Idéale, 5
computers, 118
Congo, 10, 11, 12, 13, 33, 36, 66, 85, 86, 89, 102, 104
Corliss, 3
Dandoy, 8, 11, 17, 23, 113
De Brabander, 11, 23
de Brouckèreplein, 1, 2
De Coene, 9
De Keyser, 63
de Marez Oyens, 2, 5, 105
de Pape, 116
de Schaefer, 6
De Smet, 20, 23, 108
De Sutter, 86, 89
De Taeye, 86
De Winter, 11, 18, 23, 113
Defrenne, 20, 23, 28, 37, 112
Demets, 9, 10, 27, 33, 48, 63, 64, 119
dempomat, 64
devaluatie, 5, 9
Devos, 10, 11, 17, 23, 109, 114
dicteermachine, 70, 99
Doyen, 17, 21, 22, 28, 37, 111
Drapeau Rouge, 27
droogscheerapparaat, 55, 81
DTI, 8, 11, 109, 113, 114
Dulieu, 7, 11, 15, 16, 18
Duphar, 57, 104
Duvadilan, 75, 82
dynamo's, 69
Ecole Jules Jourdain, 7, 18
economische crisis, 7, 8, 116
Edison, 6, 61, 66
Eduardus Joseph Philips, 2
Educational Equipment, 133
Electro-constructions, 105, 106
Electronisch Gedicht, 90
Elisabethstad, 48, 65, 66, 86, 88, 89
Erculisse, 10, 12, 33, 64, 86, 89, 104, 105
Eurovisie, 61, 62, 66, 100
Evere, 76, 89, 103, 105
fabriek te Hasselt, 60, 63, 65, 66, 74, 76
fabriek te Leuven, 8, 11, 64
Fabrieken te Bierges, 60, 93
Fabrieken te Hasselt, 60, 93
fabrieken te Leuven, 51, 55, 60, 76, 86, 93
Fabrieken te Leuven, 27, 57, 60, 67, 68, 93
Fabrieken te Turnhout, 60, 93
Fabrieksstraat, 2
Fabriekstraat, 3, 25, 114
ferroceptor, 64, 95
Ferroxcube, 53, 64
Ferroxdure, 69
flitslampen, 36, 69, 75
fluorescentiebuislampen, 36, 52, 94
Fonds d'Entre'Aide, 12
Fonoplaten, 54
fonoradiotoestellen, 39
fonotoestel, 75
frequentiemodulatie, 63
Gaarenstroom, 3, 5, 10, 105
geboortepremie, 76
geluidversterking, 81, 98, 99, 102
Gemeenschappelijke Markt, 87, 91, 92, 95
Gent, 48, 55, 64, 87, 88, 90, 96, 103, 104, 111, 115
gereedschapmakers, 68
GIRA, 13
Giskes, 64
Godin, 10, 18, 20, 22, 23, 24, 37, 113, 114
grammofoonplaten, 64, 66, 74
griepiningen, 75
groepsverzekering, 20, 87
Groepsverzekering, 18, 20
Hasselt, 14, 51, 60, 63, 64, 65, 68, 70, 74, 75, 86, 87, 89, 99,
103, 104
Haut Charmeur, 5
Heerbrandt, 8, 10, 11, 111
Heerbrant, 6, 7, 15, 18, 21, 22, 24, 27
Heespelinck, 11, 116
Heis, 76, 86
Hendriks, 11, 12, 13, 15, 18, 113
Henri Louis Philips, 2
high fidelity, 48
High-fidelity, 74
Hollerith, 17, 35, 109, 111, 133
Hooikaai, 2, 3, 25, 114
hoorapparaat, 42, 61, 70, 74, 75, 81, 90, 99, 104

hoorapparaten, 36, 48, 56, 61
 Hublou, 8, 10, 11, 18, 23, 28, 109, 114
 huishoudapparaten, 50, 55, 61, 94
 Hulpkas, 12, 18, 20
 iconoscoop, 12
 IGE, 4
 Impasse de la Barbe, 3
 infraroodstralers, 52
 International General Electric, 4
 Jacquemart, 76, 89
 Japan, 85, 118
 Kalff, 6, 88, 102
 Kelecom, 23, 28, 109
 kinderbijslag, 76, 110
 koelkasten, 36, 55, 61, 64, 70, 88, 97
 koffiemolen, 75, 81, 88, 97
 Kongo, 33, 48, 65, 88, 89, 98, 102
 Kortrijk, 9, 48, 85, 87, 89, 103, 104, 105
 kwiklampen, 8, 69, 71
 La lampe électrique belge, 116, 117
 La Lampe Luxor, 64
 La Lampe Philips, 3, 6, 8, 117
 La Lumière économique, 1, 2, 3
 Lampe Brabant, 4
 langspeelplaten, 55, 61, 103
 lasapparaten, 65, 75
 laselectroden, 65
 Lassen, 34, 64
 lasstaven, 10, 28, 56, 57, 60, 64, 65, 68, 70, 75, 89, 98, 103, 116
 lasstavenfabriek, 51
 Lebbink, 63, 89
 Leopoldstad, 33, 48, 57, 65, 66, 86
 Lessines, 115, 117
 Leurquin, 86
 Leuven, 8, 9, 10, 18, 21, 24, 28, 36, 37, 51, 60, 64, 65, 68, 70, 74, 78, 83, 89, 103, 109, 112, 114, 115, 116
 Leuvense fabrieken, 60, 68, 93
 Long Playing platen, 40
 luidspreker, 63, 66, 72, 96, 99
 luidsprekers, 5, 10, 26, 57, 63, 68, 72, 73, 74, 78, 80, 85, 87, 93, 95, 96, 117
 Magnetophone, 42
 Malfait, 13
 Mammouth, 56, 65, 90, 99
 MBLE, 4, 10, 49, 106, 114, 117
 méconographie, 76
 Meremans, 66, 76
 Métalix, 8, 9, 23, 28, 35, 37, 49
 Micha, 17, 28, 108
 Michet, 86
 Miniwatt, 5
 Moies, 7, 18, 20, 23, 28, 37, 109, 133
 Moise, 10, 27, 33
 Motronic, 56, 57
 Muggia, 2, 3
 N.I.R., 54, 56, 101, 102
 N.S.F., 8, 9, 10, 11, 12, 114
 natriumlampen, 71, 94
 Néon, 9
 Nickmilder, 6, 8, 11, 23, 37, 107, 108
 Noirfalise, 13
 Novak, 128, 130
 ondernemingsraad, 103
 Oralix, 36
 Osram, 4
 Oude Graanmarkt, 8
 Palange, 7
 Paul de Vleeschouwer, 2
 pensioen, 7, 18, 20, 28, 87, 107, 111, 112, 113, 114
 pensioenfonds, 2
 Philicode, 9
 Philiflood, 10
 Philihome, 10
 Phililite, 10
 Philiphone, 33, 36
 Philips Congo, 33
 Philips Electrologica, 117
 Philips Electronisch Centrum, 33, 57
 Philips Kring, 5, 11, 12, 19, 21, 24
 Philips Phonographische Industrie, 54, 55
 Philips Radio belge, 5, 8, 105
 Philips Radio Belge, 5, 7, 114, 117
 Philips Ziekenfonds, 12, 18, 113
 Philips-Luxembourg, 6
 Philiray, 10
 Philishave, 24, 48, 104
 Philishave, 35, 57, 61, 70, 81, 97, 113
 Philisonor, 8, 9, 109, 110, 114
 Philite, 95, 103
 Philitouring, 9, 53, 57
 Philora, 8, 9, 11, 28, 35, 114
 Philulex, 10
 Philuma, 10
 Phoebus, 4
 platenspelers, 40, 53, 57, 60, 63, 68, 74, 93, 96
 Pliieger, 10, 14, 15, 16, 21, 37, 116
 Polygram, 106
 ponsmachines, 76
 Pope, 115
 Portophone, 64
 Printed Wiring, 89, 93
 Pro Radio, 106
 Quai aux Foins, 3
 Quevaucamps, 104
 Radio Technisch Studiebureau, 106
 radiobelasting, 39
 Radiodistributiebedrijven, 8
 rekenmachine, 76
 R Emmelink, 65
 rijwiellichten, 52
 rijwieluitrustingen, 18, 51, 52, 57, 60, 68, 69, 116
 rijwiel-verlichtingsapparaten, 13
 Roeselare, 106, 128
 Roode Vaan, 27
 Rovers, 6, 11, 21, 28, 133
 Roxane, 36, 57, 61, 70, 75, 76, 88
 Ruanda-Urundi, 65
 rue d'Anderlecht, 1, 3, 8
 Rue des Fabriques, 3
 rue des Six Jetons, 3
 Saenen, 17, 23, 28, 37, 76, 113, 114
 Schellekens, 8, 10, 11, 12, 109, 113
 SEDEC, 11, 33
 Sedena, 65, 113, 133
 SEDENA, 48, 49
 SEM, 4
 Servinfor, 118
 Siera, 8, 130
 Sigtay, 64, 126
 Société belge pour la fabrication des Verres scientifiques, 117
 Société radio électrique, 117
 Soethoudt, 23, 28, 111
 Sofina, 4
 Solura, 49
 Spaens, 32, 33, 34, 36, 37, 75, 85, 86, 89, 104, 105
 Stanleystad, 66, 86, 89
 stereofonie, 63, 66, 93, 96, 103
 studiebeurzen, 83
 Super Lucia, 75, 94
 Superscope, 90, 98
 telescriptor, 10

televisie, 7, 12, 33, 36, 39, 48, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 62,
 64, 65, 68, 69, 79, 80, 82, 86, 90, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100,
 101, 102, 103
 Televisieproefuitzendingen, 11
 televisietoestellen, 54, 62, 70, 96, 98, 99, 100
 Telex, 10, 113
 Tentoonstelling van Brussel, 9
 Tessenderlo, 103
 Thernarc, 10
 Thermac, 116
 TI-fluorescentielampen, 40
 TI-lampen, 36
 Todd-AO, 70, 73
 tomograaf, 82, 88, 90
 Tondeur, 8, 10, 11, 18, 22, 23, 33, 37
 Torley, 4
 transformatoren, 57, 65, 75, 78, 86, 93, 94
 transistor, 74, 89, 96
 transistoren, 79, 95, 96
 Tungsram, 4
 Turnhout, 60, 65, 68, 69, 74, 75, 76, 86, 87, 88, 89, 93, 103
 TV demonstraties, 12
 TV proefuitzendingen, 28
 Unilampe, 13, 69, 74
 usines Christiaens, 3
 Usines Philips belges, 37, 106, 115, 116
 Usines Philips Belges, 14, 16, 24
 Usumbura, 65, 66, 86, 88, 89
 Van Campenhout, 10, 11, 17, 23, 114
 van der Heyden, 8, 113
 van der Putten, 10, 15, 18, 113
 Van der Putten, 12, 28
 van der Weide, 28, 37, 114
 van Eendenburg, 33, 34
 van Eyk, 2, 3
 Van Hoof, 1, 2, 3, 10, 11, 63, 110, 111, 113, 114, 133
 van Lieshout, 104, 105
 van Mesdag, 2, 3, 105
 Van Rillas, 3, 115
 Van Tuyckom, 76
 Van Vaerenbergh, 76
 Van Volsom, 86
 van Walsem, 115
 vastgestelde prijzen, 49, 50, 51, 59, 64, 75, 89, 92
 Vereecken, 76
 Verheyden, 76
 verkoop op afbetaling, 7, 20, 24, 49, 50, 64, 113
 Verriest, 86
 versterkingsmaterieel, 64
 vijfdegenweek, 76
 Vin, 10, 11, 17, 22, 23, 24, 27, 109
 Vink, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 24, 26,
 27, 28, 32, 33, 34, 36, 65, 89, 105, 111, 114, 115, 133
 vitaminen, 18, 20, 70, 82, 83, 90, 99
 Volta, 3, 8, 115, 119
 VOLT, 115, 133
 wasmachine, 55, 64, 97
 wasmachines, 45, 50, 51, 55, 64, 67, 70
 Waver, 60, 68, 70, 76, 78, 82, 83, 86, 93, 96, 98
 wegverlichting, 13, 71, 72, 74, 75, 104
 Wereldtentoonstelling, 85, 88, 89, 90, 94, 95, 98, 102
 Wereldtentoonstelling te Brussel, 77, 81, 84
 Werfhorst, 6
 Werkhuisregelement, 6
 werkloosheid, 49, 58, 68, 74, 104
 Wertheim, 18, 37, 86
 Willems, 10, 11, 22, 23, 109, 110, 114
 Winkster, 76
 Wolf, 2
 Wolkenkrabber, 6, 8, 12, 22, 25, 26, 76, 111, 113
 Zantman, 114
 Zespenningstraat, 3, 105
 Zwaluwstraat, 1, 2, 3, 25, 114

Vennootschappen die behoren of behoord hebben tot de Philips groep (per okt 2003)

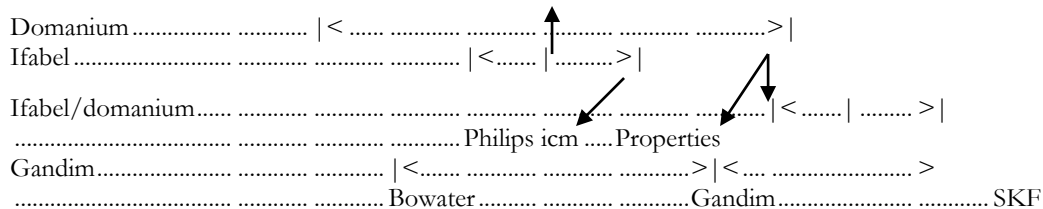
Attention : Tentative list ! content subject to double check

Ateliers de constructions Basile SA	1946: Ateliers de Constructions Basile SA oprichting 16/10/1946 notaris Maenaut Brussel, Productie van wasautomaten, oa lessiveuse avec chauffage au gaz/butagaz en koelkasten (oa frigo au kérosène); comptoires frigorifiques pour magasins à partir de 1958, ateliers de moulage de pièces plastiques (1958). 1951: Philips exclusief concessionaris voor België (1951) 1963: Verkoop in 1963 aan Philips van haar gebouw op E Bockstaellaan, ter compensering van vordering van Philips op ACBasile. Na verkoop van de gebouwen stopt men de serieproductie en stapt men over op de ontwikkeling van prototypes voor andere fabrieken. 1970: ACBasile nemen een participatie in het softwarebedrijf Servinfor
Acec Lighting :	29.06.1988 - 31.03.2000
Airpax	1987: Airpax 1995: philips technologies 1996: philips automotive electronics 1998: vdo control systems VDO Mannesmann
ATL Ultrasound – Benelux :	08.07.1983 ; 16.09.2002 invereffeningstelling
Atos Origin :	30.03.1990 als Origin for Technology in Business (Belgium); 26.03.1992 als Origin Technology in Business (Belgium); 11.06.96: 29.6.2001 fusie met ATOS nv
Atos Origin International Competence & Alliances :	30.03.90 als Origin for Technology in Business International : Origin Technology in Business International; 11.06.96; Atos Origin of "Atos Origin ICA"... 14.06.2001;
Barclay	
Basile International	1967: Noval Didactic SA sprl transformée en sa 28-06-1967 1972: Basile International SA modif dénomination 21.12.72 en Basile International 1974: + 27-12-1974 door vereniging van alle aandelen in handen van Philips icm
BC Components :	28.12.1990 Philips Components Industrial; 11.01.1999
BC Components Holding :	09.12.1998
Beltone Netherlands B.V.	
Bowater Philips NV	1961: Bowater Philips 1978: Op 30 juni 1978 wordt de structuur grondig gewijzigd . Bowater Philips NV [aandeelhouders The Bowater Corporation Limited (Londen) en NV Philips GLoeilampenfabrieken NV (E'ven)] verkoopt zijn com en ind patrimonium aan "Nieuwe Carton Fabrieken van Buggenhout" 1984: naamswijziging in Gandim
BTS Belgium :	22.12.2000 oprichting BTS april 2002 Thomson multimedia broadcast solutions BTS belgium 27/12/2002 verkoop (broadcast; camera's, film, multimedia)
Cable and Wire Assemblies, in 't kort CWA :	30.09.1988 oprichting philips start in augustus 1961 start snoeractiviteit in Hasselt, afdeling philite, nadien bij PMF met rechtstreekse leveringen intern en via Pope Venlo aan derden in 1984 oprichting business unit CWA in hasselt, met centralisering van productie uit Klagenfurt, verkocht
Cadio Radio	° ? Cado Radio 30/11/1971 Becker fait apport du terrain Klakkedelle (Woluwe) à la S.A. Cado Radio 3/1/1973 C.R. neemt alle aandelen over van Cado Radio Extension en Cado Radio Antwerpen, beide = cessation d'existence.
Cado Radio Antwerpen	27-06-1968: Cado Radio Antwerpen notaris Muller Vanisterbeek + 03-01-1973 vereniging van aandelen in handen van Cadio Radio doel aankoop, verkoop herstelling van elektrisch huishoudelijke apparaten
CBRT	13.11.1956: Compagnie Belge de Radio et de Télévision (CBRT) Ateliers de Construction de Charleroi (ACEC) en Philips besluiten in Brugge een fabrieken te

	<p>bouwen voor TV toestellen van het merk Philips, ACEC, Sierra en SBR.</p> <p>1957: De productie start op 25 november en de eerste tv ontvanger wordt op 27/12/1957 ingepakt. Eind maart 1958 telt de fabriek 280 werknemers. Per dag worden zo'n 200 zwart/wit tv's gemaakt.</p> <p>1959: 9/1959 eerste uitbreiding is klaar. De volledige hal bestrijkt een overdekte opp van 12,500m²</p> <p>1961: 6/1961 nieuwe produktiehal in gebruik 20,700 m² overdekte opp</p> <p>1964: derde uitbreiding: tot opp 29,000m² 8/1964</p> <p>1965: 1,000,000 tv toestel rolt van de band</p> <p>1968: 13/05/1968 start van kleurentelevisieproductie (50 per dag). De dagproductie van z/w tv's bedraagt 1300 toestellen.</p> <p>1969: 9/1969: met vierde uitbreiding bedraagt totale overdekte opp 39,000m²</p> <p>1971: vijfde uitbreiding : overdekte oppervlakte bedraagt 52,000m²</p> <p>1974: 1974: op 25/04/74 stopzetting productie zwart/wit toestellen. In 17 jaar werden er 3.359.000 stuks gemaakt.</p> <p>1975: 8/1975 vijfde hal wordt ingebruik genomen</p> <p>1976: 12/1976 produktie van 5.000.000e TV apparaat</p> <p>1978: 8/1978 : produktie van 2.500.000e kleuren TV apparaat</p> <p>1979: start gebouw voor "produktdefinitie" 3/1979</p> <p>1981: eerste gevolgen van japanse concurrentie</p> <p>1982: Op 4.1.1982 verkocht CBRT voor rekening van Philips NV haar industrieel handelsfonds aan Philips Industrie. De van nature uit onroerende goederen te Brugge zijn eigendom gebleven van CBRT</p>
Centrale de vente de lampes "Sigtay"	<p>12/12/1955 opgericht op voor notaris A. Evenpoel Ninove</p> <p>1978: opgeheven en geliquideerd op 14/5/1978 voor noatris J. Dupont Brussel, doordat alle aandelen in handen zijn gekomen van LEE</p>
Centre International d'Etudes Techniques	<p>13-01-1951: oprichting voor notaris Muller vanisterbeek, Brussel</p> <p>Philips bezit via Vanden Heule en Drappier 20 aandelen op 2.500</p> <p>Op 19 mei 1959 stelt de raad van bestuur vast dat er geen enkele activiteit meer plaats heeft gehad.</p> <p>In 1969 zijn alle aandelen in handen van Philips SA (8/4/60) en op 16/11/60 wordt de vennootschap gesloten voor notaris Vanisterbeek</p> <p>doel: apporter son concours technique aux organismes chargés d'étudier des projets d'établissement publics ou privés. Philips heeft 10 aandelen op 2500</p>
Computer Sciences International	<p>29-03-1967 notaris A. Scheyven + Muller Vanisterbeek</p> <p>1972: + 30-09-1972 Philips icm draagt zijn (=25%)aandelen over aan CSC</p> <p>doel: developpement, production, location concession vente de application software et idem de had software Aandeelhouders : Phi</p>
CWA-Immobiëlen	30.09.1988 immovenootschap voor CWA
Data Competence Center	<p>12/01/76 (opgericht als Philips Data Systems)naamswijziging op 29.12.82 Kapitaal 2.000.000 BEF (5.000 aandelen zvnw)</p> <p>1982: Data Competence Center</p>
Dip Networks International	<p>14/5/1985 opgericht als Philips Networks International</p> <p>1989: Dip Networks International naamswijziging onderhoud netwerken</p>
Domaines Des Deux Gares	<p>constitué le 19/3/1957 Domaines des Deux Gares</p> <p>22/12/67 MBLÉ neemt alle aandelen van Dom. des 2 gares over</p> <p>17/06/1976 changement de dénomination de la SA Cado Radio en DOMANIUM et fusion par voie d'apport avec la s.a.Domaines Des Deux Gares</p>
Domanium	<p>constitué le 17.3.1945 sous la dénomination "Laboratoire Frandel"</p> <p>1975: 26/11/1975 : overdracht van het handelsfonds aan Unistores NV</p> <p>17 juin 1976: naamswijziging in Domanium SA</p> <p>1989: clôture de la liquidation 29 décembre 1989 met verdeling van immo aan Philips Properties en Ifabel (dat later zijn naam verandert in Domanium</p>
Draka Plastics Belgium NV	<p>° ?</p> <p>29.12.1977 kapitaalsverhoging tot 15 mio Bef , waarna vermindering met oog op afschrijving verliezen tbv 13 mio : eindkapitaal 2 mio . Geld ingebracht door moeder NV Draka Plastics B.V. die hiervoor 2900 aandelen krijgt: totaal aantal aandelen = 3000</p>
dZine	

Ecomena	1963: Locafi SA22/02/1963 société financière et commerciale pour la location d'appareils ménagers (Notaris Van Halteren, Brussel) 1967: Ecomena27/09/1967 naamswijziging in Ecomena 29/12/1970 overname van Radiodistributie Mechelen nv 27/12/1972: alle Ecomena aandelen in handen van Interradio (Cessation d'existence)
EMGO	02.02.1965; 29.07.98 naamswijziging in "EMGO"
FEI Belgium	04.10.1999
Glas Componenten Lommel, in 't kort GCL	10.08.1995 voor een duur van 30 jaar Doel: ontwikkeling, productie, verkoop van technische produkten van (oa) glas ; gefusioneerd met EMGO
GWT Global Weighing Technologies (Belgium)	23.12.1997
Hepta	1969: Servinforopgericht op 12,12,1969 te brussel. 1978: Philips Telesoft Internationalnaamswijziging gepubliceerd in BS op 29/11/1978 1989: new telesoft vermoedelijk in 1989 van naam 1992:
Ifabel	17/10/1966 oprichters RT Collignon, M & Mme JP Bonte , P. De Meyer, M&Mme RC Collignon, Guy Harou, doel onroerende goederen aan/verkopen In 1966 JP Bonte participe comme homme de confiance de Philips, In 1967 nauwe banden 17 juni 1976 : IFABEL brengt haar immobiliën in in "Domanium" sa (tous les éléments actifs avec le passif y afférant, de sa branche d'activité dans le domaine immobilier (Bonsecours rue Wachel 16; Lommel Gestelsedijk nr 31 (Heyder Heide); Piet Breugheldreef 12/12/1980 alle aandelen in handen van Philips icm NV cessation d'existence.
Ifabel	19,12,1989 opgericht op 19,12,1989. zorgt voor het beheer en verhuur van de twee particuliere woningen (wemmel en ukkel) bestemd voor philips nv bestuurders 1990: naamswijziging in Domanium NV 10/04/1992: fusioneert met Philips Properties NV

..... 45 ..... 61..... 66.....76.....80.....84 .....89 .....90 92

Ignis België NV	19/12/1969 Ignis Belgique SA Oprichting voor notaris Constant Timmermans, Dagelijks bestuur in handen van G. Zerck en Henri Lambert 1978: Cessation d'existence le 11/12/1978
Immo Super Club	26.05.1987: 27.3.2001 in vereffening; sluiting 28.12.2001
Industrial and Telecommunications Systems, en abrégé "I.T.S. SPRL"	18.12.1997
Industrial and Telecommunications Systems, en abrégé "I.T.S."	23.12.1997
International Creative Digital Image, en abrégé (I.C.D.I)	28.06.1990
ISES International (Origin groep)	
Jabil Circuit Belgium	25.06.2002, " Contract Manufacturing Services Belgium "; overdracht aan Jabil 31.01.2003; verkorte benaming "CMS-B" 31.01.2003; 05.02.03 "Jabil Circuit Belgium";
KONINKLIJKE PHILIPS ELECTRONICS N.V. :	1891 Philips & C°; 1912 NV Philips' Gloeilampenfabrieken; (28.03.1994 inbreng van NV Gemeenschappelijk bezit van Aandelen 1920, Philips Electronics NV 91); 1994 Philips Electronics; 1998 Koninklijke
La Lampe Luxor	23/12/1953 ° vente et fabrication de tout matériel électrique et électronique et de matériel électroménager et plus

	spécialement d'article d'éclairage Hoofdaandeelhouder Banque de Paris et des Pays-Bas
Lampes et Entreprises électriques (SIGTAY)	1927: Lampes et Entreprises Electriques (SIGTAY) kan ook opgericht zijn in 1929 (geen doc) 1981: Sedena heeft 11967 aandelen van de 12.000 (waar is de rest gebleven)
Lita Belgium	°1975: Lita Belgium achat et vente de matériel d'éclairage . Aandeelhouders bij oprichting Compagnies des Lampes (Parijs) , Lita S.A. (Parijs) Hirschfeld, Blommaers, Debionne, Verstraete (F)
Lucent	1987: apt 1989: at&t network systems
Mabelec	° na de herstructurering van philips & mble associated vlg notulen rvb 18/9/1987 (fusie tussen philips nv en pma op 29/9/1987) worden vernoemde activiteiten doorgegeven aan Philips Professional Systems evenals personeel 716 bed en 62 arb. speciale bijlage mbt Talent sa (argentinië – 400 mio BEF geschil) 19/04/1994 sales agreement verkoop aan Spoerle van de activiteit effectief per 1/5/1993
Maison Damman et Washer	12-09-1910 opgericht als Maison Damman et Washer NV voor notaris Ectors Brussel opgericht door de société par actions, en liquidation, Henri Damman et Cie + 06-12-1973 door fusie met en opname door ACB (Solura in 1992)
Marantz Europe & C° snc	20/12/1984 opgericht voor notaris dupont j onder de benaming "Marantz Europe", zetel op avenue louise 326, 1050 bxl 1984: Marantz Europe & C° snc 1987: liquidation le 18 & 23/12/1987
Matino Metals	30.12.1998
Mazda belgium	5/5/1980 Opggericht als DV Commerciale voor notaris G. Raucq 28/05/1980 1983: mazda belgium naamswijziging 3/06/1987 inbreng in Philips Consumer Products vlg situatie per 1.1.1987 vergoed met 13,259 aandelen ter waarde van 40 mio bef
MBLE Defense	
Mill Masters	1991: mill masters
Novak	1929: Novak
PANalytical	10.03.1993 Philips Analytical BV; naamswijziging 18.09.2002 PANalytical BV
Panta Electronics Belgium sprl	18.12.1997
Pastel S.A.	7 mars 1989
Philips & MBLE Associated	1911: Lampes Brabant opgericht op 18/03/1911 te Vilvoorde en in 1913 naar Anderlecht (F. Demetskaai) overgebracht 1915: Manufacture belge de Lampes Electriques naamswijziging op 30/06/1915 1924: fabricage van radiolampen (Adzam (inversie van mazda, verwijzing naar de god van het licht Ahura Mazda) 1928 1949: Verhuis naar Tweestationsstraat , Anderlecht 1951: M.B.L.E.naamswijziging in S.A. "Manufacture belge de Lampes et de Matériel Electronique" 1982: Philips & MBLE Associated start onder deze nieuwe naam op 4.1.1982 Gepland is in nov 1981 de overname vanuit Philips icm van medical systems en educational equipment en verkoop aan Philips industrie van activa en personeel te Roeselare effectief per 1970: zetels te Tweestationsstraat Anderlecht, Gespstraat (1959), Herbettelaan (1961), Barastraat (magazijnen 1962), Fontainas, Paviljoenstraat, Bosvoorde, Evere Grosjeanlaan (1954), Bierges, Grâce Hollogne, Roeselare. (1961); personeel 5400 waarvan 500 ingenieurs
Philips and NCT Noise Cancellation	1991: opgericht als philips kunststoffen lommel 1992: philips and nct noise cancellation naamswijziging
Philips Belgium	09.01.1919 "La Lumière économique"; 30.05.1923 "La lampe Philips"; 1932 "Philips S.A. belge"; 1951 "Philips icm", 1982 "Philips"; 1987 "PHILIPS N.V."; 29,11,2002 Philips Belgium;
Philips Commercial Activities	24.07.1970 (als Marantz International; 21.12.1972 Superscope Europe Sa; 16.7.1979 Marantz Europe; 29.6.81 "Marantz"; 26.4.85 "Marantz Trading",25,6,87 Philips Professional Systems;01.01.98 PCA; 29,11,2002 splitsing door overname
Philips Consumer Products	05.12.1988 (als Philips CP); 16.01.1989
Philips Coordination Center	30.10.1985
Philips Electrologica	1969: Philips Electrologica NV

	4/8/1986 ontbinding
Philips Enabling Technologies Group (Belgium)	28 juni 1991 Philips PMF (Belgium) [PMFO]; 9.10.2000 Philips Enabling Technologies Group (Belgium); 06.03.01Philips ETG (als
Philips Estate	29.06.1995 (ontstaan uit de splitsing van Radio Public ^o 19.02.1934)
Philips Hearing Implants in vereffening	30.01.1989 als Antwerp Bionic Systems nv; 18.03.98; 16.9.2002 invereffingstelling
Philips Industrial Activities 01.12.1988 (RCH zit op nr 309): fusie door overneming 30,06,2003	
Philips Innovative Applications	01.12.1981 onder de benaming Philips Industrie; 23.12.1988 Philips Lighting Industrial ; 19.3.1992 Philips Lighting ; 30.6.2003 Philips Innovative Applications
Philips Innovative Technology Solutions, afgekort PITS	26.06.1987 als MBLE; op 21.12.1992 = Philips Industrial and Telecommunication Systems, PITS; 10.09.2001 Philips Innovative Technology Solutions, PITS;
Philips Interactive Media Centre	12 juli 1988 telecty cd-i opgericht voor notaris j. janssen te kermt. doel: interactieve cd-i platen ontwikkelen.. deze vennootschap werd geboren uit telecty nv een werkmaatschappij van de architect igrance de graeve, genaamd graba (samentrekking van De Grave- De Baenst) 1992: philips interactive media centre1/7/1992 1997: professional interactive media centre management buy-out (oa Marcel De Coster cs
Philips Luxembourg	30.03.88 Philips Luxembourg Consumer Products; 09.01.92
Philips Matsushita Battery Corporation	03.09.1970; aandelen verkocht 22.06.2001; 13.7.2001 Matsushita Battery Belgium NV;
Philips Medical Systems	1998 PICKER INTERNATIONAL BELGIUM bvba, 1999 NV; 2000 MARCONI MEDICAL SYSTEMS BELGIUM; 5.12.2001 Philips Medical Systems;
Philips Properties	29.12.1988 (opslorping van Gandim en Domanium op 10.4.1992)
Philips Radio belge	24/03/1925: Philips Radio belge rue d'Anderlecht 37-39
Philips S.A. Héllénique Commerciale de Produits Electroniques	Avenue Syngrou 54, Athene, Gr Verbonden onderneming/filiaal
Philips S.A. Industrielle de Produits Electrotechniques et Electroniques	Avenue Syngrou 54, Athene, Gr Verbonden onderneming/filiaal
Philips Semiconductors Industrial	28.12.1990; stopzetting activiteiten op 31.12.1998; ontbinding en invereff 31.03.2000; sluiting 15.01.2003
Philips Soudure	Oprichting ?? 23/12/1977 verkocht aan ESAB
Polydata	^o 1969: Polydata naamswijziging in Philips Communications & Processing Services
Polydisc	
PolyGram	11.9.1963 (als La Compagnie phonographique franco-belge - Barclay S.A.) naamswijziging in Polygram Records op 16-10-1989; in Polygram op 8-12-1995
PolyGram Filmed Entertainment	29.04.1992
PolyGram Music Publishing	18.07.1989
Polymotor	1965: PolymotorOprichting op 22/03/1965 voor notaris Vanisterbeek, Brussel, doel fabricage en verkoop van motoren, elektrisch of anderszins aangedreven, een toebehoren 1970: Polymotor International 1974: alle aandelen in handen van Philips icm , houdt op te bestaan op 19/12/1974
Professional Interactive Media Centre	12.07.1988 als Telecty CD-I; 03.09.1992 Philips Interactive Media Centre; 28.03.1997
Radio Broadcasting Cy	1929: Radio Broadcasting Companyopgericht op 28/2/1929 1964: overdracht op 16/12/1964 (Leuven)
Radio Distributie Mechelen	1933: Radio Distributie MechelenOpgericht op 28/07/1933 voor notaris J. De Marré (Mechelen)q 1975: alle aandelen in handen van Radio Echo, ontbinding en vereffening op 14/08/1975
Radio Echo NV	1961: Radio Echo opgericht voor notaris Deckers (Antwerpen 1979: Radio Echo NV3/09/1979 alle aandelen zijn in handen van Radio Technisch Studie bureau NV. De vennootschap houdt op te bestaan)
Radio Finance	06.12.1978 (adres (Bureau N° 12))

Radio Public	19/2/1934 Radio Public 29/6/95 splitsing van de oude radio public met oprichting van Philips Estate nv (onroerend goed) en een nieuwe Radio Public nv (kabelactiviteiten), laatste overgenomen door UPC united pan european communications
Radio Technisch Studiebureau	02.02.1933
RING STATION II	30.11.2001
RING STATION III	30.11.2001 participatie verkocht op 12/09/2003
S.I.E.R.A.	1932: Société indépendante pour l'exportation d'articles de radio (Opgericht op 15/7/1932 Oude Graanmarkt 30, Brussel kapitaal 9 mio BEF
Scheldecom	1991 tot 27.11.2000 (in 2001 uit het HR geschrapt)
Sedena	23.05.1950
Servinter	18/08/1967 Opgericht met als doel: onderhouden, herstellen, plaatsen, controleren van huishoudelijke, elektrische, elektronische producten en apparaten. Servic centra in luik, Merelbeke, Charleroi, Sint Niklaas, Leuven, Antwerpen, Hasselt 1972: neemt de "reserve onderdelen" afdeling van ACB (Solura Novak fusie) over in 1972 1975: opgeslorpt door Interradio op 19/12/1975; handelsfonds gaat over naar Philips icm
Société belge des Lampes à Incandescence Luxor	27/4/1928 opgericht als "Société industrielle d'Evere" voor notaris Van Halteren Brussel; but : exploitation de tous brevets et procédés relatifs à la fabrication des lampes électriques 17/12/1953: de raad van bestuur besluit in te gaan op het voorstel van Philips en Lampes et Entreprises Electriques om de activiteiten in te brengen in La Lampe Luxor. De overdracht heeft plaats op 23/12/1953. 1954: Opgeheven op 26/04/1954 (sluiting van de vereffening op 5/11/1970 ?)
Solura	1945: Laboratoire général de Radio-Electricité opgericht op 13.04.1945 als pvba. Op 9.6.52 wordt ze NV; naamswijzigingen in Etablissement Huygen, Arel, Novak Electronics; 16/11/1971. De vennootschap is van de grote spelers op de markt van radio en tv toestellen. Zij is de hoofdagent van het merk Siera in België en Luxemburg en vertegenwoordigt tevens de huishoudelijke apparaten Ruton, het verlichtingsmateriaal POPE en de elektronenbuizen en componenten Mullard. (Het in 1932 te Parijs opgerichte Mullard T.S.F. zal later ook Philips overgenomen 1971: Associated Consumer Brands opslorping van Novak Electronics op 1981: Philips Consumer Products 1988: philips lighting 1992: solura 30/07/1997 fusie met Philips Estate
Sopaci Euroventures	1979: oprichting Sopaci Euroventures
Superclub Retail :	Sunvideo 27.06.1986 ; 29.12.88 Super Club Video; Superclub Retail 1993; vereffening 13.12.02; sluiting vereff. 31.12.2002
Superclub Services :	04.05.1983 Super Club ; 23,06,1993 Superclub Services; 20.01.2003 ontbinding en invereffeningstelling;
Superclub Trading :	08.10.1985 Cash and Carry Video, in 't kort Cascar; 23.06.1993 Superclub Trading; 13.12.02 ontbinding en invereffeningstelling
SVD Electronics	1976: SBR 1982: SVD Electronics 1983: bij overeenkomst van 10,08,1983 overgenomen van generale maatschappij van België die ca 95% bezat. handel in alle elektrische apparaten met oa de merken acec, sbr en marantz 1986: stopzetting verkoop lampen en batterijen van het merk splendor einde 1986 1992: verkoop aan beaulieu groep
Teleautomat	1920: Teleautomat
Ticket Internationale Reisorganisatie, in 't kort Ticket	21.01.1985 (Superclub groep)
Unicar Travels	1969: Caro Center opgericht op 28,11,1969 reisagentschap 1971: Unicar Travels 29/10/1971 16/6/1997 is unicar travels verkocht aan Rottink reizen (nl): Ticket international reizen
Unistores :	25.11.1975 vereffening gesloten
United Pan-Europe Communications Belgium,	29.06.1995 onder de benaming Radio Public, ontstaan uit de splitsing van Radio Public opgericht op 19.02.1934; 29.9.99 UPCB

afgekort "UPC Belgium". :	
Universal Carriers	29/10/1970: Universal Carriers opgericht voor notaris J. Dupont 199x verkocht aan Deny Cargo (Rekkem)
Universal Carriers :	29.10.1970 - 30.10.2000 (vereffening)
VDO Control Systems :	13.03.1987 als AIRPAX; 2.3.1995 als Philips Technologies; 16.01.1996 als Philips Automotive Electronics; wijziging 19.02.98; ??Siemens VDO Automotive
Videoland Benelux:	30.07.1984 vereffend (Superclub groep)
Videopolis :	08.10.1982 als Electric Video; Videoscreen, Video Superclub Retail & Entertainment 91; Cinerent 92, Videopolis 95. 31.03.00 in vereffening ; sluiting 28,12,2001 (Superclub groep)
Wellmann - Belgium NV	17/12/1979 oprichting voor notaris Dupont BSL; kapitaal 10 mio BEF: Doel : handel in alle soorten meubelen en soortgelijke artikelen, in 't bijzonder aanbouwkeukens met ingebouwde huishoudapparaten.(alle aandeelhouders zijn 1990: afgestoten na begin 1990
Werndl	1933: Interradio S.A.02/01/1933 1987: 19/10/1987 overname vanuit philips nv van de audiphonologie activiteit 1990: werndl nv in handen van derden door mbo (André Masson)
Whirlpool Belgium NV	1960: Compagnies belges réunies d'Eclairage Opgericht op 7/7/1960 voor notaris K. François te Quevaucamps; aandeelhouders Philips icm en ACEC; doel studie, ontwerp, fabricage en verkoop van alles wat te maken heeft met toepassingen van elektromagnetische, fysische, chemische, biologische straling en in het bijzonder lichtbronnen 1982: Op 20/11/1982 wordt op de ondernemingsraad de sluiting gemeld. De afzet van zijn produkten, TL-lampen, is niet meer rendabel. Na stoppen van productie standaard fluorescentiebuizen, produceerde men nogg speciale lampen die uiteindelijk ook te duur 1983: c.b.r.e. 1988: iremda nv grote huishoudelijke apparaten worden afgescheiden en ingebracht in iremda 1990: whirlpool belgium nv (Strombeek Bever)

Bijlagen

Indexcijfers – Omrekeningstabellen BEF

	Base 1914 = 100	Base 1953 = 100	Base 1966 = 100	Base 1971 100	Base juillet 1974 juin 1975 100	Base 1981 =100
1914	100	2 941				
1920						
1 janvier moyenne	25,3 22	763 658				
1921	25	758				
1925	19,3	585				
1930	11,4	346				
1935	15,3	461				
1940	11,6	348				
1946	4,1	123,2				
1947	4	121,1				
1948	3,5	105,6				
1949	3,6	108,9				
1950	3,6	110,1				
1951	3,3	100,5				
1952	3,3	99,8				
1953	3,3	100	129,9			
1954	3,3	98,7	128,3			
1955	3,3	99,2	128,9			
1956	3,2	96,5	125,3			
1957	3,1	93,5	121,5			
1958	3,1	92,3	120			
1959	3	91,2	118,5			
1960	3	90,9	118,1			
1961	2,98	90	117			
1962	2,94	88,8	115,4			
1963	2,88	86,9	112,9			
1964	2,77	83,5	108,4			
1965	2,66	80,2	104,2			
1966	2,55	76,97	100	118,89	162,89	
1967	2,48	74,84	97,17	115,53	158,28	
1968	2,41	72,83	94,62	112,49	154,11	
1969	2,33	70,19	91,19	108,41	148,54	
1970	2,24	67,55	87,77	104,34	142,96	220,17
1971	2,15	64,74	84,11	100	137,01	211,01
1972	2,03	61,39	79,76	94,83	129,92	200,08
1973	1,9	57,41	74,58	88,67	121,48	187,09
1974	1,69	50,95	66,19	78,69	107,81	166,03
1975	1,5	45,18	58,69	69,78	95,59	147,23
1976	1,37	41,39	53,77	63,92	87,57	134,88
1977	1,28	38,64	50,2	59,68	81,77	125,93
1978	1,22	36,99	48,05	57,13	78,27	120,54
1979	1,17	35,4	46	54,69	74,92	115,38
1980	1,099	33,2	43,13	51,27	70,25	108,19
1981	1,021	30,84	40,07	47,64	65,27	100
1982	0,939	28,37	36,86	43,82	60,03	92,46
1983	0,8725	26,35	34,23	40,7	55,76	85,87
1984	0,8205	24,78	32,19	38,27	52,43	80,75
1985	0,7826	23,63	30,7	36,5	50	77
1986	0,7726	23,32	30,3	36,03	49,35	76,01
1987	0,7607	22,97	29,84	35,48	48,6	74,85
1988	0,7531	22,74	29,54	35,12	48,11	74,1

Voetnoten

-
- ⁱ “Anton Philips. De mens – De ondernemer” P.J. Bouman (Meulenhof, 1956)
- ⁱⁱ “Scale and Scope”, A.D. Chandler, p 395.
- ⁱⁱⁱ “Toespraak” JB Vink te Brussel op 25-jarig bestaan van Philips belg. naamloze vennootschap op 9.1.1944
- ^{iv} € 11.373,87 in koopkracht van 2002
- ^v “Notre Miroir” n° 27, 9.12.1932
- ^{vi} Van Hoof, Broos boekhouding, Schellens bewaking, Bodart service Luik, Rovers, service Antwerpen,
- ^{vii} Moniteur belge van 18 april 1919, nr 2482
- ^{viii} RvB 8/3/1920.
- ^{ix} “De ontwikkeling van de N.V. Philips’ Gloeilampenfabrieken tot Elektrotechnisch Concern”, I.J. Blanken, Martinus Nijhoff, Leiden 1992, deel III, pp 38-42
- ^x In koopkracht van 2002 = € 149.529,24
- ^{xi} In koopkracht van 2002 = € 16.857
- ^{xii} Notarisakte R. Rodenbach, Anderlecht
- ^{xiii} Nationale Biografie, deel 34, Aflevering 1, 1967
- ^{xiv} “Toespraak” JB Vink te Brussel op 25-jarig bestaan van Philips belg. naamloze vennootschap op 9.1.1944
- ^{xv} Notarisakte
- ^{xvi} “De ontwikkeling van de N.V. Philips’ Gloeilampenfabrieken tot Elektrotechnisch Concern”, I.J. Blanken, Martinus Nijhoff, Leiden 1992, deel III, pp79-106
- ^{xvii} \$ 10 in 1926 heeft een zelfde koopkracht als \$ 101,97 in 2002
- ^{xviii} “Notre Miroir” n° 27, 9.12.1932 ; pp 8-9
- ^{xix} “Pourquoi forcer les employés à constituer une caisse de pension pour une veillesse hypothétique ; pour avoir un peu moins de souci à un âge qu’ils n’atteindront probablement jamais. » Etoile belge, 13.12.1924
- ^{xx} “Belgoscopie”, Koen Matthijs, Uitgeverij Lannoo Tielt, 1988, p 39
- ^{xxi} la loi ne définit pas le mot employé; en principe est considéré comme employé, toute personnes dont le travail intellectuel est prédominant.
- ^{xxii} Il est intéressant de noter qu’un des actionnaires fondateurs est Monsieur Elkan Borkeman, résidant à Bruxelles, Hôtel Métropole, qui est également fondateur de la société Mullard T.S.F à Paris en 1932, société reprise par le groupe Philips en France et également en Angleterre.
- ^{xxiii} <http://www.xs4all.nl/~levend/tvmuseum/tvmuseumnsf/nsfadvertenties01.htm>
- ^{xxiv} <http://www.xs4all.nl/~levend/tvmuseum/tvmuseumnsf/nsf01.htm>
- ^{xxv} “Het conflict SAP - Van Zeeland 1934-1940 en de weerslag op de Belgische politiek”, Karel Van Nieuwenhuysse, Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis, Academiejaar: 1996-1997, KUL
- ^{xxvi} schriftelijke mededeling van 1.1.1966 van de hr P.C. Moies (Direction Educational Equipment nr 166/90)
- ^{xxvii} « ...de cette cabine l’ingénieur de l’amplification règle la distribution de musique enregistrée qui “saupoudre” continuellement les entrées et principales avenues de l’Exposition... » ‘Notre Miroir’ p 10, 1935
- ^{xxviii} Jaarverslag 1945 Philips Gloeilampenfabrieken, gepresenteerd op 23/05/1946
- ^{xxix} <http://www.liberaalarchief.be/>
- ^{xxx} “25 jaar Televisie in Vlaanderen : Aanpassing of Transformatie van een cultuur”, 8ste Vlaamse Congres voor Communicatiewetenschappen 26-27/10/1978: Centrum voor Communicatiewetenschappen KUL 1979
- ^{xxxi} Jaarverslag 1953 dd 18/05/1954
- ^{xxxii} schriftelijke mededeling van 1.9.1966 van de hr P.C. Moies (Direction Educational Equipment nr 166/90)
- ^{xxxiii} Electro-Constructions was opgericht op 2/07/1934 met als doel de fabricage van “brûleurs au mazout, machines à traire, machines frigorifiques”. Op 5/5/1954 komen alle aandelen in handen van SEDENA NV.
- ^{xxxiv} Despite this and the fact that he never actually built an analytical engine, Babbage’s proposed use of cards played a crucial role in later years, providing a precedent that prevented Hollerith’s company from claiming patent rights on the very idea of storing data on punched cards. Like many modern entrepreneurs, after Hollerith had perfected his first series of electromechanical punched-card machines, including a punch, a tabulating machine to accumulate statistics from the information punched on cards, and a sorting machine, he founded a company, originally the Tabulating Machine Corporation. As with many high-tech startups of today, it had a somewhat rocky start until an experienced manager entered the scene. Thomas Watson, previously working for NCR, took over. One of Watson’s moves was to rename the company International Business Machines, and within a few decades, his company had expanded to the point that the Federal government sued it for anti-trust violations.
- ^{xxxv} <http://rhc.tilburg.nl/receptie/tentoon/volt/voltboek.htm> "VOLT 1909-1984" J.R.O. Trommelen
- ^{xxxvi} Moniteur belge 14-15/05/1920
- ^{xxxvii} “De ontwikkeling van de N.V. Philips’ Gloeilampenfabrieken tot Elektrotechnisch Concern”, I.J. Blanken, Martinus Nijhoff, Leiden 1992, deel III, p 119